การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

โดย

นางสาวยุพิน ยืนยง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

โดย

นางสาวยุพิน ยืนยง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE DEVELOPMENT OF DIFFERENTIATED SUPERVISION MODEL FOR THE ENHANCEMENT ON CLASSROOM ACTION RESEARCH COMPETENCY OF TEACHERS IN BANGKOK ARCHDIOCESE, EDUCATIONAL REGION 5

By

Yupin Yuenyong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

DOCTOR OF PHILOSOPHY

Department of Curriculum and Instruction

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2010

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ” เสนอโดย นางสาวยุพิน ยืนยง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

…….....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรา เล่าเรียนดี
2. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด
3. อาจารย์ ดร.สุจิตรา คงจินดา

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ประเสริฐ มงคล)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรา เล่าเรียนดี)

...../...../.....

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.สุจิตรา คงจินดา)

...../...../.....

50253909 : สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คำสำคัญ : รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ / สมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน

ยุพิน ยืนยง : การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผศ. ดร. วัชรา เล่าเรียนดี, รศ.ดร. บุญมี เณรยอด. และ อ.ดร. สุจิตรา คงจินดา. 390 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ 2) ประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนและนักเรียน เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวน 5 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ 2) โรงเรียนนักบุญเปโตร 3) โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ 4) โรงเรียนอันนาลัย และ 5) โรงเรียนเซนต์แอนดรูว์ ประกอบด้วย ครู จำนวน 680 คน และนักเรียน จำนวน 12,076 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนและนักเรียน เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ 2) โรงเรียนนักบุญเปโตร และ 3) โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบอาสาสมัคร จำแนกเป็นครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ จำนวน 11 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 4 และ 6 จำนวน 328 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสังเกต และประเด็นสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ( ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่า Wilcoxon Signed Ranks Test ค่า t – test แบบ dependent และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1) รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน มีชื่อว่า ซีไอพีอี (CIPE Model) ประกอบด้วย หลักการ มุ่งเน้นกระบวนการนิเทศที่เป็นระบบสัมพันธ์กัน และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการนิเทศและการทำวิจัยในชั้นเรียน กระบวนการนิเทศ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 Classifying : C การคัดกรองระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อจัดกลุ่มครูและเลือกวิธีการนิเทศที่เหมาะสมสำหรับครูแต่ละกลุ่ม ขั้นตอนที่ 2 Informing : I การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ ขั้นตอนที่ 3 Proceeding : P การดำเนินงาน ได้แก่ 3.1 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน (Pre conference) 3.2 การสังเกตการสอน (Observation) 3.3 การประชุมหลังการสังเกตการสอน (Post conference) ขั้นตอนที่ 4 Evaluating : E การประเมินผลการนิเทศ โดยมีการกำกับ ติดตาม (Monitoring) อย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอน และ

2) ผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูผู้นิเทศมีสมรรถภาพในการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ อยู่ในระดับสูงมาก และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ ครูผู้รับการนิเทศมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ มีสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูงมาก และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ อยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนมีผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้รับการนิเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ นักเรียนมีผลการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2553

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. ..... 2. ..... 3. .....

50253909 : MAJOR : CURRICULUM AND INSTRUCTION
KEY WORDS : DIFFERENTIATED SUPERVISION MODEL / CLASSROOM ACTION RESEARCH COMPETENCY
YUPIN YUENYONG : THE DEVELOPMENT OF DIFFERENTIATED SUPERVISION MODEL FOR THE ENHANCEMENT ON CLASSROOM ACTION RESEARCH COMPETENCY OF TEACHERS IN BANGKOK ARCHDIOCESE, EDUCATIONAL REGION 5. THESIS ADVISORS : ASST.PROF. WATCHARA LOWRIENDEE, Ph.D., ASSOC.PROF. BOONMEE NENYOD, Ed.D., AND SUJITTRA KONGJINDA, Ph.D. 390 pp.

The purposes of this research were to 1) develop a Differentiated Supervision Model for the enhancement on classroom action research competency of teachers in Bangkok Archdiocese, Educational Region 5, and 2) evaluate the implementation of a Differentiated Supervision Model for the enhancement on classroom action research competency of teachers in Bangkok Archdiocese, Educational Region 5. The population were 680 teachers and 12,076 students from five schools in Bangkok Archdiocese, Educational Region 5 namely 1) Joseph Upathom School 2) St.Peter School 3) Boscopitak School 4) Annalai School and 5) St.Andrews School. The sample included 11 volunteer teachers and 328 students from the third fourth and the sixth grade from three schools in Bangkok Archdiocese namely 1) Joseph Upathom School 2) St.Peter School and 3) Boscopitak School. The research instruments comprised of a document analysis form, interview form, tests, questionnaire, observation forms, and focus-group items. Data were analyzed in terms of percentage (%), means ($\overline{X}$), standard deviation (S.D.), Wilcoxon Signed Ranks Test, t-test dependent, and content analysis.

The results of the research were as follow. 1) A Differentiated Supervision Model for the enhancement on classroom action research competency called CIPE Model which consisted of principles : focus systematic functioning of related elements and individual differences, objectives : to enhance supervision and classroom action research competency and four-step procedures including step 1 : Classifying (C) : to classify teachers with appropriate supervisory techniques based on level of knowledge, skills and competency on teaching and classroom action research. Step 2 : Informing (I) : to inform and provide teacher with essential knowledge and skills before supervision. Step 3 : Proceeding (P) : to perform the supervisory process beginning with pre conference , observation and post conference and step 4 : Evaluating (E) : to evaluate the process and outcomes of Differentiated Supervision Model implementation together with continuous coaching and monitoring. The Differentiated Supervision Model was proved to be effective as verified by experts. 2) The empirical data that supported the effectiveness of the Differentiated Supervision Model developed were as follows : (1) Regarding to the supervising teachers, they showed a very high level of competency in differentiated supervision and their knowledge on classroom action research before and after the implementation of the supervision model were statistically significant different at the .05 level whereas the average scores of knowledge on classroom action research after the implementation of the supervision model were higher than the prior one. (2) Regarding to the inviting teachers, their knowledge on differentiated supervision before and after the implementation of the supervision model were statistically significant different at the .05 level whereas the average scores of knowledge on supervision after the implementation of the supervision model were higher than before the implementation of the supervision model. The teachers who were supervised also showed a very high level of competency on classroom action research. They were satisfied with the Differentiated Supervision Model at the most satisfaction level. (3) Regarding to the students, it was found that their learning outcomes before and after the implementation of the supervision model were statistically significant different at the .05 level. After the implementation of the supervision model, the students' learning outcomes were higher than before the implementation of the supervision model.

Department of Curriculum and Instruction Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2010
Student's signature .....
Thesis Advisors' signature 1. ..... 2. ..... 3. .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความกรุณาเอาใจใส่ ดูแล ให้คำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องปรับปรุงจนมีความสมบูรณ์ จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรา เล่าเรียนดี รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด และ อาจารย์ ดร.สุจิตรา คงจินดา คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์ ประธานคณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.ประเสริฐ มงคล ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ซิสเตอร์ ดร.อรชร กิจทวี ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนบอสโกพิทักษ์บาทหลวง ดร.วิวัฒน์ แพร่สิริ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเปรมฤดีศึกษา บาทหลวง ดร.อภิสิทธิ์ กฤษเจริญ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนธีรศาสตร์ อาจารย์ ดร.จตุรงค์ อินทรรุ่ง ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสระกระเทียมวิทยาคม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ดร.เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 และ ดร.วชิรา เครือคำอ้าย อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุงรูปแบบและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ คณะผู้บริหารสถานศึกษา เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอบคุณคณะครูและนักเรียนโรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ โรงเรียนนักบุญเปโตร และโรงเรียนบอสโกพิทักษ์ ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนคุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัวที่เป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา

ท้ายสุด ขอขอบคุณ ดร.มนต์ชัย พงศกรนฤวงษ์ ที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในด้านการวิเคราะห์ข้อมูล และขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ นักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ที่เป็นกำลังใจ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการศึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดมา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ

กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ

สารบัญตาราง ..... ฌ

สารบัญแผนภูมิ ..... ฎ

บทที่

1 บทนำ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย 14

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 29

คำถามของการวิจัย 29

สมมติฐานของการวิจัย 30

ขอบเขตของการวิจัย 30

นิยามศัพท์เฉพาะ 32

2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 35

การนิเทศการสอน 35

การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ 54

การนิเทศแบบพัฒนาการ 71

ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการสอน 89

ขั้นตอนการออกแบบการเรียนการสอน 96

การวิจัยในชั้นเรียน 102

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ 116

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 122

งานวิจัยภายในประเทศ 122

งานวิจัยต่างประเทศ 130

3 วิธีดำเนินการวิจัย 136

การดำเนินการวิจัย 137

บทที่ หน้า
3 แบบแผนการวิจัย 166
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 167
ตัวแปรที่ศึกษา 167
การเก็บรวบรวมข้อมูล 168
การวิเคราะห์ข้อมูล 169
4 การวิเคราะห์ข้อมูล 174
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนารูปการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ 175
ตอนที่ 2 ผลการนำรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการไปใช้ 213
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 249
สรุปผลการวิจัย 249
อภิปรายผล 252
ข้อเสนอแนะ 262
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 262
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 263
บรรณานุกรม 264
ภาคผนวก 274
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ 275
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 278
ภาคผนวก ค การทดสอบสมมติฐานการวิจัย 315
ภาคผนวก ง ผลงานจากการดำเนินงานของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ 324

ประวัติผู้วิจัย 390

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	รูปแบบการนิเทศแบบคลินิก	58
2	ระบบการบริหารงานฝ่ายการศึกษาของโรงเรียนในเครืออัครสังฆมณฑล..... กรุงเทพฯ	120
3	ขั้นตอน วัตถุประสงค์ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	171
4	กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ..... เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน	183
5	ค่าดัชนีความสอดคล้องของการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี.. ..... และความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ..... ซีไอพีอี (CIPE Model).....	207
6	ค่าดัชนีความสอดคล้องการของตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศ. แบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)	208
7	การประเมินสมรรถภาพในการนิเทศ ของครูผู้นิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศ แบบหลากหลายวิธีการ	214
8	การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ..... ของครูผู้นิเทศ.....	216
9	การประเมินความสามารถในการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ..... ของครูผู้นิเทศ.....	217
10	การประเมินความสามารถในการนิเทศ ของครูผู้นิเทศ หลังการใช้รูปแบบ..... การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ	218
11	การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้นิเทศ.....	224
12	การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ..... ของครูผู้รับการนิเทศ.	225
13	การประเมินสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้รับการนิเทศ..... หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ.....	226
14	การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ...	226
15	การประเมินความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้รับการนิเทศ.....	229

ตารางที่ หน้า

16 การประเมินความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้รับการนิเทศ..... 230
17 การประเมินความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน .....
ของครูผู้รับการนิเทศ..... 231
18 การประเมินความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน .....
ของครูผู้รับการนิเทศ..... 232
19 การประเมินความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน .....
ของครูผู้รับการนิเทศ..... 234
20 การประเมินความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน .....
ของครูผู้รับการนิเทศ..... 235
21 ความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ 237
22 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดจากการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ.... 245
23 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งตามขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย..... 280
24 สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test คะแนนแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ.....
เกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้นิเทศ ก่อนและหลังการ..
ใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ..... 316
25 สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test คะแนนแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ…….
เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้นิเทศ ก่อนและหลังการใช้รูปแบบ.....
การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ..... 317
26 สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test คะแนนแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ……..
เกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้รับการนิเทศ ก่อนและหลัง
การใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ..... 318
27 สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test คะแนนแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ.....
เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ ก่อนและหลังการใช้.....
รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ..... 319
28 สถิติ t-test dependent คะแนนแบบทดสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียน.....
ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้รับ…
การนิเทศ..... 320

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ	11
2	กรอบแนวคิดในการวิจัย	28
3	รูปแบบการนิเทศแบบพัฒนาการเพื่อช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ	73
4	ระบบการเรียนการสอนของ เยาวภา วิบูลย์ศรี	97
5	ระบบการเรียนการสอนของ Dick & Carey	98
6	ระบบการเรียนการสอนของ Kemp Model	99
7	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	139
8	ขั้นตอนการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร	142
9	ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการ การทำวิจัยในชั้นเรียนและการนิเทศภายในโรงเรียน	144
10	ขั้นตอนการพัฒนาแบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของร่างรูปแบบ	147
11	ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และ การวิจัยในชั้นเรียน	150
12	ขั้นตอนการสร้างและการพัฒนาแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การวิจัยในชั้นเรียน	151
13	ขั้นตอนการสร้างและการพัฒนาแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ	153
14	ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบประเมินความสามารถในการนิเทศ	155
15	ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการดำเนินการ… วิจัยในชั้นเรียน	156
16	ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศ	158
17	ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบประเมินความสามารถในเขียนโครงการวิจัย ในชั้นเรียน	160
18	ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบประเมินความสามารถในการเขียนรายงาน การวิจัยในชั้นเรียน	162

แผนภูมิที่ หน้า

19 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ..... 164
20 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการรูปแบบ..... การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ 165
21 รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัย..... ในชั้นเรียน 177
22 ร้อยละเฉลี่ยสมรรถภาพในการนิเทศของครูผู้นิเทศ หลังการใช้รูปแบบการ… นิเทศแบบหลากหลายวิธีการ 215
23 ร้อยละเฉลี่ยสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ..... 227

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากปัจจัยสำคัญของการพัฒนาประเทศคือคุณภาพของคน และการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคน ดังนั้น การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสามารถพัฒนาคนในประเทศให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สมดุลทั้งสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนตลอดชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม ย่อมเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าของประเทศในทุกด้าน

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาประเทศให้มีความรุ่งเรืองด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และเทคโนโลยีนั้น ครู ถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน วิชาชีพครูจึงควรเป็นวิชาชีพของคนเก่ง คนดี ในสังคม ครูควรเป็นต้นแบบของความดีงาม เพราะหน้าที่ของครูมีความสำคัญและยิ่งใหญ่ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ให้ความสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครูและการปฏิรูปการศึกษา โดยกำหนดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาของชาติ (สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา 2545 : 38) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 7 ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาครู โดยมาตรา 52 กำหนดให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อม และมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ มาตรา 53 ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพในการกำกับของกระทรวง มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออก และเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด ในมาตรา 55 ให้มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน

สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่น สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอเหมาะสมกับฐานะทางสังคมและวิชาชีพ ให้มีกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกำหนดกฎกระทรวง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2543 : 26-28)

แม้ว่ารัฐจะได้ให้ความสำคัญต่อวิชาชีพครูและการพัฒนาครู โดยบัญญัติไว้ในกฎหมายต่าง ๆ ดังกล่าว แต่จากการประเมินผลของหลายหน่วยงาน พบว่า การพัฒนาครูที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จ เช่น ข้อมูลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 1-2) กล่าวว่า จากการประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา นับจากการที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เป็นเวลา 10 ปี พบว่า แม้มีหลายเรื่องที่ประสบผลสำเร็จ เช่น การปรับโครงสร้างหน่วยงานให้มีเอกภาพยิ่งขึ้น มีการจัดระเบียบบริหารราชการแบบเขตพื้นที่การศึกษา มีการจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นองค์กรมหาชน การนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการเพื่อความอิสระคล่องตัวในการบริหารจัดการ เป็นต้น แต่ก็ยังมีอีกหลายเรื่องที่มีปัญหาต้องเร่งพัฒนา ปรับปรุงและต่อยอด โดยเฉพาะด้านคุณภาพผู้เรียน ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ รวมทั้งการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ที่พบว่า มีสถานศึกษาจำนวนมากที่ไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งการคิด วิเคราะห์ ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง คุณธรรม จริยธรรม ในด้านครู คณาจารย์ พบว่า มีปัญหาขาดแคลนครู คณาจารย์ ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม ไม่ได้คนเก่ง คนดี และใจรักมาเป็นครู คณาจารย์ และการพัฒนาครูประจำการยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ในด้านการบริหารจัดการ พบว่า ยังไม่มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการทั้งสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่ และองค์กรปกครองท้องถิ่นตามเป้าหมาย รวมทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา ดังนั้น ข้อเสนอในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พุทธศักราช 2552 - 2561) จึงได้กำหนดประเด็นสำคัญของระบบการศึกษาและการเรียนรู้ที่ต้องการปฏิรูปอย่างเร่งด่วนไว้ 4 ประการหลักด้วยกัน ดังนี้ 1) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ 2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ 3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และ 4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการยุคใหม่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2552 : 14-32) ซึ่งการพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ มีมาตรการหลัก คือ 1) ปรับปรุงและพัฒนาระบบและหลักเกณฑ์การประเมินสมรรถนะวิชาชีพครู ให้เชื่อมโยงกับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) เร่งจัดตั้งกองทุนพัฒนาและกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา 3) พัฒนาครู อาจารย์ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้สามารถจัดการเรียน

การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการพัฒนาครูประจำการที่สอนไม่ตรงวิชาเอก ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ รวมทั้งให้มีระบบและมาตรการจูงใจให้ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ 4) พัฒนาคณาจารย์ ผู้บริหาร และบุคลากรด้านอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ให้สามารถจัดการเรียนการสอน วิจัย และพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี และการใช้ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2552 : 20-21)

นอกจากข้อเสนอการปฏิรูปครูดังกล่าวแล้วในการพัฒนาครูจำเป็นต้องพิจารณามาตรฐานวิชาชีพครูซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนา โดยพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2546 มาตรา 49 กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูไว้ 3 ด้าน คือ 1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ 2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน และ 3) มาตรฐานการปฏิบัติตน ซึ่งในมาตรฐานความรู้นั้น ได้กำหนดสาระความรู้และสมรรถนะในเรื่องต่าง ๆ 9 เรื่อง เช่น ภาษาและและเทคโนโลยีสำหรับครู การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ จิตวิทยาสำหรับครู การบริหารจัดการในห้องเรียน และสาระความรู้ที่ 7 คือ การวิจัยทางการศึกษา ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทั้งตัวครูและผู้เรียนในยุคปัจจุบันซึ่งต้องใช้การวิจัยเป็นพื้นฐาน โดยครูจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการวิจัย รูปแบบและการออกแบบการวิจัย กระบวนการและสถิติเพื่อการวิจัย รู้จักทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และแก้ปัญหา โดยจะต้องมีสมรรถนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและสามารถทำวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับคุณลักษณะครูดีในประเทศไทยด้านความรู้ของครูที่ต้องมีความรู้ด้านการวิจัย วิทยาการคอมพิวเตอร์ และภาษา เพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ (เมธี ปิลันธนานนท์ 2552 : 47) สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 24 ที่กำหนดให้ครูสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ สอดคล้องกับ มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

นอกจากข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เน้นถึงความสำคัญในการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในด้านการวิจัยแล้ว ยังมีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึง ความจำเป็นที่ครูจะต้องทำการวิจัย หรือใช้ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน เช่น ครูรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2544 : 4) กล่าวโดยสรุปได้ว่า การวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญของครูในการพัฒนาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ เพราะการวิจัยจะช่วยให้ครูเป็นนักแสวงหาความรู้และวิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ

ซึ่งจะช่วยให้ครูมีความรู้อย่างกว้างขวางและลุ่มลึก ทำงานอย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ เป็นระบบ และผลจากการวิจัยในชั้นเรียนจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการทำงานของครูได้อย่างเป็นรูปธรรม นั่นก็คือ ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรต้องการและเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมทั้งตัวครูและผู้เรียน ส่วนกระทรวงศึกษาธิการ (2548 : 12) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยในชั้นเรียนไว้ สรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและส่งเสริมตามศักยภาพสูงสุดของผู้เรียน นอกจากนั้น กาญจนา วัฒายุ (2544 : 25) ได้กล่าวถึงคุณค่าและความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน สรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนทำให้นักเรียนที่มีความรู้ความสามารถหรือพื้นฐานแตกต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นได้ เนื่องจากมีการวิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมสอดคล้องกับนักเรียน และช่วยให้การสอนของครูมีคุณภาพ มีการทำงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจน เกิดแนวคิดในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม และผลการวิจัยนั้นสามารถแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของครู

จากข้อกำหนดตามระเบียบกฎหมายและแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการวิจัยมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับครูที่เป็นครูมืออาชีพ โดยที่ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 2) ได้กล่าวว่า จุดเน้นในเรื่องการวิจัยสำหรับผู้สอน คือ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งหมายความกว้างไปถึงพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและพัฒนาการสอนหรือวิชาชีพของผู้สอนด้วย

การวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนจัดเป็นการวิจัยในชั้นเรียน เนื่องจากเป็นการปฏิบัติการวิจัยในบริบทของชั้นเรียนตรงตามนิยามของการวิจัยในชั้นเรียน ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 1) ทิศนา แขมมณี (2540 : 98) และ ส.วาสนา ประวาลพฤกษ์ (2540 : 12) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนในทำนองเดียวกันว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้อันเป็นความจริงที่เชื่อถือได้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในบริบทของชั้นเรียน โดยมีครูเป็นนักปฏิบัติการวิจัย และใช้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนช่วยให้ครูทำงานอย่างเป็นระบบ มีความเข้าใจงาน สามารถเลือกแนวทางที่มีเหตุผลและสร้างสรรค์ในการตัดสินใจได้อย่างมีคุณภาพ เพราะนักวิจัยมีระบบการคิดที่ผ่านการใคร่ครวญช่วยให้ได้ตัวบ่งชี้ที่เป็นรูปธรรม เกิดความสุขในการทำงาน และที่สำคัญคือ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ครูเกิดการเรียนรู้หรือมีนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์กับการจัดการเรียนการสอน ทำให้ครูเกิดการพัฒนาตนเอง และวัชรา เล่าเรียนดี (2545 : 108-109) กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research) เป็นการศึกษาที่เป็นระบบและขั้นตอนตามลำดับ โดยมีการดำเนินการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ในชั้นเรียน หรือในโรงเรียนเพื่อศึกษาหาคำตอบของปัญหา หรือศึกษาหาวิธีการและ

นวัตกรรมการสอนใหม่ ๆ เพื่อนำผลจากการศึกษานั้นมาแก้ปัญหาหรือปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้น ๆ โดยตรง หรือภายในโรงเรียน

ส่วนพิมพันธ์ เตชะคุปต์ และคณะ (2544 : 9) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนว่าเป็นการวิจัยประเภทปฏิบัติการ (Action Research) คือ การวิจัยมีเป้าหมายเพื่อนำผลไปใช้ปฏิบัติงานจริงด้วย เพราะเป็นการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนโดยมีครูเป็นผู้ทำการวิจัย จึงเรียกว่าการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research : CAR) หรือเรียกสั้น ๆ ว่า การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Research : CR) ส่วนสุวิมล ว่องวาณิช (2548 : 21) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ การวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในชั้นเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน หรือส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันที และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของตนเองและเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนได้มีโอกาสวิพากษ์ อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวทางที่ได้ปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของครูและผู้เรียน

แบสเซ (Bassey 1986 : 29) เสนอว่า ลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ งานวิจัยที่มีผู้เข้าไปทำวิจัยในห้องเรียนและทำอย่างรวดเร็ว อาจมีการทำวิจัยปฏิบัติการเพียง 2 - 3 ชั่วโมง ก็เสร็จเรียบร้อย ไม่เหมือนงานวิจัยทางวิชาการที่อาจต้องใช้เวลาในการคิด การกำหนดกรอบการวิจัย และใช้เวลาในการวิจัยนาน ดังนั้น วิธีการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน จึงไม่มีความซับซ้อนเหมือนวิธีการวิจัยเชิงวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โรว์แลนด์ (Rowland 1986 : 29) ในประเด็นที่ว่าการวิจัยเชิงวิชาการต่างจากการวิจัยของครูตรงที่การวิจัยเชิงวิชาการเน้นการสรุปอ้างอิงผลการวิจัย ส่วนการวิจัยของครูไม่เน้นการสรุปอ้างอิงผลการวิจัย และการวิจัยของครูมักใช้วิธีการเชิงอัตวิสัยในการแสวงหาความรู้ โดยให้ความสำคัญกับการตีความสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนด้วยตนเอง

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า คำที่ใช้ในการวิจัยในชั้นเรียนโดยครูนั้นมีการใช้คำที่แตกต่างกัน เช่น การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research : CAR) การวิจัยของครู (Teacher Research) การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Research) (สุวิมล ว่องวานิช 2543 : 86) และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (กรมวิชาการ 2542 : 7) สำหรับในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้คำว่า การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research : CAR)

แม้ว่าการวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยในชั้นเรียนจะมีความสำคัญจำเป็นต่อการพัฒนาวิชาชีพครู และการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และครูได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ความ

เข้าใจเรื่องการวิจัย โดยมีเป้าหมายให้ครูสามารถทำวิจัยได้เป็นระยะเวลายาวนานแล้วก็ตาม แต่จากการศึกษาสภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย พบว่า ครูมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยและทักษะการวิจัย อยู่ในระดับน้อย (วีรพล ฉลาดแย้ม 2544) ครูต้องการมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน (ดารณี อาจเปรุ 2543) นอกจากนั้นจากการสังเกต ติดตาม ความเคลื่อนไหวของการทำวิจัยของครูในปัจจุบันทั้งเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนโดยทั่วไป และพัฒนาเป็นผลงานทางวิชาการที่จำเป็นต้องใช้กระบวนการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่ครูยังไม่สามารถดำเนินการวิจัยและเขียนรายงานการวิจัยได้อย่างถูกต้อง ตรงกับสภาพปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นจริงได้ด้วยตนเอง โดยมีครูส่วนน้อยที่สามารถทำวิจัยได้อย่างมีคุณภาพซึ่งมีพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาที่ต้องคอยดูแลให้คำแนะนำใกล้ชิดอย่างต่อเนื่อง ปรากฏการณ์ของสภาพปัญหาดังกล่าวนี้ สุวิมล ว่องวาณิช (2548 : 5-6) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและการพัฒนาครู ได้สรุปรวบรวมสาเหตุที่ทำให้การวิจัยของครูไม่ก้าวหน้าไว้ 6 ประการ โดยสรุปคือ 1) ความรู้ของครูที่ได้จากการอบรมไม่เพียงพอที่จะทำให้ครูสามารถทำวิจัยแบบเป็นทางการได้โดยลำพัง ส่งผลให้ครูทำวิจัยไม่เสร็จ และเกิดความท้อถอยในการทำวิจัย และท้ายที่สุดก็เกิดทัศนคติทางลบต่อการทำวิจัย 2) การทำวิจัยแบบเป็นทางการ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการปริทัศน์เอกสาร หรือการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (review of literature) อย่างมาก เพื่อให้กรอบความคิดของการวิจัยมีความหนักแน่น และการออกแบบการวิจัยสมเหตุสมผล แต่ด้วยข้อจำกัดด้านเวลา อันเนื่องมาจากงานประจำวันของครู จึงไม่เปิดโอกาสให้ครูมีเวลาในการศึกษาเอกสารได้อย่างเต็มที่ ครูจึงไม่ค้นคว้าเอง แต่ให้ผู้อื่นทำแทน ส่งผลให้ครูไม่เกิดการเรียนรู้ ครูไม่ได้นำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติจริง แต่เป็นการทำเพื่อให้ครบถ้วนตามรูปแบบของการวิจัยแบบเป็นทางการที่ต้องมี 3) สืบเนื่องมาจากความยากลำบากของกระบวนการวิจัย ครูจึงไม่เต็มใจทำวิจัย ไม่ได้ทำวิจัยเพราะเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับ ไม่ได้เกิดแรงจูงใจที่จะทำวิจัยแบบต่อเนื่อง แต่มักทำเพื่อหวังสร้างผลงานทางวิชาการเพื่อการเลื่อนขั้นหรือเลื่อนตำแหน่ง งานวิจัยของครูจึงมักไม่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนในสภาพจริง 4) ปัญหาวิจัยที่ครูกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษา เป็นปัญหาที่ครูพยายามเลียนแบบการวิจัยของนักวิชาการ มิใช่ปัญหาในห้องเรียนของตนเอง งานวิจัยของครูจึงไม่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของครูผู้นั้น 5) งานวิจัยของครูมักใช้เวลาในการดำเนินการนานสิ่งที่ครูค้นพบ จึงไม่ทันสมัย ไม่สามารถนำไปใช้ได้ทันเหตุการณ์ เนื่องจากการเรียนการสอนที่เกิดปัญหาได้ลุล่วงผ่านมาแล้ว หรือนักเรียนที่มีปัญหาต้องการการแก้ไข ไม่ได้อยู่ในชั้นเรียนนั้นแล้ว และ 6) การทำวิจัยเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการฝึกฝนและเรียนรู้จากผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ แต่หลักสูตรการฝึกอบรมด้านการวิจัยส่วนใหญ่ เป็นหลักสูตรแบบเร่งรัดในหลักสูตรเกี่ยวข้องกับหลักการของการทำวิจัย การเรียนรู้ศัพท์เทคนิค และกระบวนการต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำวิจัย ซึ่งเป็นเรื่องที่ครูไม่คุ้นเคย

เป็นเรื่องที่เข้าใจยากและต้องอาศัยการฝึกปฏิบัติภายใต้พี่เลี้ยงที่เข้าใจในวิธีการวิจัยอย่างสม่ำเสมอ แต่ในสภาพจริงหลังการฝึกอบรม ครูที่ทำวิจัยไม่ได้มีพี่เลี้ยงช่วยในการทำวิจัย ไม่มีประสบการณ์และความชำนาญในการทำวิจัยอย่างแท้จริง ทำให้รายงานการวิจัยของครูมีข้อบกพร่องมากในเกือบทุกขั้นตอนของการทำวิจัย ด้วยเหตุนี้จึงต้องเร่งรัดพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการวิจัยและสามารถทำวิจัยได้อย่างถูกต้อง มั่นใจ เกิดผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครูได้อย่างแท้จริง ดังนั้น จากหลักการ แนวคิด เป้าหมายที่แท้จริงของการนิเทศ ที่มุ่งการช่วยเหลือ แนะนำครูให้มีการพัฒนาในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนที่เหมาะสมกับครูและศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนจึงน่าจะแก้ปัญหานี้ได้

จากการศึกษาสภาพและข้อมูลพื้นฐานภาคสนามด้วยวิธีการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา สัมภาษณ์ครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในประเด็นที่เกี่ยวกับสมรรถภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ พบว่า โรงเรียนในเครืออัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นโรงเรียนเอกชนคาทอลิกของสังฆมณฑล มีทั้งสิ้น จำนวน 10 เขต อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นเขตการปกครองของศาสนจักรคาทอลิกในประเทศไทย 1 ใน 10 เขต โดยครอบคลุมพื้นที่ 11 จังหวัดใกล้เคียง ได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนเป็นสำคัญ จึงได้จัดตั้งโรงเรียนประเภทสามัญศึกษา และอาชีวศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ภายใต้ชื่อว่า “ฝ่ายการศึกษาของโรงเรียนในเครืออัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” ซึ่งก่อตั้ง เมื่อปีพุทธศักราช 2527 และถือเป็นหน่วยงานหนึ่งของสมาคมสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทยในการกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ และฝ่ายการศึกษาของโรงเรียนในเครืออัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีการบริหารงานโดยแบ่งกลุ่มโรงเรียนตามเขตภูมิศาสตร์ เป็น 6 เขตการศึกษา รวมทั้งสิ้น 38 โรงเรียน ซึ่งในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ประกอบด้วย 5 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ 2) โรงเรียนนักบุญเปโตร 3) โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ 4) โรงเรียนอันนาลัย และ 5) โรงเรียนเซนต์แอนดรูว์ โดยเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนเซนต์แอนดรูว์ มีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน 12,076 คน มีครู จำนวน 680 คน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ปริญญาโท จำนวน 60 คน และปริญญาตรี จำนวน 542 คน โดยส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอน ตั้งแต่ 6 – 10 ปี มากที่สุด จำนวน 241 คน รองลงมา 10 ปีขึ้นไป จำนวน 253 คน และ 1 – 5 ปี จำนวน 105 คน

ด้านสมรรถภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ยังไม่พัฒนาเท่าที่ควรและมีสภาพปัญหาเช่นเดียวกับครูในสังกัดอื่น ๆ กล่าวคือ ครูมีการทำวิจัย แต่การดำเนินการวิจัยส่วนใหญ่ทำเพื่อให้

มีผลงานตามนโยบายและเงื่อนไขทางวิชาชีพ ไม่ได้ทำเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างแท้จริง และครูยังไม่สามารถทำวิจัยที่ถูกต้องด้วยตนเองอย่างมั่นใจ รายงานวิจัยของครูยังขาดคุณภาพ ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ ซึ่งอุปสรรคปัญหาดังกล่าว มีสาเหตุ ทำนองเดียวกับที่ สุวิมล ว่องวาณิช (2548 : 5-6) ได้รวบรวมไว้ เช่น สาเหตุด้านวิธีการพัฒนา ซึ่งสาเหตุดังกล่าว สอดคล้องกับปัญหาของครูในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ คือ ครูได้รับการพัฒนาด้านการวิจัยในชั้นเรียน แต่ไม่เป็นระบบและไม่ต่อเนื่อง ส่วนใหญ่ใช้วิธีการฝึกอบรมโดยโรงเรียนส่งครูเข้ารับการอบรมกับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งครั้งสุดท้ายเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้จัดทำโครงการพัฒนาครู โดยร่วมกันจัดอบรมเชิงปฏิบัติการตามมาตรฐานวิชาชีพครู ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ซึ่งในหลักสูตรฝึกอบรม แบ่งเป็น 2 รุ่น ระยะเวลาในการอบรม จำนวน 8 วัน มีเนื้อหาเกี่ยวกับมาตรฐานความรู้ 9 เรื่อง รวมทั้งเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งใช้ระยะเวลา 9 ชั่วโมง หลังจากเสร็จสิ้นการอบรม ได้กำหนดให้ครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียน คนละ 1 เรื่อง กำหนดส่งปลายภาคเรียน ด้วยการรวบรวมรายงานการวิจัยส่งให้กับคณะวิทยากร ซึ่งเป็นคณาจารย์ มหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นผู้ประเมิน จากผลการประเมินพบว่า ร้อยละ 90 อยู่ในระดับปรับปรุง รองลงมา ร้อยละ 8 อยู่ในระดับพอใช้ และร้อยละ 2 อยู่ในระดับดี ซึ่งจากการพิจารณาในส่วนที่อยู่ในระดับดี พบว่า เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยมาก่อน ได้รับการอบรมหลายครั้ง และมีการศึกษาหาความรู้ในระดับปริญญาโท และประกาศนียบัตรวิชาชีพครู

จากข้อมูลผลการอบรมเชิงปฏิบัติการดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า แม้จะมีการใช้หลักสูตรการฝึกอบรมที่เข้มข้น มีการทดลองทำวิจัยในสภาพจริง ก็ยังไม่สามารถพัฒนาครูให้มีสมรรถภาพในการวิจัยได้ตามเกณฑ์ที่น่าพอใจ ซึ่งน่าจะเนื่องมาจากการอบรมยังขาดการติดตาม ช่วยเหลือระหว่างครูทำวิจัย เพราะจากแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการวิจัยในชั้นเรียน หลังจากสิ้นสุดการอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการวิจัยอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อลงมือทำจริงกลับไม่ถูกต้อง นอกจากสาเหตุด้านวิธีการพัฒนาดังกล่าวแล้ว ด้านวุฒิและประสบการณ์การสอนของครูก็เป็นปัจจัยหนึ่งของปัญหา เนื่องจากในระยะ 2 - 3 ปีที่ผ่านมา พบว่า ในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีครูใหม่เข้ามาทำการสอน โดยส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิทางการศึกษา ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่สามารถทำการวิจัยได้ จากการสัมภาษณ์ครูใหม่ พบว่า วิธีการแก้ปัญหาคือ สอบถามเพื่อนครูที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ หรือผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการวิจัยในโรงเรียน พร้อมทั้งศึกษารูปแบบจากการทำรายงานการวิจัยของเพื่อนครู โดยไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหา เพื่อหาสาเหตุและเลือกวิธีการการแก้ไขที่ถูกต้อง จึงไม่สามารถทำการวิจัยที่มีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามกระบวนการวิจัยได้ด้วยตนเอง

นอกจากนั้นยังมีสาเหตุด้านการเชื่อมต่อระหว่างนโยบายของโรงเรียนกับการปฏิบัติจริง กล่าวคือ สถานศึกษามีนโยบายให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนทุกปีการศึกษา แต่จากสภาพจริงที่ปรากฏ พบว่า ผลการวิจัยของครูไม่ใช่ผลการวิจัยที่เกิดจากการปฏิบัติจริง เพียงแต่ทำเพื่อให้มีรายงานวิจัยตามนโยบายของโรงเรียนและเงื่อนไขตามมาตรฐานวิชาชีพครูที่กล่าวว่า ครูต้องทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนเท่านั้น ส่วนสาเหตุเนื่องมาจากการพัฒนาบุคลากรในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนยังขาดความต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนานักเรียน ดังนั้น จึงควรพัฒนาครูในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าจะเคยจัดอบรมมาแล้วก็ตาม แต่ถ้าครูได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ก็จะเป็นการทบทวนความรู้ความเข้าใจและเพิ่มความชำนาญให้แก่ครูมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในแต่ละปีมีครูใหม่ที่เข้ามาทำการสอน บางคนไม่มีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าว

จากสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้านสมรรถภาพการวิจัยของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งถือเป็นสมรรถภาพเฉพาะด้าน เป็นความสามารถของบุคคลในงานเฉพาะอย่าง (เมธี ปิลันธนานนท์ 2552 : 61) ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนครูในทุกโรงเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า น่าจะต้องมีการพัฒนาให้ครูมีสรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนให้สูงขึ้น ให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในสาระความรู้ที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม และสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างถูกต้องมีคุณภาพ เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาตนเองได้อย่างแท้จริง ซึ่งคงจะต้องใช้วิธีการที่เป็นระบบที่เชื่อว่าจะได้ผลดีกว่าที่เคยใช้ในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า กระบวนการที่จะใช้แก้ปัญหานี้ได้คือการนิเทศการศึกษาหรือการนิเทศการสอน ดังที่ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 86) กล่าวว่า การนิเทศการสอนสามารถช่วยเหลือและแก้ปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียนได้ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน เนื่องจากครูไม่เข้าใจหรือไม่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน ปัญหาเกี่ยวกับการประเมินเพราะครูไม่เข้าใจระเบียบวิธีปฏิบัติ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนของครูเพราะครูไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนหรือจัดกิจกรรมเป็นที่พึงพอใจ เหมาะสมและเกื้อหนุนต่อการที่จะพัฒนาให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนที่ครูไม่รู้จักใช้ หรือประดิษฐ์คิดค้นให้เหมาะสมกับบทเรียน นอกจากนี้ ฟิชเชอร์ (Cheryl F. Fischer 2008 : 1) ยังได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสามารถนำการนิเทศการสอนมาส่งเสริม พัฒนาการเรียนการสอนและช่วยเหลือในการเรียนรู้ของนักเรียนอีกด้วย เนื่องจากการนิเทศการสอนเป็นทั้งกลยุทธ์และเทคนิควิธีการหนึ่งในการช่วยครูปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งการนิเทศสามารถดำเนินการได้เพื่อการพัฒนาครูทั้งก่อนประจำการ (Preservice Teaching) และครูประจำการ (Inservice Teaching) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา โดยใช้การนิเทศแบบร่วมมือกัน (กัลยา พานิชวงษ์ 2547 : บทคัดย่อ) เรื่อง การนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา (อรวรรณ เหมือนสุดใจ 2545 : บทคัดย่อ) และเรื่องการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนและการนิเทศโดยผู้บริหาร เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา (จรูญพร ลำไย 2547 : บทคัดย่อ) ซึ่งมีผลการวิจัยสอดคล้องกัน กล่าวโดยสรุปคือ การนิเทศการสอนที่ใช้ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มขึ้น และครูกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า การนิเทศการสอนที่ใช้ช่วยให้ครูสามารถทำการวิจัยในชั้นเรียนได้ประสบผลสำเร็จ และช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

สภาพปัจจุบันด้านการนิเทศโรงเรียนในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีการนิเทศการสอน แต่ยังไม่มีการนิเทศในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนโดยเฉพาะ ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหาและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง โดยกระบวนการนิเทศที่ปรากฏอยู่ปัจจุบัน เริ่มต้นด้วยการแจ้งนโยบายแก่คณะครู แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศที่ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ประชุมคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ คณะกรรมการและครูได้มีการวางแผนการนิเทศร่วมกัน ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และส่งแผนการจัดการเรียนรู้ให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้รวบรวมส่งฝ่ายวิชาการพิจารณาตรวจสอบ เพื่อนำเสนอผู้อำนวยการก่อนสอนล่วงหน้าหนึ่งสัปดาห์ มีการกำหนดปฏิทินการนิเทศการสอนและดำเนินงานตามตารางที่กำหนด โดยการสังเกตการสอนในชั้นเรียน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตเป็นแบบจัดอันดับคุณภาพ (Rating Scale) ซึ่งใช้กับครูทุกคนในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีประเด็นในการสังเกต ได้แก่ การนำเข้าสู่บทเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล หลังจากนั้นมีการประเมินผลการนิเทศด้านพฤติกรรมการสอนของครู และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับการนิเทศโดยการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อนำไปแก้ไข ปรับปรุงครั้งต่อไป

สรุปได้ว่า การนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นการนิเทศโดยคณะกรรมการนิเทศ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บริหารโรงเรียน มีลักษณะเป็นการนิเทศโดยผู้บริหาร (Administrative Monitoring) ดังแผนภูมิที่ 1

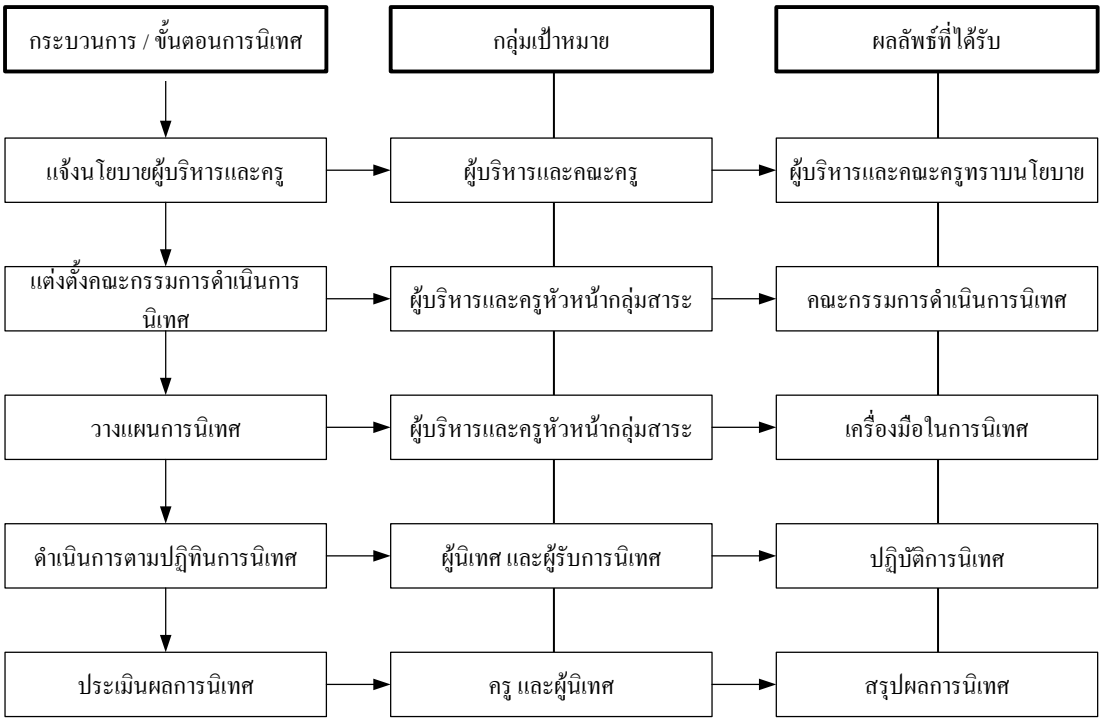

แผนภูมิที่ 1 กระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียน เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

จากกระบวนการนิเทศดังกล่าว เมื่อพิจารณาขั้นตอนการดำเนินการนิเทศ จะเห็นว่าสอดคล้องกับหลักการนิเทศซึ่งน่าจะบังเกิดผลดีต่อการพัฒนาครู แต่จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในการปฏิบัติจริงที่ได้จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการการนิเทศ พบว่า มีข้อจำกัดและอุปสรรคปัญหาที่ทำให้การนิเทศยังไม่ประสบผลสำเร็จ เช่น ผู้นิเทศขาดความรู้ในเรื่องของเทคนิควิธีสอนต่าง ๆ ขาดทักษะและเทคนิคการนิเทศ ขาดเครื่องมือที่มีมาตรฐานเหมาะสมกับการนิเทศ วิธีสังเกตการสอนและการให้ข้อมูลย้อนกลับไม่มุ่งผลการพัฒนาอย่างจริงจัง ทำให้ไม่เกิดผลการพัฒนาที่พึงประสงค์และผู้รับการนิเทศไม่ยอมรับกระบวนการนิเทศ

จากสภาพความต้องการจำเป็นในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พุทธศักราช 2552 - 2561) ในด้านการพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ มาตรฐานวิชาชีพครูและสภาพปัญหาด้านการทำวิจัยของครู และด้านการนิเทศของโรงเรียนในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ทำให้ผู้วิจัยซึ่งเป็นครู ตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายและแผนงาน โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ และเป็นคณะกรรมการวิชาการ เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และมีหน้าที่รับผิดชอบงานพัฒนาบุคลากรครูในโรงเรียน และพัฒนาบุคลากรครู เขตการศึกษา 5 จึงสนใจศึกษาการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน สำหรับครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆ

มณฑลกรุงเทพฯ ให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับการนิเทศ ซึ่งจากการศึกษารูปแบบและวิธีการนิเทศแบบต่าง ๆ พบว่า รูปแบบการนิเทศเพื่อการพัฒนาในวิชาชีพครูมีหลายรูปแบบ แต่ละวิธีมีจุดเด่นและจุดด้อย แตกต่างกันไป การจะนำมาใช้เพื่อช่วยครูในการพัฒนาวิชาชีพที่ส่งผลในการพัฒนาการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน ดังนั้น รูปแบบการนิเทศที่จะพัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ จึงต้องเป็นรูปแบบที่สนองด้านความต้องการและความแตกต่างของครูด้านอื่น ๆ เช่น ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และแรงจูงใจ ซึ่งจะส่งผลให้ครูเกิดความพึงพอใจ จึงจะสามารถแก้ปัญหาได้ประสบผลสำเร็จ รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการที่คำนึงถึงความแตกต่างกันของครู เป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่งในยุคศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่สำคัญงานวิจัยในชั้นเรียนเป็นการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องที่ส่งผลถึงการเรียนรู้ของครูและนักเรียนไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการนิเทศสำหรับโรงเรียนในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จึงควรอยู่บนรากฐานการคิดที่แตกต่างจากเดิม คือ

1. ยึดหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการสอนแบบหลากหลายวิธีการ ตามแนวความคิดของ แกลทธอร์น (Glatthorn) ด้วยเหตุผลที่ว่า การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ มีจุดเด่น คือ ครูมีโอกาสเลือกรับวิธีการนิเทศที่ตนเองชอบและสนใจ แต่ถ้าหากการเลือกแบบของการนิเทศของครูแต่ละคนไม่เหมาะสมกับตัวครู ผู้บริหารสามารถแนะนำ จูงใจ ให้เลือกวิธีที่เหมาะสมที่สุดได้ (Glatthorn 1984 : 5) ซึ่ง แกลทธอร์น (Glatthorn 1984 , อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2545 :136-138) ได้ให้ข้อเสนอแนะซึ่งสอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการใช้การนิเทศแบบหลากหลาย ครูมีความแตกต่างกันหลาย ๆ ด้าน เช่น ความรู้ ประสบการณ์ ความผูกพันต่อภาระหน้าที่ (Commitment) แรงจูงใจในการพัฒนา ความต้องการในการพัฒนาตนเองและพัฒนาในวิชาชีพ ความสามารถในการพัฒนาตนเอง รวมทั้งปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน การใช้วิธีการนิเทศแบบเดียวกัน วิธีเดียวกับครูทุกคน ทุกกลุ่มย่อมไม่ได้ผลเท่าที่ควร ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ (Differentiated Supervision) น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อครูและต่อโรงเรียน

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการสอนแบบหลากหลายวิธีการตามแนวคิดของ แกลทธอร์น (Glatthorn 1984) และ กลิ๊กแมน และคณะ (Glickman et al. 2001) ผู้วิจัยได้นำมาพิจารณาและประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน สำหรับครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ประกอบด้วยวิธีการนิเทศ 3 วิธี คือ 1) การนิเทศแบบให้คำปรึกษา (Mentoring) นิเทศโดยผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์สูงกว่าโดยปรับจากหลักการแนวคิดการนิเทศแบบคลินิก ซึ่งลักษณะของผู้ที่

จะเป็น Mentor ว่าต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ๆ มีความเอาใจใส่ต่อผู้อื่น มีลักษณะโดดเด่นเป็นที่ยอมรับและมีความชำนาญในเรื่องนั้น ๆ นอกจากนี้ แอนเดอร์สัน และ ชานอล (Anderson and Shannon 1988 อ้างถึงใน เซเดปา (Zedapa 2003 : 210) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของ Mentors ไว้ 5 ประการ ได้แก่ 1) การสอน (Teaching) 2) การสนับสนุน (Sponsoring) 3) การให้การกระตุ้น (Encouraging) 4) การให้คำปรึกษา (Counseling) และ 5) ความเป็นมิตร (Befriending) มาร์เลนและแมคเฮนรี (Marlene P. Correia and Jana M. McHenry 2009 : 5 - 12) ได้อธิบายกระบวนการของ Mentoring ว่าเป็นกระบวนการดูแลให้คำปรึกษาที่เป็นวงจรต่อเนื่องกัน ประกอบด้วย 1) การประชุมก่อนการให้คำปรึกษา (Preconference) 2) การสังเกตและรวบรวมข้อมูล (Observation and Data Gathering) 3) การประชุมหลังให้คำปรึกษา (Postconference) 4) การวิเคราะห์และสะท้อนข้อมูลร่วมมือกัน (Collaborative Reflection and Analysis)

2. ออกแบบและพัฒนารูปแบบการนิเทศด้วยวิธีการเชิงระบบ (system approach) ในการดำเนินการนิเทศการสอนทั้งกระบวนการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการพัฒนาครูอย่างชัดเจน ซึ่งวิธีการเชิงระบบมีหลายวิธีด้วยกัน ผู้วิจัยจึงเลือกวิธีการเชิงระบบที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดของกระบวนการออกแบบระบบการเรียนการสอนของนักวิชาการต่าง ๆ และสังเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการการนิเทศที่มีการดำเนินงานสัมพันธ์กันทั้งระบบ เพื่อให้การนิเทศบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งขั้นตอนการออกแบบระบบการเรียนการสอน (Instructional System Design) ที่นำมาใช้ออกแบบและพัฒนารูปแบบการนิเทศ ในครั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้ ADDIE Model ตามแนวคิดของ เควิน ครูส (Kevin Kruse 2008 : 1) ร่วมกับกรอบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

ดังนั้นในขั้นตอนการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้วิธีการออกแบบการเรียนการสอน ADDIE Model ตามแนวคิดของ เควิน ครูส (Kevin Kruse 2008 : 1) ร่วมกับกรอบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มาพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดของ แกลทธอร์น (Glatthorn 1984) ประกอบด้วยวิธีการนิเทศ 3 วิธี คือ 1) การนิเทศแบบให้คำปรึกษา (Mentoring) 2) การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) และ 3) การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดของการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ดังต่อไปนี้

1. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา R & D (Research and Development)
2. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบระบบการเรียนการสอน
3. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการสอน การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการและการนิเทศแบบพัฒนาการ
4. หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

หลักการ แนวคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

1. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา R & D (Research and Development)

การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นการพัฒนาแบบหนึ่งที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือหรือเป็นยุทธวิธีในการดำเนินงาน ขั้นตอนหลักในการดำเนินงานมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวิจัย (R) และขั้นตอนการพัฒนา (D) ซึ่งอาจเริ่มต้นจาก R_1 เพื่อแสวงหาความรู้และแนวทางการพัฒนา ตามด้วย D_1 คือ การพัฒนานวัตกรรมตามแนวทางนั้นต่อไป คือขั้นตอนการวิจัย R_2 เพื่อตรวจสอบและประเมินคุณภาพของนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นหาข้อบกพร่องและวิธีการแก้ไข ปรับปรุง และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง D_1 ให้เป็นนวัตกรรม D_2 ที่ดีขึ้น การดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าว อาจต้องทำซ้ำ ๆ ในบางขั้นตอน หรือทุกขั้นตอน จนกว่าจะได้นวัตกรรมที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

สำหรับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยและพัฒนา มีนักวิชาการทางการศึกษาได้นำรูปแบบของการวิจัยและพัฒนามาศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้นวัตกรรมใหม่ ๆ โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการที่มีขั้นตอนสำคัญคล้ายคลึงกัน ดังที่ วิทยา อารีราษฎร์ (2549 : 69) อารีรักษ์ มีแจ้ง (2547 : 53) และ วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2545 : 125) คือ 1) การวิเคราะห์ เป็นการศึกษาสภาพปัญหาของงานวิจัย ศึกษาเอกสารรายงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา แล้วรวบรวมสรุปผลและเขียนกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) การสร้างรูปแบบ เป็นการนำกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์มากำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ของรูปแบบและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ 3) การทดลองใช้รูปแบบ เป็นการนำรูปแบบที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาใช้

เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ และ 4) การประเมินผลเพื่อแก้ไขปรับปรุงรูปแบบเพื่อให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีผู้ดำเนินงานวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) อื่น ๆ อีกหลาย ๆ ท่าน ได้แก่ วีระเดช เชื้อนาม (2542 : 94) ทิศนา แขมมณี และคณะ (2544 : 43) , จรรยา บุญปล้อง (2541:124) , แสน สมนึก (2541:73-74) , สุปราณี ไกรวัตนุสสรณ์ (2541 : 96) พบว่า งานวิจัยที่นำเสนอมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน นั่นคือ เป็นการวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน หลักสูตร และนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนา แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในช่วงของเวลาที่ศึกษาวิจัยและรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา R & D (Research and Development) ดังกล่าว จึงนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) = R_1 : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Design & Development) = D_1 : การพัฒนาและการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) = R_2 : การนำรูปแบบไปใช้ และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุง (Evaluation) = D_2 : การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ

2. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบระบบการเรียนการสอน

การออกแบบระบบการเรียนการสอน (Instructional System design) มีชื่อเรียกหลากหลาย เช่น การออกแบบระบบการเรียนการสอน (Instructional design) การออกแบบและพัฒนาการสอน (Instructional design and development) เป็นต้น ไม่ว่าชื่อจะมีความหลากหลายเพียงใด แต่ชื่อเหล่านั้นมาจากแนวคิดเดียวกัน คือ การใช้กระบวนการของวิธีระบบ (system approach) ในการสร้างหรือพัฒนาพฤติกรรมหรือรูปแบบของการปฏิบัติงานใหม่ ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จ

คำว่า "ระบบ" ผู้ให้ความหมายของคำว่า “ระบบ” (system) ไว้หลายคน เช่น บานาธี่ (Banathy 1968 : 12) หรือ วอง (Wong 1971 : 7) บานาธี่ ได้ให้ความหมายของคำว่าระบบว่าเป็นองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งองค์ประกอบทั้งหลายเหล่านี้จะร่วมกันทำงานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ ความหมายของระบบตามแนวทางของ วอง ก็จะมีลักษณะแนวทางใกล้เคียงกับของบานาธี่ โดย

วอง ให้ความหมายของระบบว่า “ระบบ หมายถึง การรวมกลุ่มของส่วนประกอบต่าง ๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้”

นอกจากนั้นนักวิชาการคนอื่น ๆ ก็ได้เสนอความหมายของระบบ ได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ว่า ระบบ คือ องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ทำงานสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพื่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง (ประชุม รอดประเสริฐ 2533 : 66) เป็นการทำงานที่ประสานกันขององค์ประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายทั่วไป และเราสามารถเข้าใจวิธีการทำงานได้ (สุคนธ์ ภูริเวทย์ 2542 : 38) การรวมตัวของสิ่งหลายสิ่ง เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยแต่ละสิ่งนั้นมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน หรือขึ้นต่อกันและกัน หรือมีผลกระทบต่อกันและกัน (Hicks 1972 : 461) และองค์ประกอบที่ได้จัดไว้อย่างเป็นระเบียบ และมีความสัมพันธ์ส่งเสริมซึ่งกันและกันเพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่ได้กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2534 : 24)

สำหรับความหมายระบบการเรียนการสอนนั้น รุจโรจน์ แก้วอุไร (2543 : 10) กล่าวว่าเป็นโครงสร้างที่เกิดจากการจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการเชิงระบบ ได้แก่ การจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอนด้านตัวป้อน กระบวนการ กลไก ควบคุมผลผลิตให้สมบูรณ์ และมีความสัมพันธ์ส่งเสริมกันอย่างเป็นระเบียบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ และ สุวิทย์ บึงบัว (2550 : 10) ได้นิยามระบบการเรียนการสอนที่เป็นระบบว่า เป็นการจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กัน เพื่อสะดวกต่อการนำไปสู่จุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนที่ได้กำหนดไว้ เพราะฉะนั้นระบบการเรียนการสอนจึงเป็นการจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนการสอน

ดังนั้น การออกแบบระบบการเรียนการสอน จึงต้องคำนึงถึงเป้าหมายหลักของการออกแบบระบบการเรียนการสอนว่าลักษณะที่คาดหวังที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนทั้งทางด้านความรู้ทักษะการปฏิบัติ และเจตคติที่นี้คืออะไร อย่างไร หรือผู้เรียนที่มีคุณภาพนั้นคืออย่างไร และเพื่อจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันโดยใช้วิธีการต่าง ๆ ในการเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิผลสูงสุดตามเป้าหมาย และการออกแบบระบบการเรียนการสอนนั้น จึงเป็นการนำใช้วิธีการที่เป็นระบบมาใช้ในการออกแบบรูปแบบการเรียนการสอน การวางแผน การนำไปใช้ และการประเมินกระบวนการทั้งหมดของระบบการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ กิดานันท์ มะลิทอง (2540 : 10) ที่กล่าวว่า การออกแบบระบบการเรียนการสอนควรมีองค์ประกอบ คือ ผู้เรียน ต้องมีการพิจารณาลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์เพื่อการออกแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม วัตถุประสงค์ ต้องมีการตั้งวัตถุประสงค์ว่า

ต้องการจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งใดบ้างและอย่างไรในการสอนนั้น ต้องมีการกำหนดวิธีการและกิจกรรมในการเรียนรู้ว่าควรมีอะไรบ้าง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด และการประเมินต้องมีการกำหนดวิธีการประเมินที่เหมาะสม เพื่อตัดสินว่าการเรียนรู้นั้นประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่

สำหรับการนิยามของคำว่า การออกแบบระบบการเรียนการสอน ได้มีการนิยามไว้ตามมุมมองเกี่ยวกับสถานะของการออกแบบระบบการเรียนการสอนที่เป็นได้ทั้งกระบวนการ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ และความจริง ดังนี้ (Suhas R. , Sindhura K 2008 : 1 - 2)

การออกแบบระบบการเรียนการสอนคือ กระบวนการ (Instructional System Design is a Process) หมายถึง การออกแบบระบบการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน โดยใช้วิธีการระบบ และใช้หลักการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ และทฤษฎีการเรียนการสอน เพื่อการตัดสินใจในการออกแบบระบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ แต่ละขั้นตอนจึงมีความสัมพันธ์กันทั้งวัสดุการเรียนและกิจกรรมการเรียน ในขั้นตอนสุดท้ายของการออกแบบระบบการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะเป็นขั้นตอนของการวัดและประเมินผล

การออกแบบระบบการเรียนการสอนคือความจริง (Instructional System Design is a Reality) หมายถึง การออกแบบระบบการเรียนการสอนเป็นความจริงที่สามารถพิสูจน์ได้ เนื่องจากอาศัยหลักการของการใช้เหตุและผล

ดังนั้น การออกแบบระบบการเรียนการสอน (ISD : Instructional System Design หรือ ID : Instructional Design) หมายถึง การจัดการสอนอย่างมีระบบ โดยอาศัยความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ และทฤษฎีการสอน ซึ่งรวบรวมองค์ประกอบและปัจจัยต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจออกแบบระบบ แล้วจึงทำการทดลองและปรับปรุงแก้ไขจนใช้ได้ผล ซึ่งก็คือการนำไปสู่ความสำเร็จของการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กระบวนการออกแบบระบบการเรียนการสอนโดยทั่วไปจะประกอบไปด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการสอน ระบบสังคม หลักการตอบสนองและสิ่งสนับสนุน

จากการศึกษารายละเอียดของรูปแบบการออกแบบระบบการเรียนการสอนของนักวิชาการต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการการนิเทศการสอนที่มีการดำเนินงานสัมพันธ์กันเพื่อให้การนิเทศบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการกับขั้นตอนการออกแบบรูปแบบการนิเทศการสอนดังนี้ ประยุกต์ใช้กระบวนการออกแบบการเรียนการสอน ADDIE Model ตามแนวคิดของ เควิน ครูส (Kevin Kruse 2008 : 1) ร่วมกับกรอบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) กำหนดขั้นตอนการวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศ ดังนี้ คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) = R_1 : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Design and Development) = D_1 : การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) = R_2 : การนำรูปแบบไปใช้ และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุง (Evaluation) = D_2 : การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ

3. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการสอน การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการและการนิเทศแบบพัฒนาการ

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการสอน

การนิเทศการสอนนับว่าเป็นงานสำคัญที่ช่วยในการส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอน เพื่อนำมาสู่การพัฒนาคุณภาพอันเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาการศึกษา วัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 5) และปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548 : 28) ได้กล่าวถึงการนิเทศการสอนว่ามีวัตถุประสงค์ เพื่อมุ่งปรับปรุงและพัฒนาการสอนในโรงเรียน โดยเป็นกิจกรรมซึ่งไม่ใช่เป็นการบังคับแต่เป็นกิจกรรมที่มีเป้าหมายในการช่วยเหลือสนับสนุนในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน โดยมุ่งที่พฤติกรรมการสอนของครูที่จะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญโดยยึดหลักของการนิเทศการสอนคือ หลักแห่งการส่งเสริมความเจริญงอกงามให้แก่ครูและนักเรียน หลักการจัดอย่างเป็นประชาธิปไตย หลักการสร้างขวัญและกำลังใจ หลักการปรับปรุงการเรียนการสอน รวมถึงความร่วมมือการสร้างขวัญกำลังใจและการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน เพื่อมุ่งแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สำหรับการพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนนั้น มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎี เพื่อให้ได้รูปแบบการนิเทศที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความแตกต่างของครูแต่ละคนทั้งในด้านความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ ซึ่งจากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ของนักคิด นักการศึกษา และนักจิตวิทยา (วัชรา เล่าเรียนดี 2550 :37 0,47,58-68,http://coperspy.multiply.com/journal/item/4, http://geocities.com/social2000/maslow1html., http://www.prd.go .th/files/peoplefile/.doc, http://www.geocities.com/ mafa_ 2548 /pa8.doc.) พบว่า มีแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอนดังนี้ ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง เช่น ของ เคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) เลวิน โลเวลล์ และ ไวล์ (Lewin Lovell and Wiles) ชิน และ เบนนิส (Chin and Bennis) ทฤษฎีแรงจูงใจ เช่น ของ มาสโลว์ (Maslow) เฮอร์สเบิร์ก (Herzberg) ทฤษฎีการสื่อสาร เช่น ของ วิลเบอร์ ชแรมม์ ออสกูด (Wilber Schramm and Osgood) ลาสเวลล์ (Lasswell) ทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์ เช่นของ เอลตัน เมโย (Elton Mayo) ทฤษฎี

ภาวะผู้นำ เช่น ของ แมก เกรเกอร์ (Mc.Gregor) มูตันและเบล็ก (Mouton and Blake) ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของ โนวส์ (Knowles) ซึ่งแนวคิด ทฤษฎีดังกล่าวนี้เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบการนิเทศ เนื่องจากการนิเทศการสอนเป็นศาสตร์ที่นอกจากให้ความสนใจในแง่ของเนื้อหาสาระแล้วยังต้องคำนึงถึงความรู้สึกนึกคิด ความสนใจ ความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบการนิเทศไปใช้

จากการศึกษาทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง ทฤษฎีแรงจูงใจ ทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์ ทฤษฎีภาวะผู้นำ และทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการออกแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

การนิเทศการสอนแบบหลากหลายวิธีการ เป็นการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนที่สามารถนำไปใช้ดำเนินการได้ภายในโรงเรียนทุกแห่ง ความเหมาะสมของการใช้ วิธีการนิเทศแต่ละวิธีขึ้นอยู่กับความพร้อม ความต้องการ ความสนใจ แรงจูงใจของครู และศักยภาพของครู จุดเด่นของการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ก็คือ ครูมีโอกาสเลือกรับวิธีการนิเทศที่ตนเองชอบ และสนใจแต่ถ้าหากการเลือกแบบของการนิเทศของครูแต่ละคนไม่เหมาะสมกับตัวครู ผู้บริหาร สามารถแนะนำ จูงใจ ให้เลือกวิธีที่เหมาะสมที่สุดได้ (Glatthorn 1984 : 5) ซึ่ง แกลทธอร์น (Glatthorn 1984 : 4) ได้เสนอระบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการไว้ 4 วิธี คือ 1) การนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision) ผู้นิเทศเป็นผู้ที่มีความรู้ และประสบการณ์ด้านการสอน และผ่านการอบรมทางด้านเทคนิควิธีการนิเทศโดยตรง สามารถให้คำแนะนำสาธิตวิธีการสอนต่าง ๆ ที่เหมาะสมแก่ครูได้ 2) การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ (Cooperative Professional Development) เป็นกระบวนการนิเทศที่ครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงาน เพื่อปรับปรุงความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง โดยมีการสังเกตการสอนกันและกันในชั้นเรียน แลกเปลี่ยนกันให้ข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตการสอนร่วมกัน และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน 3) การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development) เหมาะกับครูที่มีความรู้ความสามารถและต้องการพัฒนางานในวิชาชีพของตนเองด้วยตนเอง ไม่ต้องการการนิเทศแบบคลินิก หรือการนิเทศการสอนแบบอื่น ๆ สาระสำคัญของการปฏิบัติโดยทั่วไปคือ ครูจะปฏิบัติงานที่ตนเองต้องการพัฒนาด้วยตนเอง โดยการนำตนเองให้พัฒนาและเจริญก้าวหน้าด้วยตนเองในที่สุด และ 4) การนิเทศโดยผู้บริหาร (Administrative Monitoring) เป็นการนิเทศโดยผู้บริหารที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือแนะนำเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนโดยตรงนั้น ทั้งผู้บริหารและครูควรมีศักยภาพ มีประสบการณ์ในการสอนมากพอสมควร เนื่องจากผู้บริหารไม่สามารถทำการสังเกตการสอนและร่วมประชุม

ปรึกษาหารือกับครูอย่างสม่ำเสมอ จากความเชื่อเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการที่นำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้การนิเทศบรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จมีดังนี้ 1) การนิเทศเพื่อการช่วยเหลือแนะนำให้บรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จ มาจากการที่ครู บุคลากร ร่วมมือกันปฏิบัติงานด้วยการช่วยเหลือกันและกันอย่างจริงใจ และเชื่อในความแตกต่างกันของแต่ละบุคคล (Glatthorn and Shiled 1990 : 190) 2) การนิเทศการสอนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการนิเทศงานอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลายที่จะช่วยให้ครูเรียนรู้ และสามารถพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยการช่วยเหลือจากบุคคลอื่นหรือเพื่อนร่วมงาน (Glatthorn and Shiled 1990 : 199) และ 3) ครูทุกคนมีความต้องการ จำเป็นที่จะพัฒนาความสามารถและประสบการณ์และความเจริญก้าวหน้าของครู จะประสบผลสำเร็จได้ เมื่อวิธีการพัฒนานั้นยึดหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นหลักการ แนวทางในการปฏิบัติ

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศแบบพัฒนาการ

การนิเทศแบบพัฒนาการ (Developmental supervision) ซึ่งเป็นการนิเทศอีกรูปแบบหนึ่งที่มุ่งพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของระดับพัฒนาการของครูซึ่งอยู่ในวัยผู้ใหญ่ ทั้งด้านปัญญา มโนทัศน์หรือความคิดรวบยอด คุณธรรม ความเป็นตัวตน การรับผิดชอบ และความตระหนัก และเลือกวิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของครู ตามแนวคิดของ กลิ๊กแมนและคณะ (Glickman et al. 2001 : 120-122) ได้แบ่งวิธีการของการนิเทศแบบพัฒนาการ ออกเป็น 4 แบบ ได้แก่ 1) การนิเทศแบบชี้นำควบคุม 2) การนิเทศแบบชี้นำให้ข้อมูล 3) การนิเทศแบบร่วมมือ และ 4) การนิเทศแบบไม่ชี้นำ ซึ่ง กลิ๊กแมนและคณะ (Glickman et al. 2001 : 197) ได้จัดกลุ่มครูตามระดับพัฒนาการออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มที่มีพัฒนาการ /ความเชี่ยวชาญ/ความผูกพันต่อหน้าที่ในระดับต่ำ (Low developmental level, expertise and commitment) เป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการใช้ปัญญาที่เป็นรูปธรรม สามารถใช้มโนทัศน์และความคิดรวบยอดในระดับต่ำ พัฒนาการด้านคุณธรรมอยู่ในระดับ Preconventional ซึ่งเป็นขั้นที่บุคคลเชื่อว่า การกระทำที่ถูกต้องประกอบด้วยสิ่งที่สนองความพึงพอใจต่อความต้องการของตนเอง ส่วนพัฒนาการด้านความเป็นตัวตนอยู่ในระดับที่แสดงพฤติกรรมเกิดจากการกระตุ้นและแรงผลักดันจากความกลัว 2) กลุ่มที่มีพัฒนาการ/ความเชี่ยวชาญ/ความผูกพันต่อหน้าที่ในระดับปานกลาง (Moderate developmental level , expertise and commitment) เป็นกลุ่มที่มีความสามารถในระดับ Formal คือความสามารถใช้ปัญญาที่มีความเป็นนามธรรมมากขึ้น เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเวลาและสถานที่ได้ สามารถใช้เหตุผลเชิงสมมติฐาน เข้าใจในสัญลักษณ์ที่มีความซับซ้อน พัฒนาการด้านคุณธรรมอยู่ในระดับ Conventional ที่บุคคลจะตระหนักถึงการ

ปฏิบัติตามระเบียบวินัยทางสังคม พัฒนาการด้านความเป็นตัวตนอยู่ในระดับของการสร้างลักษณะเฉพาะของความตัวตนของตนเอง และ 3) กลุ่มที่มีพัฒนาการ/ความเชี่ยวชาญ/ความผูกพันต่อหน้าที่ในระดับสูง (High developmental level, expertise and commiment) เป็นกลุ่มที่สามารถในระดับ Postformal คือ สามารถใช้ปัญญาในการคิดโต้แย้งอย่างมีเหตุผล การคิดเชิงบูรณาการ และการใช้ปัญญาในการแสวงหาความรู้ พัฒนาด้านคุณธรรมอยู่ในระดับ Postconventional ที่สามารถบอกความถูกต้องด้วยมโนธรรม และพัฒนาการด้านตัวตนอยู่ในระดับการเป็นตัวของตัวเอง นอกจากนั้น กลิ๊กแมน และคณะ (Glickman et al. 2001:197) ยังได้เสนอการเลือกวิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของครู ดังนี้ คือ ครูในกลุ่มที่มีพัฒนาการ/ความเชี่ยวชาญ/ความผูกพันต่อหน้าที่ในระดับที่ต่ำ วิธีการนิเทศที่เหมาะสม คือ การนิเทศแบบชี้นำให้ข้อมูล ครูในกลุ่มที่มีพัฒนาการ/ความเชี่ยวชาญ/ความผูกพันต่อหน้าที่ในระดับปานกลาง วิธีการนิเทศที่เหมาะสม คือ การนิเทศแบบร่วมมือ และครูในกลุ่มที่มีพัฒนาการ/ความเชี่ยวชาญ/ความผูกพันต่อหน้าที่ในระดับสูง วิธีการนิเทศที่เหมาะสม คือ การนิเทศแบบไม่ชี้นำ ซึ่งขั้นตอนการนิเทศแบบพัฒนาการ มีขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) เลือกวิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้รับการนิเทศ 2) ดำเนินการนิเทศตามวิธีการที่เลือกไว้ และ 3) ดูแลช่วยเหลือส่งเสริมให้ครูพัฒนาการที่สูงขึ้น

4. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญจำเป็นต่อการพัฒนาวิชาชีพครู และการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน หากครูได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างมีคุณภาพแล้ว ก็จะสามารถแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นต่อไป สอดคล้องกับ วัชรา เล่าเรียนดี (2544 : 106) การวิจัยในชั้นเรียน เป็นการศึกษาที่เป็นระบบและขั้นตอนโดยมีการดำเนินการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ในชั้นเรียน หรือในโรงเรียนเพื่อศึกษาหาคำตอบ วิธีการหรือนวัตกรรมการสอนใหม่ ๆ เพื่อนำผลจากการศึกษานั้นมาแก้ปัญหา หรือปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้น ๆ โดยตรง และจากคำสัมภาษณ์ของวิชัย วงษ์ใหญ่ (อ้างถึงใน ชาตรี มณีโกศล 2539 : 261) สรุปได้ว่า ในการพัฒนาวิชาชีพครู ผลการวิจัยจะต้องมาสนับสนุนการเรียนการสอนให้ได้ผลดีที่สุด ซึ่งงานวิจัยที่มีความหมายและมีคุณค่ามากที่สุด คือการวิจัยปฏิบัติการที่เรียกว่า Action Research เพราะจะทำให้เห็นทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เป็นที่ทราบกันดีว่าในการปฏิรูปการสอน การวิจัยปฏิบัติการเป็นเครื่องมือหรือเป็นกลไกที่ใช้ในการปฏิรูปการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เพราะครูจะเห็นทิศทางและพัฒนาวิธีการสอนได้อย่างดีอยู่เรื่อย ๆ แล้วลักษณะ

ของการวิจัยปฏิบัติการนั้นเหมาะกับครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในชั้นเรียนมาก ดังนั้น การวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นวิธีการที่สำคัญวิธีหนึ่งในการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนนั้น ได้มีนักการศึกษา วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 1) ทิศนา แขมมณี (2540 : 98) ส.วาสนา ประวาลพฤกษ์ (2540 : 12) และ สุวิมล ว่องวาณิช (2548 : 21) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนที่สอดคล้องกันว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้อันเป็นความจริงที่เชื่อถือได้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในบริบทของชั้นเรียน โดยมีครูเป็นนักปฏิบัติการวิจัย และใช้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนช่วยให้ครูทำงานอย่างเป็นระบบ มีความเข้าใจงานสามารถเลือกแนวทางที่มีเหตุผลและสร้างสรรค์ในการตัดสินใจได้อย่างมีคุณภาพ เพราะนักวิจัยมีระบบการคิดที่ผ่านการไคร่ครวญช่วยให้ได้ตัวบ่งชี้ที่เป็นรูปธรรม เกิดความสุขในการทำงานและที่สำคัญคือ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ครูเกิดการเรียนรู้หรือมีนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์กับการจัดการเรียนการสอน ทำให้ครูเกิดการพัฒนาตนเอง สำหรับกระบวนการหรือขั้นตอนของการวิจัยในชั้นเรียนนั้น มีหลายรูปแบบ แต่จะมีหลักการ หรือแนวคิดหลักและวิธีการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอไว้สอดคล้องกันดังนี้ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2540 : 8) กรมวิชาการ (2542 : 7-10) มาเรียม นิลพันธุ์ (2544 : 1-2) สุวิมล ว่องวานิช (2544 : 29) และ ครูรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2544 : 43-44) สามารถสรุปกระบวนการในการวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนหลักที่สำคัญ 5 ขั้นตอนด้วยกัน คือ 1) การวิเคราะห์สภาพปัญหาและการระบุปัญหา 2) การหาวิธีการในการแก้ปัญหา 3) ดำเนินการแก้ปัญหา 4) การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) สรุปผลและ การเขียนรายงานการวิจัย นอกจากนั้น ยังมีแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการทำวิจัย หรือคุณสมบัติของนักวิจัยนั้น มีนักวิชาการได้ให้ข้อคิดเห็นไว้หลายท่าน ซึ่งความสามารถดังกล่าว แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านความรู้และทักษะ ด้านเจตคติและลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย ตลอดจนจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความสามารถของนักวิจัยด้านความรู้และทักษะ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2540 : 15 , ธวัชชัย วรพงส์ธร 2540 : 36) ได้เสนอรายละเอียดของสมรรถนะในด้านความรู้และทักษะโดยสรุปดังนี้ คือ มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับในเรื่องที่ทำวิจัย วิเคราะห์คัดเลือกงานวิจัยและหาความรู้จากเอกสารต่าง ๆ ที่ต้องการได้เหมาะสมและรวดเร็ว มีความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีการวิจัยและสามารถนำสิ่งที่ได้จากศึกษาและข้อค้นพบมาเขียนและสรุปรายงานให้เข้าใจได้อย่างชัดเจน

2. ความสามารถของนักวิจัยด้านเจตคติและลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2540 : 15 และ ธวัชชัย วรพงศ์ธร 2540 : 36 – 37) ได้สรุปรายละเอียดของคุณลักษณะ

ในด้านเจตคติและลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยโดยสรุป ดังนี้ คือ มีความกระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น ศึกษาค้นคว้าทดลองเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงอยู่เสมอ มีความรับผิดชอบ กล้าตัดสินใจและเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ค้นพบแม้จะไม่เป็นไปตามที่คาดหวังก็ตาม ขยัน อดทนในการหาความรู้ในการรอคอยคำตอบที่ได้ มีความละเอียดรอบคอบเพื่อผลที่ดีที่สุด หรือหลีกเลี่ยงความเสียหายต่าง ๆ ได้ มีจิตใจกว้างขวางยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานของตนเอง รวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเนื่องจากการวิจัยมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ต้องอาศัยความร่วมมือและประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องอยู่เสมอ

จากการศึกษาแนวคิดการวิจัยและพัฒนา การออกแบบระบบการเรียนการสอน การนิเทศการสอน การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ การนิเทศแบบพัฒนาการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ และการวิจัยในชั้นเรียน ผู้วิจัยนำมาสร้างกรอบแนวคิด เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุปตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) = การวิจัย Research$_1$ (R_1)

ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ความสำคัญ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน วิเคราะห์ทฤษฎี หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการและการนิเทศแบบพัฒนาการ และการวิจัยในชั้นเรียน รวมทั้งหลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบ วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังด้านการนิเทศการสอนและการวิจัยในชั้นเรียน โดยวิเคราะห์นโยบาย เป้าหมาย จากข้อกำหนดกฎหมาย ของหน่วยงานทุกระดับ รวมทั้งฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ศึกษาสภาพการนิเทศ รูปแบบการนิเทศที่ใช้ในโรงเรียนและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

2. ขั้นการออกแบบและการพัฒนา (Design and Development) = การพัฒนา Development$_1$ (D_1)

ในขั้นนี้เป็นการสังเคราะห์ร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และหาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาดำเนินการในลักษณะควบคู่กันไป ทั้งในขั้นการออกแบบ (Design) และขั้นการพัฒนา (Development) โดยนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้จากขั้นการวิเคราะห์ (analysis) = Research$_1$ (R_1) ทั้งหมด รวมถึงเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของรูปแบบการนิเทศการสอนที่ชัดเจนมาใช้เป็นฐานคิดในการ

ร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน โดยมีขั้นตอนนี้

Phase 1 Classifying : C การคัดกรองระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อจัดกลุ่มครู และเลือกวิธีการนิเทศที่ต้องการและเหมาะสมสำหรับครูแต่ละกลุ่ม

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการสอนแบบหลากหลายวิธีการตามแนวความคิดของ Glatthorn มาเป็นแนวทางในการพัฒนาในครั้งนี้ ที่มีความเชื่อพื้นฐานว่า ครูมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการเรียนรู้ การรับรู้ข้อมูล ประสบการณ์ และระดับความสามารถในการคิด จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับครูแต่ละคน และการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเป็นการนิเทศการสอนภายในโรงเรียน ที่สามารถนำไปใช้ดำเนินการภายในโรงเรียนได้ทุกแห่ง ความเหมาะสมของการใช้ วิธีการนิเทศแต่ละวิธีขึ้นอยู่กับความพร้อม ความต้องการ ความสนใจ แรงจูงใจของครู และศักยภาพของครู ดังนั้นวิจัยจึงกำหนดให้มีขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของครูด้านความรู้ความเข้าใจ ความสามารถประสบการณ์ด้านการวิจัยในชั้นเรียนและการนิเทศการสอนเพื่อจัดกลุ่มครู และศึกษาความต้องการวิธีการนิเทศของครู

Phase 2 Informing : I การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ เรื่องการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ การวิจัยในชั้นเรียน เทคนิควิธีสอนที่สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาให้แก่ครูและผู้ทำหน้าที่นิเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ หรือกระบวนการนิเทศการสอนของนักคิดและนักการศึกษาในศาสตร์การนิเทศทั้งในต่างประเทศและในประเทศ อาทิ ศึกษารูปแบบและกระบวนการนิเทศของ แกลทธอร์น (Glatthorn 1984 : 4) กลิ๊กแมน (Glickman 2004 : 464) แอคคีสันและกอล (Acheson and Gall 2003 : 90) วัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 27-28) สงัด อุทรานันท์ (2529 : 86-92) พบว่า นักคิดและนักการศึกษาดังกล่าว มีความเห็นสอดคล้องตรงกันว่าในการนิเทศการสอนนั้นมีความจำเป็นต้องให้ความรู้ที่สำคัญเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนา เช่น เทคนิค ทักษะในการนิเทศการสอนด้วยการประชุม สัมมนา เชิงปฏิบัติการต่าง ๆ การสื่อสาร สื่อความหมายทั้งการพูดและการเขียน รวมทั้งการแสวงหาความรู้จากเอกสาร ซึ่งขั้นตอนดังกล่าว จะต้องดำเนินการก่อนที่จะเริ่มการนิเทศทุกครั้ง (Prerequisite) หรือสำหรับงานนิเทศที่ดำเนินการอยู่แล้วแต่ยังไม่บรรลุผลในระดับที่น่าพึงพอใจ

Phase 3 Proceeding : P การดำเนินงาน

ในขั้นนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดโครงการการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยร่วมกับครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ วางแผนการนิเทศ (Action Plan) เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของการนิเทศ แผนการนิเทศการสอน กระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียน สื่อ/นวัตกรรมการเรียนรู้ และวิธีการประเมินผลให้ข้อมูลย้อนกลับในการนิเทศการสอน โดยระบุขั้นตอนของการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นไว้อย่างชัดเจนว่าจะทำอะไรและทำอย่างไร ซึ่งรายละเอียดการดำเนินการในขั้นนี้นำเสนอเป้าหมายที่ต้องการ วิธีดำเนินการ เครื่องมือที่ใช้และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการนิเทศตามแผนการนิเทศที่ได้กำหนดร่วมกัน ซึ่งการปฏิบัติในการนิเทศ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) การประชุมก่อนการสังเกต (Pre conference) 2) การสังเกต (Observation) และ 3) การประชุมหลังการสังเกต (Post conference) ซึ่ง 3 ขั้นตอนที่ได้กล่าวมานั้นได้มาจากฐานคิดและการศึกษารูปแบบ/กระบวนการนิเทศของต่างประเทศและประเทศไทย โดยศึกษากระบวนการบริหารงานที่นำมาประยุกต์ใช้ในการนิเทศการสอนของ อะคีสันและกอลล์ (Acheson and Gall 2003 : 9-10) โกลด์แฮมเมอร์ (Goldhammer 1980 : 34-44 , อ้างถึงในวัชรา เล่าเรียนดี 2550 : 218) คอพแลนด์และโบยาน (Copeland and Boyan 1978 : 3) กลิ๊กแมน (Glickman 1995 : 281) สงัด อุทรานันท์ (2530 : 10) และวัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 219) ซึ่งวิธีการดำเนินการโดยละเอียดในขั้นนี้ได้กำหนดเป้าหมายที่ต้องการ วิธีดำเนินการ เครื่องมือที่ใช้และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนำเสนอรายละเอียดไว้ในบทที่ 3

Phase 4 Evaluating : E การประเมินผลการนิเทศ

เป็นการประเมินผลระหว่างการนิเทศและหลังสิ้นสุดการนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้ทำหน้าที่นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกันประเมินผล เป็นขั้นที่ผู้ทำหน้าที่นิเทศทำการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตทุกครั้งที่มีการสังเกตและประชุมปรึกษาหารือที่ได้ดำเนินการผ่านไปแล้วว่าเป็นอย่างไร ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ซึ่งการดำเนินการประเมินผลการนิเทศในลักษณะดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดไว้เป็นขั้นสุดท้ายของรูปแบบการนิเทศ เพื่อสรุปให้เห็นถึงผลของการดำเนินงานในทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยมีความเชื่อที่สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ และกระบวนการนิเทศของนักคิดและนักการศึกษาทั้งในต่างประเทศและในประเทศ พบว่า ส่วนใหญ่จัดลำดับขั้นการประเมินผลไว้เป็นขั้นสุดท้าย ซึ่งในขั้นนี้ผู้วิจัยต้องมุ่งเน้นผลของการนิเทศการสอนของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ผลการสังเกตพฤติกรรมการนิเทศการสอน และความสามารถการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาพิจารณาร่วมกัน ส่วนการดำเนินการในขั้นนี้ได้กำหนดเป้าหมายที่ต้องการ วิธีดำเนินการ เครื่องมือที่ใช้ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การกำกับ ติดตาม (Monitoring)

สำหรับการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนของการใช้รูปแบบการนิเทศนั้น ผู้วิจัยเป็นผู้กำกับติดตาม ตั้งแต่ขั้นที่ 1 ถึง ขั้นที่ 4 ได้กำหนดให้มีการกำกับ ติดตาม ให้การสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินการนิเทศเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ และนำผลที่ได้มาร่วมกันไตร่ตรองสะท้อนความคิด เพื่อแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา การประยุกต์ใช้รูปแบบการนิเทศให้ถูกต้องและเหมาะสมในทุก ๆ ขั้นตอนของการนิเทศ อันส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ จากองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศแบบซีไอพีอี (CIPE Model) ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีองค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของรูปแบบ ที่ประกอบด้วย เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ 2 ประการ คือ 1) ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศให้การสนับสนุนด้านงบประมาณด้านงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู และ 2) ครูมีความมุ่งมั่นจริงใจในการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยความเต็มใจร่วมมือกันและมีความรับผิดชอบในการทำงาน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

3. ขั้นการนำไปใช้ (Implementation) = การวิจัย Research$_2$ (R_2)

ในขั้นนี้ได้นำต้นแบบรูปแบบการนิเทศที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้ในภาคสนาม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

Phase 1 Classifying : C การคัดกรองระดับความรู้ ความสามารถทักษะที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อจัดกลุ่มครู และเลือกวิธีการนิเทศที่ต้องการและเหมาะสมสำหรับครูแต่ละกลุ่ม

Phase 2 Informing : I การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ เรื่องการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ การวิจัยในชั้นเรียน เทคนิควิธีสอนที่สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาให้แก่ครูและผู้ทำหน้าที่นิเทศ เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

Phase 3 Proceeding : P การดำเนินงาน

3.1 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน (Pre conference)

3.2 การสังเกตการสอน (Observation)

3.3 การประชุมหลังการสังเกตการสอน (Post conference)

Phase 4 Evaluating : E การประเมินผลการนิเทศ

โดยมีการกำกับ ติดตาม (Monitoring) เพื่อให้การดำเนินการนิเทศเกิดประสิทธิภาพ

4. ขั้นการประเมินผล (Evaluation) = การพัฒนา Development$_2$ (D_2) ปรับปรุงรายละเอียดของรูปแบบ

ในขั้นนี้ผู้วิจัยพิจารณา ทบทวน และปรับปรุงต้นแบบรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ทั้งระบบ จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ความสามารถในการนิเทศการสอนของครูผู้นิเทศ ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ และผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดจากการทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นการตรวจสอบความเป็นไปได้จากการนำรูปแบบการนิเทศไปใช้ในภาคสนาม เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศให้มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมยิ่งขึ้นก่อนที่จะนำไปเผยแพร่ต่อไป ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังปรากฏรายละเอียดในแผนภูมิที่ 2

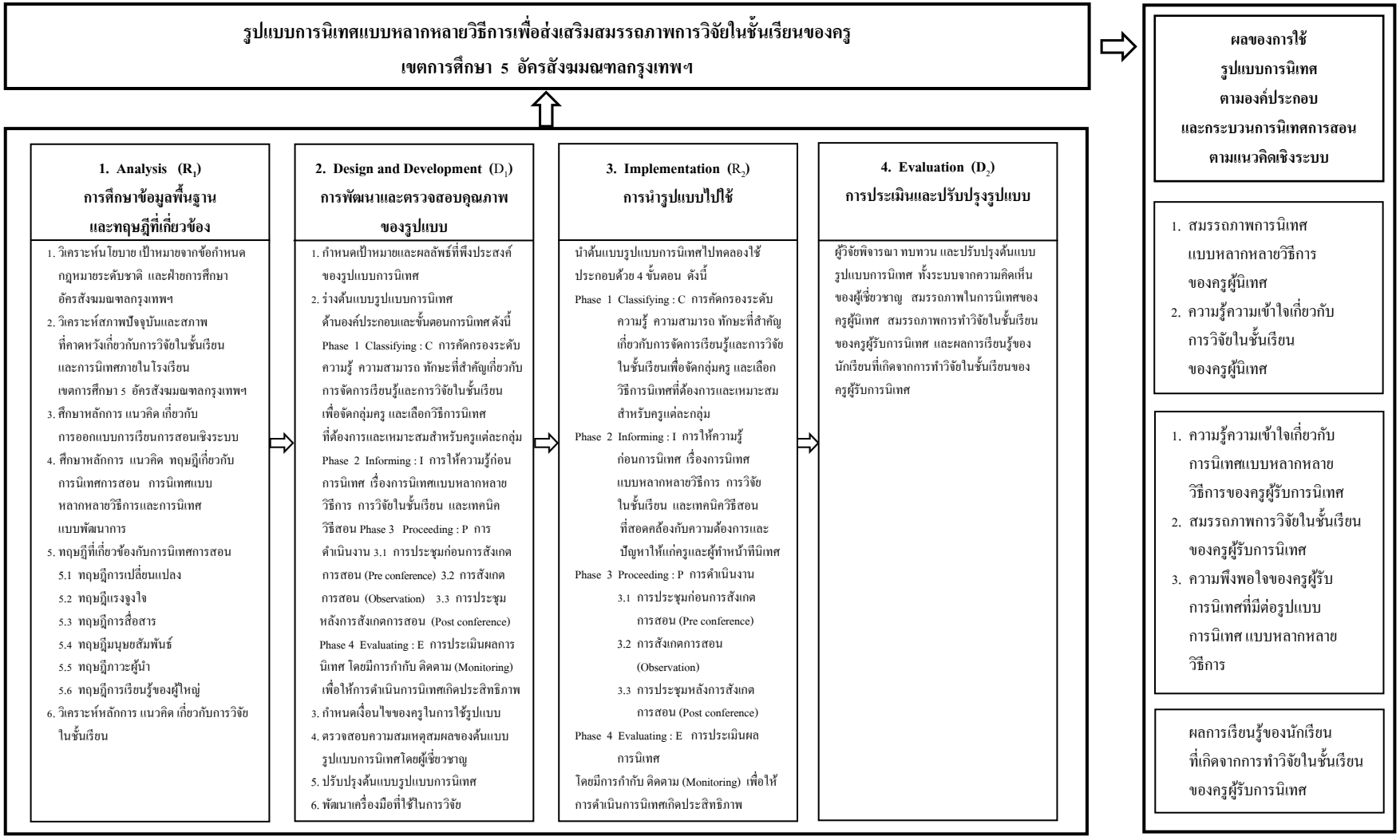

แผนภูมิที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

2. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ด้วยวิธีการดังนี้

2.1 ประเมินสมรรถภาพในการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ของครูผู้นิเทศ

2.2 ประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้นิเทศ

2.3 ประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้รับการนิเทศ

2.4 ประเมินสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้รับการนิเทศ

2.5 ประเมินความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

2.6 ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

คำถามของการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีคำถามของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีองค์ประกอบและกระบวนการอย่างไร

2. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นอย่างไรในด้านต่อไปนี้

2.1 สมรรถภาพในการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ของครูผู้นิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ อยู่ในระดับใด และเป็นอย่างไร

2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้นิเทศ ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ แตกต่างกันหรือไม่

2.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ของครูผู้รับการนิเทศ ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ แตกต่างกันหรือไม่

2.4 สมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้รับการนิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ อยู่ในระดับใด

2.5 ความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ อยู่ในระดับใด และเป็นอย่างไร

2.6 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้รับการนิเทศ แตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีสมมติฐานของการวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 สมรรถภาพในการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ของครูผู้นิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ อยู่ในระดับสูง

2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้นิเทศ ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ แตกต่างกัน

2.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ของครูผู้รับการนิเทศ ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ แตกต่างกัน

2.4 สมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้รับการนิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ อยู่ในระดับสูง

2.5 ความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ อยู่ในระดับมาก

2.6 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้รับการนิเทศ แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอน จำนวน 680 คน และนักเรียน จำนวน 12,076 คน จากโรงเรียนในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ 2) โรงเรียนนักบุญเปโตร 3) โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ 4) โรงเรียนอันนาลัย และ 5) โรงเรียนเซนต์แอนดรูว์

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอน จำนวน 11 คน จำแนกเป็นครูผู้นิเทศ จำนวน 7 คน และครูผู้รับการนิเทศ จำนวน 8 คน (ซึ่งเป็นครูที่ทำหน้าที่เป็นทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ จำนวน 4 คน) และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 , 4 และ 6 จำนวน 328 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบอาสาสมัคร (Volunteers Sampling) จากโรงเรียนในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ 2) โรงเรียนนักบุญเปโตร และ 3) โรงเรียนบอสโกพิทักษ์

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปร 2 ประเภท คือ

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ประกอบด้วย

2.2.1 สมรรถภาพการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้นิเทศ ได้แก่

2.2.2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

2.2.2.2 ความสามารถในการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

2.2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้นิเทศ

2.2.3 สมรรถภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ ได้แก่

2.2.3.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

2.2.3.2 ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู

2.2.4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ของครูผู้รับการนิเทศ

2.2.5 ความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

2.2.6 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดจากการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ

3. เนื้อหา

เนื้อหาที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ คือ การวิจัยในชั้นเรียน เทคนิควิธีสอน และการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ระยะเวลาของแผนดำเนินการวิจัย เริ่มดำเนินการวิจัย ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึง เดือนตุลาคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้นิยามความหมายไว้ดังนี้

การพัฒนารูปแบบการนิเทศ หมายถึง การสร้างรูปแบบการนิเทศ ตามแนวคิด ADDIE Model ของเควิน ครูส (Kevin Kruse 2008 : 1) ร่วมกับกรอบการวิจัยและพัฒนา R & D (Research and Development) ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 R การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) = R_1 : การศึกษาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 D การพัฒนา (Design & Development) = D_1 : การพัฒนาและการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 R การนำไปใช้ (Implementation) = R_2 : การนำรูปแบบไปใช้ และขั้นตอนที่ 4 D การประเมินผลและปรับปรุง (Evaluation) = D_2 : การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ

รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ หมายถึง องค์ประกอบที่ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์และกระบวนการนิเทศการสอน และเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ เป็นกระบวนการเชิงระบบที่แสดงความสัมพันธ์กันขององค์ประกอบต่าง ๆ ในการนิเทศ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน สำหรับครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ประกอบด้วยวิธีการนิเทศ 3 วิธี คือ 1) การนิเทศแบบให้คำปรึกษา (Mentoring) โดยผู้ที่มีหน้าที่นิเทศเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ เป็นกระบวนการดูแลให้คำปรึกษาที่เป็นวงจรต่อเนื่องกัน 2) การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) เป็นกระบวนการนิเทศที่ครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนางานในวิชาชีพของตนเอง โดยมีกระบวนการทำงานร่วมกัน มีการสังเกตการสอนของกันและกันในชั้นเรียน แลกเปลี่ยนความคิดเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตการสอนร่วมกัน รวมทั้งมีความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนที่ดีต่อกัน และ 3) การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development) เป็นการนิเทศที่เหมาะสมกับครูที่มีความรู้

ความสามารถและต้องการพัฒนางานในวิชาชีพของตนด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามรูปแบบการนิเทศ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ Phase 1 Classifying : C การคัดกรองระดับความรู้ความสามารถ ทักษะที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อจัดกลุ่มครู และเลือกวิธีการนิเทศที่ต้องการและเหมาะสมสำหรับครูแต่ละกลุ่ม Phase 2 Informing : I การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ เรื่องการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ การวิจัยในชั้นเรียน เทคนิควิธีสอนที่สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาให้แก่ครูและผู้ทำหน้าที่นิเทศ เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ Phase 3 Proceeding : P การดำเนินงาน ได้แก่ 3.1 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน (Pre conference) 3.2 การสังเกตการสอน (Observation) 3.3 การประชุมหลังการสังเกตการสอน (Post conference) และ Phase 4 Evaluating : E การประเมินผลการนิเทศ โดยมีการกำกับ ติดตาม (Monitoring) ทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินการนิเทศเกิดประสิทธิภาพ

สมรรถภาพของครูผู้นิเทศ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการประเมินด้านการนิเทศ ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการและแบบประเมินความสามารถในการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ และด้านการวิจัยในชั้นเรียนซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

สมรรถภาพของครูผู้รับการนิเทศ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการประเมินด้านการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน แบบประเมินความสามารถการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียนและการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน และด้านการนิเทศ ซึ่งวัดได้จากจากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

ผลการเรียนรู้ หมายถึง คะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบในรายวิชาต่าง ๆ ของครูผู้รับการนิเทศ ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้ ทักษะ หรือวิธีการใหม่ ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับสภาพการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน หรือเพื่อแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดปัญหา 2) พิจารณาเลือกวิธีดำเนินการ 3) การดำเนินการวิจัย 4) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) การรายงานผลการวิจัย

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของครูผู้รับการนิเทศ เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีต่อการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านองค์ประกอบของรูปแบบ 2) ด้านกระบวนการนำรูปแบบไปใช้ และ 3) ด้านผลการของนำรูปแบบไปใช้

ครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ หมายถึง ผู้สอนในสถานศึกษาคาทอลิกเอกชน เขตการศึกษา 5 สังกัดฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้แก่ 1) โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ 2) โรงเรียนนักบุญเปโตร และ 3) โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

บทที่ 2
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. การนิเทศการสอน
   1.1 การนิเทศภายในโรงเรียน
   1.2 การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ
   1.3 การนิเทศแบบพัฒนาการ
   1.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการสอน
2. การออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบ
3. การวิจัยในชั้นเรียน
4. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
5. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การนิเทศการสอน

ความหมายของการนิเทศการสอน

นักการศึกษาไทยและนักการศึกษาต่างประเทศ ได้ให้ความหมายของการนิเทศการสอนไว้ สอดคล้องกันสรุปได้ดังนี้

นักการศึกษาไทย (วัชรา เล่าเรียนดี 2550 : 3 ; วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ 2538 : 3 ; กิติมา ปรีดีดิลก 2532 : 262 ; สงัด อุทรานันท์ 2530 : 7) ให้ความหมายของการนิเทศที่สอดคล้องกันว่า หมายถึง กระบวนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อให้การช่วยเหลือแนะนำ และให้ความร่วมมือกันครูในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อันจะส่งผลถึงผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ส่วนนักการศึกษาต่างประเทศ สเปียร์ส (Spears 1967 : 16) แฮริส (Harris 1985 : 10) โอลิวา (Oliva 1989 : 8) กลิ๊กแมน (Glickman 2004 : 6) ให้ความหมายของการนิเทศที่

สอดคล้องกันว่า หมายถึง เป็นการช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนทั้งในเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

จากความหมายเกี่ยวกับการนิเทศการสอนของนักการศึกษาไทยและนักการศึกษาต่างประเทศดังกล่าว สรุปได้ว่า การนิเทศการสอน เป็นกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อมุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเน้นการให้บริการ การให้ความร่วมมือและการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนแก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการจัดกิจกรรมเสริมอื่น ๆ

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน

ในการนิเทศการสอนแต่ละครั้งจะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติและแนวทางการดำเนินการนิเทศการสอนที่ชัดเจน เพื่อจะให้เกิดผลที่ต้องการดังที่นักการศึกษาหลายท่านได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนไว้อย่างสอดคล้องกัน อาทิ วัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 8) ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548 : 20) วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538 : 7) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนเป็นการปรับปรุงกระบวนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริม พัฒนาความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพครูที่ส่งผลโดยตรงต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียน สร้างขวัญและกำลังใจ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน โดยอาศัยการนิเทศช่วยเหลือ แนะนำ ให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติด้านการพัฒนาหลักสูตร เทคนิควิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ การใช้และการสร้างสื่อนวัตกรรมด้านการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้ครูสามารถปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหรืองานในวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่องมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดตามเป้าหมาย ส่วน กิติมา ปรีดีดิลก (2532 : 264) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนไว้ เพื่อช่วยให้ครูค้นหาและรู้วิธีการทำงานด้วยตนเอง รู้จักแยกแยะ วิเคราะห์ปัญหาของตนเองโดยให้ครูรู้ว่าอะไรที่เป็นปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ และจะแก้ปัญหาเหล่านั้นได้อย่างไร รู้สึกมั่นคงในอาชีพ และมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน คุ้นเคยกับแหล่งวิทยาการ และสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้ เผยแพร่ให้ชุมชนเข้าใจถึงแผนการจัดการศึกษาของโรงเรียนและให้การสนับสนุนโรงเรียน ตลอดจนเข้าใจปรัชญาและความต้องการทางการศึกษา

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2547 : 180-181) และกรมสามัญศึกษา (2539 : 59-60) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนไว้ว่า 1) เพื่อให้สถานศึกษามีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรและให้เป็นไปตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) 2) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารและจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ 3) เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน 4) เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้เพิ่มความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน รวมทั้งความต้องการในวิชาชีพ 5) เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาปฏิรูประบบบริหาร โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบ ชื่นชมในผลงาน 6) เพื่อให้เกิดการประสานงานและความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ชุมชน สังคม และวัฒนธรรม 7) เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีแก่ครูในด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการและความคิด ความมีมนุษย์สัมพันธ์ ความคิดสร้างสรรค์และความมุ่งมั่น มีอุดมการณ์ที่จะอบรมนักเรียนให้เป็นผู้มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามความต้องการของสังคมและประเทศชาติ 8) เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูและเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการสอนให้แก่ครูในด้านการวิเคราะห์และปรับปรุงจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการศึกษาพื้นฐานความรู้ของนักเรียน การเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอน การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การพัฒนาการใช้สื่อประกอบการสอน การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสม ประเมินผลการเรียนการสอนและปรับปรุงกระบวนการวัดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ 9) เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของครู โดยใช้กระบวนการกลุ่มในด้านการร่วมมือกันจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและแก้ปัญหาการสอน การร่วมมือกันทำงานอย่างเป็นขั้นตอน มีระบบ ระเบียบ การร่วมมือกันทำงานด้วยความเข้าใจกัน เห็นอกเห็นใจกัน ยอมรับซึ่งกันและกัน การร่วมมือกันทำงานที่มีเหตุผลในการพัฒนาหลักสูตร สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องและก้าวหน้าเกิดประโยชน์สูงสุด เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณะครู อาจารย์ภายในสถานศึกษาที่จะต้องมีหน้าที่ดำเนินการนิเทศกันเอง มีการประสานความร่วมมือระหว่างศึกษานิเทศก์ ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ให้บริการช่วยเหลืองานวิชาการของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและคล่องตัว มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูด้วยกัน ได้รับขวัญกำลังใจจากผู้บริหารและการยอมรับในความรู้ ความสามารถของผู้ให้การนิเทศ รวมทั้งผู้รับการนิเทศจะต้องให้การสนับสนุนด้วย และมีกระบวนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในโรงเรียนที่จะส่งผลให้โรงเรียนพัฒนาตนเอง และ 10) เพื่อสร้างขวัญและให้กำลังใจแก่ครูในด้านการสร้าง

ความมั่นใจและความถูกต้องในการใช้หลักสูตรและการสอน สร้างความสบายใจในการทำงานร่วมกันและความก้าวหน้าในตำแหน่งทางวิชาชีพครู

จากแนวคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน สรุปได้ว่า การนิเทศการสอนมีจุดมุ่งหมาย เพื่อมุ่งให้การช่วยเหลือ แนะนำ และสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนางานในวิชาชีพของตนเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะส่งผลต่อพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน

ความจำเป็นในการนิเทศการสอน

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น จะต้องอาศัยกระบวนการนิเทศการสอนเป็นองค์ประกอบด้วย ทั้งนี้เพราะการนิเทศการสอนเป็นกระบวนการของการทำงานร่วมกับครูเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้มีประสิทธิผล ดังที่ กิติมา ปรีดีดิลก (2532 : 263) ได้ให้ความเห็นว่าในปัจจุบันการนิเทศการสอนมีความจำเป็นต่อกระบวนการเรียนการสอนมากด้วยเหตุผลที่ว่า 1) การศึกษาเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนและยุ่งยาก จำเป็นจะต้องมีการนิเทศ 2) การนิเทศการสอนเป็นงานที่มีความจำเป็นต่อความเจริญงอกงามของครู 3) การนิเทศการสอนมีความจำเป็นต่อการช่วยเหลือครูในการเตรียมการสอน 4) การนิเทศการสอนมีความจำเป็นต่อการทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีอยู่ตลอดเวลา ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2543 : 13) กรองทอง จิรเดชากุล (2550 : 4) ที่ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศการการสอนไว้ว่า การนิเทศการสอนเป็นการปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษา การพัฒนาสถานศึกษา ครู และผู้เกี่ยวข้องเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งเป็นการประสานงานให้เกิดการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ ด้านตลอดเวลา

จากความจำเป็นของการนิเทศการสอนดังกล่าว สรุปได้ว่า การนิเทศการสอนมีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษาอย่างยิ่ง เพราะเป็นการช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการพัฒนางานในวิชาชีพของตนเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะช่วยให้ครูเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ รวมทั้งส่งผลถึงผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมในที่สุด

กิจกรรมการนิเทศการสอน

กิจกรรมการนิเทศการสอน เป็นวิธีการนิเทศที่ผู้นิเทศจะต้องพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์หรือสภาพและปัญหาของสถานศึกษา และให้คำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกใช้กิจกรรมแต่ละชนิดอย่างเหมาะสม โดยให้พิจารณาถึงจุดประสงค์ของการนิเทศ ขนาดกลุ่มของผู้รับการนิเทศ และประสบการณ์หรือประโยชน์ที่ผู้รับการนิเทศได้รับเป็นสำคัญ เกี่ยวกับ

เรื่องนี้ แฮริส (Harris 1985 : 71-86 , อ้างถึงในวัชรา เล่าเรียนดี 2550 : 14-16 ; และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2543 : 15-51) ได้เสนอกิจกรรมการนิเทศไว้สอดคล้องกัน สรุปได้ดังนี้

1. การบรรยาย (Lecturing) เป็นกิจกรรมที่เน้นการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจของผู้นิเทศไปสู่ผู้รับการนิเทศ ใช้เพียงการพูดและการฟังเท่านั้น

2. การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ (Visualized lecturing) เป็นการบรรยายที่ใช้สื่อเข้ามาช่วย เช่น สไลด์ แผนภูมิ แผนภาพ ฯลฯ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ฟังมีความสนใจมากยิ่งขึ้น

3. การบรรยายเป็นกลุ่ม (Panel presenting) เป็นกิจกรรมการให้ข้อมูลเป็นกลุ่มที่มีจุดเน้นที่การให้ข้อมูลตามแนวความคิดหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

4. การให้ดูภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ (Viewing film or television) เป็นการใช้เครื่องมือที่เป็นสื่อทางสายตา ได้แก่ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วีดีทัศน์ เพื่อทำให้ผู้รับการนิเทศได้รับความรู้และเกิดความสนใจมากขึ้น

5. การฟังคำบรรยายจากเทปวิทยุและเครื่องบันทึกเสียง (Listening to tape, radio recordings) เป็นการใช้เครื่องบันทึกเพื่อนำเสนอแนวความคิดของบุคคลหนึ่งไปสู่ผู้ฟังคนอื่น

6. การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวัสดุและเครื่องมือต่าง ๆ (Exhibiting materials and equipments) เป็นกิจกรรมที่ช่วยในการฝึกอบรมหรือเป็นกิจกรรมสำหรับงานพัฒนาสื่อต่าง ๆ

7. การสังเกตในชั้นเรียน (Observing in classroom) เป็นกิจกรรมที่ทำการสังเกตการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงของบุคลากร เพื่อวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งจะช่วยให้ทราบจุดดีหรือจุดบกพร่องของบุคลากร เพื่อใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานและใช้ในการพัฒนาบุคลากร

8. การสาธิต (Demonstrating) เป็นกิจกรรมการให้ความรู้ที่มุ่งให้ผู้อื่นเห็นกระบวนการและวิธีการดำเนินการ

9. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interviewing) เป็นกิจกรรมสัมภาษณ์ที่กำหนดจุดประสงค์ชัดเจนเพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ ตามต้องการ

10. การสัมภาษณ์เฉพาะเรื่อง (Focused interview) เป็นกิจกรรมการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยจะทำการสัมภาษณ์เฉพาะโรงเรียนที่ผู้ตอบมีความสามารถจะตอบได้เท่านั้น

11. การสัมภาษณ์แบบไม่ชี้นำ (Non-directive interview) เป็นการพูดคุยและอภิปรายหรือการแสดงความคิดของบุคคลที่สนทนาด้วย ลักษณะของการสัมภาษณ์จะสนใจกับปัญหาและความในใจของผู้รับการสัมภาษณ์

12. การอภิปราย (Discussing) เป็นกิจกรรมที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งเหมาะสมกับกลุ่มขนาดเล็ก มักใช้ร่วมกับกิจกรรมอื่น ๆ

13. การอ่าน (Reading) เป็นกิจกรรมที่ใช้มากกิจกรรมหนึ่ง สามารถใช้ได้กับคนจำนวนมาก เช่น การอ่านข้อความจากวารสาร มักใช้ผสมกับกิจกรรมอื่น

14. การวิเคราะห์ข้อมูลและการคิดคำนวณ (Analyzing and calculating) เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการติดตามประเมินผล การวิจัยเชิงปฏิบัติการและการควบคุมประสิทธิภาพการสอน

15. การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสนอแนวความคิด วิธีการแก้ปัญหาหรือใช้ข้อเสนอแนะนำต่าง ๆ โดยให้สมาชิกแต่ละคนแสดงความคิดโดยเสรี ไม่มีการวิเคราะห์หรือวิพากษ์วิจารณ์แต่อย่างใด

16. การบันทึกวีดีทัศน์และการถ่ายภาพ (Videotaping and photographing) วีดีทัศน์เป็นเครื่องมือที่แสดงให้เห็นรายละเอียดทั้งภาพและเสียง ส่วนการถ่ายภาพมีประโยชน์มากในการจัดนิทรรศการ กิจกรรมนี้มีประโยชน์ในการประเมินผลงานและการประชาสัมพันธ์

17. การจัดทำเครื่องมือและข้อทดสอบ (Instrumenting and testing) เป็นการใช้แบบทดสอบและแบบประเมินต่าง ๆ

18. การประชุมกลุ่มย่อย (Buzz session) เป็นกิจกรรมการประชุมกลุ่ม เพื่ออภิปรายให้หัวข้อเรื่องที่เฉพาะเจาะจง มุ่งเน้นการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มมากที่สุด

19. การจัดทัศนศึกษา (Field trip) เป็นกิจกรรมการเดินทางไปสถานที่แห่งอื่น เพื่อศึกษาและดูงานที่สัมพันธ์กับงานที่ตนปฏิบัติ

20. การเยี่ยมเยียน (Intervisiting) เป็นกิจกรรมที่บุคคลหนึ่งไปเยี่ยมและสังเกตการทำงานของอีกบุคคลหนึ่ง

21. การแสดงบทบาทสมมติ (Role playing) เป็นกิจกรรมที่สะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคล กำหนดสถานการณ์ขึ้นแล้วให้ผู้ทำกิจกรรมตอบสนองหรือปฏิบัติตนเองไปตามธรรมชาติที่ควรจะเป็น

22. การเขียน (Writing) เป็นกิจกรรมที่ใช้เป็นสื่อกลางในการนิเทศเกือบทุกชนิด เช่น การเขียนโครงการนิเทศ การบันทึกข้อมูล การเขียนรายงาน การเขียนบันทึก ฯลฯ

23. การปฏิบัติตามคำแนะนำ (Guided practice) เป็นกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติในขณะที่ปฏิบัติมีการคอยดูแลช่วยเหลือ มักใช้กับรายบุคคลหรือกลุ่มขนาดเล็ก

24. การประชุมปฏิบัติการ (Workshop) เป็นการประชุมที่เน้นให้ผู้เข้าประชุมมีความรู้ความเข้าใจและทักษะทั้งทางด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติอย่างแท้จริง โดยสามารถนำไปพัฒนางานให้มีคุณภาพ

25. การศึกษาเอกสารทางวิชาการ เป็นการมอบหมายเอกสารให้ผู้รับการนิเทศไปศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วนำความรู้นั้นมาถ่ายทอดให้แก่คณะครู

26. การสนทนาทางวิชาการ เป็นการประชุมครูหรือกลุ่มผู้สนใจในเรื่องราว ข่าวสารเดียวกัน โดยกำหนดให้มีผู้นำสนทนาคนหนึ่ง นำสนทนาในเรื่องที่กลุ่มสนใจ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ แนวทางการปฏิบัติงาน เทคนิควิธีการแก่คณะครูในสถานศึกษา

27. การสัมมนา เป็นการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจ เพื่อสรุปข้อคิดเห็น และหาแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน

28. การอบรม เป็นการให้ครูเข้าศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในวิชาชีพ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครูมีความตื่นตัวทางวิชาการ และนำความรู้ความสามารถที่ได้จากการอบรมไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

29. การให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นการพบปะกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อช่วยแก้ปัญหา ทั้งด้านส่วนตัวและการปฏิบัติงาน หรือช่วยแนะนำส่งเสริมให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น การให้คำปรึกษาแนะนำสามารถดำเนินการได้ทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม

30. การสังเกตการสอน เป็นการจัดให้บุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเรียนการสอนมาสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในขณะที่ทำการสอน เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้ข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตการสอนของผู้นิเทศ

จากกิจกรรมการนิเทศการสอน สรุปได้ว่า ในการนิเทศการสอนแต่ละครั้ง ควรเลือกใช้กิจกรรมการนิเทศให้เหมาะสมกับสภาพและปัญหาของสถานศึกษา และให้คำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกใช้กิจกรรมแต่ละชนิดอย่างเหมาะสม โดยให้พิจารณาถึงจุดประสงค์ของการนิเทศ ขนาดกลุ่มของผู้รับการนิเทศ และประสบการณ์หรือประโยชน์ที่ผู้รับการนิเทศได้รับเป็นสำคัญ

ทักษะการนิเทศการสอน

ในการนิเทศการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์นั้น วัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 18-19) ได้กล่าวถึง ทักษะที่จำเป็นในการนิเทศไว้สอดคล้องกันคือ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ และทักษะด้านการจัดการ รายละเอียดแต่ละด้านมีดังนี้

1. ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills) เป็นความสามารถในการใช้ความรู้ วิธีการและเทคนิคที่จำเป็นและที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ซึ่งในการนิเทศแต่ละครั้งผู้นิเทศหรือผู้ทำหน้าที่นิเทศจะต้องมีความรู้ ความสามารถเฉพาะอย่าง ต้องมีความรู้และความเข้าใจเทคนิควิธี และสามารถใช้เทคนิควิธีเหล่านั้นได้ เช่น เทคนิคการนิเทศแบบพัฒนาการ เทคนิคการนิเทศแบบคลินิก เทคนิคการ

สังเกตการสอนและการจัดประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ รวมทั้งต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่สำคัญ และสามารถสาธิตแนะนำให้กับครูได้

2. ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ (Human Relation Skills) เป็นความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลภายในกลุ่ม และสามารถสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม รวมถึงความสามารถในการจูงใจและการมีอิทธิพลเหนือคนอื่น การได้รับความร่วมมืออย่างจริงใจ สามารถพัฒนากลุ่มงานให้มีประสิทธิภาพและสร้างการยอมรับในการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น

3. ทักษะด้านการจัดการ (Managerial Skills) เป็นความสามารถในการที่จะจัดให้และคงไว้ซึ่งสภาพเงื่อนไขที่จะเป็นการสนับสนุนการทำงานหน่วยงาน หรือกลไกในการรักษาไว้และทำให้องค์กรดีมีประสิทธิภาพขึ้น ประกอบด้วยทักษะในการจัดการต่อไปนี้

3.1 ความสามารถในการรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลกับหน่วยงาน

3.2 ความสามารถในการที่จะมองเห็นความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่สำคัญ ที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานในองค์กรหรือโรงเรียน

3.3 ความสามารถในการที่จะสร้างองค์กรที่มีคุณภาพ

3.4 ความสามารถในการสร้างและคงไว้ซึ่งสมรรถภาพขององค์กร

ส่วนทักษะในการนิเทศที่มีความแตกต่างกัน คือ ทักษะในการเป็นผู้นำ และทักษะในการประเมินผล

จากทักษะการนิเทศการสอนดังกล่าว สรุปได้ว่า ทักษะที่จำเป็นในการนิเทศที่สำคัญก็คือ 1) ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skills) และ 3) ทักษะด้านการจัดการ (Managerial Skills) ซึ่งทักษะทั้งสามด้านจะต้องผสมผสานกันในการนำไปใช้ในการปฏิบัติการนิเทศ

กระบวนการนิเทศการสอน

ในการนิเทศการสอนเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการตามลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องกัน ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้นำเสนอกระบวนการนิเทศไว้ดังนี้ วัชรา เล่าเรียนดี (2552 : 27-28) ได้เสนอกระบวนการนิเทศการสอน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) วางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ (ครูและคณะครู) 2) เลือกประเด็นหรือเรื่องที่สนใจจะปรับปรุงและพัฒนา 3) นำเสนอโครงการพัฒนาและขั้นตอนการปฏิบัติให้ผู้บริหารโรงเรียนได้รับทราบเพื่ออนุมัติการดำเนินการ 4) ให้ความรู้หรือแสวงหาความรู้จากเอกสารต่าง ๆ และจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคการ

สังเกตการสอนในชั้นเรียน และความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สนใจ 5) จัดทำแผนการนิเทศ กำหนดวัน เวลา ที่จะสังเกตการสอน ประชุมปรึกษาหารือ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ 6) ดำเนินการตามแผนโดยครูและผู้นิเทศ (แผนการจัดการเรียนรู้และแผนการนิเทศ) 7) สรุปและประเมินผลการปรับปรุงและพัฒนา รายงานผลสำเร็จ ส่วน แฮริส (Harris, 1985 อ้างถึงใน กิติมา ปรีดีดิลก, 2532 : 277) ได้เสนอกระบวนการนิเทศการสอนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นวางแผน (Planning) ได้แก่ การคิด การตั้งวัตถุประสงค์ การคาดการณ์ล่วงหน้า การกำหนดตารางงาน การค้นหาวิธีปฏิบัติงาน และการวางโปรแกรมงาน 2) ขั้นการจัดโครงการ (Organizing) ได้แก่ การตั้งเกณฑ์มาตรฐาน การรวบรวมทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งคนและวัสดุอุปกรณ์ ความสัมพันธ์แต่ละขั้น การมอบหมายงาน การประสานงาน การกระจายอำนาจตามหน้าที่ โครงสร้างขององค์กร และการพัฒนานโยบาย 3) ขั้นการนำเข้าสู่การปฏิบัติ (Leading) ได้แก่ การตัดสินใจ การเลือกสรรบุคคล การเร้าจูงใจให้มีกำลังใจคิดริเริ่มอะไรใหม่ ๆ การสาธิต การจูงใจ และให้คำแนะนำ การสื่อสาร การกระตุ้นส่งเสริมกำลังใจ การแนะนำนวัตกรรมใหม่ ๆ และให้ความสะดวกในการทำงาน 4) ขั้นการควบคุม (Controlling) ได้แก่ การสั่งการ การให้รางวัล การลงโทษ การให้โอกาส การตำหนิ การไล่ออก และการบังคับให้กระทำตาม 5) ขั้นประเมินผล (Appraising) ได้แก่ การตัดสินการปฏิบัติงาน การวิจัย และการวัดผลการปฏิบัติงาน ซึ่งแตกต่างจาก สงัด อุทรานันท์ (2530 : 10) ได้เสนอกระบวนการนิเทศการสอนที่สอดคล้องกับสภาพสังคมไทย ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ซึ่งเรียกว่า “PIDRE” คือ 1) การวางแผนการนิเทศ (Planning) 2) การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ (Informing) 3) การปฏิบัติการนิเทศ (Doing) 4) การสร้างเสริมกำลังใจในการนิเทศ (Reinforcing) และ 5) การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating)

สำหรับ กลิ๊กแมน กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon, 2004 : 324-328) ได้นำเสนอกระบวนการนิเทศการสอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การประชุมร่วมกับครูก่อนสังเกตการสอน (Preconference with teacher) ผู้นิเทศร่วมประชุมกับครูเพื่อพิจารณารายละเอียดก่อนสังเกตการณ์สอนของครูเกี่ยวกับเหตุผลและจุดมุ่งหมายของการสังเกต ต้องการให้เน้นการสังเกตในประเด็นใดเป็นพิเศษ วิธีการและรูปแบบการสังเกตที่จะนำไปใช้ เวลาที่ใช้ในการสังเกต และกำหนดเวลาที่ใช้ในการประชุมหลังจากสังเกต 2) การสังเกตการสอนในชั้นเรียน (Observation of classroom) เป็นการติดตามพฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจสอดคล้องกับหลักการและรายละเอียดต่าง ๆ ที่กำหนด ผู้สังเกตอาจใช้วิธีการสังเกตเพียงวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีก็ได้ 3) การวิเคราะห์และติดตามผลการสังเกตการสอน และพิจารณาวางแผนการประชุมร่วมกับครู (Analyzing and interpreting observation and determining

conference approach) ผู้นิเทศหลังจากได้สังเกตการสอนและได้รับข้อมูลของครูมาแล้ว ให้วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การนับความถี่ตัวแปรบางตัวที่ได้กำหนดไว้ จำแนกตัวแปรหลักที่เกิดขึ้น รวมทั้งค้นหาตัวแปรบางตัวที่เกิดขึ้นใหม่จากการปฏิบัติหรือบางตัวที่ไม่เกิดขึ้น ในการวิเคราะห์ข้อมูลให้ผู้นิเทศวางตัวเป็นกลาง และให้ดำเนินการแปลความหมายของข้อมูล 4) ประชุมร่วมกับครูภายหลังการสังเกตการสอน (Postconference with teacher) ผู้นิเทศจัดประชุมครูเพื่อเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับและร่วมกันอภิปราย ซึ่งผลที่ได้รับจากการอภิปรายร่วมกัน ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงการสอนได้ 5) การวิพากษ์วิจารณ์ผลที่ได้รับจากขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอน (Critique of previous four steps) ซึ่งกระบวนการนิเทศการสอนของ กลิ๊กแมน กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon) สอดคล้องกับกระบวนการนิเทศของ คอพแลนด์และโบยัน (Copeland and Boyan, 1978 : 3) ได้เสนอกระบวนการนิเทศการสอนไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การประชุมก่อนการสังเกตการสอน 2) การสังเกตการสอน 3) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอน และ 4) การประชุมหลังการสังเกตการสอน

จากกระบวนการนิเทศการสอนดังกล่าว สรุปได้ว่า กระบวนการนิเทศที่สำคัญๆ ประกอบด้วยขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการดำเนินการนิเทศ และขั้นตอนการวัดและประเมินผลการนิเทศ

เทคนิคการสังเกตการสอน

เนื่องจากการสังเกตการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญของการนิเทศการสอน ผลจากการสังเกตการสอนช่วยในการวิเคราะห์การสอนของครู ดังนั้นการสังเกตการสอนจะต้องสังเกตและบันทึกให้ข้อมูลตรงตามความจริงและให้ตรงตามจุดมุ่งหมายมากที่สุด ดังที่ อาคิสัน และกอลล์ (Acheson and Gall 1997, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2544 : 23) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการนิเทศการสอน ซึ่งประกอบด้วย เทคนิควิธีการ การกำหนดวัตถุประสงค์ และการวางแผนการสังเกตการสอน เทคนิควิธีการสังเกตการสอนในชั้นเรียน เทคนิคการบันทึกการสังเกตการสอนโดยใช้เครื่องมือแบบต่าง ๆ เทคนิคการประชุมเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ และเทคนิคการนิเทศชี้แนะ แนะนำเพื่อช่วยเหลือครูให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาฯลฯ เทคนิคการสังเกตการสอนนั้นประกอบด้วยวิธีการสังเกตและการบันทึกโดยเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสม (ผู้สังเกตและครูร่วมกันเลือก) เพราะก่อนการสังเกตการสอนทุกครั้งจะต้องมีการตกลงร่วมกันระหว่างครูกับผู้นิเทศหรือผู้สังเกต และหลังจากการสังเกตการสอนอาจจะร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอนก่อนที่จะให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครู เพื่อร่วมกันพิจารณาหาแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป ดังนั้น ผู้นิเทศ ผู้ทำหน้าที่นิเทศ หรือผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศการสอนจะต้องมีความรู้ มีความเข้าใจ

พอสมควรเกี่ยวกับวิธีการสังเกตการสอน เทคนิควิธีการสังเกตการสอน และการบันทึกเครื่องมือสังเกตการสอน การสร้างและการประยุกต์ใช้เครื่องมือสังเกตการสอนจึงจะช่วยให้การนิเทศการสอนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ประเภทของการสังเกตการสอน

การสังเกตการสอนและการบันทึกการสอนจำแนกได้หลายลักษณะ เช่น โอลิว่า (Oliva 1997, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2554 : 23) ได้จำแนกการสังเกตเป็น 2 ประเภท คือ

1. การสังเกตแบบกว้าง ๆ ทั่วไป (Global Observation) เป็นการสังเกตในภาพรวม ไม่เฉพาะเจาะจงในพฤติกรรมประเภทใดประเภทหนึ่ง โดยปกติจะเป็นการสังเกตหรือวิธีการสังเกตที่ผู้บริหารหรือผู้นิเทศนิยมใช้ เมื่อต้องการสังเกตพฤติกรรมการสอนโดยทั่ว ๆ ไป เป็นการสังเกตโดยภาพรวมของการปฏิบัติการสอนของครู และมักจะใช้ผลการสังเกตและบันทึก ด้วยวิธีการดังกล่าวในการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูด้วย เช่น แบบสังเกตและบันทึกแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) เป็นต้น

2. การสังเกตแบบเฉพาะเจาะจง (Specific Observation) เป็นการสังเกตและบันทึกเฉพาะพฤติกรรม เฉพาะเหตุการณ์ เฉพาะเรื่อง หรือเฉพาะประเด็น เช่น การสังเกตบันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางวาจาระหว่างครูกับนักเรียนของ แฟลนเดอรส์ (FIAC) เป็นต้น

นอกจากนั้น กลิ๊กแมน และคณะ (Glickman, Gordon and Ross Gordon 1995) ได้จำแนกการสังเกตการสอนเป็น 2 ประเภท คือ

1. การสังเกตเชิงปริมาณ (Quantitative Observation) เป็นวิธีการวัดเหตุการณ์และพฤติกรรมต่าง ๆ และสิ่งต่าง ๆ ในห้องเรียน ที่สามารถสังเกตเห็นได้ วัดได้ เป็นจำนวนครั้งหรือความถี่ของเหตุการณ์ หรือของพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ทำการสังเกตและบันทึกด้วยเครื่องมือหรือวิธีการสังเกตด้วยปริมาณ เช่น

1.1 เครื่องมือสังเกตการสอนแบบนับจำนวนความถี่ (Categorical Frequency Instrument)

1.2 เครื่องมือสังเกตการสอนแบบระบุพฤติกรรมตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ (Performance Indicator Instrument)

1.3 เครื่องมือสังเกตการสอนที่จัดเตรียมฟอร์มที่เป็นแผนผัง (Diagram)

1.4 เครื่องมือสังเกตและบันทึกตรวจสอบรายการ (Check list)

1.5 เครื่องมือสังเกตและบันทึก แบบเลือกประเภทของคำพูดหรือการพูด จดและบันทึกคำพูดนั้น คำต่อคำตามเวลาที่กำหนด (Selective Verbatim Recording)

1.6 เครื่องมือสังเกตและบันทึกปฏิสัมพันธ์ทางวาจาระหว่างครูกับนักเรียนของ Ned Flanders FIAC (Flander's Interaction Analysis Category)

2. การสังเกตเชิงคุณภาพ (Qualitative Observation) การสังเกตด้วยวิธีนี้เป็นการสังเกตและบันทึกที่จะใช้เมื่อผู้สังเกตหรือผู้นิเทศไม่ทราบแน่นอนว่าจะสังเกตบันทึกอะไรบ้างในชั้นเรียน หรือผู้นิเทศสังเกตรายละเอียดพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูและนักเรียนการสังเกตเชิงคุณภาพ การสังเกตเหตุการณ์และพฤติกรรมต่าง ๆ ตลอดจนสภาพทางกายภาพในชั้นเรียน เช่น การจดบันทึก การจัดบอร์ด สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ โดยการทำบันทึกแบบพรรณนาความ โดยไม่ใส่อารมณ์ ความรู้สึกของตนเองลงไปด้วย ประกอบด้วยเครื่องมือหรือวิธีสังเกตดังต่อไปนี้

2.1 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Detached-open Narrative)

2.2 การสังเกตบันทึกข้อมูลการพูดเฉพาะอย่าง (Save Verbatim Recording)

2.3 การสังเกตบันทึกโดยใช้ V.D.O. (Audio record)

2.4 การสังเกตและบันทักแบบสั้น ๆ (Anecdotal Record)

2.5 การสังเกตและบันทึกแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

2.6 การสังเกตบันทึกตามประเด็นคำถาม (Focused Questionnaire Observation)

2.7 การสังเกตและบันทึกแบบบันทึกการปฏิบัติงานของตนเอง (Journal Writing)

2.8 การวิจารณ์ทางการศึกษา (Educational Criticism)

2.9 การสังเกตบันทึกแบบเฉพาะเหตุการณ์ (Tailored Observation System)

เครื่องมือสังเกตการสอน

เครื่องมือสังเกตการสอน (Observation Instruments) หมายถึง เครื่องที่ใช้ในการสังเกตและบันทึกการเรียนการสอน เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษ เครื่องใช้อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เช่น เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายวีดีโอ คอมพิวเตอร์ขนาดเล็ก รวมถึงแบบฟอร์มการสังเกตและบันทึกที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศสร้างขึ้นเองหรือมีผู้อื่นสร้างขึ้น และเป็นที่ยอมรับและรู้จักแพร่หลาย เช่น แบบฟอร์มการสังเกต – บันทึกของ แฟลนเดอรส์ (FIAC) ของ สตอลลิ่ง (Stalling) หรือแบบฟอร์มการประเมินของ ทัคแมน (Tuckman) (Acheson and Gall 1997) ซึ่งเป็นเครื่องมือการสังเกตการสอนที่ได้จากการสร้างและพัฒนาทดลองใช้จนแน่ใจว่าสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่มักจะเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้น โดยเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูที่มีประสิทธิภาพหรือเพื่อใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู เพื่อจุดประสงค์อื่นที่ไม่ใช่เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นเครื่องมือที่

ค่อนข้างจะละเอียดซับซ้อน ผู้ที่จะนำไปใช้ต้องมีความสามารถ ความคุ้นเคยและความชำนาญในการใช้มากพอสมควร จึงขอแนะนำว่า ควรจะประยุกต์และปรับใช้เป็นเครื่องมือสังเกตการสอนอย่างง่าย สะดวกต่อการฝึกและการใช้ในสถานการณ์จริงจะเหมาะสมกว่า ดังที่กล่าวมาแล้ว และใช้วิธีการสังเกตให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิภาพ อาคิสันและกอลล์ (Acheson and G.Meredith Damien Gall 1997, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2541 : 66-69)

วิธีการสังเกตและวิเคราะห์ตนเอง

ในการนิเทศการสอนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนนั้น ครูควรจะได้มีการส่งเสริมและพัฒนาให้สามารถวิเคราะห์การสอนของตนเองได้ ซึ่งมีการสังเกตและการวิเคราะห์ตนเองอย่างง่าย ๆ คือ

1. การวิเคราะห์ตนเองโดยใช้เครื่องมือช่วย เช่น การฟังเสียงการพูดของตนเองจากเทปบันทึกเสียง การสังเกตตนเองจากการดูวีดีโอเทปที่บันทึกการปฏิบัติงานของตนเองไว้และการรับฟังข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตพฤติกรรมการสอนของผู้นิเทศ หรือผู้ทำหน้าที่นิเทศหรือจากเพื่อนหรือจากผู้เรียน

2. การเยี่ยมชั้นเรียนซึ่งกันและกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อาจทำการเยี่ยมชั้นเรียนเป็นกลุ่ม หรือคณะ เพื่อสังเกตการสอนและให้สมาชิกภายในกลุ่มช่วยกันให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นการสอนของผู้อื่น และการสอนของตนเองชัดเจนยิ่งขึ้นด้วยการเปรียบเทียบกับการสอนของตนเอง

3. ให้จับคู่เพื่อนที่สนิทสนมกันผลัดกันสังเกตการสอนซึ่งกันและกันให้ข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตการสอนในด้านต่าง ๆ ที่กำหนด ช่วยกันคิดและวิเคราะห์จุดที่เป็นปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงต่อไป

4. ใช้เทคนิคแบบคลินิก (Clinical Supervision)ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องมีการวางแผนการสังเกตการสอน มีการบันทึกข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ แล้วให้ข้อมูลย้อนกลับจะช่วยให้ทราบปัญหาข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่จะต้องแก้ไข ปรับปรุง ซึ่งการนิเทศแบบคลินิกเป็นการนิเทศที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาปรับปรุงการสอนและทักษะการสอนโดยเฉพาะ และที่สำคัญที่สุดจะต้องดำเนินการโดยมีการร่วมมือกันอย่างจริงจังระหว่างผู้นิเทศกับครู หรือผู้ทำหน้าที่นิเทศกับครู

วิธีการบันทึกการสังเกตการสอน

การบันทึกการสังเกตการสอนจะบันทึกอย่างไร ด้วยวิธีใด ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการสังเกต ประเภทของการสังเกตการสอน และการเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสม เช่น เป็นการสังเกตการสอนเชิงปริมาณ (Quantitative Observation) จะต้องระบุวัตถุประสงค์ชัดเจนว่า จะสังเกตพฤติกรรมอะไรบ้าง อย่างไร ใช้เครื่องมือแบบใดจึงจะเหมาะสม เช่นเดียวกับการสังเกตการสอนเชิงคุณภาพ (Qualitative Observation) จะต้องระบุวัตถุประสงค์ชัดเจน วิธีการบันทึกและเครื่องมือที่เหมาะสม ดังนั้น เครื่องมือสังเกตการสอน นอกจากจะเป็นแบบฟอร์มลักษณะต่าง ๆ ที่มีผู้สร้างและพัฒนาขึ้น และเผยแพร่ให้ใช้แล้ว ซึ่งอาจจะเป็นการจดหรือเขียนบันทึกเหตุการณ์หรือพฤติกรรมด้วยกรรม ด้วยกระดาษ ดินสอ ปากกา (Written record) ใช้การบันทึกเสียง (Audio taping) หรือการบันทึกด้วยภาพ (Videotaping) ประกอบการสังเกตและบันทึกด้วยวิธีอื่น ๆ ด้วย ดังตัวอย่างวิธีการบันทึกการสังเกตการสอน ดังนี้

1. การบันทึกแบบพรรณนาความ (Descriptive of Narrative Record)
2. การบันทึกสั้น ๆ ไม่เป็นความคิดเห็นหรือการประเมินผลใด ๆ (Anecdotal Record or Note king)
3. การบันทึกเสียงและการบันทึกภาพเหตุการณ์ทุกอย่างในห้องเรียน (Audio taping Videotaping)
4. การจดบันทึกคำพูด คำต่อคำ ประโยคต่อประโยค ที่กำหนด หรือคำพูดที่เลือกจะบันทึก (Selective Verbatim Recording)
5. การบันทึกแบบบันทึกการปฏิบัติงานของตนเอง (Journal Writing)
6. การบันทึกตามประเด็นคำถามที่กำหนด (Focused Questionnaire)
7. การบันทึกโดยทำตารางบันทึกความถี่ (Frequency Tabulation)
8. การบันทึกโดยใช้แผนผังที่นั่งเตรียมไว้ (Seating Chart)
9. การบันทึกพฤติกรรมภาพที่ปรากฏโดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Check list)
10. การบันทึกพฤติกรรมตามแบบที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)
11. การบันทึกพฤติกรรมโดยใช้แบบบันทึกที่ระบุพฤติกรรมบ่งชี้ (Performance Indicator Recording) ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม การสังเกตการสอนจะบันทึกด้วยเครื่องมือหรือวิธีการใดก็ตาม การนำเครื่องมือประเภทเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เช่น เครื่องบันทึกเสียง บันทึกภาพ และฟิล์มต่าง ๆ มาใช้ประกอบ จะช่วยให้การบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในห้องเรียนมีความเที่ยงตรง ครบถ้วนและชัดเจนมากขึ้น เพราะภาพที่บันทึกจะแสดงการเคลื่อนไหว และการใช้ภาษาที่สังเกตและบันทึกด้วยวิธี

อื่น ๆ ที่ได้บันทึกไว้ด้วย ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าวจะมีประโยชน์ต่อการนำไปช่วยวิเคราะห์ผลการสังเกตการสอนได้ละเอียดยิ่งขึ้น ที่สำคัญการสังเกตการสอนนั้น เป็นการสังเกตที่มีจุดมุ่งหมาย ดังนั้น ผู้ทำการสังเกตหรือผู้นิเทศจะต้องรู้ว่าจะสังเกตการสอนของครูในเรื่องใด ด้านใด หรือพฤติกรรมอะไร ดังนั้น นอกเหนือจากเทคนิควิธีการ และทักษะในการสังเกตการสอนแล้ว ผู้นิเทศหรือผู้สังเกตการสอนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสังเกตการสอนเป็นอย่างดี เช่น เทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ ทักษะการสอน รูปแบบ การสอนที่มีประสิทธิภาพ นวัตกรรมต่าง ๆ รวมทั้งพฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ ของครูด้วย (วัชรา เล่าเรียนดี 2544 : 24)

การนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการนิเทศการศึกษาหรือการนิเทศการสอนที่จัดดำเนินการภายในโรงเรียนโดยบุคลากรในโรงเรียน กล่าวคือ เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครูในการที่จะแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม หน่วยศึกษานิเทศก์ 2537 : 7-8)

ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนของครู มีนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่าการนิเทศภายในโรงเรียนไว้แตกต่างกัน ตามแนวคิดและความเชื่อของแต่ละคน ไว้ดังนี้

สงัด อุทรานันท์ (2530 : 118) ได้กล่าวถึง การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในการพัฒนาคนของครูและบุคลากรภายในโรงเรียน วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538 : 62) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน หมายถึง การทำงานของผู้บริหารโรงเรียนที่ทำงานร่วมกับครูในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ ชารี มณีศรี (2542 : 201) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นความร่วมมือกันของบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อปรับปรุงแก้ปัญหา พัฒนาครู ให้การสอนมีคุณภาพและประสิทธิผล วัชรา เล่าเรียนดี (2545 : 130) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการบริหารที่จัดดำเนินการในโรงเรียนโดยบุคลากรในโรงเรียนเป็นหลัก ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู-อาจารย์ และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนโดยตรง และ ชัด บุญญา (2546) ได้ให้ความเห็นว่า การนิเทศภายใน หมายถึง การดำเนินการใด ๆ ที่ทำให้ครูมีความพึงพอใจ และมีกำลังใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาการ

ดำเนินงานใด ๆ ของโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของโรงเรียนและของบุคลากรให้สูงขึ้นและรักษาไว้ จนส่งผลให้โรงเรียนเป็นที่ยอมรับของผู้รับประโยชน์จากโรงเรียนทุกฝ่าย อีกทั้งการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกด้วย

จากความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนดังกล่าว สรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการทำงาน และดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนในการแนะนำช่วยเหลือ ส่งเสริมเกี่ยวกับการเรียนการสอนและพัฒนาการดำเนินการของโรงเรียน ให้เป็นไปตามมาตรฐานของโรงเรียน เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

จุดหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการทางการศึกษาที่จัดดำเนินการในโรงเรียนจำเป็นต้องมีทิศทางหรือจุดหมาย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 9) ได้กำหนดจุดหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนสามารถปรับปรุงตนเอง
2. เพื่อพัฒนาพฤติกรรม บุคลิกภาพการสอนของครูให้ดีขึ้น
3. เพื่อสนับสนุนความรู้ ความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. เพื่อกำกับ ควบคุม ติดตามผลการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่อง
5. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกันเป็นคณะ

สงัด อุทรานันท์ (2530 : 12) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาคน 2) เพื่อพัฒนางาน 3) เพื่อสร้างการประสานสัมพันธ์ และ 4) เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนก็คือ เพื่อที่จะช่วยเหลือครูให้สามารถแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน การพัฒนาคน การพัฒนางาน การประสานสัมพันธ์ และการสร้างขวัญกำลังใจ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานที่ดีมีคุณภาพสูงสุด ซึ่งก็คือผู้เรียนนั่นเอง

บุคลากรที่เกี่ยวข้องการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น บุคลากรดังกล่าวสามารถแบ่งได้ 3 ฝ่าย คือ (สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม หน่วยศึกษานิเทศก์ 2537 : 7-8)

1. ผู้นิเทศ หมายถึง บุคลากรภายในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้าสายชั้น ครูหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ ครูวิชาการโรงเรียน ตลอดจนถึงครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆ ที่ทางโรงเรียนมอบหมายให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือครูในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

2. ผู้รับการนิเทศ หมายถึง ครูภายในโรงเรียนที่ได้รับประโยชน์จากการนิเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งทำให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

3. ผู้สนับสนุนการนิเทศ หมายถึง ผู้ที่จะช่วยให้การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารในระดับที่สูงขึ้นไปจากโรงเรียน ศึกษานิเทศก์และอาจรวมไปถึงบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน

ขอบข่ายของการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียน อรณรินทร์ สุนทรสถิตย์ (2542 : 23) ได้สรุปขอบข่ายงานนิเทศภายในโรงเรียนดังนี้

1. งานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และผลที่ได้ คือ ตัวนักเรียนที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

2. งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับวัยนักเรียนที่เข้าเรียน การส่งเสริมให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน ตามข้อกำหนดของหลักสูตรและวิธีการจัดการศึกษา

3. งานบุคลากร เป็นการจัดดำเนินการเพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนได้รู้และเข้าใจหน้าที่และความรับผิดชอบของตน การติดตามดูแลช่วยเหลือให้ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศในการทำงานให้ผู้ร่วมงานทุกคนเกิดความสำนึกในหน้าที่ที่รับผิดชอบ สร้างความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนได้พัฒนาการปฏิบัติงาน และพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้น

4. งานอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการทางการศึกษา เป็นงานที่เสริมสร้างบรรยากาศและสิ่งที่ดีในโรงเรียน ก่อให้เกิดการสร้างบุคลิกภาพและนิสัยที่ดีให้กับนักเรียน

5. งานบริหารทั่วไป ธุรการการเงินและการพัสดุ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับระบบ

สำนักงานโต้ตอบหนังสือ จัดทำ จัดซื้อ จัดจ้าง ประชาสัมพันธ์ งบประมาณและการประสานงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียน โดยมีกฎเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติที่ค่อนข้างแน่นอน

6. งานความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างโรงเรียน ชุมชน หรือหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในการจัดการศึกษา สำหรับประชากรวัยเรียนของชุมชน การให้บริการการศึกษาแก่ชุมชนหรือการพัฒนาชุมชน

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของงานนิเทศภายในโรงเรียนทั้ง 6 งาน เป็นงานนิเทศ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานซึ่งส่งผลถึงคุณภาพของงานและประสิทธิผลของผู้เรียน

กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

สงัด อุทรานันท์ (2530 : 125 – 131) ได้เสนอกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการนิเทศ (Planning – P) ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย คือ

1.1 บุคลากรภายในโรงเรียนต้องรับรู้สภาพปัญหาปัจจุบัน และความต้องการร่วมกัน ดังนั้น จึงควรจัดมีการประชุมชี้แจง ระดมความคิดเห็นเพื่อให้ครูผู้รับการนิเทศได้รับรู้ว่าตัวเขาเป็นบุคคลหนึ่งที่จะต้องร่วมแก้ปัญหาหรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อให้คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนดีขึ้นกว่าเดิม

1.2 ผู้ดำเนินการนิเทศเป็นผู้นำในการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหากำหนดจุดประสงค์ กำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา หรือกำหนดทางเลือกสำหรับการดำเนินการนิเทศ

1.3 จัดสรรบุคลากรและมอบหมายให้บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ รับผิดชอบ ผู้บริหารจะต้องรับรู้บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลฝ่ายต่างๆ และให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเหล่านี้

ขั้นตอนที่ 2 การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ (Information – I)

2.1 อาจดำเนินการโดยบุคลากรภายในโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนั้นๆ หรืออาจเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งในกรณีหลังนี้ ผู้บริหารจะต้องมอบหมายให้ผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้ติดตามแนวคิดจากวิทยากร เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง

2.2 ผู้บริหารควรร่วมรับฟังวิทยาการใหม่ ๆ จากวิทยากรไปพร้อม ๆ กับครูผู้รับ

การนิเทศด้วย

2.3 หลังจากให้ความรู้แก่ผู้รับการนิเทศแล้ว ควรจัดทำข้อตกลงในการทำงานซึ่งจะมีผลต่อความตั้งใจ และเอาจริงกับการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ (Doing – D)

การดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ เมื่อผู้รับการนิเทศลงมือปฏิบัติงานตามที่ได้รับความรู้มาแล้ว ผู้นิเทศจะทำหน้าที่นิเทศการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตน ส่วนผู้บริหารจะคอยสนับสนุนให้การปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานนิเทศ มีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

3.1 ควรดำเนินการนิเทศตามข้อตกลงที่ได้ทำร่วมกัน

3.2 ก่อนที่จะลงมือนิเทศควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ

3.3 ควรเข้าทำการนิเทศพร้อมกับครู และควรออกจากห้องเรียนพร้อมกับครูผู้รับการนิเทศ

3.4 ควรใช้เทคนิควิธีการนิเทศหลาย ๆ แบบ และให้มีการเปลี่ยนบทบาทในการนิเทศบ้าง

3.5 ขณะสังเกตพฤติกรรมการสอน ถ้าพบว่าครูทำการสอนผิดไม่ควรทักท้วง ควรพูดคุยกับครูผู้สอนเป็นการส่วนตัวหลังจากการสอนผ่านไปแล้ว

3.6 การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับการนิเทศ ควรเป็นไปด้วยความเที่ยงธรรมและควรให้ทั้งข้อมูลในส่วนที่ดี ซึ่งควรรักษาไว้ และส่วนที่บกพร่องซึ่งควรแก้ไขปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างเสริมกำลังใจในการนิเทศ (Reinforcing – R)

4.1 ผู้นิเทศจะต้องสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศ และผู้บริหารจะต้องสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศทั้งหมด คือ ผู้ให้การนิเทศและผู้รับการนิเทศ

4.2 การสร้างเสริมกำลังใจของผู้นิเทศจะทำได้โดยหลักมนุษยสัมพันธ์ สร้างความคุ้นเคยเป็นกันเอง และวางตัวอยู่ในฐานะผู้ร่วมงานไม่ใช่ฐานะผู้บังคับบัญชา

4.3 การสร้างเสริมกำลังใจของผู้บริหารโรงเรียนทำได้ โดยการให้ความสนใจและสนับสนุนการปฏิบัติงาน และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในการนิเทศ

4.4 อย่าทำลายขวัญ สิ่งสำคัญที่ควรระวัง คือ การให้ความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษอย่างเป็นธรรม

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating –E)

การประเมินผลการนิเทศ ควรดำเนินการและต้องคำนึงในเรื่องต่อไปนี้

5.1 ควรดำเนินการประเมินผลผลิต กระบวนการและปัจจัยป้อนเข้า

5.2 ในส่วนของผลผลิตนั้น ให้ประเมินผลที่เกิดขึ้นกับผู้รับการนิเทศโดยตรงไม่จำเป็นต้องประเมินคุณภาพของนักเรียน ซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ ทั้งนี้เพราะคุณภาพของนักเรียนนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อีกมาก ในส่วนของกระบวนการปฏิบัติงานนั้นควรมุ่งเน้นพฤติกรรมในการทำงานร่วมกัน

5.3 ผลที่ได้จากการประเมินควรนำมาเป็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจในการปฏิบัติงานนิเทศต่อไป

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม หน่วยศึกษานิเทศก์ (2537 : 7 - 8) ได้เสนอขั้นตอนการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นระบบและต่อเนื่อง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ

ขั้นที่ 2 การวางแผนการนิเทศ

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ

ขั้นที่ 4 การประเมินผลการนิเทศ

สรุปได้ว่า กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นขั้นตอนที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ

การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ (Differentiated Supervision)

ปัจจุบันการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งเรื่องหนึ่งที่สำคัญ อันเนื่องมาจากระบบการประกันคุณภาพการศึกษาด้วยประการหนึ่ง และการประกาศใช้หลักสูตรใหม่ รวมทั้งครูภายในโรงเรียนต่าง ๆ มีประสบการณ์ มีความรู้ความสามารถที่หลากหลายแตกต่างกัน และที่สำคัญโรงเรียนและครูในโรงเรียนจะเป็นผู้ที่รู้และเข้าใจถึงปัญหา และเรื่องสำคัญต่างๆ ภายในโรงเรียนที่จำเป็นต้องมีการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนามากที่สุด การให้การนิเทศครูอย่างถูกต้องตรงตามปัญหาความต้องการและระดับความรู้ความสามารถ และแรงจูงใจ ซึ่ง แกลทธอร์น (Glatthorn 1984, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2545 :136-138) ได้ให้ข้อเสนอแนะซึ่งสอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการใช้การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการมีหลายประการ ดังนี้

1. การขาดแคลนบุคลากรที่จะดำเนินการนิเทศ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนโดยตรง

2. บุคลากรที่จะทำหน้าที่ช่วยเหลือครูให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองได้ มีความรู้ความชำนาญไม่เพียงพอ

3. การนิเทศแบบคลินิกที่รู้จักกันแพร่หลายมานาน แม้จะช่วยปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนได้ แต่มีการปฏิบัติจริงได้น้อย

4. ครูมีความแตกต่างกันหลาย ๆ ด้าน เช่น ความรู้ ประสบการณ์ ความผูกพันต่อภาระหน้าที่ (Commitment) แรงจูงใจในการพัฒนา ความต้องการในการพัฒนาตนเอง และพัฒนาในวิชาชีพ ความสามารถในการพัฒนาตนเอง รวมทั้งปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน การใช้วิธีการนิเทศแบบเดียวกัน วิธีเดียวกับครูทุกคน ทุกกลุ่ม ย่อมไม่ได้ผลเท่าที่ควร

5. การนิเทศที่ได้ดำเนินการโดยผู้นิเทศและผู้บริหารไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงพอ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะงานวิจัยของ โลเวล และคณะ (Lovel and others, อ้างถึงใน Glatthorn 1984 : 24) พบว่า การนิเทศการสอนไม่เพียงพอกับความต้องการของครู ครูไม่ได้รับการสังเกตการสอนในชั้นเรียน และการนิเทศการสอนใช้รูปแบบและวิธีเดียวกันทั้งหมด ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้น ถึงแม้จะเกิดขึ้นมานาน แต่สอดคล้องกับสภาพการศึกษาของประเทศไทย เนื่องจากศึกษานิเทศก์ หรือผู้นิเทศไม่เพียงพอกับจำนวนโรงเรียนที่มีจำนวนมาก ผู้นิเทศพบครูได้น้อยครั้ง ดังนั้น โรงเรียนจึงต้องมีการนิเทศภายในโรงเรียนของตนเอง โดยเลือกใช้วิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับสภาพโรงเรียนของตนเองให้มากที่สุด

ระบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ (Differentiated Supervision System)

แกลทธอร์น (Glatthorn 1984 : 4) ได้เสนอระบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ไว้ 4 วิธี คือ

1. การนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision)
2. การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ (Cooperative Professional Development)
3. การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development)
4. การนิเทศโดยผู้บริหาร (Administrative Monitoring)

การนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision)

การนิเทศแบบคลินิก เป็นกระบวนการนิเทศการสอนเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยตรง โดยเริ่มด้วยการพูดคุยปรึกษาหารือกันระหว่างครูกับผู้นิเทศเกี่ยวกับแผนการสอน การสังเกตการสอน การวิเคราะห์ข้อมูลการสอน และการให้ข้อมูลย้อนกลับ

แก่ครูเกี่ยวกับเรื่องหรือประเด็นที่มีการสังเกต กระบวนการนิเทศแบบคลินิกจะต้องมีการดำเนินการเป็นวัฏจักรซ้ำหลายครั้งตลอดทั้งปีและอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่วนหนึ่งของการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพก็จะถูกจัดทำขึ้น โดยผู้นิเทศและครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนิเทศแบบคลินิก ควรจะดำเนินการโดยผู้บริหารหรือผู้นิเทศที่มีความรู้ และประสบการณ์ด้านการสอน และผ่านการอบรมทางด้านเทคนิควิธีการนิเทศโดยตรง เพราะโดยหลักการแล้วการนิเทศแบบคลินิก ผู้นิเทศจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถพอที่จะให้คำแนะนำสาธิตวิธีการสอนต่างๆที่เหมาะสมแก่ครูได้ การนิเทศแบบคลินิก นอกจากจะใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนโดยตรงแล้วยังสามารถใช้เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองได้ หรือใช้เป็นระบบการประเมินการสอนของครูที่มีประสิทธิภาพก็ได้ แต่การนำมาใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนานั้น ควรจะมีการดำเนินการหลายครั้งเพื่อครูจะได้มีโอกาส พัฒนาและปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะบรรลุผลตามเกณฑ์ที่พึงพอใจทั้ง 2 ฝ่าย

การนิเทศแบบคลินิกเริ่มจากแนวคิดของ โกลด์ แฮมเมอร์ และโคแกน (Goldhammer and Gogan 1969, 1973, อ้างถึงใน Glickman others 1995 : 287-290)

วัชรา เล่าเรียนดี (2550) ได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศแบบคลินิกไว้ว่า การนิเทศแบบคลินิกเป็นทั้งความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการนิเทศ (Concept) และโครงสร้างของการดำเนินการนิเทศ (Structure) โกลด์แฮมเมอร์ และคณะ (Goldhammer Anderson and Krajewski 1993, อ้างถึงใน Glickman others 1995 : 288) ได้เสนอลักษณะสำคัญของการนิเทศแบบคลินิกสรุปได้ดังนี้คือ

1. การนิเทศแบบคลินิกเป็นเทคโนโลยีในการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยตรง
2. การนิเทศแบบคลินิกเป็นส่วนสำคัญที่แทรกอยู่ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน
3. การนิเทศแบบคลินิกเป็นกระบวนการที่มีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ชัดเจนโดยเชื่อมโยงระหว่างความต้องการของโรงเรียน และความต้องการความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพของครูในโรงเรียน
4. การนิเทศแบบคลินิกเป็นกระบวนการที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานในวิชาชีพระหว่างครูและผู้นิเทศ
5. การนิเทศแบบคลินิกเป็นกระบวนการที่จะต้องมีความเชื่อถือซึ่งกันและกันโดยสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจ สนับสนุนกันและกัน และความผูกพันในการที่จะพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้า
6. การนิเทศแบบคลินิก เป็นกระบวนการที่เป็นระบบ ถึงแม้ว่าการดำเนินการจะต้องมีความยืดหยุ่น มีการปรับเปลี่ยนวิธีการอย่างต่อเนื่อง

7. การนิเทศแบบคลินิกเป็นกระบวนการที่สร้างสรรค์เชื่อมโยงช่องว่างระหว่างความจริงกับอุดมการณ์

8. การนิเทศแบบคลินิกเป็นกระบวนการที่อยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ผู้นิเทศคือ ผู้ที่มีความรู้อย่างแท้จริงเกี่ยวกับการวิเคราะห์การสอนและการเรียนรู้ รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างเพื่อนมนุษย์

9. การนิเทศแบบคลินิกเป็นกระบวนการที่ต้องมีการให้การฝึกอบรม สำหรับผู้ที่จะทำหน้าที่นิเทศก่อนที่จะนำการนิเทศแบบคลินิกไปใช้ โดยเฉพาะในเรื่องเทคนิคการสังเกตการสอนและการดำเนินการนิเทศแบบคลินิกที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กระบวนการนิเทศแบบคลินิก

1. การประชุมร่วมกับครู (Pre conference with teacher)
2. การสังเกตการสอนในชั้นเรียน (Observation of Classroom)
3. การวิเคราะห์และตีความหมายจากการสังเกตการสอนและพิจารณาในการประชุมต่อไป (Analyze and interpreting observation)
4. การประชุมร่วมกับครู (Post conference with teacher)
5. การพิจารณาวิพากษ์การดำเนินการทั้ง 4 ขั้นตอน

รูปแบบการนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision Models)

มีนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศหลายท่าน ได้เสนอรูปแบบหรือกระบวนการนิเทศแบบคลินิกไว้ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 เป็นต้นมา และมีการเผยแพร่รูปแบบการนิเทศแบบดังกล่าวจนถึงยุคปัจจุบัน ซึ่งขั้นตอนการดำเนินการอาจจะแตกต่างกันแต่ที่เหมือนกันเกือบทุกรูปแบบคือ การวางแผนหรือเตรียมการก่อนการสังเกตการสอน การสังเกตการสอน และการประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับภายหลังการสังเกตการสอน ซึ่งได้ข้อสรุปรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดของบุคคลต่าง ๆ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รูปแบบการนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision Models)

Goldhammer (1969) Goldhammer, Anderson and Krajewski (1980) Glickman and other (1995) Five Stages	Mosher and Purpel (1972) Bellon and Bellon (1982) Acheson and Gall (1997) Three Phases	Cogan (1973) Glathorn (1984) Eight Phases
1. ประชุมก่อนการสังเกตการสอน 2. สังเกตการสอนในชั้นเรียน 3. วิเคราะห์ผลการสังเกตและกำหนดยุทธวิธีการประชุม 4. ประชุมเพื่อการนิเทศ 5. ประชุมเพื่อเสนอผลการวิเคราะห์ การสังเกตการสอน (Gold hammer and Gold hammer and others 1969,1980) หรือเพื่อพิจารณาการดำเนินการใน 4 ขั้นตอนที่ผ่านมาแล้ว (Glickman,1995)	1. วางแผนการสังเกตการสอน 2. สังเกตการสอน 3. ประเมินผลหรือวิเคราะห์การสังเกตการสอน Mosher and Purpel (1972) 1. ประชุมก่อนการสังเกตการสอน 2. สังเกตการสอนในชั้นเรียน 3. ประชุมภายหลังการสังเกตการสอน Bellon and Bellon (1982) 1. ประชุมวางแผนก่อนการสังเกตการสอน 2. สังเกตการสอนในชั้นเรียน 3. ประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ Acheson and Gall (1997)	1. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นิเทศ-ครู 2. วางแผนร่วมกับครู 3. วางแผนสังเกตการสอน 4. สังเกตการสอน 5. วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ 6. วางแผนกำหนดยุทธวิธีการประชุมปรึกษาหารือ 7. ปรึกษาหารือ 8. วางแผนการสังเกตในการดำเนินการครั้งต่อไป

ที่มา : Oliva, D.F., and Pawlas G.E., Supervision for Today' s School, 6th ed. (N.Y. : John Wiley & sons, lnc., 2001), 99.

การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ (Cooperative Professional Development)

การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ จัดเป็นวิธีการนิเทศแบบหนึ่งของระบบการนิเทศหลากหลายวิธีการของ แกลทธอร์น (Glatthorn 1984, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2550 : 106) การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเป็นกระบวนการนิเทศที่ครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง โดยปกติจะมีการสังเกตการสอนกันและกันในชั้นเรียน แลกเปลี่ยนกันให้ข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตการสอนร่วมกัน และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น บางครั้งอาจจะเรียกวิธีการนิเทศแบบนี้ว่า การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Supervision หรือ Peer Coaching) หรือการนิเทศโดยเพื่อนร่วมอาชีพ (Collegial Supervision) อย่างไรก็ตาม คำว่า การนิเทศ (Supervision) ครูส่วนใหญ่จะมีการรับรู้การนิเทศด้านลบ ในลักษณะที่เป็นการออกคำสั่งให้ปฏิบัติและประเมินผลการปฏิบัติงาน ผลก็คือ ครูมักจะต่อต้านการมีส่วนร่วมในโครงการนิเทศที่ต้องนิเทศกันในลักษณะดังกล่าว สำหรับการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ (Cooperative Professional Development) สามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น จากลักษณะที่ง่ายที่สุดคือ มีการสังเกตการสอนในชั้นเรียนกัน 2-3 ครั้ง หรือจัดดำเนินการเป็นโครงการที่ครูเข้ากลุ่มกันร่วมมือกันปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

แกลทธอร์น (Glatthorn 1984 : 40-41) ได้กล่าวถึง ลักษณะพิเศษของการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพดังต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับการนิเทศกับผู้นิเทศมีความเป็นทางการและเป็นเรื่องของสถานศึกษาระดับหนึ่ง นั่นคือ มีการดำเนินการในโรงเรียน โดยบุคลากรในโรงเรียน ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ซึ่งร่วมกับบุคลากรจากภายนอก มีกระบวนการการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนและร่วมการสังเกตการสอนในชั้นเรียนกันและกัน และมีความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนที่ใกล้ชิดกัน

2. การจับคู่กันสังเกตการสอนอย่างน้อย 2 ครั้ง หรือมากกว่า 2 ครั้ง ตามความจำเป็นและมีการให้ข้อมูลย้อนกลับภายหลังการสังเกตการสอน

3. เน้นความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน ถึงแม้ว่าผู้บริหารหรือผู้นิเทศอาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดดำเนินการและติดตามดูแลโครงการเป็นบางครั้ง หรือเข้าสังเกตการสอนในชั้นเรียน จัดประชุมกับอภิปราย โดยอาจเข้าร่วมโครงการด้วยโดยตลอดก็ได้

4. เน้นความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่มีการประเมินมาเกี่ยวข้อง การนิเทศในแบบดังกล่าวก็เพื่อให้การชมเชยผู้ปฏิบัติ ไม่ใช่ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยมาตรฐาน ดังนั้นข้อมูลจากผลการสังเกตการสอน หรือจากการประชุม จึงไม่ควรนำไปใช้ในกระบวนการประเมินผลครูของผู้บริหาร

ลักษณะสำคัญ 4 ประการของการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ เป็นลักษณะที่สำคัญของวิธีการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ แต่อย่างไรก็ตามจากความหมายของคำว่า การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งมีความหมายกว้างขวางขึ้น ทำให้เกิดความหลากหลายในการปฏิบัติการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ

การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ ไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่มีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายตั้งแต่ปี ค.ศ. 1968 ได้นำวิธีการนิเทศแบบดังกล่าวไปใช้ แต่ค่อนข้างจะเป็นทางการ สรุปปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ครูที่ร่วมโครงการประสบปัญหาด้านเวลาในการสังเกตการณ์สอนกันและกัน แต่ข้อดีของการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเกิดขึ้น กล่าวคือ

1. ครูมีโอกาสแลกเปลี่ยนวิธีการสอนซึ่งกันและกัน
2. เกิดแรงจูงใจในทางบวกเกี่ยวกับการสอนของตนเอง
3. เกิดความเข้าใจในการทำงานมากขึ้น
4. เกิดความเข้าใจในตัวนักเรียนของตนเองมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

แกลทธอร์น (Glatthorn 1984 : 88)

กระบวนการในการดำเนินการการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ

จากหลักการสำคัญของการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ วัชรา เล่าเรียนดี (2552 : 108) ได้นำเสนอขั้นตอนการดำเนินการการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพดังนี้

1. การวางแผนร่วมกันของครูที่สนใจจะช่วยพัฒนางานของตนเอง
2. ร่วมกันเลือกประเด็นที่สนใจจะปรับปรุงหรือพัฒนา
3. นำเสนอโครงการและขั้นตอนการปฏิบัติให้ผู้บังคับบัญชา
4. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวิธีการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ วิธีการสังเกตการสอน วิธีสังเคราะห์การสอนและการให้ข้อมูลย้อนกลับ
5. กำหนดวันและเวลาที่จะทำการสังเกตการสอนกันและกัน รวมทั้งการประชุมเพื่ออภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
6. ดำเนินการตามแผนและกระบวนการที่ระบุในโครงการ สังเกตการสอนในแต่ละประเด็นที่สนใจอย่างน้อย 2 ครั้ง ในแต่ละเรื่องหรือแต่ละประเด็นที่จะปรับปรุงหรือพัฒนา
7. สรุปผลการพัฒนา รายงานผลความสำเร็จ

ทักษะที่จำเป็นในการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ

1. การสังเกตการสอนแบบกำหนดประเด็นและไม่กำหนดประเด็น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตแต่ละประเภท

3. การประชุมปรึกษาหารือและให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อให้เสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนา

จากกระบวนการนิเทศและทักษะที่จำเป็นในการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ สรุปว่าการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพต้องมาจากเพื่อนร่วมงานที่ต้องการปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง หรือร่วมกับผู้นิเทศภายนอกโดยร่วมกันวางแผนและกำหนดประเด็นที่น่าสนใจเพื่อทำการสังเกตการสอน และประชุมปรึกษาหารือให้ข้อมูลย้อนกลับแก่กันและกัน การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพต้องอาศัยทักษะในการสังเกตการสอน วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน และการประชุมให้ข้อเสนอแนะ

สรุปข้อดีของการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ

1. ครูได้แลกเปลี่ยนวิธีการสอนและเทคนิคการสอนซึ่งกันและกัน

2. ก่อให้เกิดกำลังใจในการพัฒนาการสอนของตนเอง

3. เข้าใจการทำงานของเพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมอาชีพมากขึ้น

4. เข้าใจนักเรียนมากขึ้น จากการได้สังเกตการสอนในชั้นเรียนอื่น ๆ

5. สร้างบรรยากาศในความเป็นมิตรกับเพื่อนร่วมชั้นเดียวกันมากขึ้น

6. กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและยอมรับข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นจากเพื่อนร่วมงานมากขึ้น

ข้อจำกัดของการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ

1. ครูที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสังเกตการสอน การวิเคราะห์การสอน และการให้ข้อมูลย้อนกลับอาจจะช่วยเพื่อนไม่ได้

2. การสังเกตการสอนและการประชุมปรึกษาหารือ และอภิปราย ต้องใช้เวลาอาจต้องหาครูคนอื่นสอนแทน

3. การสังเกตการสอนอาจทำได้ไม่ต่อเนื่อง จากปัญหาด้านเวลาไม่ตรงกัน

4. โครงสร้างของโรงเรียนแต่ละแห่ง ถ้ามีการแยกกันทำระหว่างครู มีการแข่งขันกันมากกว่าที่จะร่วมงานกัน การนิเทศอาจทำได้ยาก

5. สภาพทั่วไปในโรงเรียนที่ต่างคนต่างฝ่ายต่างปฏิบัติงานของตนเอง อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการประสานงาน และการดำเนินการนิเทศ

ข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพให้ประสบผลสำเร็จ

1. ผู้บริหารเห็นด้วย และสนับสนุนส่งเสริมอย่างจริงใจ

2. คณะครูต้องเห็นด้วย และมองเห็นความสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง โดยพยายามส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพของตนเอง โดยพยายามส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. บรรยากาศในโรงเรียนระหว่างครูด้วยกัน ครูกับผู้บริหาร ครู ผู้บริหาร กับนักเรียนต้องมีความเป็นมิตร มีการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ในทุกด้าน

4. จัดทรัพยากรให้พอเพียง เช่น จัดเวลาให้ครูที่ร่วมโครงการ จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็น

5. โครงการต้องกำหนดจุดมุ่งหมายชัดเจน เพื่อการติดตามผล ดูแล ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกได้ง่าย

6. ครูผู้ร่วมโครงการนำเสนอแผนปฏิบัติและสรุปผลการปฏิบัติงาน

สรุปได้ก็คือ ผลสำเร็จของการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. การสนับสนุนส่งเสริมจากผู้บริหาร

2. การร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานระหว่างครู ผู้นิเทศจากภายนอก และบุคลากรในโรงเรียน

3. เป็นการร่วมกันปฏิบัติงานฉันท์มิตรหรือฉันท์เพื่อนที่ใกล้ชิด

4. การมีเป้าหมายเดียวกันคือ พัฒนาคน พัฒนางานและพัฒนาผู้เรียน

อย่างไรก็ตาม การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ อาจจะไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูในทันทีแต่สิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นสิ่งที่ดีก็คือ ครูจะมีการพูดคุยปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับงานที่ตนเองปฏิบัติอยู่มากขึ้น การได้ข้อมูลย้อนกลับจากเพื่อนเกี่ยวกับการสอนของตนเอง และพฤติกรรมที่ควรปรับแก้ไข และได้เห็นแบบอย่างของพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพช่วยให้มองเห็นการปฏิบัติงานของตนเองและของเพื่อนครู ที่มีการสรุปและใช้เทคนิคในการสอนแตกต่างกัน ทำให้มีความรู้เพิ่มมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังเสริมสร้างบรรยากาศในการร่วมมือกันเป็นคณะมากขึ้น ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่องต่อไป

การนิเทศโดยผู้บริหาร (Administrative Monitoring)

การนิเทศโดยผู้บริหาร (Administrative Monitoring) ให้ชื่อเป็นภาษาไทยดังกล่าว ด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นการนิเทศโดยผู้บริหารโรงเรียนโดยตรงที่มุ่งช่วยครูให้มีการปรับปรุงการเรียนการสอน การนิเทศโดยผู้บริหารจัดเป็นเทคนิควิธีการนิเทศแบบหนึ่งของระบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของแกลทธอร์น (Glatthorn 1984) ซึ่งหมายถึง การนิเทศภายในโรงเรียนที่ดำเนินการนิเทศครูโดยผู้บริหารหรือผู้ช่วยผู้บริหาร โดยที่มีการปฏิบัติดังนี้ 1) การเข้าสังเกตการสอนในชั้นเรียนและในเวลาสั้น ๆ (20-30 นาที) ซึ่งควรจะนัดหมายกันก่อน 2) มีการจดบันทึกพฤติกรรมการสอนอย่างย่อ ๆ ในประเด็นหรือเรื่องที่สำคัญที่ได้ตกลงกันไว้ และ 3) มีการให้ข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตการสอนแต่ละครั้ง เพื่อให้มีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น การนิเทศโดยผู้บริหารที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือแนะนำเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนโดยตรงนั้น ทั้งผู้บริหารและครูควรมีศักยภาพ มีประสบการณ์ในการสอนมากพอสมควร เนื่องจากผู้บริหารไม่สามารถทำการสังเกตการสอน และร่วมประชุมปรึกษาหารือกับครูได้บ่อยครั้ง ดังนั้น จึงควรใช้การนิเทศแบบดังกล่าวนี้ร่วมกับการนิเทศการสอนแบบอื่น ๆ เช่น การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง เป็นต้น (วัชรา เล่าเรียนดี 2545 : 138-139) การนิเทศโดยผู้บริหารมีวัตถุประสงค์ก็เพื่อช่วยครูในการปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่ส่งผลถึงการเรียนรู้ของนักเรียนโดยตรงหรือเพื่อปรับปรุงพัฒนางานวิชาการในโรงเรียน

ลักษณะสำคัญของการนิเทศโดยผู้บริหาร

แกลทธอร์น (Glatthorn 1984 : 60-61) เสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการนิเทศโดยผู้บริหาร ดังต่อไปนี้

1. การนิเทศโดยผู้บริหาร ควรเป็นการนิเทศแบบเปิด กล่าวคือ ผู้บริหารต้องมีการปรึกษาหารือกับครูอย่างเปิดเผยในการสังเกตการสอน วิธีการสังเกตการสอนหรือการปฏิบัติงานและเวลาในการสังเกต

2. การนิเทศโดยผู้บริหาร ผู้บริหารควรมีการวางแผนการนิเทศ กำหนดเวลาในการประชุม และการสังเกตการสอนหรือการปฏิบัติงานล่วงหน้าโดยร่วมกับครูหรือคณะครูที่ร่วมโครงการนิเทศ

3. การนิเทศโดยผู้บริหาร ควรเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของครูเฉพาะเรื่อง เฉพาะกรณี โดยสังเกตการสอนในเรื่องที่ครูสนใจมากที่สุด หรือเป็นปัญหาประเด็นหรือเรื่องที่พยายามปรับปรุงแก้ไข และไม่จำเป็นต้องสังเกตการสอนบ่อยครั้ง เช่น เกี่ยวกับการนิเทศการสอนแบบอื่นๆ

ผู้บริหารที่ทำหน้าที่นิเทศควรคำนึงถึงเรื่องดังกล่าวเป็นสำคัญ ซึ่งมีข้อเสนอแนะในการสังเกตการสอนโดยผู้บริหารที่ทำหน้าที่นิเทศ ดังนี้

3.1 ผู้บริหารต้องรู้ว่าครูกำลังทดลองใช้หรือพยายามใช้รูปแบบวิธีการสอนอะไรในครั้งนั้น หรือต้องการพัฒนางานวิชาการเรื่องใด มีใครบ้างร่วมโครงการ

3.2 จำนวนเด็กนักเรียนในห้องเรียน กลุ่มที่สนใจเรียนหรือไม่สนใจเรียนจำนวนกี่คน ครูสนใจต่อพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนหรือไม่

3.3 มีประเด็นใดบ้าง หรือเรื่องใดบ้างที่เป็นตัวบ่งชี้ผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของนักเรียนในคาบนั้น และครูมีการวัดประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างเรียนอย่างไร

3.3 ครูตอบสนองและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนอย่างไรบ้าง นักเรียนแสดงออกถึงการพัฒนาการเรียนรู้อย่างไร และครูส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้นอย่างไร

การนำการนิเทศโดยผู้บริหารไปปฏิบัติ

การนิเทศโดยผู้บริหารเป็นการติดตามช่วยเหลือการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงานของครู โดยผู้บริหาร หรือผู้ช่วยผู้บริหาร การดำเนินการนิเทศในแบบดังกล่าวมีการดำเนินการที่เป็นระบบ มีการวางแผนร่วมกันกับครู มีการสังเกตการสอน การสังเกตการปฏิบัติงานและให้ข้อมูลย้อนกลับ เช่นเดียวกับการนิเทศการสอนแบบอื่น ๆ แตกต่างกันที่การสังเกตการสอนซึ่งจะไม่หลากหลายวิธี เนื่องจากเทคนิคการสังเกตการสอนหลายวิธีต้องใช้เวลามาก และความชำนาญเป็นพิเศษ ดังนั้น การจะเลือกใช้วิธีการนิเทศโดยผู้บริหารกับครูจึงต้องคำนึงถึงความพร้อมความเหมาะสมหลายด้าน ทั้งด้านตัวครู ผู้บริหาร และเรื่องที่จะปรับปรุงและพัฒนา

วัชรา เล่าเรียนดี (2552 : 105-106) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการนิเทศโดยผู้บริหารดังนี้

1. คณะกรรมการบริหารโรงเรียน หรือฝ่ายบริหารโรงเรียน เลือกผู้ที่จะทำหน้าที่นิเทศซึ่งควรเป็นผู้บริหารทางวิชาการที่มีความรู้ความสามารถด้วนการจัดการเรียนการสอน

2. วางแผนกับหัวหน้าฝ่ายหรือหัวหน้าสายชั้น เพื่อสอบถามความสมัครใจของครูที่เต็มใจจะรับการนิเทศโดยผู้บริหาร ซึ่งครูที่รับการนิเทศโดยผู้บริหารไม่ควรมากเกินไป

3. ผู้บริหารที่ทำหน้าที่นิเทศ ประชุมวางแผนร่วมกับครู ผู้ที่รับการนิเทศ วางแผนการนิเทศ กำหนดเครื่องมือสังเกตการสอนหรือการปฏิบัติ และกำหนดวันเวลาที่จะสามารถสังเกตกำหนดช่วงเวลาและวิธีการในการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อให้ครูได้นำไปปฏิบัติเพื่อการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการสอนด้วยต่อไป

4. การสังเกตการสอนในชั้นเรียนแต่ละครั้ง ใช้เวลาไม่มากตามประเด็นสำคัญที่ได้ตกลงกันไว้ เช่น กระบวนการสอน การเรียนรู้ของนักเรียน การมีส่วนร่วมของนักเรียน เป็นต้น

กระบวนการนิเทศโดยผู้บริหาร

จากหลักการแนวคิดวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศโดยผู้บริหารสามารถนำมาสังเคราะห์เป็นกระบวนการนิเทศโดยผู้บริหารได้ดังนี้

1. ประชุมวางแผนสังเกตการสอน กำหนดเรื่อง ประเด็นที่จะสังเกต วิธีการสังเกต

2. สังเกตการสอนหรือการปฏิบัติงานตามที่วางแผนไว้ ควรใช้การสังเกตเชิงคุณภาพในแบบต่าง ๆ จะเหมาะสมกว่าวิธีสังเกตเชิงปริมาณ เช่น การสังเกตบันทึกตามประเด็นคำถามที่น่าสนใจ (Focused Questionnaire) หรือการสังเกตบันทึกแบบย่อ (Anecdotal Record) หรือแบบผสมผสานระหว่างวิธีการสังเกตเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

3. การให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการสังเกต และทบทวนประเด็นที่สังเกตการสอนครั้งต่อไป

4. ในกรณีเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศ ควรมีการประเมินผลการนิเทศทั้งตัวผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศและผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน เผยแพร่ผลสำเร็จของการนิเทศให้ครูอื่น ๆ ได้ทราบเพื่อเป็นการจูงใจให้ปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องต่อไป

ประสิทธิผลของการนิเทศโดยผู้บริหาร

การนิเทศโดยผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพจะทำให้เกิดผลดีหลายประการ เช่น ส่งผลถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู และคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน (จรูญพร ลำไย 2547 : บทคัดย่อ) การนิเทศการสอนทุกแบบต้องมีการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนตามลำดับ ถึงแม้ว่าในขั้นตอนการสังเกตการสอนจะไม่ได้ใช้เครื่องมือการสังเกตการสอนอย่างหลากหลายและไม่ได้เข้าสังเกตการสอนอย่างบ่อยครั้งแต่ก็สามารถทำให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนได้และถ้าได้มีการปฏิบัติการนิเทศแบบดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ครูเกิดความคุ้นเคยมีความเป็นกันเองกับผู้บริหาร การศึกษาปฏิบัติ การนำเสนอแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนด้วยความพร้อมต่อไปได้ และความรู้สึกที่เป็นลบต่อการนิเทศจะลดน้อยลง

ดังนั้น การนิเทศการสอนที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนจะเป็นการนิเทศแบบใดก็ตาม ในยุคปัจจุบันจะต้องเริ่มต้นด้วยการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกัน สร้างความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับเป้าหมายของการนิเทศ ส่งเสริมการยอมรับ

เชื่อใจกันและกัน เป็นต้น ทำให้เกิดบรรยากาศของความเป็นเพื่อนร่วมวิชาชีพ (Collegiality) และความร่วมมือร่วมใจ (Collaboration) และผู้ที่มีบทบาทสำคัญเป็นผู้ที่ประสานงานให้เกิดลักษณะดังกล่าวในโรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียน จากผลการวิจัยในการนิเทศลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพได้ พอสรุปได้ดังนี้ แกลทธอร์น (Glatthorn 1984 : 60-65)

1. นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพ

2. ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการอย่างแท้จริง มีการติดตามดูแลการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3. ผู้บริหารรับรู้ความเป็นไปในทุกด้านภายในโรงเรียนของตนเอง

4. เอาใจใส่ให้ความสนใจต่อการพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development)

การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง หรืออาจเรียกว่า การนิเทศตนเอง (Self Supervision) เป็นอีกวิธีหนึ่งของระบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ตามแนวคิดของ แกลทธอร์น (Glatthorn 1984 : 49-58) การนิเทศแบบพัฒนาตนเองเหมาะกับครูที่มีความรู้ความสามารถและต้องการพัฒนางานในวิชาชีพของตนเองด้วยตนเอง ไม่ต้องการการนิเทศแบบคลินิก หรือการนิเทศการสอนแบบอื่น ๆ สาระสำคัญของการปฏิบัติโดยทั่วไปคือ ครูจะปฏิบัติงานที่ตนเองต้องการพัฒนา โดยการนำตนเองให้พัฒนาและเจริญก้าวหน้าด้วยตนเองในที่สุด ถึงแม้ว่าวิธีการนิเทศแบบพัฒนาตนเองจะมีการนำไปใช้ในโรงเรียนน้อยที่สุด แต่ควรให้การส่งเสริมพร้อม ๆ กับการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้รูปแบบวิธีการนิเทศแบบอื่น ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการนิเทศ และหลักการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และขณะเดียวกันการนิเทศภายในโรงเรียนและการนิเทศการสอนควรเน้นที่ผู้รับการนิเทศหรือครูเป็นสำคัญด้วย โดยยึดหลักความแตกต่างกันของมนุษย์เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ความมุ่งหมายการนิเทศแบบพัฒนาตนเองมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ครูที่มีความพร้อมทั้งทางสติปัญญา ความสามารถ และแรงจูงใจได้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะจากการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ โดยมีโอกาสเลือกวิธีที่จะพัฒนาตนเองและวิชาชีพทางการสอน ซึ่งช่วยให้เข้าใจตนเองและปฏิบัติงานของตนเอง และสามารถนำตนเองให้พัฒนาได้มากยิ่งขึ้นต่อไป

ลักษณะสำคัญของการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง

1. ครูแต่ละคนที่สนใจวิธีการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง ทำงานอย่างเป็นอิสระตามโครงสร้างและแผนพัฒนางานในวิชาชีพตนเองได้ โดยนำเสนอต่อผู้บังคับบัญชาทราบถึงเป้าหมาย

2. เป้าหมายของโครงการและเป้าหมายในการพัฒนา ควรมาจากความต้องการและความสนใจของครู ซึ่งควรจะพิจารณาจากผลการประเมินการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนและสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาในด้านคุณภาพการศึกษาและคุณภาพของครู โดยไม่จำเป็นที่จะต้องให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์และเป้าหมายของโรงเรียนทุกประการ

3. ครูสามารถเลือกใช้วิธีการและสื่อหลายประเภท เพื่อการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย โดยสามารถเลือกแหล่งทรัพยากร เลือกวิธีการพัฒนาประสบการณ์ที่เหมาะสมรวมทั้งสามารถเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาตนเองโดยได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน ผู้บริหาร และผู้นิเทศจากภายนอก

4. ผลที่ได้จากการประเมินผลความสำเร็จของโครงการ ผู้บริหารจะไม่นำข้อมูลต่าง ๆ ไปใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินความดีความชอบของครู แต่ครูจะถูกประเมินจากสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในการดำเนินโครงการที่นิเทศ เพื่อเป็นการประเมินผลการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

5. การนิเทศแบบพัฒนาตนเองจะต้องประกอบด้วยเรื่องที่สำคัญที่ผู้เลือกจะดำเนินการ การนิเทศแบบพัฒนาตนเองจะต้องมีความตระหนัก เข้าใจวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจน เช่น การประเมินผลตนเองอย่างเป็นระบบ (Self Appraisal Systems) วิธีการประเมินตนเอง ประเมินผลผู้เรียน และการวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนของตนเอง โดยใช้เทคโนโลยี เช่น ใช้การถ่ายวีดีทัศน์ ซึ่งถือว่ามีความสำคัญสำหรับการนิเทศตนเอง

กระบวนการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง

1. ครูนำเสนอโครงการเพื่อพัฒนาตนเอง ที่ประกอบด้วยส่วนสำคัญดังนี้

1.1 เป้าหมายในการพัฒนาในวิชาชีพของตนเอง และที่ส่งผลถึงพัฒนาการของผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย ไม่ควรกำหนดเป้าหมายหลายข้อเกินไป

1.2 วิธีดำเนินการพัฒนาและทรัพยากร และสื่อที่ใช้เพื่อให้แผนปฏิบัติบรรลุเป้าหมาย เช่น อาจจะเลือกวิธีการ อภิปราย ประชุม และสังเกตการณ์ แหล่งทรัพยากรที่ต้องใช้ เช่น ผู้เชี่ยวชาญ งบประมาณ เวลา เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ และวัสดุใช้สอยต่าง ๆ

1.3 แนวทางและวิธีการประเมินผลความก้าวหน้าของตนเอง และผลความก้าวหน้าของนักเรียน

1.4 วิธีการช่วยเหลือและสนับสนุนจากผู้บริหาร

2. นำเสนอโครงการให้ผู้บริหารได้รับรู้และอนุญาต และเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับเป้าหมาย วิธีปฏิบัติ อาจจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติ

ตัดสินใจร่วมกันเกี่ยวกับทรัพยากรที่ใช้ ที่สำคัญผู้บริหารไม่ควรเปรียบเทียบเป้าหมายการพัฒนาตามที่ตนเองต้องการ ควรจะยึดหลักที่ว่าการพัฒนาตนเองต้องมาจากความต้องการและความเป็นเลิศของบุคคลนั้นไม่ใช่มาจากโรงเรียนหรือผู้บริหารโรงเรียน

3. ครูปฏิบัติงานตามโครงการและแผนการปฏิบัติงาน ซึ่งระหว่างดำเนินการอาจจะปรึกษาผลการดำเนินงานและรายงานความเจริญก้าวหน้าเป็นระยะ ถึงแม้ว่าการปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะเป็นของครู แต่ผู้บริหารจะเป็นผู้นิเทศและอยู่ในฐานะเป็นทรัพยากรบุคคลของครูด้วย จึงสามารถที่จะแนะนำแหล่งความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันซึ่งและกัน ให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้น พร้อมกับให้การสนับสนุนตลอดโครงการ

4. เมื่อสิ้นสุดโครงการ ครู ผู้รับผิดชอบ และผู้บริหารจะร่วมกันปรึกษาหารือกัน สรุปผลสำเร็จที่เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง โดยจะสะท้อนให้เห็นว่า ครูได้อะไรจากการปฏิบัติงานในด้านนี้ โดยที่ครูไม่ต้องกังวลใจกับสิ่งที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว ซึ่งอาจจะไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ผู้บริหารควรให้กำลังใจ ให้ข้อมูลย้อนกลับด้วยการให้ข้อเสนอแนะจากที่ครูรายงาน และให้ครูมองเห็นประสบการณ์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการพัฒนาวิชาชีพของตัวครูเอง

ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการใช้นิเทศแบบหลายวิธีการในโรงเรียน (วัชรา เล่าเรียนดี 2553 : 108-109)

1. วิธีการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการทั้ง 4 แบบ เพื่อนร่วมงานในวิชาชีพเดียวกันมีบทบาทสำคัญยิ่ง

2. ผู้นิเทศหรือผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศต้องได้รับการฝึกอบรมและชำนาญการเป็นอย่างดี

3. เพื่อนร่วมงานมีความสำคัญสำหรับการร่วมมือกันดำเนินการ

4. ผู้นิเทศจากภายนอกและผู้บริหารเป็นผู้ที่สนับสนุนที่ดีที่สุดสำหรับการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง

5. วิธีการนิเทศแบบพัฒนาตนเองที่เหมาะสมและใช้ได้ดีที่สุดสำหรับครูที่มีความสามารถและมีวุฒิภาวะสูง

6. ทรัพยากรที่สำคัญอื่นที่ต้องใช้ในการนิเทศแบบคลินิก แบบร่วมพัฒนาวิชาชีพและแบบพัฒนาตนเอง ก็คือ ข้อมูลย้อนกลับจากนักเรียน การวิเคราะห์ผลการจัดการเรียนการสอนจากวีดีโอเทป และการเขียนบันทึกสาระสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ปัญหาอุปสรรค และการประเมินผลการสอนของตนเองท้ายแผนทุกครั้ง (Reflective Journal)

กล่าวโดยสรุป การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเป็นการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนที่สามารถนำไปใช้ดำเนินการได้ทุกวิธีภายในโรงเรียนแต่ละแห่ง ความเหมาะสมของการใช้ วิธีการนิเทศแต่ละแบบขึ้นอยู่กับความพร้อม ความต้องการ ความสนใจ แรงจูงใจของครู และศักยภาพของครู ส่วนที่ดีของการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ก็คือ ครูมีโอกาสเลือกรับวิธีการนิเทศที่ตนเองชอบและสนใจ แต่ถ้าหากการเลือกแบบของการนิเทศของครูแต่ละคนไม่เหมาะสมกับตัวครู ผู้บริหาร สามารถแนะนำ จูงใจ ให้เลือกวิธีที่เหมาะสมที่สุดได้ แกลทธอร์น (Glatthorn 1984 : 5) ซึ่งการนิเทศแต่ละวิธีการมีแนวทางการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้นิเทศจึงมีบทบาทที่แตกต่างกันตามวิธีการนิเทศ

วัชรา เล่าเรียนดี (2553 : 276-277) ได้นำเสนอแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพ ดังนี้

กระบวนการหรือรูปแบบการเพิ่มพูนสมรรถนะการสอนสำหรับครูใหม่ (Mentoring Model)

1. เตรียมความพร้อม (Preparation) ได้แก่ ด้านความรู้ เทคนิคและทักษะด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้

2. ประชุมวางแผนการนิเทศและแผนการจัดการเรียนรู้ (Planning) ได้แก่ กำหนดปัญหาและประเด็นในการปรับปรุงและพัฒนา และจัดทำแผนการนิเทศและแผนการจัดการเรียนรู้

3. ประชุมก่อนการสังเกตการสอน (Pre-Observation Conference) ได้แก่ ทบทวนแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดประเด็นการสังเกตและบันทึก และเลือกเครื่องมือสังเกตการสอน

4. สังเกตการสอนในชั้นเรียน (Observation) ได้แก่ สังเกตบันทึกพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้และสังเกตบันทึกพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน

5. ประชุมเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Post-Observation Conference) ได้แก่ทบทวนข้อมูลสังเกตการสอน อภิปราย วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ผู้นิเทศให้ข้อเสนอแนะ และทบทวนแผนการปฏิบัติครั้งต่อไป

เงื่อนไขสำหรับการพัฒนาวิชาชีพแบบ Mentoring

1. ผู้ทำหน้าที่ Mentor มีความรู้ความเชี่ยวชาญสูงกว่าผู้รับการพัฒนา (Mentee) Mentoring จึงเหมาะสมสำหรับครูใหม่และมีประสบการณ์การสอนน้อย

2. ผู้ทำหน้าที่ Mentor ยอมรับ เต็มใจที่จะทำหน้าที่ดังกล่าว และมีความสามารถที่จะช่วยให้ผู้รับการพัฒนาสามารถพัฒนาตนเองจนเชี่ยวชาญได้

3. ผู้ทำหน้าที่ Mentor มีบทบาทหน้าที่หรือแตกต่างจากศึกษานิเทศก์หรือผู้นิเทศโดยทั่วไป โดยเป็นสื่อกลาง (Mediator) มากกว่าเป็นผู้แนะนำช่วยเหลือ

4. ผู้ทำหน้าที่ Mentor ได้รับการพัฒนามุ่งเน้นการพัฒนาในวิชาชีพพร้อมทั้ง 2 ฝ่าย

แนวทางการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) โดยที่ครูและเพื่อนครูที่สอนในกลุ่มสาระเดียวกันจับคู่ ร่วมมือกันปรับปรุง และพัฒนา แก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง ที่ส่งผลถึงพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน

1. ครูและนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา กำหนดเรื่อง หรือประเด็นที่จะพัฒนาร่วมกัน

2. ครูและเพื่อนครูร่วมกันพิจารณาเลือกวิธีการแก้ปัญหา หรือวิธีการพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน

3. ครูและเพื่อนครูร่วมปรึกษาวางแผนการจัดการเรียนการสอนของตัวเอง โดยใช้วิธีการที่ได้เลือกแล้ว

4. ครูและเพื่อนครูวางแผนการสังเกตการสอนกันและกัน สร้างหรือเลือกเครื่องมือสังเกตการสอน และกำหนดวัน เวลาที่จะสังเกตการสอน และการให้ข้อมูลย้อนกลับ

5. ผลัดกันสังเกตการณสอนกันและกัน

6. ร่วมกันวิเคราะห์ผลการสังเกต บันทึกพัฒนาการของตนองและของนักเรียน ให้ข้อมูลย้อนกลับกันและกันเป็นระยะตามปฏิทินที่กำหนดไว้

7. ประเมินผลความสำเร็จของการนิเทศ และการจัดการเรียนการสอนด้วยการประเมินการสอนของตนเอง ประเมินผลการเรียนของนักเรียน และสอบถามความคิดเห็น

8. รายงานผลสำเร็จ (Report of Success)

การพัฒนาวิชาชีพด้วยการพัฒนาตนเอง (Self-Directed Professional)

การพัฒนาตนเองหรือการนิเทศแบบนำตนเอง (Self-Directed Professional) เป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาในวิชาชีพครู ที่ครูเป็นผู้ดำเนินการ กำหนด เป้าหมาย วิธีการพัฒนา และดำเนินการด้วยตนเอง ภายใต้การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมของผู้บริหารของผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบโครงการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน

แนวทางการดำเนินการพัฒนาตนเอง (Self-Directed Professional)

1. ครูเลือกปัญหา ประเด็นหรือเรื่องที่สนใจที่จะปรับปรุงและพัฒนา (กลุ่มสาระที่ตนเองสอน)

2. เลือกวิธีการ เทคนิคที่เหมาะสม และสนใจจะนำมาใช้

3. เขียนแผนการสอน แผนการนิเทศตนเอง และแผนปฏิบัติในการปรับปรุงและ

พัฒนาตนเอง สร้างหรือเลือกเครื่องมือหรือวิธีสังเกต และบันทึกการสอนของตนเอง กำหนดวันและเวลา รายงานผลการพัฒนาตนเองกับเพื่อน หรือผู้รับผิดชอบโครงการ

4. วิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลข้อมูลจากการบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียน ผลการทดสอบการเรียนรู้ของนักเรียน แบบบันทึกผลการจัดการเรียนการสอนของตนเอง และจากแบบประเมินผลการสอนของตนเอง

การนิเทศแบบพัฒนาการ

จุดมุ่งหมายของการนิเทศแบบพัฒนาการ

วิธีการนิเทศตามแนวคิดของ กลิ๊กแมน กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon) ผู้นิเทศหรือผู้ทำหน้าที่นิเทศจะต้องเชื่อว่าครูทุกคนสามารถจะพัฒนาในระดับสูงสุดได้ถ้าได้รับความช่วยเหลือ แนะนำสนับสนุนถูกวิธีและเหมาะสมกับลักษณะและระดับความสามารถในการพัฒนาครูแต่ละคน การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการของการทำงานร่วมกับครูเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้มีประสิทธิผล วัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 129) กล่าวว่า การนิเทศแบบพัฒนาการมีจุดมุ่งหมาย 2 ประการ คือ 1) เพื่อช่วยครูให้สามารถปรับปรุงพัฒนาตนเองและงานในวิชาชีพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง และเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน 2) เพื่อสร้างโรงเรียนที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ กลิ๊กแมน กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon 2004 : 464) ได้สรุปว่างานนิเทศการสอน 5 งาน ที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย งานด้านการให้การช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง (Direct Assistance) การพัฒนากลุ่ม (Group Development) การพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development) การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

โดยสรุปก็คือ การนิเทศแบบพัฒนาการมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยครูให้สามารถปรับปรุงพัฒนาตนเองและงานในวิชาชีพของตนได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียน

รูปแบบของการนิเทศแบบพัฒนาการ

การนิเทศแบบพัฒนาการตามแนวคิดของกลิ๊กแมน กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon 2004 : 464) เป็นการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล การจัดครูเข้าสอน สิ่งอำนวยความสะดวก และการพัฒนาครู นอกจากนี้การนิเทศแบบพัฒนาการ (Developmental Supervision) ยังเป็นวิธีการนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันมากที่สุด โดยมี

จุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อช่วยครูให้สามารถปรับปรุงพัฒนาตนเองและงานในวิชาชีพของตนเองได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน โดยผ่านการให้การนิเทศการสอนครู ซึ่งรูปแบบการนิเทศแบบพัฒนาการ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ส่วน กลิ๊กแมน กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon 2004 : 11-12) คือ 1) ความรู้ที่สำคัญและจำเป็นเบื้องต้นสำหรับการนิเทศแบบพัฒนาการ (Prerequisites) 2) บทบาทหน้าที่ของการนิเทศ ได้แก่ การพัฒนา (Supervision as Development) 3) งานการนิเทศการสอน (Tasks of Supervision) 4) การรวมกันเป็นหนึ่งเดียวของเป้าหมายองค์กรและความต้องการจำเป็นของครู (Unification) และ 5) ผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ คือผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ (Improved Student Learning) ดังนั้น ผู้นิเทศจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านเทคนิคและทักษะการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายตามรูปแบบการนิเทศแบบพัฒนาการเพื่อช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ กลิ๊กแมน กอร์ดอน และ รอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon 2004 : 464) ดังแผนภูมิที่ 3

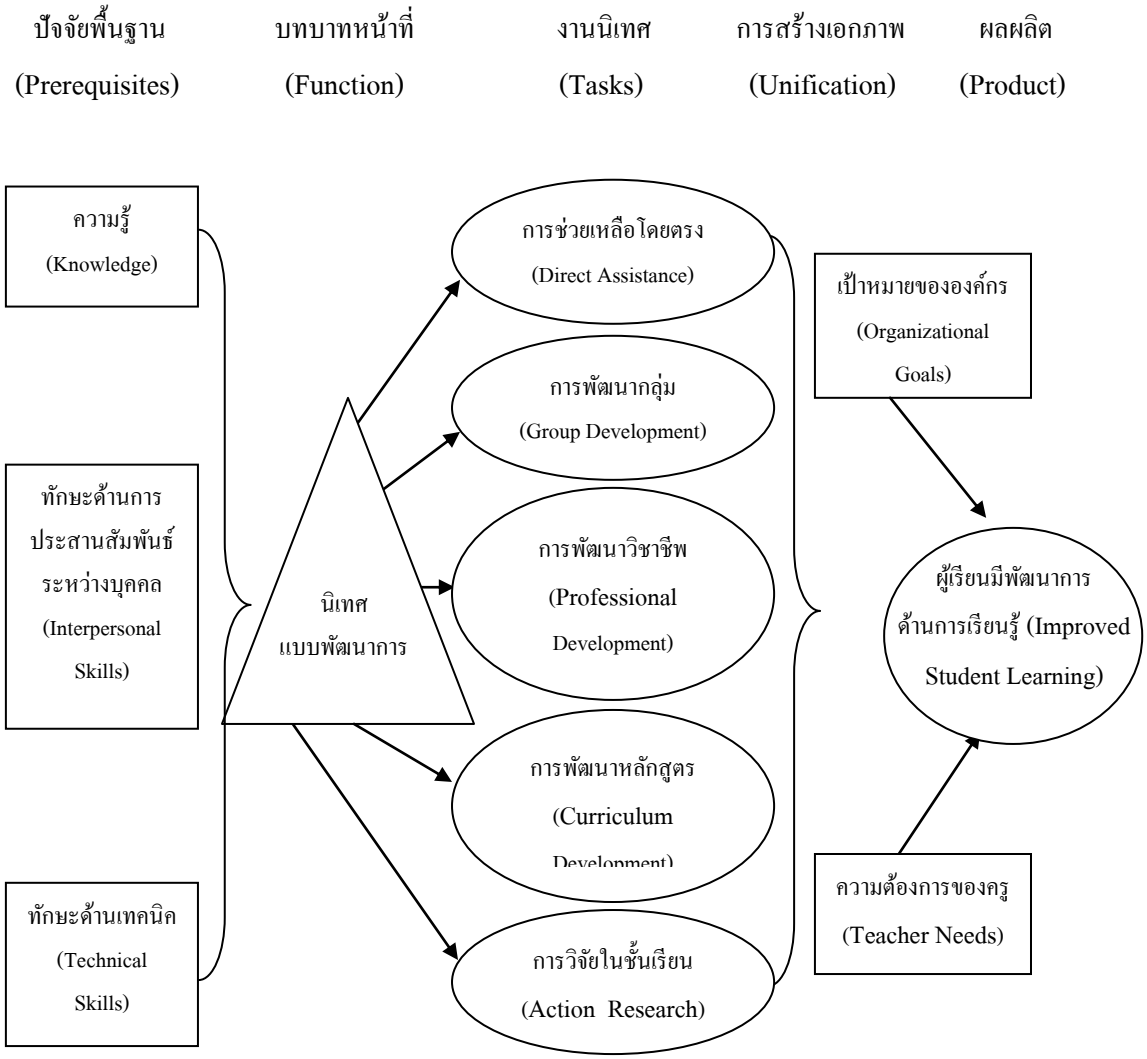

แผนภูมิที่ 3 รูปแบบการนิเทศแบบพัฒนาการเพื่อช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ ของกลิ๊กแมน, กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon)

ที่มา : Glickman, Gordon and Ross-Gordon, Supervision and Instructional Leadership : A Development Approach, 6th ed. (Boston : Allyn and Bacon, Inc, 2004), 11, 464.

จากรูปแบบการนิเทศแบบพัฒนาการ สรุปได้ว่า การที่ผู้นิเทศหรือผู้ทำหน้าที่นิเทศจะสามารถนำการนิเทศแบบพัฒนาการไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย จะต้องรู้ เข้าใจ มีทักษะ และมีความสามารถในการปฏิบัติตามรูปแบบการนิเทศแบบพัฒนาการ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ส่วน คือ 1) ความรู้ที่สำคัญและจำเป็นเบื้องต้นสำหรับการนิเทศแบบพัฒนาการ (Prerequisites) 2) บทบาทหน้าที่ของการนิเทศ ได้แก่ การพัฒนา (Supervision as Development)

3) งานการนิเทศการสอน (Tasks of Supervision) 4) การรวมกันเป็นหนึ่งเดียวของเป้าหมายองค์กรและความต้องการจำเป็นของครู (Unification) และ 5) ผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ก็คือ ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ (Improved Student Learning)

วิธีการนิเทศสำหรับการนิเทศแบบพัฒนาการ

วิธีการนิเทศตามแนวคิดของ กลิ๊กแมน (Glickman) ผู้นิเทศหรือผู้ทำหน้าที่นิเทศจะต้องเชื่อว่าครูทุกคนสามารถจะพัฒนาในระดับสูงสุดได้ ถ้าได้รับความช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุนถูกวิธีและเหมาะสมกับลักษณะและระดับความสามารถในการพัฒนาครูแต่ละคนเกี่ยวกับเรื่องนี้ กลิ๊กแมน กอร์ดอน และ รอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon 1995 : 135-171, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2550 : 133-140) กล่าวว่า ผู้นิเทศต้องพิจารณาเลือกใช้ยุทธวิธีการนิเทศแบบพัฒนาการที่เหมาะสมสำหรับการนิเทศครูในองค์ประกอบต่อไปนี้ คือ 1) ระดับพัฒนาการของครู และระดับความสามารถในการคิดเชิงนามธรรม 2) ความรู้ความเชี่ยวชาญ 3) ความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ 4) การยอมรับและผูกพันต่อภาระหน้าที่ ซึ่งยุทธวิธีการนิเทศแบบพัฒนาการมี 4 แบบ คือ

1. การนิเทศแบบชี้นำควบคุม (Directive Control Approach)

เป็นการให้คำแนะนำ ชี้นำแนวทางปฏิบัติโดยตรงเหมาะสมสำหรับครูที่มีระดับพัฒนาการที่ต่ำมาก ๆ ความรู้ ความเชี่ยวชาญและมีความผูกพันในภาระหน้าที่อยู่ในระดับต่ำมากที่สุด และมีปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เป็นปัญหาสำคัญ

ผู้นิเทศควรพิจารณาเลือกใช้วิธีการนิเทศแบบชี้นำควบคุมในกรณีต่อไปนี้

1. ครูมีระดับความสามารถในการปฏิบัติงานและระดับพัฒนาการต่ำมาก
2. ครูมีความรู้น้อย มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามที่ผู้นิเทศแนะนำ และคิดว่าเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติตาม
3. ในกรณีที่ผู้นิเทศมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการแก้ปัญหาเรื่องนั้น หรือกรณีที่ครูต้องการให้ผู้นิเทศเป็นผู้ตัดสินใจวิธีดำเนินการ
4. ในกรณีที่เป็นเรื่องเร่งด่วน ผู้นิเทศไม่มีเวลาพอที่จะมาให้การนิเทศแก่ครูโดยตรง และต่อเนื่อง

2. การนิเทศแบบชี้นำให้ข้อมูล (Directive Informational Approach)

เป็นการนิเทศแบบชี้นำให้ข้อมูลดำเนินการใช้พฤติกรรมตามลำดับเช่นเดียวกันกับการนิเทศแบบชี้นำควบคุม เพียงแต่ไม่ชี้นำหรือไม่แนะนำวิธีการให้ปฏิบัติ แต่ให้ข้อมูลและวิธีการหลายวิธีให้ครูได้เลือกปฏิบัติ ผู้นิเทศควรลดพฤติกรรมการนิเทศแบบชี้นำควบคุมให้น้อยลง

และพยายามส่งเสริมครูในการตัดสินใจมากขึ้นเรื่อย ๆ จนครูสามารถที่จะร่วมคิดร่วมปฏิบัติงานได้กับบุคคลอื่น โดยไม่ต้องอาศัยผู้นิเทศช่วยแนะนำตลอดเวลา

ผู้นิเทศควรพิจารณาเลือกใช้วิธีการนิเทศแบบชี้นำให้ข้อมูลในกรณีต่อไปนี้

1. ครูมีระดับพัฒนาการและความสามารถในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
2. ครูไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เป็นปัญหาในการสอนของตนเองเท่ากับผู้นิเทศ
3. ครูมีความสัมพันธ์ ขาดประสบการณ์หลายประเด็นในขณะที่ผู้นิเทศรู้และเข้าใจดีทุกเรื่อง
4. ผู้นิเทศมีความเต็มใจที่จะร่วมรับผิดชอบในวิธีการแก้ปัญหาที่ครูเลือกใช้
5. ครูมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นิเทศ
6. มีเวลาจำกัดทุกเรื่องชัดเจนแล้ว และการปฏิบัติจริงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน

3. การนิเทศแบบร่วมมือ (Collaborative Approach)

เป็นการนิเทศที่ผู้นิเทศและครูร่วมกันตัดสินใจในวิธีการแก้ปัญหาและการปฏิบัติงานตลอดเวลา ทั้งครูและผู้นิเทศจะให้ข้อเสนอแนะแก่กันและกันเพื่อร่วมกันพิจารณาหาข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติ

ผู้นิเทศควรพิจารณาเลือกใช้วิธีการนิเทศแบบร่วมมือในกรณีต่อไปนี้

1. ในกรณีที่ครูหรือคณะครูมีระดับพัฒนาการ ความสามารถในการคิดเชิงนามธรรมและความเชี่ยวชาญอยู่ในระดับปานกลาง แต่อาจจะยังไม่กล้าตัดสินใจเอง โดยเด็ดขาดด้วยตัวเอง
2. ในกรณีที่ครู คณะครู และผู้นิเทศมีความรู้ ความสามารถ ความสำคัญเท่าเทียมกัน หรือถ้าครูเข้าใจปัญหามากที่สุดในเรื่องหนึ่ง ผู้นิเทศรู้และเข้าใจมากอีกเรื่องหนึ่ง การนิเทศแบบร่วมมือจะช่วยให้ได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
3. ในกรณีที่ผู้นิเทศและครูจะต้องมีการตัดสินใจร่วมกัน และต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันในเรื่องที่จะส่งผลถึงผู้ปกครอง ชุมชน หรือผู้บังคับบัญชาในระดับสูงขึ้นไป
4. ในกรณีที่ครูและผู้นิเทศยอมรับต่อการมีภาระหน้าที่ร่วมกันในการแก้ปัญหาเฉพาะเรื่อง หรือบางเรื่องที่ครูต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ แต่ไม่ให้ครูมีส่วนร่วม อาจเกิดปัญหาขึ้นได้

4. การนิเทศแบบไม่ชี้นำ (Non-directive Approach)

เป็นการนิเทศที่ผู้นิเทศจะใช้พฤติกรรมในการพูดคุยทำงานร่วมกับครู โดยที่ครูจะเป็นผู้ที่ตัดสินใจด้วยตัวเอง ผู้นิเทศเป็นเพียงผู้ช่วยในการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ ที่ครูร้องขอเท่านั้น

ผู้นิเทศควรพิจารณาเลือกใช้วิธีการนิเทศแบบไม่ชี้นำในกรณีต่อไปนี้

1. ในกรณีที่ครูหรือคณะครูผู้ร่วมโครงการนิเทศ มีความรู้ มีความสามารถในการปฏิบัติงาน มีความเชี่ยวชาญ มีระดับความคิดและระดับพัฒนาการสูงมาก

2. ในกรณีที่ครูหรือคณะครูมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ตัดสินใจจะดำเนินการมาก และผู้นิเทศมีความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องนั้นน้อย

3. ในกรณีที่ครูหรือคณะครูต้องรับผิดชอบโดยตรงในการตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ และผู้นิเทศมีส่วนร่วมน้อย

4. ในกรณีที่ครูหรือคณะครูมีความตั้งใจและต้องการจะแก้ปัญหาในเรื่องนั้น ๆ ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่ปัญหาสำคัญที่ผู้นิเทศต้องเข้าไปมีส่วนร่วม แต่ช่วยเปิดโอกาสส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสตัดสินใจเอง และจัดดำเนินการเอง โดยผู้นิเทศคอยสนับสนุนและบริการตามที่ถูกร้องขอ

พฤติกรรมการนิเทศแบบพัฒนาการ

นอกจากผู้นิเทศต้องเลือกใช้วิธีการนิเทศแต่ละแบบแล้ว ที่สำคัญต่อมาก็คือผู้นิเทศจะต้องมีการปฏิบัติหรือใช้พฤติกรรมการนิเทศแต่ละวิธี ดังนี้

1. พฤติกรรมการนิเทศแบบชี้นำควบคุม (Directive Control Behaviors)

วิธีการนิเทศแบบชี้นำควบคุมนั้นผู้นิเทศสามารถประพฤติปฏิบัติด้วยการพูดการใช้ภาษาท่าทางต่าง ๆ ในการให้คำแนะนำช่วยเหลือครูในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม มีวิธีการดังนี้

1. การนำเสนอ (Presenting) เป็นขั้นตอนที่ผู้นิเทศเป็นผู้เริ่มพูดถึงความจำเป็นและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสังเกตการสอนหรือได้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อที่จะบอกครูว่ามีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครูที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข

2. การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) เป็นการให้ครูได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา การมองเห็นและการยอมรับปัญหาดังกล่าวว่าครูมีความคิดเห็นอย่างไร

3. การฟัง (Listening) เป็นการทำความเข้าใจกับความคิดเห็นของครู โดยผู้นิเทศเป็นผู้ฟังและรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุด เพื่อให้เข้าใจมุมมองและความคิดเห็นของครูและแน่ใจว่าครูยอมรับว่ามีความจำเป็นต้องแก้ปัญหา

4. การแก้ปัญหา (Problem solving) ผู้นิเทศคิดพิจารณาแนวทางที่เป็นไปได้ในการช่วยครูแก้ปัญหาและเสนอแนะให้แก่ครู

5. การชี้นำแนะนำวิธีปฏิบัติ (Directing) เป็นการชี้นำแนะนำวิธีปฏิบัติให้แก่ครูว่าควรจะต้องทำอย่างไร และได้ผลอย่างไร

6. การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) เป็นการซักถามครูเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติที่ได้รับการแนะนำและความคาดหวังจากการปฏิบัติ

7. การกำหนดมาตรฐาน (Standardizing) เป็นการกำหนดตัวบ่งชี้ตามความคาดหวังโดยผู้นิเทศทบทวนเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการ สื่อที่จำเป็น เกณฑ์ความสำเร็จ ระบุวัน เวลาที่ให้บริการและการติดตามช่วยเหลือ

8. การกระตุ้นเสริมแรง (Reinforcing) เป็นการพูดทบทวนความคาดหวัง สิ่งที่ต้องปฏิบัติ

2. พฤติกรรมการนิเทศแบบชี้นำให้ข้อมูล (Directive Informational Behaviors)

วิธีการนิเทศแบบชี้นำให้ข้อมูลนั้น ผู้นิเทศสามารถประพฤติปฏิบัติด้วยการพูดการใช้ภาษาท่าทางต่าง ๆได้ แต่ไม่ชี้นำหรือไม่แนะนำวิธีการให้ปฏิบัติ เพียงแต่ให้ข้อมูลและวิธีการหลายวิธีแก่ครูได้เลือกปฏิบัติ มีวิธีการดังนี้

1. การนำเสนอ (Presenting) เป็นการนำเสนอข้อมูลจากการสังเกตการสอนของผู้นิเทศ เพื่อให้ครูเข้าใจและยอมรับเป้าหมายที่จะต้องเปลี่ยนแปลงจากปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครู

2. การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) ผู้นิเทศจะสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับเป้าหมายที่จะเปลี่ยนแปลงความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนแปลงและวิธีการที่จะเปลี่ยนแปลงจากการนำเสนอข้อมูลรายละเอียดที่ได้สังเกตและบันทึก

3. การฟัง (Listening) ผู้นิเทศตั้งใจฟังความคิดเห็น มุมมองของครู เพื่อให้เข้าใจว่าครูมองเห็นและยอมรับเป้าหมายที่จะต้องเปลี่ยนแปลงและปรับปรุง

4. การแก้ปัญหา (Problem solving) ผู้นิเทศพิจารณาแนวทางการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ เพื่อให้ครูเลือกและให้ครูอธิบายสาเหตุของปัญหาให้ชัดเจน

5. การชี้นำแนะนำวิธีปฏิบัติ (Directing) ผู้นิเทศเสนอแนะทางการแก้ปัญหาที่เป็น

ไปได้ให้ครูเลือกวิธีที่เหมาะสมที่สุด พร้อมทั้งให้เหตุผลที่เลือก

6. การฟัง (Listening) ผู้นิเทศสอบถามครูเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการที่ครูเลือกใช้ พร้อมทั้งให้บอกเหตุผล และผู้นิเทศให้ข้อมูลเพิ่มเติม

7. การแนะนำ (Directing) ผู้นิเทศกำหนดขอบข่ายหรือกรอบที่ครูจะต้องปฏิบัติและดำเนินการ โดยพูดแนะนำครูเกี่ยวกับวิธีการที่ครูเลือกใช้

8. การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) ผู้นิเทศให้ครูอธิบายซ้ำและเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการและกิจกรรมที่จะปฏิบัติ

9. การกำหนดมาตรฐาน (Standardizing) ผู้นิเทศช่วยครูกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับพฤติกรรมที่จะแก้ไขและเกณฑ์การตัดสินผลสำเร็จตามเป้าหมายและกำหนดวันเวลาที่จะแล้วเสร็จ

10. การกระตุ้นเสริมแรง (Reinforcing) ผู้นิเทศสรุปการประชุมทบบวนเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง กิจกรรม เกณฑ์ประเมินความสำเร็จตามเป้าหมาย วัน เวลาการติดตามผลและสังเกตการสอน

3. พฤติกรรมการนิเทศแบบร่วมมือ (Collaborative Behaviors)

วิธีการนิเทศแบบร่วมมือนั้น ผู้นิเทศและครูจะร่วมกันตัดสินใจในวิธีการแก้ปัญหาและการปฏิบัติงานตลอดเวลา ทั้งผู้นิเทศและครูจะให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน เพื่อร่วมกันพิจารณาหาข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติ มีวิธีการดังนี้

1. การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) ผู้นิเทศทำความเข้าใจกับปัญหาที่ครูพูดถึง เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับปัญหาที่ครูได้นำเสนอ โดยพยายามกระตุ้นให้ครูระบุสาเหตุของปัญหาและประเด็นของปัญหาให้ชัดเจน

2. การฟัง (Listening) ผู้นิเทศฟังอย่างตั้งใจ เพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนมากขึ้นเกี่ยวกับปัญหาความคิดเห็นของครูที่มีต่อปัญหาการสอนของตนเองก่อนที่จะคิดพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหานั้น

3. การตอบสนอง (Reflecting) ผู้นิเทศตอบสนองด้วยการรับรู้และปัญหาของครูเพื่อให้แน่ใจว่าเข้าใจตรงกันว่าปัญหาที่แท้จริงของครูคืออะไร

4. การนำเสนอ (Presenting) ผู้นิเทศเสนอทรรศนะและความคิดเห็นของตนเองให้ข้อมูลสนับสนุนปัญหาอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นจากการแก้ปัญหาตามความคิดเห็นของครู เสนอข้อมูลที่ครูอาจจะมองข้ามความสำคัญ

5. การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) ผู้นิเทศพยายามทำให้ครูเข้าใจความคิดเห็น การรับรู้ของผู้นิเทศให้ชัดเจนมากขึ้น เพื่อปรับความเข้าใจตรงกันและมีแนวคิดในการแก้ปัญหาไปในทิศทางเดียวกัน

6. การแก้ปัญหา (Problem solving) ผู้นิเทศและครูแลกเปลี่ยนข้อแนะนำและทางเลือกใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาก่อนที่จะร่วมกันสรุปเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหา หรือเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้และเหมาะสม

7. การกระตุ้นส่งเสริม (Encouraging) เป็นการกระตุ้นส่งเสริมการยอมรับข้อโต้แย้งหรือข้อขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น ผู้นิเทศต้องยอมรับข้อขัดแย้งและหาทางประนีประนอมเพื่อหาข้อยุติ เพราะความขัดแย้ง อาจนำมาซึ่งวิธีการแก้ปัญหาที่ดีและเหมาะสมที่สุด

8. การเจรจาตกลงร่วมกันเพื่อหาข้อยุติ (Negotiating) เป็นการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาที่เป็นที่ยอมรับของครูและผู้นิเทศ เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายเห็นด้วยกับรายละเอียดของแนวทางการปฏิบัติ

9. การกำหนดมาตรฐาน (Standardizing) เป็นการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติ เป็นการตกลงร่วมกันในรายละเอียดของแนวทางและแผนปฏิบัติ รวมทั้งกำหนด วัน เวลาและสถานที่ที่จะดำเนินการตามแผน ว่าใช้สื่ออะไรบ้าง มีใครเป็นผู้ร่วมงานบ้าง

10. การตอบสนอง (Reflecting) ผู้นิเทศสรุปแนวทางและแผนปฏิบัติงาน โดยให้ครูยอมรับเข้าใจตรงกันในทุกเรื่อง หรืออาจให้ครูทบทวนแผนและแนวทางการปฏิบัติอีกครั้งหนึ่ง และ มีการจดบันทึกข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติงาน มีการนัดหมายการดำเนินการทุกขั้นตอนตามแผนก่อนนัดการประชุม

4. พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้นำ (Nondirective Behaviors)

วิธีการนิเทศแบบไม่ชี้นำนั้น ผู้นิเทศและครูจะใช้พฤติกรรมในการพูดคุย ทำงานร่วมกับครู โดยที่ครูจะเป็นผู้ที่ตัดสินใจด้วยตัวเอง ผู้นิเทศเป็นเพียงผู้ช่วยในการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ ที่ครูร้องขอเท่านั้น มีวิธีการดังนี้

1. การฟัง (Listening) ผู้นิเทศฟังครูพูด ครูเสนอแนวคิดความต้องการอย่างตั้งใจและพยายามทำความเข้าใจกับเรื่องที่ครูพูดให้มากที่สุด

2. การตอบสนอง (Reflecting) ผู้นิเทศพูดสรุปความคิดเห็นตามความต้องการของครูหรือปัญหาของครู แสดงความเห็นใจ สนใจ แต่ไม่ควรแสดงความคิดเห็นส่วนตัวใด ๆ พยายามจับใจความสำคัญในเรื่องที่พูดให้มากที่สุด

3. การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) ผู้นิเทศต้องพยายามทำความเข้าใจกับ

ปัญหาเรื่องราวที่ครูพูดให้ละเอียดและชัดเจนตรงกันให้มากที่สุด หรืออาจจะให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาหรือเรื่องราวที่ครูพูด เพื่อให้ครูสามารถมองปัญหาหลายมุมและได้แนวคิดมุมมองมากขึ้น

4. การกระตุ้นส่งเสริม (Encouraging) ผู้นิเทศต้องแสดงออกด้วยความสนใจเต็มใจที่จะรับฟังเรื่องราวปัญหาต่าง ๆ ของครูในขณะที่ครูพยายามพูดแสดงความคิดเห็น ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา หรือเรื่องราวนั้น ๆ ให้การกระตุ้นด้วยคำพูด ใช้ท่าทางประกอบ รวมทั้งพูดเสริมให้กำลังใจ สนับสนุน ชมเชย

5. การตอบสนอง (Reflecting) ผู้นิเทศต้องมีการตอบสนองต่อการพูด การเสนอของครูตลอดเวลา พร้อมกับทบทวนความเข้าใจของตนเองเกี่ยวกับเรื่องที่ครูพูด เพื่อตรวจสอบความเข้าใจตรงกัน แต่ไม่จำเป็นต้องถอดข้อความการพูดของครูทุกครั้ง

6. การแก้ปัญหา (Problem solving) ผู้นิเทศพยายามพูดกระตุ้นให้ครูพิจารณาแนวทางการปฏิบัติหรือแนวทางการแก้ปัญหาอื่นๆ โดยให้ครูคิดหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง สอบถามรายละเอียดของแนวทางการแก้ปัญหา กระตุ้นให้คิดหาทางเลือกให้หลากหลาย เพื่อเปรียบเทียบและให้ได้ซึ่งวิธีที่เหมาะสมที่สุด โดยให้เวลาในการคิดและพูดอย่างพอเพียง

7. การแก้ปัญหา (Problem solving) หลังจากที่ครูได้แนวทางการแก้ปัญหาแล้ว ผู้นิเทศกระตุ้นให้ครูพูดอธิบายถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นจากการนำวิธีนั้นไปแก้ปัญหา รวมทั้งอาจจะให้อธิบายผลที่จะเกิดขึ้นจากวิธีอื่นๆ ที่ไม่ได้เลือก เพื่อให้ครูมีโอกาสคิดเปรียบเทียบแต่ละแนวทางการแก้ปัญหาจากผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในการใช้แต่ละวิธี

8. การนำเสนอ (Presenting) ผู้นิเทศให้ครูนำเสนอปัญหาและแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาอีกครั้ง พยายามพูดให้ครูเต็มใจ ตั้งใจที่จะปฏิบัติและยอมรับว่าเป็นความผูกพันและภาระหน้าที่ในเรื่องที่ครูได้ตัดสินใจไปแล้ว โดยพยายามให้ครูเลือกวิธีที่ปฏิบัติได้จริงด้วยตัวเองภายในระยะเวลาพอควรและรับผิดชอบในการดำเนินการ

9. การกำหนดมาตรฐาน (Standardizing) ผู้นิเทศให้ครูกำหนดเกณฑ์ในการปฏิบัติงานกำหนดเวลาแล้วเสร็จ ระบุมาตรฐานของผลงานที่จะปฏิบัติงานว่างานใดควรเริ่มก่อนหลัง และจะเสร็จเมื่อใด มีความต้องการสื่ออุปกรณ์ใดบ้างที่จำเป็น และเมื่อไรที่ครูสามารถอธิบายและตอบคำถามต่าง ๆให้ชัดเจน

10. การตอบสนอง (Reflecting) เป็นการตอบสนองทบทวนเกี่ยวกับแผนการปฏิบัติงานของครูก่อนจบการประชุม ผู้นิเทศให้ครูสรุปแผนการปฏิบัติรายละเอียดของวิธีดำเนินงานอีกครั้งหลังจากนั้นครูสามารถเริ่มดำเนินการตามโครงการและแผนปฏิบัตินั้นได้

กล่าวโดยสรุป ก็คือ แนวคิดการนิเทศแบบพัฒนาการเป็นการช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมครูให้สามารถพัฒนางานในวิชาชีพของตนเองได้อย่างต่อเนื่องด้วยตนเอง โดยผู้นิเทศต้องพยายามที่จะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้ครูมีระดับพัฒนาการที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ จนในที่สุดสามารถช่วยให้ครูพัฒนาตนเองและนำตนเองได้

งานการนิเทศของการนิเทศแบบพัฒนาการ

งานการนิเทศแบบพัฒนาการตามแนวคิดของ กลิ๊กแมน (Glickman) ประกอบด้วยงานสำคัญ 5 งาน คือ งานการให้การช่วยเหลือครูโดยตรง (Direct Assistance) งานการพัฒนากลุ่ม (Group Development) งานการพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development) งานการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) และงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งแต่ละงานมีรายละเอียดดังนี้ กลิ๊กแมน กอร์ดอน และ รอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon 2004 : 321-422 ; วัชรา เล่าเรียนดี 2550 : 143-163 ; สุรีย์มาส สุขกสิ 2549 : 31-54)

งานการให้การช่วยเหลือครูโดยตรง (Direct assistance)

เป็นการส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องเหมาะสมกับปัญหา ความต้องการของครู นักเรียน โดยปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง ประกอบด้วยวิธีการนิเทศและวิธีการช่วยเหลือครูโดยตรง กลิ๊กแมน กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon 2004 : 323-336) ดังต่อไปนี้

1. การนิเทศแบบคลินิก (Clinical supervision) ประกอบด้วยขั้นตอนการประชุมครูก่อนการนิเทศ การสังเกตการสอน วิเคราะห์และแปลความหมายจากการสังเกต ประชุมภายหลังการนิเทศ และวิพากษ์วิจารณ์ผลที่ได้รับจากขั้นตอนทั้ง 4

2. การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer coaching) การที่ครูช่วยเหลือกับครูด้วยกันเองเป็นการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าครูมีทักษะและเข้าใจรูปแบบการนิเทศแบบคลินิกเป็นอย่างดี ส่วนผู้นิเทศเป็นเพียงพี่เลี้ยง คอยเตรียมครูให้เหมาะสมกับงานในหน้าที่ ผู้ควบคุมเป็นเพียงผู้จัดตัวแทนครูที่จะรับผิดชอบในการจัดประชุมก่อนการนิเทศ สังเกตการสอน และจัดประชุมภายหลังการนิเทศ และผู้กำหนดปัญหาเป็นเพียงผู้ให้คำแนะหรือเป็นที่ปรึกษาให้กับครูที่มีปัญหาหรือครูที่มีความต้องการพิเศษ ส่วนผู้นิเทศอาจไม่จำเป็นต้องเข้าไปในชั้นเรียนบ่อย หรือเป็นเพียงผู้ที่คอยตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ จากครูที่ทำหน้าที่นิเทศ อนึ่ง ในการดำเนินการนิเทศให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้นิเทศต้องฝึกครูทุกคนให้รู้จักการกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศ การเตรียมการ การกำหนดตารางเวลา และการกำหนดประเด็นปัญหา

3. การสาธิตการสอน (Demonstration teaching) เป็นการให้ครูได้ดูวิธีการ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งขั้นตอนการสาธิตการสอนประกอบด้วย การเตรียมการ การสาธิต และการวิเคราะห์ อภิปรายผลหลังการสาธิต

4. การร่วมสอน (Co-teaching) ผู้นิเทศและครูที่มีความต้องการความช่วยเหลือร่วมกันสอนโดยการสร้างความเชื่อใจกัน ความสัมพันธ์และความเป็นมิตรที่ดีต่อกัน มีการพูดคุยและแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

5. การให้ความช่วยเหลือด้านทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ (Assistance with resources and materials) เป็นการให้ความช่วยเหลือในกรณีที่ครูผู้สอนขาดความสามารถในการถ่ายโยงความรู้ที่ได้รับโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้ครูผู้สอนสามารถใช้สื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาสาระและจุดประสงค์

6. การให้ความช่วยเหลือด้านการวัดประเมินผลนักเรียน (Assistance with student assessment) เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลตามสภาพจริง การสร้างเครื่องมือ การประเมิน การสรุปผล และการตัดสินผลการประเมิน

7. การใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้คำปรึกษาดูแล (Mentoring) เป็นการให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่ครูทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงการติดตามผลการแก้ปัญหาและการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาของครู

กล่าวโดยสรุปการให้การช่วยเหลือครูโดยตรง ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญของการดำเนินงาน คือ 1) การวางแผนร่วมกับครู 2) การมีส่วนร่วมกับครูในการปฏิบัติ 3) สรุปผลที่เกิดจากการดำเนินงานร่วมกัน 4) วิเคราะห์ผลการดำเนินงานร่วมกัน 5) สรุปและรายงานผลการดำเนินงานร่วมกัน

งานพัฒนากลุ่ม (Group Development)

เป็นการปฏิบัติงานที่เน้นการพัฒนากลุ่ม โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์กับสมาชิก พัฒนาวิธีการทำงานโดยยึดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม บทบาทของสมาชิกกลุ่ม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และการพัฒนากระบวนการทำงานของกลุ่ม กลิ๊กแมน กอร์ดอน และ รอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon 2004 : 343-344) กล่าวว่า การพัฒนากลุ่มเป็นการเรียนรู้ทักษะการทำงานกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นวิธีการสำคัญอย่างหนึ่งของการนิเทศการสอน บทบาทของสมาชิกในกลุ่ม ผู้นำกลุ่มต้องพิจารณาว่า พฤติกรรมใดบ้างที่จะเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงบทบาทและความพร้อมของสมาชิกแต่ละคน สมาชิกแต่ละคนได้แสดงบทบาทที่เน้นงานและบุคคลมากน้อยเพียงใด บทบาทใดที่เกิดขึ้น

แล้วและบทบาทใดที่ยังขาดอยู่ โดยที่ผู้นำกลุ่มต้องตระหนักถึงบทบาททั้งที่เน้นงานและเน้นบุคคล เป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนที่ต้องปฏิบัติ กลุ่มที่สมาชิกประสบความสำเร็จนั้น ผู้นำต้องให้สมาชิกภายในกลุ่มเข้าใจหน้าที่หรือบทบาทของตนภายในกลุ่ม ผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวให้สมาชิกทุกคนได้ทราบว่ามีบทบาทใดบ้างยังไม่ถูกต้อง ควรจะต้องเพิ่มเติมบทบาทใด ซึ่งผู้นำกลุ่มควรจะต้องมอบหมายให้กับสมาชิกในกลุ่มดำเนินการโดยได้รับความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างสมาชิกกับผู้นำกลุ่ม นอกจากนั้นยังให้ความเห็นว่า กลุ่มที่สามารถทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และมีความสามัคคีปรองดองกันนั้น ต้องมีผู้นำกลุ่มที่มีความสามารถและมีความชำนาญ โดยเฉพาะบุคคลที่สำคัญที่สุดในการที่จะช่วยให้งานกลุ่มประสบผลสำเร็จก็คือผู้นิเทศหรือผู้นำกลุ่ม ดังนั้นในการนิเทศการสอนเพื่อให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จ ผู้นิเทศหรือผู้นำกลุ่มจะต้องรู้และเข้าใจว่าในการทำงานกลุ่มนั้นต้องอาศัยบทบาทต่าง ๆ ของสมาชิกเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จและบทบาทเหล่านี้ มีทั้งบทบาทที่ทำให้งานกลุ่มประสบผลสำเร็จดีมาก หรือล่าช้า หรือไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เกี่ยวกับเรื่องนี้ กลิ๊กแมน กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon 2004 : 344-348 ; วัชรา เล่าเรียนดี 2550 : 144-148) กล่าวถึงบทบาทของสมาชิกกลุ่ม ประกอบด้วย 1) บทบาทเกี่ยวกับงาน (Task Roles) 2) บทบาทเกี่ยวกับตัวบุคคล (Person Roles) และ 3) บทบาทที่เป็นอุปสรรคต่องาน (Dysfunctional Roles) มีรายละเอียดแต่ละบทบาทดังนี้

บทบาทเกี่ยวกับงาน (Task Roles)

ความรู้และความเข้าใจของผู้นิเทศหรือผู้นำกลุ่ม และพฤติกรรมที่ปฏิบัติในแต่ละบทบาทจะช่วยให้ผู้นิเทศรู้บทบาทใดเด่นชัดมากในกลุ่ม และกลุ่มควรมีบทบาทใดเพิ่มขึ้นหรือลดลง บางครั้งผู้นิเทศอาจทำหน้าที่ในบางบทบาทแทนในการนิเทศ หรือพยายามมอบหมายให้สมาชิกอื่นหรือเพิ่มสมาชิกกลุ่ม บทบาทเกี่ยวกับงาน มีดังนี้คือ

1. ผู้ริเริ่ม/ผู้ให้ความคิดเห็นเป็นผู้เริ่มเสนอความคิด ผู้เริ่มการอภิปราย หรือผู้เปลี่ยนเรื่องอภิปราย

2. ผู้แสวงหาความคิดเห็น เป็นผู้ที่ถามคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมที่ชัดเจนขึ้น รวมทั้งเสาะหาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง

3. ผู้แสวงหาความคิดเห็น เป็นผู้ที่ถามคำถามเพื่อความชัดเจนที่เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีผู้เสนอแนะ รวมทั้งคอยตรวจสอบความรู้สึกและเจตคติของสมาชิกกลุ่ม

4. ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ที่ให้ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งประสบการณ์ของตนเองที่เกี่ยวกับเรื่องที่อภิปราย

5. ผู้ให้ความคิดเห็น เป็นผู้ที่พยายามพูดอธิบายความคิดเห็น ความเชื่อ ค่านิยมของตนเองที่มีต่อปัญหาของกลุ่มโดยเฉพาะในเรื่องที่กลุ่มควรปฏิบัติ

6. ผู้ให้ความกระจ่าง ผู้ที่จะอธิบายเพิ่มเติมและให้ตัวอย่างและให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมและผลที่อาจเกิดขึ้นเกี่ยวกับข้อแนะนำต่าง ๆ จากสมาชิกกลุ่ม

7. ผู้ประสานงาน เป็นผู้ที่คอยเชื่อมโยงแนวคิดและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของสมาชิก

8. ผู้ดำเนินการอภิปรายกลุ่ม เป็นผู้ที่ชี้แจงภาวการณ์ทำงาน สรุปเรื่องราวการอภิปราย ชี้แนะความก้าวหน้าและย้ำเตือนเป้าหมายกลุ่ม

9. ผู้ประเมินวิพากษ์งาน เป็นผู้ที่จะประเมินผลงานที่กลุ่มนำเสนอ

10. ผู้กระตุ้นเสริมแรง เป็นผู้ที่กระตุ้นให้กลุ่มตัดสินใจด้วยการพูดเสริมกำลังใจและให้กลุ่มปฏิบัติงานให้ก้าวหน้า

11. ผู้ชำนาญการด้านกระบวนการทำงาน เป็นผู้ทำหน้าที่ในการส่งเสริมการอภิปรายกลุ่ม

12. ผู้บันทึก เป็นผู้ที่จดบันทึกข้อเสนอแนะและการตัดสินใจของกลุ่ม

บทบาทที่เกี่ยวกับบุคคล (Person Roles)

ผู้นิเทศหรือผู้นำกลุ่มจะต้องเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มที่จะทำให้งานกลุ่มประสบผลสำเร็จ บทบาทที่เกี่ยวกับบุคคล มีดังนี้คือ

1. ผู้กระตุ้นส่งเสริม เป็นบุคคลที่คอยให้การสนับสนุนยืนยัน ยอมรับและช่วยเหลือสมาชิกกลุ่ม

2. ผู้ประสานสัมพันธ์ เป็นผู้ที่คอยไกล่เกลี่ยความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือความตึงเครียดระหว่างสมาชิกกลุ่มด้วยการพูดอธิบายด้วยความดี

3. ผู้สร้างความปรองดอง เป็นผู้ที่คอยเสนอแนะให้เปลี่ยนแปลงโครงงานเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่ม

4. ผู้คอยกลั่นกรองหรือผู้คอยควบคุมการอภิปราย เป็นผู้ที่คอยจัดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้พูดได้อภิปราย คอยกระตุ้นสมาชิกที่นั่งเงียบให้พูดแสดงความคิดเห็น

5. ผู้กำหนดมาตรฐาน เป็นผู้ที่คอยส่งเสริมความภาคภูมิใจให้แก่กลุ่ม โดยไม่ให้ยกเลิกการปฏิบัติงานเมื่อมีอุปสรรคเกิดขึ้น

6. ผู้สังเกตและผู้ให้การวิจารณ์ เป็นผู้ที่คอยติดตามดูแลการปฏิบัติงานกลุ่ม จดบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคน และการปฏิบัติงานของแต่ละคน รวมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับ

7. ผู้ตาม เป็นผู้ที่เต็มใจที่จะยอมรับความคิดของกลุ่มและยอมปฏิบัติตาม โดยทำหน้าที่เป็นผู้ฟังการอภิปรายกลุ่มเป็นส่วนใหญ่

บทบาทที่เป็นอุปสรรคต่องานกลุ่ม (Dysfunctional Roles)

บทบาทที่เป็นอุปสรรคต่องานกลุ่มก็คือ พฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มที่เห็นได้ชัดเจนจะก่อกวนความก้าวหน้าหรือการดำเนินงานต่อไปของกิจกรรมภายในกลุ่ม และทำให้ความสามัคคีกลุ่มลดลง บุคคลที่มีบทบาทดังกล่าวมีลักษณะดังนี้คือ

1. ผู้ก้าวร้าว เป็นบุคลิกภาพที่ก้าวร้าว มักใช้คำพูดโจมตีผู้อื่น ทำลายคุณค่าผู้อื่น ดูถูกเหยียดหยามผู้อื่นหรือทำให้ผู้อื่นเสียหน้า

2. ผู้สกัดกั้น เป็นบุคคลที่มองความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้อื่นเป็นลบหมด คัดค้านการตัดสินใจและการปฏิเสธทางเลือกอื่น ๆ

3. ผู้เรียกร้องความสนใจ เป็นบุคคลที่ใช้สถานการณ์ภายในกลุ่มเพื่อดึงความสนใจหรือเรียกร้องความสนใจ

4. ผู้ชอบพูดเรื่องตนเอง เป็นบุคคลที่ใช้สถานการณ์ภายในกลุ่มแสดงออกว่ามีความรู้สึกส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวกับเรื่องที่กลุ่มอภิปรายกันอยู่และชอบพูดถึงปัญหาส่วนตัว

5. ผู้ที่ชอบเล่น ชอบเย้าแหย่คนอื่น เป็นบุคคลที่ไม่ค่อยสนใจงานกลุ่ม ไม่ค่อยมีส่วนร่วม ทำให้ผู้อื่นขาดความสนใจต่อกิจกรรมกลุ่ม

6. ผู้เผด็จการหรือผูกขาด เป็นบุคคลที่ชอบใช้อำนาจชี้นำ ควบคุมการอภิปรายกลุ่ม ชอบแสดงให้สมาชิกเห็นว่าตนเองรู้มากกว่าผู้อื่น ผูกขาดการอภิปรายแต่ผู้เดียว

7. ผู้เรียกร้องความช่วยเหลือ เป็นบุคคลที่เรียกร้องความเห็นใจจากสมาชิกกลุ่ม โดยแสดงออกด้วยความสับสนไม่เข้าใจ ทำไม่ได้ มีข้ออ้างต่าง ๆ เพื่อจะไม่ต้องรับผิดชอบต่องานร่วมกัน

8. ผู้เรียกร้องความสนใจเป็นพิเศษ เป็นบุคคลที่ไม่แสดงความคิดเห็นของตนเอง แต่จะพูดในสิ่งที่ผู้อื่นพูดแล้ว พยายามปิดบังปกป้องความลำเอียงของตนเองโดยอ้างกลุ่มคณะบุคคลภายนอก

กล่าวโดยสรุป งานพัฒนากลุ่ม เป็นงานสำคัญอีกงานหนึ่งของการนิเทศ การทำงานกลุ่มหรือการทำงานเป็นทีมเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา การที่จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับ ผู้นิเทศหรือผู้นำกลุ่มเป็นสำคัญ การที่จะสร้างหรือพัฒนากลุ่มโดยการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะให้กับสมาชิก จะต้องกำหนดเป้าหมายของกลุ่มทั้งในลักษณะของบุคคลและกลุ่ม ทุกคนในกลุ่มต้องมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาของกลุ่ม ดังนั้น

การเลือกใช้แบบภาวะผู้นำกับความพร้อมของบุคคลหรือของกลุ่ม จึงต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม และบางครั้งอาจจะต้องพยายามปรับความพร้อมของบุคคลก่อนที่จะเลือกใช้ภาวะผู้นำแต่ละแบบ

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากลุ่มดังกล่าวสามารถนำมาสังเคราะห์เป็นขั้นตอนของการพัฒนากลุ่ม ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญ คือ 1) การพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ 2) การสร้างวินัยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) การกำหนดปัญหาและเป้าหมายในการแก้ปัญหาร่วมกัน 4) การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) การเสริมแรงและสร้างขวัญกำลังใจ

งานพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development)

เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความรู้ ความเข้าใจในสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอน หลักการและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ มีความเข้าใจในตัวผู้เรียน มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู มีบุคลิกภาพดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้สู่ผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ

ความหมายของการพัฒนาวิชาชีพ

กลิ๊กแมน กอร์ดอน และ รอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon 2004 : 370 ; วัชรา เล่าเรียนดี 2550 : 151-152) กล่าวว่า การพัฒนาวิชาชีพเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบและความรู้ด้านอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมงานในวิชาชีพของตนเองให้เจริญก้าวหน้า และมีสมรรถภาพในการทำงานที่สูงขึ้น ส่วน เลไวน์ (Levine 1989, อ้างถึงใน กลิ๊กแมน กอร์ดอน และ รอสกอร์ดอน (Glickman Gordon and Ross-Gordon 2004 : 371) กล่าวว่า การพัฒนาวิชาชีพ หมายถึง ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความเข้าใจในงานของตนเอง และความพึงพอใจในงานที่ตนเองรับผิดชอบ

จากความหมายของการพัฒนาวิชาชีพ สรุปได้ว่า การพัฒนาวิชาชีพ หมายถึง การจัดกิจกรรมทางวิชาการต่าง ๆ ให้กับครูหรือบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ มีสมรรถนะ รวมทั้งมีความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง อันจะส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในที่สุด

ความจำเป็นในการพัฒนาวิชาชีพ

ในการพัฒนาวิชาชีพนั้น ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาต้องมีคุณสมบัติทางวิชาชีพ คุณสมบัติส่วนตัว และมีความรู้ ความเข้าใจในงานของครู ประกอบด้วย ความรู้ในสาขาวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ มีความเข้าใจในตัวนักเรียน มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการจัดการ

เรียนรู้ รูปแบบการสอนต่าง ๆ มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู มีบุคลิกภาพที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายที่เป็นสาระสำคัญไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีหลักการมาจากปรัชญาและทฤษฎีของ จอห์นดิวอี้ (John Dewey) ที่ได้เสนอแนะการจัดการเรียนการสอนว่า การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจะต้องวิเคราะห์ประสบการณ์ของผู้เรียน และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ เรียนรู้จากการคิด การลงมือทำ และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งการเรียนรู้จะเกิดจากผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในเรื่องนั้น ๆ และทักษะต่าง ๆ ไม่ได้เกิดจากการท่องจำ แต่จะเกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามความสามารถและความสนใจของตนเอง โดยอาศัยความช่วยเหลือจากครูด้วยเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งครูสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและจุดประสงค์การเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2547 : 85-86)

จากความจำเป็นในการพัฒนาวิชาชีพ สรุปได้ว่า กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ให้แก่ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาการต่าง ๆ และเป็นประโยชน์ต่องานในวิชาชีพ ประกอบด้วย การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการศึกษาด้วยตนเองจากการอ่าน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งศึกษาจากสื่อ และนวัตกรรมต่าง ๆ

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพดังกล่าวสามารถนำมาสังเคราะห์เป็นขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพ ประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ คือ 1) การสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ 3) การศึกษาดูงาน 4) การศึกษาด้วยตนเองของครู และ 5) การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามมาตรฐานวิชาชีพครู

งานพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development)

การพัฒนาหลักสูตรเป็นการมีส่วนร่วมของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ในการจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลการใช้หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รวมถึงการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร เกี่ยวกับเรื่องนี้ วัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 149) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาหลักสูตรมากเท่าใด ผู้นิเทศก็จะต้องมีความรับผิดชอบในการร่วมกับครูในการพัฒนาหลักสูตรมากเท่านั้น ซึ่งครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมและทำหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร 3 ระดับ คือ 1) การเลียนแบบและคงไว้ซึ่งของเดิม (Imitative maintenance) 2) การปรับใช้และประยุกต์ใช้ของเดิม (Meditative) 3) การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (Generative) ซึ่งสอดคล้องกับ สุรีย์มาศ สุขกสิ (2549 : 46-47) ที่กล่าวว่า รูปแบบหลักสูตรและระดับการพัฒนาการพัฒนารูปแบบของหลักสูตร(Curriculum Format) ส่วนมากจะต้องคำนึงถึงความสามารถของผู้พัฒนา (Developers) และกระบวนการพัฒนา (Development) เป็นการบูรณาการซึ่งพัฒนาขึ้นโดย กลิ๊กแมน (Glickman) แสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้พัฒนาเป็นผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกโรงเรียน และหลักสูตรจะเน้นแบบวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การพัฒนาจะเป็นเพียงการเลียนแบบ (Imitative) ครูผู้สอนจะเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์เท่านั้น ส่วนผู้พัฒนาที่เป็นครูผู้สอนในระดับกลาง ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญจากเขตพื้นที่การศึกษา และหลักสูตรแบบเชื่อมโยงแนวความคิดรวบยอด (Webbing) กิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ การพัฒนาลักษณะนี้เรียกว่า การพัฒนาแบบประสานงาน (Meditative) ครูผู้สอนจะแก้ไขปรับปรุงวิชาที่สอนตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทันทีทันใด สำหรับกลุ่มพัฒนาที่ถือว่าครูเป็นผู้เชี่ยวชาญและยึดรูปแบบหลักสูตรประเภทเน้นผลงาน (Results-Only) กลุ่มนี้จะพิจารณาว่านักเรียนคนไหนเหมาะสมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใดกับครูคนใด การเรียนการสอนของนักเรียนและครูโดยใช้หลักสูตรประเภทนี้เรียกว่า การพัฒนาแบบสร้างสรรค์ (Creative)

ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรจะต้องสอดคล้องกับการพัฒนาครูอย่างเหมาะสม ผู้นิเทศควรต้องคำนึงถึงเรื่องการลงมือปฏิบัติ (Commitment) นามธรรม (Abstract) และผู้เชี่ยวชาญ (Expertise) ก่อนเริ่มดำเนินการพัฒนาหลักสูตร นอกจากนั้นจะต้องพิจารณาว่าหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ และระดับภารกิจของครูผู้สอนมากน้อยเพียงใด ถ้าไม่เหมาะสมก็ควรปรับปรุงใหม่ ครูผู้สอนที่มีอำนาจไม่มากนัก จะเหมาะสมกับการพัฒนาหลักสูตรแบบวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม หรือการเลียนแบบ ครูเหล่านี้จะมีโอกาสปรับปรุงหลักสูตรเล็กน้อยในระดับชั้นเรียน ในทางตรงกันข้ามครูผู้สอนในระดับกลาง มักจะมีความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบบางประการของหลักสูตรให้ดีขึ้น ครูกลุ่มนี้จะขาดความเชี่ยวชาญในการเขียนหลักสูตร จะได้รับอนุญาตให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรในระยะแรกเท่านั้น

โดยทำงานอย่างใกล้ชิดกับผู้เชี่ยวชาญภายนอก การพัฒนาหลักสูตรตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นการนำไปใช้จะมีการประชุมครู เพื่อแก้ปัญหาอยู่เสมอ สำหรับครูผู้สอนในระดับสูงจะมีส่วนร่วมในการแสดงการเลียนแบบ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะแนวทางที่ควรจะเปลี่ยนแปลง รวมทั้งรอบรู้กระบวนการสร้างสรรค์หลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับหลักสูตรภายในที่จะเน้นผลที่ควรจะได้รับเท่านั้น (Results-Only) กิจกรรมที่ครูกลุ่มนี้เกี่ยวข้องมักจะเป็นกิจกรรมประเภทต่อเนื่อง และมักจะเปิดโอกาสให้ครูปรับปรุงอยู่เสมอ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการใช้หลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และการปรับปรุงองค์ประกอบบางอย่างในชั้นเรียนได้อย่างมีอิสระ ผู้นิเทศสามารถพิจารณาได้จาก 3 องค์ประกอบใหญ่ ๆ คือ 1) รูปแบบ (Format) ของหลักสูตร วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objective) การเชื่อมโยงความคิดรวบยอด (Webbing) และการเน้นผลที่เกิดขึ้นเท่านั้น (Results-Only) 2) แหล่งการพัฒนาที่เกี่ยวข้องระหว่างครูกับบุคคลอื่น ๆ ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผู้เชี่ยวชาญระดับจังหวัดและรัฐบาล รวมทั้งสำนักพิมพ์ที่พิมพ์หนังสือแบบเรียนออกมา 3) ระดับการมีส่วนร่วมของครูกับหลักสูตรในแต่ละประเภท

จากการสังเคราะห์แนวคิดดังกล่าวแล้วสรุปได้ว่า ในการนิเทศที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ที่นำไปสู่การพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญนั้น ผู้นิเทศสามารถร่วมปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรโดยให้ความช่วยเหลือแนะนำครูโดยคำนึงถึงระดับความสามารถในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร 3 ระดับ คือ การเลียนแบบและคงไว้ซึ่งหลักสูตรเดิม การปรับและดัดแปลงหลักสูตร และการสร้างสรรค์ริเริ่มสิ่งใหม่

ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการสอน

การนิเทศการสอน เป็นกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิผลในการเรียนของนักเรียน กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการนิเทศการสอนมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องนำทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการสอนมาเป็นฐานคิดในการพัฒนาระบบของการนิเทศการสอน ทั้งนี้ เนื่องจากการนิเทศการสอนเป็นพฤติกรรมที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์และมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์โดยตรง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน เพื่อที่จะนำพิจารณาถึงความสอดคล้องเหมาะสมในการพัฒนาครูให้ตรงกับสภาพและความต้องการในการพัฒนาเทคนิคการนิเทศการสอน จากการศึกษา

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอนของนักคิด นักการศึกษา และนักจิตวิทยา สามารถสรุปสาระสำคัญของทฤษฎีต่างๆ ได้ดังนี้

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง

การนิเทศการสอนมีเป้าหมาย เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยการช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพของการศึกษาเป็นสำคัญ ดังนั้น ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของนักคิด นักการศึกษา และนักจิตวิทยา เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะนำไปประกอบกับเทคนิคและทักษะในการนิเทศ อาทิเช่น เบนนิสและชิน (Bennis and Chin 1969 : 34-35 ; วัชรา เล่าเรียนดี 2550 : 33-34) ได้เสนอยุทธวิธีทั่วไปของการเปลี่ยนแปลงไว้ 3 ยุทธวิธี คือ 1) ยุทธวิธีการใช้หลักเหตุผลและข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีความเชื่อว่า มนุษย์สามารถจะทำความสนใจของตนเองให้ปรากฏชัดเจนได้ การเปลี่ยนแปลง จึงเกิดขึ้นจากการที่ตัวบุคคล กลุ่มบุคคลรู้ดีว่าตนเองมีความประสงค์และเห็นว่ามีผลดีตามความสนใจของตนเอง 2) ยุทธวิธีการให้การศึกษาใหม่หรือความรู้ใหม่ โดยมีความเชื่อว่า มนุษย์มีแรงจูงใจที่แตกต่างกัน ยึดความเป็นเหตุผล และความฉลาดของมนุษย์ โดยที่แบบแผนการปฏิบัติใด ๆ จะได้รับการสนับสนุน หรือเป็นผลจากบรรทัดฐานของสังคมที่บุคคลนั้นยอมรับและยึดเป็นแนวปฏิบัติ และ 3) ยุทธวิธีการใช้อำนาจและการควบคุม กล่าวคือ เป็นการใช้อิทธิพลของตำแหน่งหน้าที่ และใช้ข้อมูลที่ไม่สามารถคัดค้านหรือปฏิเสธได้ นอกจากนั้น เคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin, อ้างถึงใน Allan C. Ornstein and Francis P. Hunkins 2004: 306) ; คอว์ซาลสกี และรีซัง (Kowsalski and V.Reitzug, อ้างถึงใน Allan C. Ornstein and Francis P. Hunkins 2004: 306-37) ได้กล่าวว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 3 ขั้น คือ 1) ขั้นละลายความเคยชิน (Unfreezing) 2) ขั้นการเปลี่ยนแปลง (Changing) และ 3) ขั้นทำให้อยู่อย่างมั่นคง (Refreezing) และได้พัฒนาโมเดลเพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงที่มาจากปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงซึ่งมาจากสาเหตุ 2 ประการคือ สาเหตุจากภายนอกและสาเหตุจากภายใน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอกอาจเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างช้า ๆ สะสมจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

จากลักษณะที่สำคัญของทฤษฎี สรุปได้ว่า ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงมีลักษณะของการผสมผสานกัน ดังนั้น การจะเลือกใช้ทฤษฎี หลักการในการเปลี่ยนแปลงสำหรับการนิเทศ จำเป็นจะต้องรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในทุกองค์ประกอบ ทั้งนี้ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการนิเทศให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ทฤษฎีแรงจูงใจ

ทฤษฎีแรงจูงใจที่ได้รับการยอมรับและกล่าวขวัญกันคือ ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow) และทฤษฎีแรงจูงใจของเฮอร์ซเบอร์ก (Herzberg) โดยที่มาสโลว์ (Maslow) ได้จำแนกความต้องการของมนุษย์เรียงลำดับจากความต้องการพื้นฐานจนถึงความต้องการสุดยอด 5 ประการ คือ

1. ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs)
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย หรือสวัสดิภาพ (Safety Needs)
3. ความต้องการความรักและการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ (Safety Needs)
4. ความต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น (Self-Esteem Needs)
5. ความต้องการความเป็นตัวตนอันแท้จริงของตนเอง และต้องการที่จะพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ (Self – Actualization Needs) เป็นความต้องการขั้นสุดท้าย ซึ่งเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ ความต้องการของมนุษย์ทั้ง 5 ประเภทนี้ อาจจะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันในบางประเภท เช่น ความต้องการทางสังคม และความสำเร็จในตนเอง หรือความต้องการทางกายและความต้องการทางสังคม

ในทำนองเดียวกัน เฮอร์สเบิร์ก (Herzberg 1988, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2550 : 68-69) ได้เสนอทฤษฎีแรงจูงใจสององค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านแรงจูงใจ (Motivation Factors) ได้แก่ โอกาสและความเป็นไปในการเจริญก้าวหน้า การได้เลื่อนระดับหรือความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การได้รับการยกย่อง ยอมรับ การได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ และผลสำเร็จหรือการประสบผลสำเร็จ ส่วนองค์ประกอบด้านสุขภาพศาสตร์ (Hygiene Factors) ประกอบด้วย เงินเดือนค่าจ้าง สภาพการทำงาน ความปลอดภัยหรือสวัสดิภาพในการทำงาน ชีวิตส่วนตัว นโยบายของโรงเรียนและการบริหาร การนิเทศและเทคนิควิธีการนิเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในหน่วยงาน และฐานะหรือสถานภาพของบุคคล

ส่วน แมกเกรเกอร์ (McGregro) ได้เสนอข้อสมมติเกี่ยวกับมนุษย์ใน 2 ลักษณะ คือ ทฤษฎี X กล่าวคือ มนุษย์โดยทั่วไปมีนิสัยประจำตัวก็คือ ไม่อยากทำงานและพยายามจะหลีกเลี่ยงงานเท่าที่จะทำได้ ต้องมีการบังคับควบคุม ชี้แนะ และขู่เข็ญด้วยการลงโทษ รวมทั้งไม่ชอบที่จะถูกชี้แนะ ปรารถนาที่จะหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ มีความทะเยอทะยานน้อย มีความต้องการความปลอดภัยมากที่สุด และ ทฤษฎี Y กล่าวคือ การใช้ความพยามทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจในการทำงานเป็นเรื่องธรรมชาติ การควบคุมภายนอกและการทำให้หวาดกลัวโดยการลงโทษไม่ใช่เป็นวิธีการในการทำให้บรรลุจุดประสงค์ขององค์กร การมีข้อผูกมัดกับจุดประสงค์ในการทำงานเป็นวิธีการให้รางวัลชนิดหนึ่งซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จ มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ภายใต้

ภาวการณ์ที่เหมาะสม ความสามารถในการใช้จินตนาการ ความจริงใจ ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อแก้ปัญหาภายในองค์กรจะเป็นไปอย่างกว้างขวาง ไม่ใช่ภายในขอบเขตจำกัด

จากการศึกษาทฤษฎีแรงจูงใจ สรุปได้ว่า ในการนิเทศจำเป็นต้องอาศัยทฤษฎีแรงจูงใจต่าง ๆ มาประกอบกับการปฏิบัติงานนิเทศด้วย โดยมุ่งเน้นทั้งด้านงานและจิตใจ รวมทั้งการสร้างบรรยากาศในการปฏิบัติงานด้วย

ทฤษฎีการสื่อสาร

การติดต่อสื่อสารมีความจำเป็นและสำคัญต่อการนิเทศการสอน เพราะการนิเทศเป็นการปฏิบัติงานเพื่อช่วยครูในการสอนที่ต้องอาศัยการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน การติดต่อสื่อสารเกิดขึ้นในทุกองค์กรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เกี่ยวกับเรื่องนี้ อริสโตเติล (Aristotelian) ได้วิเคราะห์กระบวนการพูดเพื่อชักจูงใจว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) ผู้พูด (Speaker) 2) คำพูด (Speech) 3) ผู้ฟัง (Audience) โดยได้แสดงแบบจำลองคลาสสิค (Classical Model) ไว้ดังนี้ ผู้พูด -------> คำพูด -------> ผู้ฟัง ส่วน วิลเบอร์ ชแรมม์ ออสกูด (Wilber Schramm and Osgood 1954) มีจุดเน้นที่การกระทำของผู้ส่งและผู้รับซึ่งทำหน้าที่อย่างเดียวกันและเปลี่ยนบทบาทกันไปมาในการเข้ารหัสสาร การแปลความหมาย ละการถอดรหัสสารนอกจากนั้น ลาสเวลล์ (Lasswell) ได้คิดสูตรการสื่อสารที่มีกระบวนการที่สอดคล้องกัน โดยในการสื่อสารนั้นจะต้องตอบคำถามต่อไปนี้ให้ได้คือ ใคร พูดอะไร โดยวิธีการและช่องทางใด ไปยังใคร ด้วยผลอะไร จากคำถามดังกล่าวพบว่า มีความคล้ายคลึงกับ เบอร์โล (Berlo) ที่ได้พัฒนาทฤษฎีการสื่อสารโดยมีประเด็นที่พิจารณาว่าผู้ส่งจะส่งสารอย่างไร และผู้รับจะรับแปลความหมาย และมีการโต้ตอบกับสารนั้นอย่างไร เรียกว่าทฤษฎี S M C R ประกอบด้วย ผู้ส่ง (Source) ข้อมูลข่าวสาร (Message) ช่องทางในการส่ง (Channel) ผู้รับ (Receiver) อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสื่อสาร

จากการศึกษาทฤษฎีการสื่อสาร สรุปได้ว่า ในการนิเทศการสอนในโรงเรียนนั้น บรรยากาศโรงเรียนแบบเปิด วัฒนธรรมโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การปฏิบัติงานร่วมกัน การยอมรับซึ่งกันและกัน มีความสำคัญต่อการนิเทศให้บรรลุผลสำเร็จ รวมทั้งการติดสื่อสารต่อกันที่มีประสิทธิผล ย่อมสร้างความเข้าใจตรงกันที่สำคัญที่สุดก็คือ การสื่อสารที่ดีต่อกัน

ทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์

นักคิดนักการศึกษา และนักจิตวิทยาได้กล่าวถึง ทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์ของ เมโย (Mayo อ้างถึงใน Sergiovanni and Strratt 1988) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์ในการทำงานที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจหรือการจูงใจทางด้านการเงินเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับความต้องการ

ทางด้านจิตใจ หรือเรื่องราวทางด้านสังคมที่ไม่ได้เกี่ยวกับการเงินโดยตรงด้วยและยังศึกษาถึง “Hawthorne Studies” ในประเด็นปัจจัยด้านปทัสถานทางสังคม พฤติกรรมของคนถูกกำหนดตามสัมพันธภาพในกลุ่ม และผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ

ส่วนมาสโลว์ (Maslow 1954 อ้างถึงใน Glickman, Gordon and Ross-Gordon 2001) มีแนวคิดที่มุ่งเน้นกระบวนการในการจูงใจ (Process Theory of Motivation) เพื่อหาคำตอบว่าจะมีวิธีการจูงใจอย่างไรที่จะทำให้คนมีพฤติกรรมตามที่เราต้องการได้ ซึ่งนำมาเป็นหลักทางด้านมนุษย์สัมพันธ์ ตามทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ (Maslow’s Hierachy of Needs Theory) บนสมมติฐาน 3 ข้อ คือ 1) บุคคลคือสิ่งมีชีวิตที่มีความต้องการ 2) ความต้องการถูกเรียงลำดับตามความสำคัญจากความต้องการพื้นฐานไปจนถึงความต้องการที่ซับซ้อน และ 3) บุคคลจะก้าวสู่ความต้องการในระดับต่อไปเมื่อความต้องการระดับต่ำลงมาได้รับการตอบสนองแล้ว

ทฤษฎีภาวะผู้นำ

ในการนิเทศการสอน ผู้นิเทศจะต้องใช้ภาวะผู้นำในการนิเทศอย่างเหมาะสม เพื่อให้การนิเทศประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น ผู้นิเทศจะต้องรู้และเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ประเภทผู้นำ และการใช้ภาวะผู้นำในการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูให้ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนให้มากที่สุด เกี่ยวกับเรื่องนี้ แมกเกรเกอร์ (McGregor) อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2550 : 58) ได้กล่าวถึงลักษณะผู้นำตามแนวทฤษฎี X และทฤษฎี Y และได้เสนอข้อสมมติเกี่ยวกับมนุษย์ใน 2 ลักษณะ คือ ทฤษฎี X กล่าวคือ มนุษย์โดยทั่วไปมีนิสัยประจำตัวก็คือ ไม่อยากทำงานและพยายามจะหลีกเลี่ยงงานเท่าที่จะทำได้ ต้องมีการบังคับควบคุม ชี้แนะ และขู่เข็ญด้วยการลงโทษ รวมทั้งไม่ชอบที่จะถูกชี้แนะ ปรารถนาที่จะหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ มีความทะเยอทะยานน้อย มีความต้องการความปลอดภัยมากที่สุด และ ทฤษฎี Y กล่าวคือ การใช้ความพยามทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจในการทำงานเป็นเรื่องธรรมชาติ การควบคุมภายนอกและการทำให้หวาดกลัวโดยการลงโทษไม่ใช่เป็นวิธีการในการทำให้บรรลุจุดประสงค์ขององค์กร การมีข้อผูกมัดกับจุดประสงค์ในการทำงานเป็นวิธีการให้รางวัลชนิดหนึ่งซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จ มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ภายใต้ภาวการณ์ที่เหมาะสม ความสามารถในการใช้จินตนาการ ความจริงใจ ความคิดสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาภายในองค์กรจะเป็นไปอย่างกว้างขวาง ไม่ใช่ภายในขอบเขตจำกัด

นอกจากนั้น มูตันและเบล็ก (Mouton and Blake) ; เฮอร์เซย์และบลันชาร์ด (Hersey and Blanchard อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2550 : 61, 65) ได้กล่าวถึงทฤษฎีภาวะผู้นำไว้ในทัศนะที่แตกต่างกัน โดยที่ มูตันและเบล็ก (Mouton and Blake) เสนอทฤษฎีภาวะผู้นำไว้ 5 แบบ

(Leadership Style) ซึ่งนำเสนอเป็นแผนภูมิตะแกรงการจัดการ (Managerial Gril) แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของการจัดการที่เน้นงานและการจัดการที่เน้นบุคคล ซึ่งทำให้เกิดภาวะผู้นำในการบริหาร 5 แบบ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการแบบ 1,1 มีลักษณะเน้นงานต่ำและเน้นที่ตัวบุคคลต่ำ 2) การบริหารจัดการแบบ 1,9 มีลักษณะเน้นบุคคลสูงแต่งานต่ำ 3) การบริหารจัดการแบบ 9,1 มีลักษณะเน้นงานสูงและเน้นที่ตัวบุคคลต่ำ 4) การบริหารจัดการแบบ 9,9 มีลักษณะเน้นงานและบุคคลสูง 5) การบริหารจัดการแบบ 5,5 มีลักษณะเน้นงานและบุคคลระดับปานกลางเท่าเทียมส่วน เฮอร์เซย์และบลันชาร์ด (Hersey and Blanchard) ได้นำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำ 4 แบบ ซึ่งเน้นพฤติกรรมการทำงาน (Task Behavior) กับพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล(Relationship Behavior) คือ 1) ให้ความสำคัญกับงานสูงและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่ำ จัดเป็นการใช้ภาวะผู้นำแบบเผด็จการ 2) ให้ความสำคัญกับงานและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสูง จัดเป็นการใช้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย 3) ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสูงและความสำคัญกับงานต่ำ และ 4) ให้ความสำคัญกับงานและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่ำ จัดเป็นการใช้ภาวะผู้นำแบบปล่อยปละละเลย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความสำเร็จของการนิเทศ ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถ และรูปแบบของความเป็นผู้นำ โดยการรู้จักในสิ่งจูงใจเป็นเครื่องกระตุ้นในการปฏิบัติงานการให้ความร่วมมือ ดังนั้น ภาวะผู้นำ จึงเป็นเทคนิคหนึ่งที่จำเป็นของผู้นำและผู้นิเทศจะต้องเลือกใช้ทั้งรูปแบบภาวะผู้นำ ให้เหมาะสมกับคนและกลุ่มคน

การเรียนรู้ของผู้ใหญ่

พัฒนาการของผู้ใหญ่ในด้านการเรียนรู้และความเจริญก้าวหน้านั้น เป็นไปตามลำดับขั้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จำเป็นต้องคำนึงถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงลักษณะความรู้ความสามารถและความสัมพันธ์ของผู้ใหญ่กับสภาพแวดล้อมด้วย และผู้ใหญ่แต่ละคนจะมีระดับความคิดรวบยอดที่แตกต่างกันตามลำดับ เกี่ยวกับเรื่องนี้ วัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 38) ได้ให้แนวคิดในการพัฒนาความคิดรวบยอดของผู้ใหญ่ไว้ดังนี้ คือ 1) ความคิดรวบยอดระดับต่ำ เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการคิดที่เป็นรูปธรรม เช่น สามารถประเมินสิ่งต่าง ๆ ด้วยเกณฑ์ธรรมดา ง่าย ๆ ไม่สามารถนิยามปัญหาได้ จำเป็นต้องแสดงวิธีทำให้ดูหรือแสดงวิธีแก้ปัญหาให้ดูเป็นตัวอย่าง 2) ความคิดรวบยอดระดับปานกลาง เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการคิดเชิงนามธรรมได้มากขึ้น ได้แก่ อธิบายหรือนิยามปัญหาได้ และคิดวิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสมได้ในจำนวนที่จำกัด แต่ยังไม่มีการวางแผนแก้ปัญหาที่ชัดเจน 3) ความคิดรวบยอดระดับสูง เป็นบุคคลที่

มีลักษณะเป็นนักคิดที่ละเอียดลออ สามารถคิดเชิงนามธรรมระดับสูง เป็นตัวของตัวเอง เชื่อมั่นในตัวเอง มีความรู้ มีความยืดหยุ่น และมีความสามารถในการบูรณาการเรื่องต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้

กล่าวโดยสรุป ผู้ใหญ่ที่มีความคิดรวบยอดระดับสูงจะมีลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ที่มีความคิดรวบยอดระดับต่ำ โดยเฉพาะในประเด็นกระบวนการจัดการเรียนรู้และเทคนิควิธีการที่ใช้ในการจัดเรียนรู้ นอกจากนั้นการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับการนิเทศและผู้นิเทศโดยตรง ดังนั้น หากผู้นิเทศที่มีความรู้เกี่ยวกับผู้ใหญ่ พัฒนาการของผู้ใหญ่และแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ก็จะช่วยทำให้การนิเทศการสอนของครูเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการนิเทศแบบพัฒนาการของ กลิ๊กแมน กอร์ดอน และ รอสกอร์ดอน (Glickman Gordon and Ross-Gordon 2004, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2550 , 2553 : 36-37) ที่ให้ความสำคัญกับครู และการเลือกใช้วิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับครูแต่ละแบบ

การส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

ในการนิเทศการสอนความรู้เกี่ยวกับผู้ใหญ่ พัฒนาการของผู้ใหญ่และแนวทางการพัฒนาผู้ใหญ่ หากผู้นิเทศมีความรู้เกี่ยวกับผู้ที่จะทำการช่วยเหลือแนะนำหรือร่วมปฏิบัติงานด้วย ก็จะช่วยทำให้การดำเนินการนิเทศเป็นไปได้ง่ายและมีแนวโน้มจะประสบผลสำเร็จมากกว่าการไม่มีความรู้เกี่ยวกับผู้ใหญ่หรือครูเลย นอกจากนั้นยังเป็นการส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้า มีพัฒนาการและส่งผลถึงผลการเรียนรู้ของนักเรียน วัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 37,141-142, อ้างถึงใน Stephen Brookfield 1986 ; Glickman 1995 : 80-81 ; ชิดชงค์ ส.นันทนาเนตร 2549 : 94-96 ; สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ 2547 : 7-8 ; Wiles and Bondi 2004 : 152-153 ; Knowles 1998 : 64-68) ได้สรุปหลักการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ไว้สอดคล้องกันสรุปได้ดังนี้

1. ต้องคำนึงถึง ความต้องการที่จะรู้หรือความต้องการเรียนรู้ของผู้ใหญ่แต่ละบุคคลเป็นหลัก

2. การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ อาศัยความรู้เดิมและประสบการณ์ที่ได้สั่งสมมาเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้

3. สภาพแวดล้อมและความพร้อมในการเรียนรู้ ผู้ใหญ่ต้องการความสะดวกสบายเหมาะสม ตลอดจนได้รับความไว้วางใจและการให้เกียรติผู้เรียน

4. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง ผู้ใหญ่มองตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเอง

5. เป้าหมายการเรียนรู้ ผู้ใหญ่จะมีแนวโน้มจะมุ่งเป้าหมายการเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตเพื่อการแก้ปัญหา

6. การเรียนรู้ในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เกิดจากแรงจูงใจภายในมากกว่าแรงจูงใจภายนอก

นอกจากนั้นยังมีประเด็นที่แตกต่างกัน คือ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้ใหญ่ควรเป็นแบบเพื่อนร่วมเรียน บรรยากาศในการเรียนรู้ไม่เคร่งเครียด ผ่อนคลายให้เกิดความรู้สึกที่ปลอดภัยเป็นกันเอง และการดำเนินการสอนต้องเป็นไปอย่างช้า ๆ ให้โอกาสในการฝึกภาคปฏิบัติจนเกิดผลดีหรือการนำความรู้ไปประยุกต์ได้

จากหลักการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ สรุปได้ว่า ผู้ใหญ่มีลำดับของการเรียนรู้จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม ดังนั้น ในการนิเทศการสอนจึงต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการพัฒนาการของผู้ใหญ่ ควบคู่ไปกับการให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ

ขั้นตอนการออกแบบระบบการเรียนการสอน

การออกแบบระบบการเรียนการสอนอย่างมีระบบซึ่งอาศัยความรู้ความเข้าใจของกระบวนการเรียนรู้ โดยการรวมองค์ประกอบและตัวแปรต่าง ๆ เข้าไว้ด้วย เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการออกแบบระบบการเรียนการสอนนั้น ๆ แล้วจึงทำการทดสอบและแก้ไข ปรับปรุงจนใช้ได้ผลดีเป็นการนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ (Kemp 1985 : 3)

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2542 : 11) ได้กล่าวถึงโมเดล หรือรูปแบบหรือแบบจำลอง ซึ่งเป็นวิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดทั้งจิตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใดๆ ให้ปรากฏ โดยใช้การสื่อสารในลักษณะต่างๆ เช่น ภาพวาด แผนภูมิ หรือแผนผังต่อเนื่อง ให้สามารถเข้าใจได้ง่าย โดยสามารถนำเสนอเรื่องราวหรือประเด็นต่างๆได้อย่างกระชับภายใต้หลักการอย่างมีระบบ ดังนั้น “โมเดล” หรือ “รูปแบบ”จึงสามารถนำไปใช้ในลักษณะต่างๆ คือ 1) เป็นแบบจำลองในลักษณะเลียนแบบ 2) เป็นตัวแบบที่ใช้เป็นแบบอย่าง(3) เป็นแบบแผนภาพที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์และหลักการของระบบ 4) เป็นแบบแผนหรือแผนผังของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องด้วยความสัมพันธ์เชิงระบบ ตัวอย่างเช่น ครูคนหนึ่งต้องการนำเสนอขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนของตนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และเกิดประสิทธิผลสูงสุดในการสอนตามขั้นตอนการทำงานที่ตนเองใช้

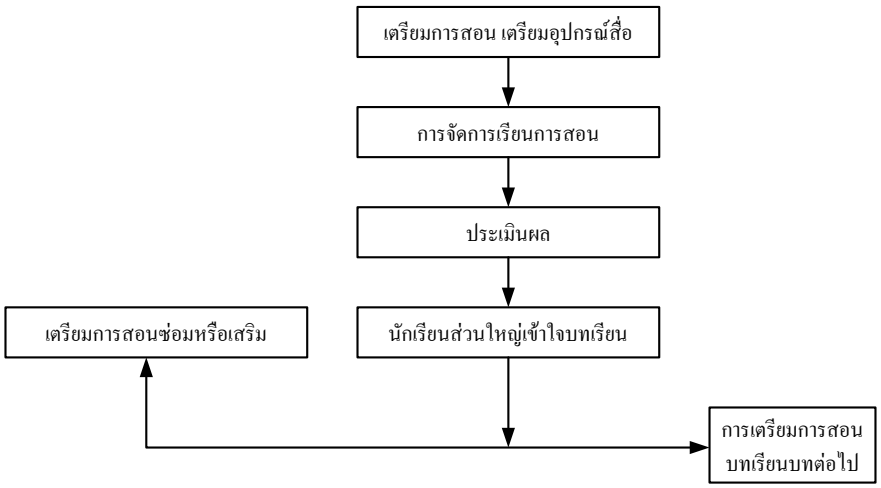

แผนภูมิที่ 4 ระบบการเรียนการสอนของ เยาวภา วิบูลย์ศรี

ที่มา : เยาวดี วิบูลย์ศรี, การประเมินโครงการ พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), 26.

แผนภูมิดังกล่าว เป็นลักษณะของรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งเกิดจากการถ่ายทอดความเข้าใจ จินตนาการ ความคิด หรือความเห็นต่อปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งการจัดนำเสนอมีลักษณะสำคัญ 4 ประการคือ

1. เป็นการถ่ายทอดในลักษณะเลียนแบบ หรือถ่ายแบบจากการเข้าใจ ตลอดจนจินตนาการของคนที่มีต่อปรากฏการณ์ใด ๆ ออกมาเป็นโครงสร้างที่มีระบบระเบียบ ง่ายต่อการรับรู้ของบุคคลอื่น

2. ลักษณะของรูปแบบไม่ใช่การบรรยาย หรือการพรรณนาอย่างยืดยาว แต่เป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์และหลักการของระบบ

3. ตัวรูปแบบเน้นเฉพาะส่วนสำคัญ เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้นำเสนอรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยได้โดยการนำเสนอเพียงครั้งเดียว

4. ภาพลักษณ์ของรูปแบบ มุ่งการสื่อสารให้กระชับ รับรู้ภาพรวมของความหมายมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อย ๆ ได้ โดยการนำเสนอเพียงครั้งเดียว

การออกแบบและพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการวิจัยนี้ มาจากแนวคิดของ เควิน ครูส (2008 : 1) ซึ่งมีการกำหนดไว้เป็น 5 ขั้นตอนตามบริบทของการออกแบบระบบการเรียนการสอน คือ ขั้นวิเคราะห์ (Analysis) ขั้นออกแบบ (Design) ขั้นพัฒนา (Development) ขั้นนำไปใช้ (Implementation) และขั้นประเมินผล (Evaluation)

การออกแบบระบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาแล้วว่า มีหลายท่านที่ได้คิดรูปแบบต่าง ๆ ขึ้น แต่ที่มีผู้สนใจและนำรูปแบบไปใช้มีอยู่สามรูปแบบ คือ ADDIE Model, Dick & Carey และ Kemp ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบายถึงรายละเอียดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ADDIE Model เป็นเสมือนกรอบของการออกแบบระบบการเรียนการสอนที่ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงขั้นตอนที่สำคัญ ซึ่งประกอบด้วย

1. ขั้นวิเคราะห์
2. ขั้นออกแบบ
3. ขั้นพัฒนา
4. ขั้นนำไปใช้
5. ขั้นประเมินผล

ดิสก์ และคาเรย์ (Dick & Carey Model :1990 : 10) นำเสนอการออกแบบระบบการเรียนการสอนไว้ 9 ขั้น ดังนี้

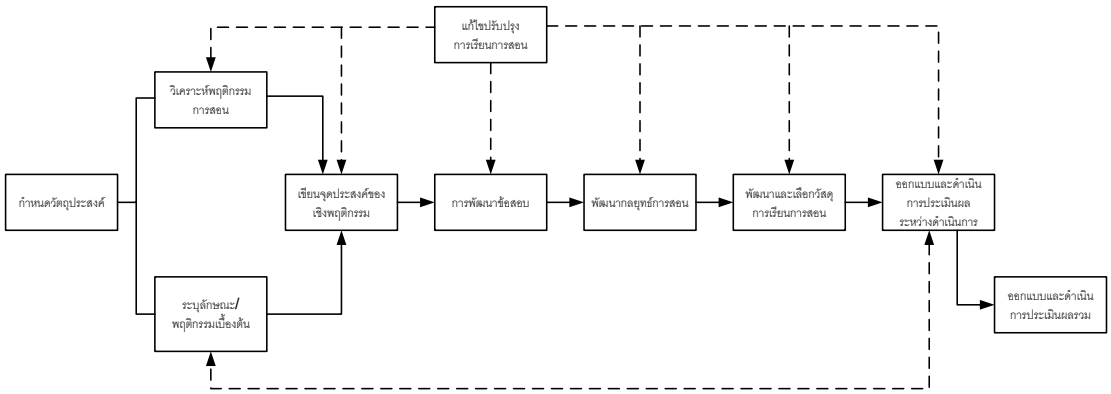

แผนภูมิที่ 5 ระบบการเรียนการสอนของ Dick & Carey

ที่มา : Dick, W. and Carry, L. , The Design of Instructional (Glenview : Scott, Foresman and Company , 1985) , 10.

1. กำหนดเป้าหมายของการเรียนการสอน
2. การวิเคราะห์การเรียนการสอน ด้านทักษะที่สนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
3. การพิจารณานิสัยและบุคลิกลักษณะของผู้เรียน
4. การกำหนดพฤติกรรมที่สามารถวัดได้
5. การกำหนดข้อทดสอบ

6. การพิจารณากลวิธีการเรียนการสอน
7. การพิจารณาเลือกอุปกรณ์การเรียนการสอน
8. การประเมินระหว่างเรียน
9. การประเมินสรุป

เคมพ์ (Kemp 1985 : 18) ได้แบ่งขั้นตอนในการพิจารณาการจัดระบบการเรียนการสอน เป็นสาระสำคัญ 10 ประการ คือ

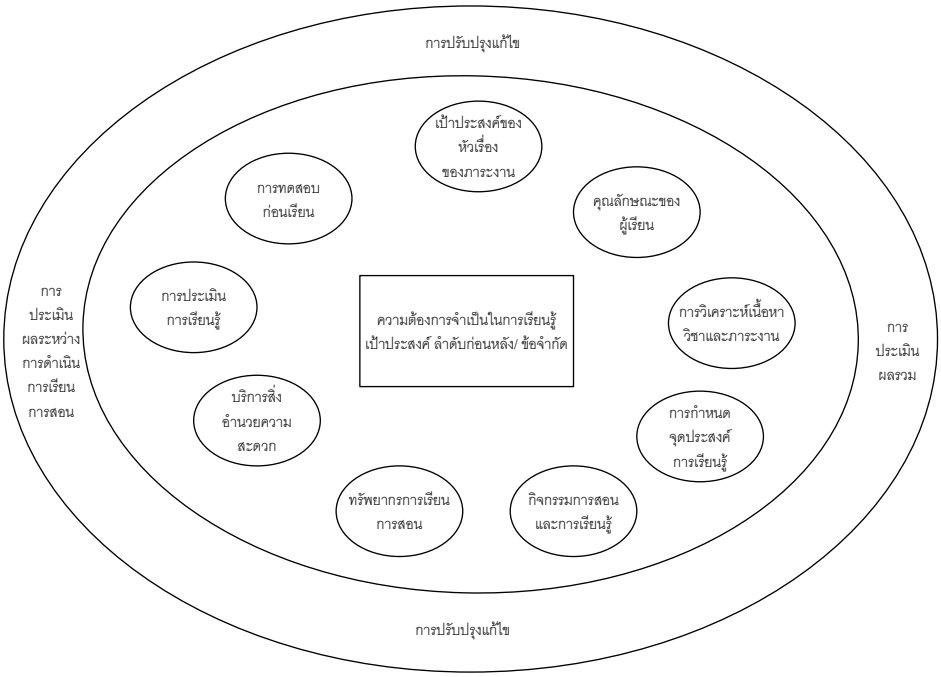

แผนภูมิที่ 6 ระบบการเรียนการสอนของ Kemp Model
แหล่งที่มา : Kemp J. , The Instructional Design Process (Harper and Row Publisher Inc. : New York , 1985) , 10.

1. ความต้องการในการเรียน จุดมุ่งหมายในการสอน สิ่งสำคัญ / ข้อจำกัด (Learning Needs, Goals, Priorities/Constraints) การประเมินความต้องการในการเรียนนับว่ามีส่วนสำคัญในการกำหนดจุดมุ่งหมายและโปรแกรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการนั้นกล่าวได้ว่าการประเมินความต้องการ การกำหนดจุดมุ่งหมาย และการเผชิญกับข้อจำกัดต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสำคัญขั้นแรกในการเริ่มต้นของกระบวนการออกแบบระบบการเรียนการสอน

จึงจัดอยู่ในศูนย์กลางของระบบ และนับว่าเป็นพื้นฐานของปลีกย่อยต่าง ๆ 9 ประการในกระบวนการออกแบบระบบการเรียนการสอนนี้

2. หัวข้อเรื่อง งาน และจุดประสงค์ทั่วไป (Topics-Job Tasks Purposes) ในการสอนหรือโปรแกรมของการอบรมที่จัดขึ้นนั้น ย่อมประกอบด้วยหัวข้อเรื่องของวิชาซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานความรู้ และ/หรือหัวข้องานที่เป็นพื้นฐานทางทักษะด้านกายภาพ ตัวอย่างเช่น ในวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ผู้สอนย่อมจะแบ่งหัวข้อเรื่องของวิชานี้ออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ เช่น การจัดระบบและโทรทัศน์การศึกษา เป็นต้น หรือในวิชาช่างไฟฟ้า ผู้สอนจะแบ่งหัวข้องานให้ผู้เรียนสามารถมีทักษะเพื่อปฏิบัติงานต่าง ๆ ทางด้านนี้ได้ เช่น การติดตั้งสายไฟและการเชื่อมต่อสายไฟหัวข้อทั้งสองอย่างนี้ย่อมต้องมีการเขียนเป็นจุดประสงค์ทั่วไปไว้เพื่อให้ทราบอย่างแน่นอนว่าผู้สอนต้องการจะให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานและทักษะสามารถทำงานอะไรได้บ้างเมื่อเรียนจบบทเรียนนั้นแล้ว จุดประสงค์ทั่วไปและหัวข้อต่าง ๆ นี้ จะเป็นเสมือนกรอบในการออกแบบโปรแกรมการเรียนการสอนซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาความรู้และวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของการเรียน

3. ลักษณะของผู้เรียน (Learner Characteristics) เป็นการสำรวจเพื่อพิจารณาดูถึงภูมิหลังด้านสังคม การศึกษา และสภาพเศรษฐกิจของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการจัดสภาพการเรียนรู้และวิธีการเรียนให้เหมาะสมตามระดับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน

4. เนื้อหาวิชาและการวิเคราะห์งาน (Subject Content, Task Analysis) ในการวางแผนการสอน เนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากอย่างหนึ่ง โดยที่ต้องมีการเรียบเรียงเนื้อหาตามลำดับขั้นตอนให้เหมาะสมและง่ายต่อความเข้าใจของผู้เรียนเนื้อหาวิชาและการวิเคราะห์งานนี้สามารถใช้เพื่อเป็นเกณฑ์ในการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือเพื่อจัดหาโสตทัศนูปกรณ์ และเป็นการออกแบบเครื่องมือทดสอบเพื่อประเมินการเรียนก็ได้

5. วัตถุประสงค์ของการเรียน (Learning Objectives) เป็นการตั้งวัตถุประสงค์ของการเรียนว่า ผู้เรียนควรรู้หรือสามารถทำอะไรได้บ้างเมื่อเรียนบทเรียนนั้นจบแล้ว นอกจากนั้นผู้เรียนจะต้องมีพฤติกรรมอะไรบ้างที่สามารถวัดหรือสังเกตเห็นได้ วัตถุประสงค์นี้ จึงต้องเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อเป็นการวางโครงร่างของการสอน นับว่าเป็นการช่วยในการวางแผนการสอนและจัดลำดับเนื้อหาวิชา ตลอดจนเป็นแนวทางในการประเมินผู้เรียนและประสิทธิภาพของการเรียนการสอนด้วย

6. กิจกรรมการเรียนการสอน (Teaching/Learning Activities) ในการวางแผนและเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนควรจะคำนึงถึงแบบแผนสำคัญ 3 อย่าง คือ การเสนอแต่ละประเภทในชั้นเรียนควรเป็นรูปแบบใด วิธีการเรียนของผู้เรียนควรเป็นอย่างไร สำหรับผลการเรียนรู้แต่ละประเภท เป็นความรู้ ทักษะ และเจตคติ เป็นกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน

กับผู้เรียนควรมีอะไรบ้าง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมขึ้นอยู่กับความเหมาะสมเช่น ควรมีการเสนอเนื้อหาการเรียนในชั้นแก่ผู้เรียนพร้อมกันในคราวเดียวทั้งหมดหรือควรให้เป็นการเรียนรายบุคคล หรือการสร้างเสริมประสบการณ์แก่ผู้เรียนนั้นควรจะใช้วิธีการอภิปรายหรือวิธีการทำกิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมย่อมขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ต่าง ๆ หลายประการ นับตั้งแต่จุดมุ่งหมาย ลักษณะของผู้เรียน ลักษณะของเนื้อหาวิชา และการวัดผล โดยที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงกลุ่มผู้เรียนว่ามีขนาดเท่าใด เพื่อที่จะสามารถจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของวิชาและความสนใจของกลุ่ม นอกจากนั้น การเลือกวัสดุอุปกรณ์สื่อการสอนก็ต้องให้สัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย

7. ทรัพยากรในการสอน (Instructional Resources) ทรัพยากรในที่นี้ หมายถึง สื่อการสอนที่จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปได้อย่างดีมีประสิทธิภาพ สื่อต่าง ๆ เหล่านี้สามารถแยกได้เป็น 6 ประเภท คือ ของจริง สื่อที่ไม่ใช้เครื่องฉาย เครื่องเสียง ภาพนิ่งที่ใช้กับเครื่องฉาย ภาพเคลื่อนไหวที่ใช้กับเครื่องฉาย และการใช้สื่อประสม ผู้สอนต้องเลือก ตำรา เอกสาร ใบความรู้ และสื่อมาใช้ให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงกลุ่มผู้เรียนและสถานการณ์การเรียนการสอนด้วย

8. บริการสนับสนุน (Support Services) บริการสนับสนุนรวมถึงการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนนับเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับงบประมาณของโรงเรียนหรือสถานบันการศึกษาแต่ละแห่งด้วยว่าจะมีงบประมาณในการว่าจ้างบุคลากรและซื้อวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการศึกษามากน้อยเพียงใด บริการนี้รวมไปถึงค่าใช้จ่ายในการให้คำปรึกษาและวางแผนของนักวิชาการ การทดลองผลงาน การฝึกอบรม บริการสนับสนุนนี้แบ่งได้เป็น 6 ประเภท คือ งบประมาณ สถานที่อาคารเรียน สื่อวัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร และตารางเวลาที่เหมาะสมในการทำงาน

9. การประเมินการเรียน (Learning Evaluation) เป็นการประเมินว่าผู้เรียนในขณะก่อนเรียน ขณะเรียน และหลังเรียนเป็นอย่างไรในแต่ละหน่วย ๆ และได้รับความรู้สามารถบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ และมากน้อยเพียงใด โดยการสร้างเครื่องมือทดสอบและวัดผล ทั้งนี้เพื่อเป็นการทราบข้อบกพร่องต่าง ๆ ของระบบการสอน และเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขระบบการสอนนั้นต่อไป

10. การทดสอบก่อนเรียน (Pretesting) เป็นการทดสอบก่อนว่าผู้เรียนมีประสบการณ์เดิมและพื้นความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสอนใหม่อย่างไรบ้าง หรือมีความรู้ความชำนาญอะไรบ้างเกี่ยวกับวิชาที่เรียนมาแล้ว การประเมินก่อนการเรียนเป็นเครื่องชี้ความพร้อมของผู้เรียนว่าผู้เรียนควรจะได้เรียนรู้อะไรเพิ่มเติมอีกบ้างจากความรู้เก่าที่เคยเรียนมาในการใช้ระบบการเรียนการสอนทั้ง 10

ขั้นตอนนี้ ผู้สอนจะต้องเริ่มต้นจากจุดศูนย์กลางก่อนโดยพิจารณาในเรื่องของความต้องการในการเรียน จุดมุ่งหมายในการสอน และข้อจำกัดต่าง ๆ หลังจากนั้นจะเริ่มใช้ในขั้นตอนใดก่อนก็ได้โดยไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับ และสามารถพัฒนาการสอนในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นได้ด้วยการใช้การประเมิน 2 ลักษณะคือ การประเมินขณะสอน เป็นการประเมินในระหว่างดำเนินงานพัฒนาระบบการสอน และการประเมินรวบยอด เป็นการประเมินหลังจากการใช้ระบบการสอนนั้นสิ้นสุดลงทั้งนี้เพื่อเป็นการปรับปรุงระบบให้มีคุณภาพ

ดังนั้นสรุปได้ว่า การออกแบบระบบการเรียนการสอน (ISD : Instructional System Design หรือ ID : Instructional Design) หมายถึง การจัดการสอนอย่างมีระบบ โดยอาศัยความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ และทฤษฎีการสอน ซึ่งรวบรวมองค์ประกอบและปัจจัยต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจออกแบบระบบ แล้วจึงทำการทดลองและปรับปรุงแก้ไขจนใช้ได้ผล ซึ่งก็คือการนำไปสู่ความสำเร็จของการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กระบวนการออกแบบระบบการเรียนการสอน โดยทั่วไปจะประกอบไปด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการสอน ระบบสังคม หลักการตอบสนองและสิ่งสนับสนุน

การวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือการวิจัยในชั้นเรียน เป็นงานที่สำคัญงานหนึ่งของการนิเทศแบบพัฒนาการ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของครู อันที่จะนำไปสู่การพัฒนาสมรรถภาพของครูและผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการให้การช่วยเหลือครูโดยตรง การพัฒนากลุ่ม การพัฒนาวิชาชีพ และการพัฒนาหลักสูตร วัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 157) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการศึกษาที่เป็นระบบและมีขั้นตอน เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงทดลองและการวิจัยเชิงทดลองผสมผสานกันกับการวิจัยเชิงบรรยาย มีการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ในชั้นเรียนหรือในโรงเรียนกับกลุ่มบุคคล เช่น ครู นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน หรือบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน เพื่อที่จะศึกษาหาคำตอบของปัญหาหรือศึกษาหาวิธีการ หรือนวัตกรรมการสอนใหม่ ๆ เพื่อนำผลการศึกษานั้นมาแก้ปัญหา หรือปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนต่าง ๆ ในโรงเรียน ส่วน สุรีย์มาศ สุขกสิ (2549 : 50) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะพื้นฐาน สามารถใช้กระบวนการวิจัยนำการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราช

บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 (5) และมาตรา 30 ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถนำการวิจัยมาใช้เป็นกระบวนการควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนรู้ และดำเนินงาน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2549 : 19) สรุปว่า การวิจัยในกระบวนการเรียนรู้ เป็นการวิจัยที่มุ่งให้ผู้เรียนทำวิจัยเพื่อใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถวิจัยในเรื่องที่สนใจหรือต้องการหาความรู้หรือต้องการแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ได้ ซึ่งกระบวนการวิจัยจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด ฝึกการวางแผน ฝึกการดำเนินงานและฝึกหาเหตุผลในการตอบปัญหา โดยผสมผสานองค์ความรู้แบบบูรณาการเพื่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง สำหรับการวิจัยพัฒนาการเรียนรู้ เป็นการวิจัยที่มุ่งให้ผู้สอนสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ วางแผนแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ให้ผู้สอนสามารถทำวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพการเรียนรู้ด้วยการศึกษา วิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ ออกแบบและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ ทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ผลการใช้นวัตกรรมนั้น ๆ และให้ผู้สอนสามารถนำกระบวนการวิจัยมาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยการใช้เทคนิควิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการวิเคราะห์ปัญหา สร้างแนวทางเลือกในการแก้ปัญหา ดำเนินการตามแนวทางที่เลือก และสรุปผลการแก้ไขปัญหาอันเป็นการฝึกทักษะ ฝึกกระบวนการคิด ฝึกการจัดการจากการเผชิญสภาพการณ์จริง และปรับประยุกต์มวลประสบการณ์มาใช้แก้ปัญหาการวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research) เป็นการศึกษาที่เป็นระบบและขั้นตอน โดยมีการดำเนินการเก็บข้อมูลต่างๆ ในชั้นเรียน หรือในโรงเรียนเพื่อศึกษาหาคำตอบ วิธีการหรือนวัตกรรมการสอนใหม่ ๆ เพื่อนำผลจากการศึกษานั้นมาแก้ปัญหาหรือปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้น ๆ โดยตรง (วัชรา เล่าเรียนดี 2544 : 106) และการวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยโดยทั่วไปโดยใช้กระบวนการเหมือนกับการวิจัย แต่กระบวนการจะง่ายและใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลที่ไม่ซับซ้อนมาก จากคำสัมภาษณ์ของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (มปป., อ้างถึงใน ชาตรี มณีโกศล 2539 : 261) สรุปได้ว่า ในการพัฒนาวิชาชีพครูผลการวิจัยจะต้องมาสนับสนุนการเรียนการสอนให้ได้ผลดีที่สุด ซึ่งงานวิจัยที่มีความหมายและมีคุณค่ามากที่สุด คือ การวิจัยปฏิบัติการที่เราเรียกว่า Action Research เพราะจะทำให้เห็นทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เป็นที่ทราบกันดีว่าในการปฏิรูปการสอน การวิจัยในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือหรือเป็นกลไกที่ใช้ในการปฏิรูปการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เพราะครูจะเห็นทิศทางและพัฒนาวิธีการสอนได้อย่างดีอยู่เรื่อยๆ แล้วลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียนนั้นเหมาะกับครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในชั้นเรียนมาก ดังนั้น การวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นวิธีการที่สำคัญวิธีหนึ่งในการพัฒนาการเรียนการสอน

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ การวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในชั้นเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนหรือส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันที และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของตนเองให้ทั้งตนเองและกลุ่มเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนได้มีโอกาสวิพากษ์ อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวทางที่ได้ปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของครูและผู้เรียน (สุวิมล ว่องวานิช 2548 : 21)

การวิจัยในชั้นเรียนซึ่งสามารถใช้ได้หลายคำ ได้แก่ การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research - CAR) การวิจัยของครู (Teacher research) การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom research) (สุวิมล ว่องวานิช 2543 : 86) และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (กรมวิชาการ 2542 : 7) สำหรับในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอใช้คำว่า การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research) ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนดังนี้

คำว่า “วิจัย” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถานได้ให้คำกำจัดความไว้ว่า หมายถึง “การค้น การตรวจตรา การสอบสวน” ส่วนในความหมายภาษาอังกฤษนั้น คำว่า Research มีรากศัพท์มาจากคำว่า re ซึ่งแปลว่า ซ้ำ ๆ ผสมกับคำว่า search ซึ่งแปลว่า การค้นหา รวมกันแล้วแปลตรงตัวว่า การค้นหา หรือค้นคว้าซ้ำแล้วซ้ำอีก ส่วนคำว่า classroom แปลว่า ห้องเรียน รวมความแล้ว การวิจัยในชั้นเรียน จึงแปลว่า การค้นคว้าหรือพัฒนาทางเลือกในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพได้อย่างเหมาะสม เกิดประสิทธิผล มีประสิทธิภาพที่สุดในชั้นเรียน (เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ 2544 : 1)

อุทุมพร จามรมาน (2537 : 25) ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ว่า เป็นการแสวงหาคำตอบโดยครูอยู่ในสถานการณ์ของการศึกษา เพื่อปรับปรุงแนวความคิดเชิงเหตุผลและความถูกต้องของ

(ก) สภาพการณ์ที่ตนเกี่ยวข้อง

(ข) ความเข้าใจของครูในสิ่งที่ประพฤติปฏิบัติ

(ค) บทบาทที่ตนเกี่ยวข้อง

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 1) ทิศนา แขมมณี (2540 : 98) และ ส.วาสนา ประวาลพฤกษ์ (2540 : 12) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนในทำนองเดียวกันว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้อันเป็นความจริงที่เชื่อถือได้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในบริบทของชั้นเรียน โดยมีครูเป็นนักปฏิบัติการวิจัย และใช้

นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนช่วยให้ครูทำงานอย่างเป็นระบบ มีความเข้าใจงานสามารถเลือกแนวทางที่มีเหตุผลและสร้างสรรค์ในการตัดสินใจได้อย่างมีคุณภาพ เพราะนักวิจัยมีระบบการคิดที่ผ่านการใคร่ครวญช่วยให้ได้ตัวบ่งชี้ที่เป็นรูปธรรม เกิดความสุขในการทำงานและที่สำคัญคือ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ครูเกิดการเรียนรู้หรือมีนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์กับการจัดการเรียนการสอน ทำให้ครูเกิดการพัฒนาตนเอง และให้ความหมายว่า การวิจัยในชั้นเรียนคือการวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในห้องเรียน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดสูงสุดกับผู้เรียน

ทิศนา แขมมณี (2540 : 5) การวิจัยชั้นเรียน หมายถึง การวิจัยที่ทำในบริบทของชั้นเรียน และมุ่งนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตน เป็นการนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาครูให้ไปสู่ความเป็นเลิศ และมีอิสระทางวิชาการ

คงศักดิ์ ธาตุทอง (2542 : 13) ได้ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการว่า เป็นกระบวนการพัฒนา หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์ที่ใช้ในการกำหนดเกณฑ์ และให้การศึกษาให้ได้ตามเกณฑ์เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ที่ไม่มีการเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม แต่เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เป็นการวิจัยที่ร่วมมือกันทำโดยผู้ปฏิบัติการเอง และเป็นการวิจัยที่นำผลไปใช้ในทันที โดยผู้ปฏิบัติการนั้นเอง

ครูรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2544 : 4) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน ว่าเป็นบทบาทของครูในการแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบริบทของชั้นเรียนโดยทำพร้อม ๆ กันไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติ ด้วยกระบวนการที่เรียบง่าย และเชื่อถือได้ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

ว่าที่พันตรี นภดล เจนอักษร (2544 : 19) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การวิจัยประเภทหนึ่งที่ครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในชั้น ทั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วนำผลที่ได้ไปพัฒนาการเรียนการสอนหรือใช้ในการแก้ไขปัญหาการสอนของตน รวมทั้งเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นต่อไป

ประวิต เอราวรรณ์ (2545 : 5) สรุปความหมายของการวิจัยปฏิบัติการ ไว้ว่า กระบวนการศึกษาค้นคว้าร่วมกันอย่างเป็นระบบของกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติงาน เพื่อทำความเข้าใจต่อปัญหาหรือข้อสงสัยที่กำลังเผชิญอยู่ และให้ได้แนวทางการปฏิบัติหรือวิธีการแก้ไขปรับปรุงที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในการปฏิบัติงาน ซึ่งถ้ากล่าวในบริบทของโรงเรียน ก็คือ การวิจัยที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและชั้นเรียน โดยที่ครูพยายามปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเองจากการสะท้อนผลและการหาข้อสรุป เพื่อแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่รวมทั้งการใช้ความเข้าใจและมโนทัศน์

ของตนเองมากกว่าของผู้เชี่ยวชาญ การวิจัยปฏิบัติการจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงาน และผู้เกี่ยวข้องได้ใช้ความสามารถ หรือควบคุมสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ด้วยตนเอง

มนสิช สิทธิสมบูรณ์ (2546 : 2) ให้นิยามว่า การวิจัยในชั้นเรียน มีความหมายครอบคลุมทั้งการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน การวิจัยของครู และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ อีกทั้งเป็นคำที่สั้น กะทัดรัด ชัดเจน เข้าใจง่าย และเป็นที่นิยมใช้กันโดยทั่วไปในยุคปัจจุบัน ดังนั้น การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การดำเนินการแก้ปัญหาตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียนด้วยกระบวนการวิจัยที่เชื่อถือได้ เพื่อการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนา และเพิ่มพูนความรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ทั้งในด้านที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การบริหาร และการเรียนการสอนในชั้นเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2548 : 7-8) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน (Action Research) ว่าเป็นการวิจัยที่กระทำในชั้นเรียนโดยครูหรือบุคคลอื่นเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนางานที่ดำเนินอยู่ให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ ซึ่งการวิจัยในชั้นเรียน จึงหมายถึง ร่องรอยของการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีระบบ หรือเป็นกระบวนการแก้ปัญหา หรือแสวงหาคำตอบจากข้อสงสัยที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนรู้ของครู ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนอาจเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่ม หรือทั้งชั้นเรียนอย่างมีขั้นตอน ประกอบด้วย การวางแผน การพัฒนาสื่อ หรือวิธีการที่นำมาใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย และนำเสนอผลการศึกษา และข้อค้นพบที่ได้ในรูปเอกสารวิจัยหรือรายงานการพัฒนาผู้เรียน

สุวิมล ว่องวาณิช (2548 : 21) ได้สังเคราะห์นิยามเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนแล้วสรุปว่าการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ การวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในห้องเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

ประภาพรรณ เส็งวงศ์ (2550 : 9) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนว่า หมายถึง การดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนหรือการคิดค้นนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างมีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

พิสณุ ฟองศรี (2551 : 10) ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Research) ว่าเป็นการวิจัยที่มุ่งหวังให้ครูทุกคนได้ทำการวิจัยประเภทนี้ มีผู้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนแตกต่างกันไป ความหมายในวงแคบมองว่าเป็นการวิจัยชั้นเรียน ซึ่งเป็นเรื่องของการเรียนการสอนอย่างเดียว ผู้เขียนมองในวงกว้างว่าเป็นการวิจัยในชั้นเรียนซึ่งเป็นการวิจัยในชั้นเรียนใด ๆ โดยศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอน พฤติกรรม บุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย

หรือทักษะพิสัย อาจเป็นการวิจัยรายบุคคล การวิจัยรายกรณี การวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยเชิงพรรณนา การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ฯลฯ ที่ได้กล่าวมาแล้ว

นอกจากนี้นักการศึกษาชาวต่างประเทศได้กล่าวถึงการวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

เคมมิส คาร์ร และแมค ทักการ์ท (Carr and Kemmis 1986 : 162 ; Kemmis and Mc.Taggart 1990 : 5) ได้อธิบายว่าการวิจัยปฏิบัติการเป็นรูปแบบของการรวบรวมคำถามที่เกิดจากการสะท้อนกลับจากผลการปฏิบัติงานของตนเองโดยมีผู้มีส่วนร่วมในสถานการณ์ของสังคม เพื่อทำการปรับปรุงหลักการและความถูกต้องทางสังคม หรือการจัดการศึกษา รวมทั้งเป็นการสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานและสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ทำนองเดียวกัน แอลลอท (Elliott 1981 : 121) ได้ให้ความหมายว่า การวิจัยในชั้นเรียน คือการให้ความสำคัญกับปัญหาที่พบในโรงเรียนและเกิดกับครูในโรงเรียนโดยมีแนวคิดเพื่อช่วยครูผู้สอนให้มีการปรับปรุงพัฒนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มากขึ้น

ฮอบคินส์ (Hopkins 1988) ให้ความเห็นว่า การวิจัยในชั้นเรียนที่ดำเนินการโดยครูในระหว่างการสอนนั้น ย่อมไม่ใช่การวิจัยในระดับหลักการและทฤษฎี โดยมากจะเป็นการวิจัยชนิดการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research)

กลิ๊กแมน และคณะ (Glickman and others 2531 : 408) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยทางด้านสังคม เป็นพื้นฐานการดำเนินงานของกลุ่มซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงเงื่อนไข ผลที่ได้นำมาปรับปรุงการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือการวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในห้องเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันที และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของตนเอง ให้ทั้งตนเองและกลุ่มเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนได้มีโอกาสอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในแนวทางที่ได้ปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน

จากการศึกษา พบว่า มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนว่ามีความแตกต่างจากการวิจัยทางการศึกษา หลายแนวคิดซึ่งแต่ละแนวคิดมีความเห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

กรมวิชาการ (2542 : 6) กล่าวถึง ลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ดังนี้

การวิจัย เป็นวิธีการหนึ่งที่ครูผู้สอนสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอนได้ ครูจะเข้าใจว่า วิจัยเป็นวิธีที่ยุ่งยากซับซ้อนต้องใช้สถิติสูง ๆ และต้องมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเป็นอย่างดี แต่แท้ที่จริงแล้ว ครูได้ทำงานในลักษณะของการวิจัยอยู่บางส่วนแล้ว คือสอนไปพร้อมกับการแก้ปัญหาในห้องเรียนไป และการทำวิจัย เป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบอย่างเป็นระบบ มีแบบแผนมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน

1. เป็นการพัฒนาหลักสูตรและการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนด้วยการวิจัย

2. เป็นการพัฒนาวิชาชีพครู

3. เป็นการแสดงความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู ด้วยเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติ

มาเรียม นิลพันธุ์ (2544 : 3) ได้กล่าวถึง สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับครูเพื่อพิจารณาประกอบการทำวิจัยในชั้นเรียน คือ

1. เรื่องที่ทำต้องเป็นสภาพที่พบในการเรียนการสอนในชั้นเรียนจริง ๆ

2. เรื่องที่ทำไม่ต้องเป็นเรื่องใหญ่ แต่เป็นปัญหาหรือต้องการพัฒนาในประเด็นที่สำคัญ

3. ไม่ต้องใช้เวลานานในการทำวิจัยในชั้นเรียน

4. การหาวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ควรพัฒนาจากประสบการณ์การสอนของครูเองหรือศึกษาจากผลของผู้ที่เคยนำนวัตกรรมนั้นไปใช้แล้วได้ผล หรือเป็นวิธีการใหม่ที่เหมาะสมกับสภาพนักเรียน

5. ทำวิจัยในชั้นเรียนแล้ว กลุ่มที่ได้รับประโยชน์สูงสุดเป็นอันดับแรก คือ นักเรียน

6. การประเมินผลควรเน้นให้ครอบคลุม ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติและเน้นการปฏิบัติ (ทักษะ) ของผู้เรียนด้วย

7. การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูมิใช่ การทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา ดังนั้น จึงไม่ต้องใช้สถิติให้ยุ่งยาก แต่งานวิจัยในชั้นเรียนนั้นแสดงถึงกระบวนการแก้ปัญหา/พัฒนาการเรียนการสอนที่เป็นระบบ

ครูรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2544 : 4) ได้ให้ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน มีความสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือสำคัญของครูในการพัฒนาวิถีชีวิตความเป็นครูไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ เพราะการวิจัยในชั้นเรียนจะช่วยให้ครูเป็นนักแสวงหาความรู้และวิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ ซึ่งจะช่วยให้ครูมีความรู้อย่างกว้างขวางและลุ่มลึก ทำงานอย่างมีเหตุมีผล สร้างสรรค์ และเป็นระบบ

2. เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้งานของครูมีลักษณะเป็นพลวัต มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวก้าวไปข้างหน้าไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ เกิดนวัตกรรมที่ทันสมัยนำมาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนได้ทันท่วงที

3. เป็นเครื่องมือสำคัญที่จรรโลงวิชาชีพครูให้มีความเข้มแข็ง เพราะผลจากการวิจัยในชั้นเรียนจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการทำงานของครูได้อย่างเป็นรูปธรรม นั่นก็คือการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามที่ครูต้องการและเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมทั้งตัวครูและผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการวิจัยว่า การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการวิจัยนั้น จะเน้นไปที่การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่มีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การนำผลการวิจัยไปพัฒนาการเรียนรู้ ในทางปฏิบัติการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มีความสัมพันธ์และเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากที่สุด และบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรในที่สุด

โดยปกติ ผู้สอนได้ทำวิจัยอยู่ตลอดเวลาด้วยการศึกษาหาสาเหตุและสังเกตในขณะที่กำลังสอนไม่ว่าจะเป็นในโครงสร้างของวิชาที่สอน (หลักการ วัตถุประสงค์ คาบเวลา ฯลฯ) เนื้อหาที่สอน วิธีสอน และการประเมินผล ในขณะเดียวกันก็สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน สิ่งต่าง ๆ และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนตลอดจนสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา การกระทำของผู้สอนดังกล่าวนี้เป็นการทำวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนเพียงแต่ไม่ได้ใช้วิธีการตามกระบวนการวิจัยเข้าเสริม ซึ่งกระบวนการวิจัยจะช่วยให้การศึกษา การสังเกต การหาสาเหตุเป็นไปอย่างมีระบบ ด้วยการจดบันทึกเพื่อนำมาวิเคราะห์ แปลผล ซึ่งอาจทำด้วยตนเอง หรือทำรวมกันเป็นระดับชั้น หรือระหว่างสาขาวิชา/หมวดวิชา เป็นการวิจัยที่เน้นการแก้ปัญหาในทางปฏิบัติมากกว่าเน้นการแก้ปัญหาในเรื่องทฤษฎี

กระทรวงศึกษาธิการ (2548 : 8-9) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

กิจกรรมในด้านการวิจัยปรากฏอยู่ในหลายมาตรา รายละเอียดสรุปได้ดังนี้

ในหมวดที่ 4 ของพระราชบัญญัติการศึกษา ประเด็นที่เกี่ยวกับแนวการจัดการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

มาตราที่ 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย

เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

มาตราที่ 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

ในหมวดที่ 9 ของพระราชบัญญัติการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังนี้

มาตราที่ 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัย และพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่า และเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย

จากแนวคิดข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนมีดังนี้ เป็นวิจัยโดยครู เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตน และมีจุดมุ่งหมายสูงสุด เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

ขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน

มีนักการศึกษาและนักวิจัยได้นำเสนอขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้แตกต่างกันในด้านจำนวนขั้นตอนการปฏิบัติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 8-23) ; สุรีย์มาศ สุขกสิ (2549 : 51-54) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 5 ขั้นตอน สอดคล้องกันประกอบด้วย

1. การกำหนดปัญหาหรือเป้าหมายการวิจัย

ปัญหาหรือเป้าหมายการวิจัย เป็นประเด็นที่กำหนดแสดงความต้องการคำตอบ หรือคำอธิบาย หรือหาข้อสรุปโดยใช้กระบวนการวิจัย ทั้งนี้ปัญหาหรือเป้าหมายการวิจัยจะกำหนดจากปัญหาที่พบจากการปฏิบัติงาน หรือกำหนดจากความต้องการการพัฒนางานก็ได้ ซึ่งถ้าเป็นข้อความที่เขียนในลักษณะคำถามอาจเรียกว่า คำถามวิจัย เช่น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดอย่างไร หรือถ้าข้อความที่เขียนมีลักษณะเป็นประโยคบอกเล่า ก็คือข้อความของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์การวิจัย เช่น เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นอกจากนั้นในการเลือกปัญหาและการกำหนดเป้าหมายการวิจัย จะต้องพิจารณาและเลือกให้เหมาะสม โดยเริ่มจากการเลือกปัญหาที่น่าสนใจ สำคัญ และเกิดประโยชน์จริง

2. การกำหนดวิธีการวิจัย

การกำหนดวิธีการวิจัย เป็นขั้นของการวางแผนดำเนินการวิจัย ซึ่งถ้ากำหนดวิธีการได้เหมาะสมกับปัญหาวิจัย ครอบคลุมและชัดเจน จะช่วยให้การดำเนินงานวิจัยมีประสิทธิภาพ บรรลุผลได้ง่าย และการวางแผนที่ดีจะทำให้กระบวนการวิจัยน่าเชื่อถือได้มาก วิธีการวิจัยมีรายละเอียดครอบคลุมการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ดังนี้ 1) วิธีการ จะดำเนินการกับใคร ที่ไหน อย่างไรบ้าง เก็บรวบรวมข้อมูลอะไรอย่างไร ด้วยเครื่องมืออะไร เพื่อที่จะได้ข้อมูลครบถ้วนและตรงตามความต้องการ โดยอาจเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ หรือเชิงปริมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัญหาวิจัยที่กำหนด 2) การวิเคราะห์ข้อมูล จะทำอย่างไรจึงจะได้ข้อสรุปเพื่อเขียนตอบคำถามได้ 3) แผนเวลาการดำเนินการ จะทำอะไร เมื่อไร

3. การรวบรวมข้อมูลตามวิธีการที่กำหนด

การรวบรวมข้อมูลตามวิธีการที่กำหนด เป็นขั้นปฏิบัติการตามแผนที่กำหนดไว้ และจะดำเนินการร่วมกับขั้นการจัดการเรียนรู้ และวัดประเมินผลการเรียนรู้ เพราะข้อมูลที่รวบรวมได้จะมาจากสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนรู้ โดยครูบันทึกไว้ทั้งระหว่างเรียน หลังเรียน และจากการวัดประเมินผลที่ได้กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ หรือจัดกระทำให้ได้ความหมายที่จะนำไปสู่การตอบคำถามการวิจัย หรืออธิบายผลตามเป้าหมายของการวิจัยที่ต้องการทราบ ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการกำหนดวิธีการวิจัยให้มีความเหมาะสมกับปัญหาหรือเป้าหมายของการวิจัย เช่น การวิจัยบางเรื่องอาจใช้การวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะการสรุป ตีความ(เชิงคุณภาพ) โดยไม่ต้องใช้การวิเคราะห์เชิงสถิติ (ปริมาณ) หรือการวิจัยบางเรื่อง อาจใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณประกอบ อาทิ ใช้ค่าร้อยละ หรือค่าเฉลี่ยประกอบการตอบคำถามการวิจัย และหรืออาจใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ใช้การคำนวณทางสถิติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการตอบคำถามวิจัยเรื่องนั้น ๆ

5. การสรุปและเขียนรายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

เมื่อครูดำเนินการตามกระบวนการของการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว และได้ข้อมูลหรือข้อค้นพบตามที่ครูคาดหวังไว้หรือไม่ก็ตาม ครูควรเขียนสรุปผลการวิจัยที่ค้นพบเก็บไว้ใช้ในการพัฒนางานต่อไป หรือให้ผู้อื่นได้รับทราบ โดยเน้นการเขียนรายงานการวิจัยตามสภาพที่เกิดขึ้นจริง ประกอบด้วยประเด็นหัวข้อรายงานการวิจัยที่เป็นหัวข้อหลัก คือ ปัญหาหรือเป้าหมายการวิจัย วิธีการวิจัยหรือวิธีการแก้ปัญหา หรือวิธีการพัฒนา และผลการวิจัย หรือผลการแก้ปัญหา หรือผล

การพัฒนา อาจมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้ทั้งข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ หรือการศึกษาวิจัยต่อเนื่อง

ส่วนขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มีความแตกต่างกัน วัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 162-163) ได้สังเคราะห์เป็นขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน เลือกตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาที่สำคัญ และสามารถดำเนินการได้ด้วยตัวเองให้มากที่สุด

2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหรือปัญหาที่จะทำการวิจัย เช่น เทคนิควิธีสอนที่สนใจ พฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิภาพ วิธีวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมทั้งเครื่องมือสังเกตการสอนที่จะใช้สำหรับการทดลองในชั้นเรียน

3. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม หรือเลือกสื่อที่ต้องใช้ในการวิจัย เช่น ชุดการเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

4. การออกแบบการวิจัยหรือเลือกแบบแผนการวิจัยที่เหมาะสม

5. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล เช่น แบบทดสอบ แบบวัดผลการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ฯลฯ

6. การทดลองปฏิบัติจริงในชั้นเรียน หรือดำเนินการเก็บข้อมูลต่าง ๆ รวบรวมลำดับที่แปลผล อภิปรายผล และสรุปผลการวิจัย

7. การเขียนรายงานการวิจัย ควรเขียนให้ถูกต้องตามรูปแบบการเขียนรายงานการวิจัย ถึงแม้ว่าจะไม่ได้รายละเอียดมากเท่ากับการวิจัยแบบอื่น ๆ ที่สำคัญ สำหรับผู้นิเทศนั้น ควรจะมีการประเมินผลสมรรถภาพการวิจัย หรือสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครู และของตัวเองด้วย เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการในด้านต่อ ๆ ไป

กรมวิชาการ (2542 : 7 – 10) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาการเรียนการสอนของครู ซึ่งมีขั้นตอนและกระบวนการวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา

การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการวางแผนปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้ครูพบปัญหาที่จะต้องแก้ไขหรือพัฒนา สามารถดำเนินการสอนได้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ควรจะเป็นการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ครูสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การตรวจสมุดแบบฝึกหัด การสังเกตของครู เป็นต้น เมื่อครูพบปัญหาจากการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาแล้ว ขั้นตอนนี้ จะนำไปสู่ปัญหาของการวิจัย แหล่งข้อมูล

ขั้นที่ 2 การกำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา

ในขั้นนี้ครูต้อศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น วารสาร บทความ คู่มือ แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อศึกษาวิธีการในการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหา จะทำให้ครูเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งอาจเป็นวิธีสอนแบบใหม่ หรือการใช้นวัตกรรมเข้ามาช่วยในการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนของครู ขั้นตอนนี้จะนำไปสู่ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ขั้นที่ 3 พัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม

ในขั้นนี้ครูต้องกำหนดวิธีการหรือสร้างนวัตกรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาแล้วดำเนินการหาคุณภาพของวิธีการหรือนวัตกรรม จากผู้รู้เรื่องนั้น ๆ เพื่อนำข้อคิดเห็นที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขเตรียมนำไปใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาต่อไป ขั้นตอนนี้จะนำไปสู่ตัวแปรที่ศึกษาและวิธีการที่จะพัฒนาหรือแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 นำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้

ขั้นนี้ครูนำวิธีการหรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นในขั้นที่ 3 ไปใช้โดยระบุขั้นตอนปฏิบัติว่าจะใช้กับใคร เมื่อไร อย่างไร แล้วเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ขั้นตอนนี้ ต้องมีเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 5 สรุปผล

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นที่นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมกับข้อมูลที่รวบรวมได้แล้วสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล หากไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตามที่ต้องการ ก็จะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข โดยย้อนกลับไปค้นหาวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่ แล้วดำเนินการใหม่ จนกระทั่งสามารถแก้ปัญหาได้ตามที่ต้องการ แล้วจึงเขียนสรุปผลการดำเนินงานตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 4 จากขั้นตอนนี้จะได้ผลการวิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนหรือการแก้ปัญหา

มาเรียม นิลพันธุ์ (2544 : 1 – 2) ได้อธิบายว่า ในการวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้คำตอบโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนหรือมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โดยมีกระบวนการ ดังนี้ (1) จัดการเรียนการสอน (2) พบปัญหาการเรียนการสอนหรือต้องการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น (3) วิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุของปัญหา (4) สร้างนวัตกรรมการเรียนการสอน (5) นำไปทดลองสอนกับนักเรียน (6) ประเมินผล

สุวิมล ว่องวาณิช (2544 : 29) ได้กล่าวว่า เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่สำคัญหลายประการ ซึ่งมีกระบวนการในการวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้ (1) การวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเพื่อตั้งข้อสงสัย (2) การตั้งคำถามที่มีเฉพาะเจาะจง มีความเป็นรูปธรรมและเป็นคำถาม

วิจัยได้ (3) การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา (4) การออกแบบการวิจัยสำหรับเป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อให้ได้คำตอบก่อนที่จะนำแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติจริง (5) การเตรียมแผนสู่การปฏิบัติ

เคมมิส และทักการ์ด (Kemmis and Mc Taggart 1990 : 8 – 9) ได้อธิบายว่า วงจรการวิจัยในชั้นเรียนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ วางแผน (Plan) ปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observe) สะท้อนผล (Reflect) วงจรนี้มีลักษณะเหมือนขดลวด (Spiral Circle) ดังมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวางแผน เป็นการมองไปข้างหน้า การทำนายหรือคาดการณ์ข้างหน้า ทำอะไรบ้าง กิจการที่เลือกมากำหนดเป็นแผนจะได้รับเลือกแล้วว่าเหมาะสม

2. การปฏิบัติ เป็นการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้มีการควบคุมการดำเนินงานเป็นอย่างดี เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ในทางปฏิบัติอาจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปจากแผนที่กำหนดไว้บ้าง ดังนั้นแผนจึงต้องมีการยืดหยุ่น

3. การสังเกต เป็นการรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกต มีการบันทึกการปฏิบัติงานไว้เป็นหลักฐาน ผู้สังเกตจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษในการรับรู้นอกเหนือจากการปฏิบัติ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ดังนั้น การสังเกตเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการวิจัยในชั้นเรียนที่ใช้ควบคู่กับการปฏิบัติจริง

4. การสะท้อนผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่นำผลจากการปฏิบัติการสังเกตมารวม วิเคราะห์ผลดี ผลเสีย สรุปผล สะท้อนข้อมูลย้อนกลับไปสู่การวางแผนดำเนินการครั้งถัดไป ซึ่งวนกลับไปสู่วงจรการปฏิบัติอีกครั้ง

โดยสรุปแล้วกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนควรประกอบไปด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์สภาพปัญหาการเรียนการสอน
2. การหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขโดยใช้นวัตกรรม
3. การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาและการวางแผนการวิจัย
4. การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
5. การเขียนรายงานการวิจัยและการนำผลการวิจัยไปใช้

ประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนนั้นมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของครูซึ่งได้มีนักศึกษาได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้

ผ่องพรรณ ตรัยมงคลกูล (2543 : 21) กล่าวว่า งายวิจัยในชั้นเรียนเมื่อดำเนินการจนเสร็จสิ้น ผู้ที่จะได้รับประโยชน์โดยตรงจากผลการวิจัย คือ ครูผู้วิจัยนั่นเอง ไม่ว่าจะเป็นการนำผลไปพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลดีกับนักเรียนหรือนำเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาวิชาชีพ

ครู นอกจากนี้ สุวิมล ว่องวาณิช (2544 : 15) ได้กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาวิชาชีพครู เนื่องจากให้ข้อค้นพบที่ได้มาจากกระบวนการสืบค้นที่เป็นระบบและเชื่อถือได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการเรียนรู้ และครูเกิดพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนนอกจากจะเกิดประโยชน์โดยตรง คือ ช่วยแก้ปัญหาของผู้เรียนแล้ว ครูและนักเรียนหรือในวงการวิชาการ ก็จะได้รับประโยชน์จากผลงานวิจัยนั้นด้วย คือ ครูมีผลงาน มีความรู้ ความชำนาญมากขึ้นเป็นการเพิ่มวิทยฐานะของครู นักเรียนมีพัฒนาการด้านผลการเรียนรู้และเกิดผลงานทางวิชาการเผยแพร่มากขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความหมายและความสำคัญของความพึงพอใจ ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาและให้ความหมายต่าง ๆ กัน ดังนี้

แอ้ปเปิลไวท์ (Applewhite 1965 : 8) ได้อธิบายความหมายของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานไว้ว่าเป็นความสุขที่ได้รับจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพในการทำงาน ความสุขในการทำงานร่วมกับเพื่อน การมีทัศนคติที่ดีต่องานและความพอใจเกี่ยวกับรายได้

กู๊ด (Good 1973 : 384) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจที่เป็นผลมาจากความสนใจและเจตคติของบุคคลที่มีต่องาน

ศุภสิริ โสมเกตุ (2544 :49) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติส่วนบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้น ความพอใจในการเรียนรู้จึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนและต้องการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

สุพจน์ ศรนารายณ์ (2548 : 10) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกและเจตคติที่ดีของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมที่กำลังปฏิบัติอยู่ อันมีผลสืบเนื่องมาจากองค์ประกอบหรือปัจจัยอื่น ๆ ในการปฏิบัติงาน เช่น ลักษณะงาน สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ประโยชน์ ค่าตอบแทนและอื่น ๆ ถ้าองค์ประกอบต่าง ๆ สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลได้เหมาะสมก็จะมีผลทำให้เกิดความพึงพอใจ บุคคลจะมีความพึงพอใจมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละบุคคล และองค์ประกอบที่เป็นสิ่งจูงในที่มีอยู่ในงานนั้นด้วย

จากแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักวิชาการ สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก นึกคิด หรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงาน ความรู้สึกชอบใจ เอาใจใส่ พอใจ เต็มใจ กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมนั้นบรรลุผลสำเร็จ

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

ประวัติและความเป็นมา

ศาสนาคาทอลิก ได้เริ่มเข้าสู่ประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2110 สมัยสมเด็จรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยาต่อมาในปี พ.ศ. 2203 สมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้มีพระบรมราชานุญาตให้มิชชันนารีชาวฝรั่งเศษ สังกัดคณะมิสซังต่างประเทศแห่งกรุงปารีส เข้ามาเผยแพร่ศาสนาคาทอลิกในกรุงศรีอยุธยา และได้พระราชทานที่ดินที่บ้านปลาเห็ด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำหรับเป็นที่อยู่อาศัย สามารถสร้างโบสถ์ บ้านพักหรือโรงเรียนได้ ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2208 โรงเรียนเอกชนคาทอลิกแห่งแรกในประเทศไทยได้ถือกำเนิดขึ้น คือ วิทยาลัยการศึกษาทั่วไป (general college) สร้างขึ้นโดย ฯพณฯ แลมแบร์ เดอ ลาโมทต์ ต่อมาได้มีคณะนักบวชอุทิศตนด้านการศึกษาหลายคณะ เช่น คณะภคินีเซนต์ปอล เดอชาตร์ (พ.ศ. 2448) หรือกลุ่มโรงเรียน เซนต์โยเซฟ คอนแวนต์ , คณะอูรสุลิน (พ.ศ. 2468) หรือกลุ่มโรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย , คณะสงฆ์ซาเลเซียน (พ.ศ. 2470) กลุ่มโรงเรียนเซนต์คอมินิก อาชีวศึกษาดอนบอสโก ได้เข้ามาทำงานแพร่ธรรมและตั้งโรงเรียนเอกชนคาทอลิกเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ระดับอนุบาลศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา ปัจจุบันสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย ได้รับอนุญาตจัดตั้งเป็นสมาคมตามทะเบียนสมาคมเลขที่ จ. 3061 เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2533 โดยใช้ชื่อว่า สมาคมสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย (สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย 2547:15) และเพื่อให้การดำเนินงานการศึกษาคาทอลิกได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสภาพระสังฆราชแห่งประเทศไทย สมาคมการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย จึงดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ปีพุทธศักราช 2547 - 2549 พระสังฆราชแห่งอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นคณะกรรมการบริหารและคณะกรรมการอำนวยการการศึกษาคาทอลิก ประกอบด้วย 1) อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ 2) สังฆมณฑลจันทบุรี 3) สังฆมณฑลเชียงใหม่ 4) อัครสังฆมณฑลท่าแร่-หนองแสง 5) สังฆมณฑลนครราชสีมา 6) สังฆมณฑลนครสวรรค์ 7) สังฆมณฑลสุราษฎร์ธานี 8) สังฆมณฑลราชบุรี 9) สังฆมณฑลอุดรธานี และ 10) สังฆมณฑลอุบลราชธานี (สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย , 2547:23)

วิสัยทัศน์

บุคคลแห่งการเรียนรู้ ชุมชนที่รัก และเอื้ออาทร มุ่งสู่ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์ตามหลักคริสตธรรม

วัตถุประสงค์

1. ร่วมมือระหว่างองค์กรสมาชิกในการประกอบภารกิจ เพื่อประโยชน์สุขแห่งสังคม และเทิดทูนไว้ซึ่ง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวิธีการปกครองระบอบประชาธิปไตย

2. ร่วมมือและส่งเสริมการสร้างสามัคคีระหว่างสถาบันการศึกษาคาทอลิก และสถาบันการศึกษาอื่นๆ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

3. ประสานสัมพันธ์ระหว่างองค์กรสมาชิกในการพัฒนาคุณภาพ และเสถียรภาพของบุคลากรในสถาบันการศึกษาคาทอลิก

4. ประสานงานร่วมมือให้ หรือขอคำแนะนำ หรือความช่วยเหลือจากสมาคมสถาบันหรือองค์กรการศึกษาและองค์กรธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

กาลเวลาและความต้องการของสังคมไทยได้ทำให้การศึกษาคาทอลิกได้พัฒนาตนเองมาโดยตลอด ปัจจุบันการศึกษาคาทอลิกอยู่ในความรับผิดชอบของสภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานของพระศาสนจักรคาทอลิกแห่งประเทศไทย ได้แบ่งออกเป็นกรรมาธิการฝ่าย 6 ฝ่าย การศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย อยู่ในความรับผิดชอบ “กรรมาธิการฝ่ายการอบรมศึกษา” โดยมอบหมายให้ “สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย” รับผิดชอบการศึกษาอบรมในโรงเรียนทุกประเภท และจัดวางแนวทางการศึกษาในโรงเรียนคาทอลิกให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติ และพระศาสนจักรคาทอลิกความเป็นเอกลักษณ์ของการจัดการศึกษาคาทอลิกอย่างแท้จริง

โรงเรียนในเครืออัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้ดำเนินการจัดการตามแนวทางการศึกษาคาทอลิก สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์การศึกษาคาทอลิก ดังนี้

ปรัชญาการศึกษา

โรงเรียนเอกชน สังกัดฝ่ายการศึกษาในโรงเรียนอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีปรัชญาการศึกษาที่เชื่อว่า บนพื้นฐานอันดีงามแห่งชีวิต เมล็ดพันธุ์แห่งพระธรรมของพระเจ้าจะเจริญงอกงามเติบโตขึ้น และให้ผลอันล้ำค่าแก่แผ่นดิน ด้วยเหตุว่า พระเจ้าทรงเป็นพระปฐมเหตุแห่งความดีงามและแหล่งกำเนิดชีวิต ทรงเป็นจุดสุดท้ายของทุกชีวิตและรางวัลแห่งผลงานทั้งปวง พระเจ้าทรงมอบบัญญัติแห่งความรักแก่มนุษย์ เพราะด้วยบัญญัติประการนี้พระองค์บันดาลให้ทุกสิ่งเกิดคุณค่าและทำให้ชีวิตสดชื่นขึ้น

ดังนั้น การจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด จึงมุ่งเน้นพัฒนาเด็กและเยาวชนให้รู้จักการให้ และการเสียสละ มีความรักและรับใช้ซึ่งกันและกัน ตามแบบฉบับของ พระเยซูคริสต์พระศาสดา

คติพจน์ พระเจ้า ความรัก การรับใช้
GOD CHARITY SERVICE

นโยบาย

1. ส่งเสริมและให้สถานศึกษาอุดมไปด้วยบรรยากาศแห่งการเสริมสร้างคุณธรรม

2. เน้นคุณค่าแห่งการจัดการศึกษาคาทอลิกในการร่วมมือกับสังคมและประเทศชาติ เพื่อการพัฒนาคุณภาพและความรู้ของเด็กและเยาวชน โดยมุ่งเน้นเอาใจใส่ และช่วยเหลือเด็กคาทอลิก และคนจน ให้โอกาสในการพัฒนาตนเองแก่เขาตามเจตนารมณ์ของหลักศาสนาคาทอลิก

3. เพื่อการพัฒนาตนเองและยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้เจริญก้าวหน้า มุ่งสู่ความเป็นเลิศทางการจัดการศึกษาและประสิทธิภาพการทำงาน

4. ให้โรงเรียนเป็นองค์กรที่สามารถพัฒนาตนเองให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมท้องถิ่นของตนและส่วนรวมด้วยการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อชุมชน และน้อมรับการมีส่วนร่วมจากชุมชนของตน

5. มุ่งพัฒนาคุณภาพครูและการสอน ส่งเสริมสวัสดิการ ชีวิตและความเป็นอยู่ของครูให้อยู่ในสภาพที่ดีตามสมควรแก่อัตภาพ และค่าครองชีพของสังคม

6. จุดมุ่งเน้นและเป้าหมายสำคัญของการให้การศึกษาอบรม คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน และการส่งเสริมการเป็นผู้นำที่ดีมีคุณธรรมในสังคม

7. รักษาและส่งเสริมคุณค่าที่เป็นเอกลักษณ์ของประเพณีและวัฒนธรรมในสังคม

การบริหารจัดการ

โรงเรียนในเครืออัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ บริหารงานตามนโยบายของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีคณะกรรมการของฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งอยู่ภายใต้การบริหารงานของผู้อำนวยการฝ่ายการศึกษา คณะกรรมการฝ่ายการศึกษา ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบ ดังนี้

1. กลุ่มอำนวยการ มีหน้าที่สนับสนุนและประสานการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้เข้มแข็งและรักษามาตรฐานของงานในฝ่ายการศึกษาฯ ประกอบด้วย นิติกร ธุรการสำนักงาน ระบบบัญชีและการเงิน บุคคล จิตตาภิบาล คำสอนและการแพร่ธรรม กิจกรรมต่างประเทศ กิจกรรมพิเศษและแผนงาน

2. กลุ่มวิชาการ ทำหน้าที่สนับสนุนและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย
1) หลักสูตรและการเรียนการสอน ระดับอนุบาลศึกษา การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัย 2) การฝึกอบรมและนิเทศ 3) วัดผลและประเมินผล 4) สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 5) วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

3. กลุ่มพัฒนา ทำหน้าที่วางฐาน เพื่อส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย ศูนย์วิจัยและพัฒนา ศูนย์ประเมินและพัฒนาสถาบันมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม

คณะกรรมการฝ่ายการศึกษาโรงเรียนในเครืออัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในส่วนของการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน มีหน้าที่กำกับ ดูแล การจัดการศึกษาของแต่ละโรงเรียนให้เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ที่อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ กำหนดไว้ ประกอบด้วย บาทหลวง ซึ่งเป็นตัวแทนเขตการศึกษาของโรงเรียนในเครืออัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ 6 เขต ซิสเตอร์คณะพระหฤทัย คณะเซนต์ปอล เดอ ชาตร์ คณะภคินีพระราชินีมาเรีย คณะอูรสุลิน และ ฆราวาสคาทอลิก ซึ่งเป็นตัวแทนเขตของโรงเรียนในเครืออัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ 6 เขต ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระบบการบริหารงานฝ่ายการศึกษาของโรงเรียนในเครืออัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

ผู้อำนวยการ		
คณะกรรมการฝ่ายการศึกษาของโรงเรียนในเครืออัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ		
กลุ่มอำนวยการ	**กลุ่มวิชาการ**	**กลุ่มพัฒนา**
1. นิติกร 2. ธุรการ สำนักงาน 3. ระบบบัญชีและการเงิน 4. บุคคล 5. จิตตาภิบาล 6. คำสอนและการแพร่ธรรม 7. กิจกรรมต่างประเทศ 8. กิจกรรมพิเศษ 9. แผนงาน	1. หลักสูตรและการเรียน การสอน อนุบาลศึกษา การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย 2. การฝึกอบรมและนิเทศ 3. วัดผลและประเมินผล 4. สื่อและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา 5. วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	1. ศูนย์วิจัยและพัฒนา 2. ศูนย์ประเมินผลและ พัฒนา 3. สถาบันมาตรฐานคุณภาพ การศึกษาและพัฒนา สังคมไทย
เขตการศึกษา	**คณะนักบวช(ซิสเตอร์)**	**ฆราวาสคาทอลิก**
เขตการศึกษา 1	คณะพระหฤทัย	เขตการศึกษา 1
เขตการศึกษา 2	คณะเซนต์ปอล เดอ ชาตร์	เขตการศึกษา 2
เขตการศึกษา 3	คณะภคินีพระราชินีมาเรีย	เขตการศึกษา 3
เขตการศึกษา 4	คณะอูรสุลิน	เขตการศึกษา 4
เขตการศึกษา 5		เขตการศึกษา 5
เขตการศึกษา 6		เขตการศึกษา 6

การบริหารของโรงเรียนในเครืออัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ แต่ละเขต มีโครงสร้างการบริหารโรงเรียนที่คล้ายคลึงกัน มีผู้รับผิดชอบในการบริหารภายในโรงเรียน ดังนี้

1. ผู้รับใบอนุญาต ได้รับการแต่งตั้งจากประมุขของศาสนา มีหน้าที่รับผิดชอบกิจการของโรงเรียนและนำนโยบายด้านการศึกษามาปฏิบัติ มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารด้านวิชาการ ด้านการเงิน และด้านการบริหารจัดการบุคลากร

2. จิตตาภิบาลสถานศึกษา ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิอย่างเป็นทางการของพระศาสนาจักร ผู้ให้คำชี้นำหลักธรรมของศาสนาเป็นพื้นฐานและหลักสำคัญในการจัดการศึกษา

3. คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุน กำกับติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนในด้านการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

4. ผู้อำนวยการ หรือผู้บริหารสถานศึกษา ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนตามกฎหมายกำหนด

5. คณะกรรมการจัดการศึกษา ทำหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ หรือ ครูใหญ่ของแต่ละระดับการศึกษาตามความเหมาะสม ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือผู้ช่วยครูใหญ่ แบ่งออกเป็นฝ่ายต่างๆ ตามความเหมาะสมของสถานศึกษา ดังนี้ ฝ่ายอนุบาล ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกิจการนักเรียน (ปกครอง) ฝ่ายกิจกรรม ฝ่ายงานอภิบาลและแพร่ธรรม ฝ่ายบริหารและชุมชนสัมพันธ์ ฝ่ายบริหารทั่วไป (ธุรกิจและการเงิน) ฝ่ายสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

6. หัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ทำหน้าที่บริหารงานของหมวดวิชาให้เป็นไปตามหลักสูตร ประกอบด้วย กลุ่มประสบการณ์วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

7. ครูผู้สอนทำหน้าที่จัดการเรียนการสอน ควบคุม ดูแลนักเรียน และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

8. หน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ สมาคมศิษย์เก่า ครู ผู้ปกครอง สภาครู คณะกรรมการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการมาตรฐานการศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน สำหรับครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ผู้วิจัยได้รวบรวมและนำเสนอดังนี้

งานวิจัยภายในประเทศ

งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศและการใช้รูปแบบการนิเทศ

เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย (2552: บทคัดย่อ) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนครูวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีแววความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้กระบวนการวิจัยพัฒนาร่วมกับแนวคิดการออกแบบการสอนเชิงระบบ ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ 1) ศึกษาวิเคราะห์สภาพและประเมินความต้องการจำเป็นของการนิเทศการสอน 2) สังเคราะห์รูปแบบการนิเทศการสอน 3) ทดลองใช้รูปแบบการนิเทศการสอน 4) ประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการนิเทศการสอน กลุ่มตัวอย่างคือ ครูวิทยาศาสตร์ จำนวน 2 คน และนักเรียนที่มีแววความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้เป็น แบบวิเคราะห์เนื้อหา แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกต แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบบันทึกการจัดการเรียนรู้แบบพรรณนาความ แบบประเมิน และประเด็นการสนทนากลุ่ม ใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการนิเทศการสอนครูวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีแววความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ เรียกว่า “APFIE Model” ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น (Assessing needs: A) ขั้นตอนที่ 2 จัดการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ (Providing information: P) ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนการนิเทศ (Formation plan: F) ขั้นตอนที่ 4 ปฏิบัติการนิเทศ (Implementation: I) ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการนิเทศ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการก่อนการสอนและการนิเทศ 2) ขั้นสังเกตการณ์สอนในชั้นเรียน 3) ขั้นประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับหลังสังเกตการสอน 4) ประเมินผลการนิเทศ ติดตามดูแล และขั้นตอนที่ 5 ประเมินผลการนิเทศตลอดภาคเรียน (Evaluating: E) ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ของรูปแบบการนิเทศการสอนครูวิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีแววความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ พบว่า รูปแบบการนิเทศการสอนมีประสิทธิภาพ ครูวิทยาศาสตร์ผู้ทำหน้าที่นิเทศ มีสมรรถภาพในการนิเทศการจัดการเรียนรู้หลังการใช้รูปแบบการนิเทศการสอนสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศการสอน ครูวิทยาศาสตร์ผู้ทำ

หน้าที่จัดการเรียนรู้มีสมรรถภาพในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนหลังการใช้รูปแบบการนิเทศการสอนสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศการสอน นักเรียนที่มีแววความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ มีความรู้และทักษะทางสังคมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ครูวิทยาศาสตร์ผู้ทำหน้าที่นิเทศ และครูวิทยาศาสตร์ผู้ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนที่มีแววความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์เห็นด้วยกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีแววความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด

วชิรา เครือคำอ้าย (2552: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา โดยใช้กระบวนการสร้างและพัฒนารูปแบบที่ประกอบด้วย 4 ระยะ คือ 1) ศึกษาสภาพและข้อมูลพื้นฐาน 2) พัฒนารูปแบบการนิเทศ 3) ทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ 4) ประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการนิเทศ กลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ อาจารย์พี่เลี้ยง จำนวน 5 คน นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 5 คน นักเรียน จำนวน 180 คน จาก 5 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็น แบบวิเคราะห์เนื้อหา แบบบันทึกการสังเกต แบบประเมินตนเองด้านสมรรถภาพการสอนและสมรรถภาพการนิเทศ แบบสังเกตการณ์สอนแบบพรรณนาความ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม ใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา มีชื่อว่า รูปแบบการนิเทศดับเบิ้ลพีไออี (PPIE) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมความรู้/เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ (Preparing: P) 2) ขั้นเตรียมวางแผนการนิเทศ (Planning: P) 3) ขั้นดำเนินการนิเทศการสอน (Implementing: I) 4) ขั้นประเมินผลการนิเทศ (Evaluating: E) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพโดยการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และการตรวจสอบประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ ผลการตรวจสอบพบว่า อาจารย์พี่เลี้ยงมีสมรรถภาพการนิเทศการสอนที่ส่งเสริมการคิด หลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิด หลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ และนักเรียนมีความสามารถในการคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศในระดับมากที่สุด นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับเห็นด้วยมาก ผู้เกี่ยวข้องเสนอแนะว่า ควรนำรูปแบบการนิเทศ ไปใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในรายวิชาอื่นๆ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนาครู

แสน สมนึก (2541 : 150-160) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการนิเทศทางไกลที่มีขั้นตอนการพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างชุดการนิเทศทางไกล ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพชุดการนิเทศทางไกล และขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการนิเทศทางไกล ซึ่งรูปแบบการนิเทศทางไกลที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่นำไปใช้เสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อรวรรณ เหมือนสุดใจ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการนิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาโดยดำเนินการนิเทศใน 4 ขั้นตอนดังนี้ 1. การประชุมก่อนการสังเกต 2. การสังเกตการสอน 3. การวิเคราะห์ข้อมูล 4. การประชุมหลังการสังเกต ส่วนขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นการกำหนดปัญหา 2. พิจารณาเลือกวิธีดำเนินการ 3. การดำเนินการวิจัย 4. การวิเคราะห์และประเมินผล ในด้านตัวครูผู้สอน พบว่า หลังจากครูได้รับการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนครูมีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มขึ้น และการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนช่วยให้ครูสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้ประสบผลสำเร็จและการวิจัยในชั้นเรียนมีส่วนช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน ในด้านตัวนักเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนทุกระดับชั้นก่อนและหลังการวิจัยในชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 ส่วนด้านความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า มีความคิดเห็นที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งสอนตามลำดับขั้นตอนและเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น

ประดิษฐ์ ญานกาย (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสมเด็จ พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายใน โดยมีการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา การประชุมครูสรุปผลการดำเนินงาน และจัดให้มีแผนนิเทศภายใน ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าว โรงเรียนได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน มีหลักฐานอ้างอิงประกอบการจัดกิจกรรมชัดเจน นอกจากนี้ยังได้กำหนดแผนการนิเทศภายในไว้ในแผนยุทธศาสตร์ธรรมนูญโรงเรียน และแผนปฏิบัติการของโรงเรียน มีเอกสารตำราที่ให้ความรู้ด้านการนิเทศรวมทั้งมีแผนงานโครงการในการสร้างสื่อ และเครื่องมือการนิเทศแต่ในการจัดกิจกรรมต้องพบอุปสรรคปัญหาด้านต่าง ๆ เช่นครูขาดความรู้ ในการสร้างสื่อ ผู้รับการนิเทศก็ไม่นำผลการนิเทศไปพัฒนาการเรียนการสอนตามข้อเสนอแนะ ผู้นิเทศขาดความมั่นใจในการนิเทศ ไม่ได้ประเมินการนิเทศอย่างต่อเนื่อง

กัลยา พานิชวงษ์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา โดยใช้การนิเทศแบบร่วมมือกัน โดยดำเนินการนิเทศประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ 2. กำหนดทางเลือกและวางแผนดำเนินการ 3. พัฒนาสื่อ เครื่องมือ นวัตกรรม 4. ปฏิบัติตามแผน และ 5. สรุปและรายงานผล ส่วนขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1. สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา 2. กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา 3. พัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม 4. นำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ และ 5. สรุปผลและเขียนรายงาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ครูประถมศึกษามีสมรรถภาพด้านความรู้ความเข้าใจและสามารถในการเขียนโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนสูงขึ้น 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา นาฏศิลป์ และงานประดิษฐ์ ของนักเรียนหลังดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนสูงกว่าก่อนการวิจัยในชั้นเรียน และนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนของครูทำให้ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ไม่เครียด ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และได้ทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย และ 3) ผู้นิเทศมีความคิดเห็นว่า การนิเทศแบบร่วมมือกันมีผลโดยตรงต่อครู เนื่องจากการนิเทศแบบร่วมมือกัน เป็นความร่วมมือกันของผู้นิเทศและครู ทำให้ครูมีการทำงานอย่างเป็นระบบ มีความมั่นใจและเกิดความภาคภูมิใจที่สามารถปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้สำเร็จ

จรูญพร ลำไย (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนและการนิเทศโดยผู้บริหารเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการทำวิจัยในชั้นเรียน ของครูประถมศึกษา โดยมีขั้นตอนการนิเทศดังนี้ 1) การประชุมก่อนการสังเกต 1.1 ให้ความรู้แก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน 1.2 วางแผนดำเนินการนิเทศการสอน 2) การสังเกตการสอน 3) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 4) การประชุมปรึกษาหลังการสังเกต ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังจากครูผู้สอนได้รับการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนและการนิเทศโดยผู้บริหาร ครูมีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มขึ้น โดยครูที่ได้รับการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนมีความรู้ ความเข้าใจและความสามารถสูงกว่าครูที่ได้รับการนิเทศโดยผู้บริหาร 2) ครูผู้สอนที่ได้รับการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนและการนิเทศโดยผู้บริหารมีความเห็นว่าการนิเทศการสอนช่วยให้ครูสามารถทำการวิจัยในชั้นเรียนได้ประสบผลสำเร็จ และการวิจัยในชั้นเรียนช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียน 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนหลังการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนสูงกว่าก่อนการวิจัยในชั้นเรียน โดยนักเรียนที่ครูได้รับการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่ได้รับการนิเทศโดยผู้บริหาร 4) นักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนของครูที่ได้รับการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน โดยเห็นว่า

บรรยากาศในห้องเรียนสนุก ไม่น่าเบื่อ และครูมีการชมเชยให้กำลังใจแก่นักเรียนตลอดเวลา ส่วนการจัดการเรียนการสอนของครูที่ได้รับการนิเทศโดยผู้บริหารนั้น นักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนของครู โดยเห็นว่า ครูสอนตามลำดับขั้นตอนและเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

งานวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

ลัดดา กองคำ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า 1) สภาพการวิจัย (1)ด้านการดำเนินการ พบว่า โรงเรียนส่วนมากมีนโยบายส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนไปพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน (2) ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้อง พบว่า ครูส่วนมากมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการวิจัย จากการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยและผู้บริหารให้การสนับสนุนในการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยการให้ขวัญกำลังใจ ปัญหาทั่วไปของครูที่มีผลต่อการเรียนการสอนส่วนมากเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาที่ครูส่วนมากพบเกี่ยวกับตัวนักเรียนในชั้นเรียน คือ นักเรียนไม่สนใจเรียน ครูมีการทำวิจัยในชั้นเรียนน้อย ครูที่ไม่เคยทำวิจัยในชั้นเรียน ส่วนมากพัฒนาการเรียนการสอนโดยการสังเกตสภาพปัญหาและหาแนวทางแก้ไข ปัญหาที่ครูนำมาทำวิจัยในชั้นเรียน ส่วนมากคือ ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน และเทคนิคการสอน วิธีการที่ครูใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ส่วนมาก คือ วิธีการวิจัยเชิงทดลองและครูแก้ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนส่วนมาก ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ (3) ด้านงบประมาณ พบว่า ครูส่วนมากใช้ทุนส่วนตัวในการทำวิจัย (4) ด้านวัสดุอุปกรณ์และแหล่งข้อมูลพบว่า โรงเรียนส่วนมากมีการจัดหาหาวัสดุอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำวิจัยให้แก่ครูและแหล่งข้อมูลที่ครูศึกษาเพื่อทำการวิจัยนั้น ส่วนมากศึกษาจากตำราทางวิชาการ เอกสาร วารสารที่เกี่ยวข้อง 2) ปัญหาและความต้องการ โรงเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง แต่ที่พบว่ามีปัญหามาก 2 อันดับแรก คือ เรียนการดำเนินการวิจัย วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งข้อมูลสำหรับการวิจัย โรงเรียนมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะเรื่องการดำเนินการวิจัย งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งข้อมูล 3) ผู้บริหารมีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนในระดับปานกลาง โดยที่ส่งเสริมมาที่สุดคือ เรื่องการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านที่ส่งเสริมน้อยที่สุด คือ การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน

คงศักดิ์ ธาตุทอง และคณะ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การฝึกทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาฝึกสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้ฝึก

ทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษา การฝึกเรียนรู้ร่วมกันของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอนในการทำวิจัยชั้นเรียน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การสังเกต และเก็บรวบรวมข้อมูล และการสะท้อนการปฏิบัติ (Kemmis and McTaggart, 1992)ผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย อาจารย์นิเทศก์ 20 คน และนักศึกษาฝึกสอน 60 คน ในสาขามัธยมศึกษา ภาควิชาการมัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น การวิจัยนี้ดำเนินการวิจัย ระหว่างเดือนมีนาคม - ตุลาคม 2542 โดยอาจารย์นิเทศก์ใช้แนวคิดของการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในการฝึกนักศึกษาให้ทำการวิจัยในชั้นเรียน
ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่พอใจผลงานวิจัยของนักศึกษาและเห็นว่าการวิจัยส่งผลดีแก่นักศึกษาฝึกสอนอาจารย์นิเทศก์สองท่าน และนักศึกษาบางคนเห็นว่าการวิจัยส่งผลกระทบต่องานฝึกสอน นักศึกษาฝึกสอนราวครึ่งหนึ่งเห็นว่างานวิจัยเป็นงานหนัก อย่างไรก็ตามทุกคนสามารถทำได้ บางคนรู้สึกภาคภูมิใจที่สามารถทำวิจัยได้ การวิจัยครั้งนี้มีอุปสรรคหลายอย่างที่จะต้องแก้ไขในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้ การเพิ่มความรู้เรื่องวิจัยในชั้นเรียนกับนักศึกษาฝึกสอน รูปแบบการนำเสนอเค้าโครงการวิจัย และความร่วมมือเขียนสะท้อนความเห็นของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอน ยิ่งไปกว่านั้นการวิจัยครั้งนี้ส่งผลให้คณาจารย์ภาควิชาการมัธยมศึกษา ต้องเปิดทำการเรียนการสอนวิชาการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนก่อนการออกทำการฝึกสอน

อภิเชษฐ ศิริรัตน์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลสันป่ายางหน่อม จังหวัดลำพูน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1. ด้านความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาและทักษะการคำนวณ เจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ 3. ด้านพฤติกรรมการเรียนในห้องเรียน กลุ่มที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลสันป่ายางหน่อม สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองลำพูน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 32 คน ทำการสอนวิชาคณิตศาสตร์ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) จำนวน 3 บทเรียน โดยใช้รูปแบบกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของ กิตติพร ปัญญาภิญโญพร (2539) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ก. ขั้นวางแผน ข. ขั้นปฏิบัติและรวบรวมข้อมูล และขั้น ค. ขั้นทบทวนและประเมินผลเพื่อปรับแผน 3 ขั้นตอนมีการปฏิบัติต่อเนื่องกันเป็นวงจรจนสามารถแก้ปัญหาของนักเรียนได้เป็นที่น่าพอใจ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาและมีทักษะการคิดคำนวณดีขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และต่อครูผู้สอนคณิตศาสตร์นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนในห้องเรียนเหมาะสมมากขึ้น

กฤษณา พึ่งธรรม (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตามแนวปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กลุ่มที่ศึกษา คือ นักเรียน จำนวน 18 คน ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ กิตติพร ปัญญาภิญโญผล และรูปแบบการเรียนการสอนและการประเมินผลของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนอยู่ในระดับดี นักเรียน 15 คน สอบผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ทุกจุดประสงค์โดยไม่ต้องมีการซ่อมเสริม อีก 3 คน ต้องมีการซ่อมเสริมในบางจุดประสงค์ นักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกิดการพัฒนาศักยภาพไปในทางที่ดีขึ้น มีพฤติกรรมทางบวกมากขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์และต่อครูคณิตศาสตร์

วีระพล ฉลาดแย้ม (2544 : บทคัดย่อ) ยังได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู โดยศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการทำวิจัย ซึ่งพบว่า มีครูประถมศึกษาในจังหวัดเพียงร้อยละ 15.21 ได้ทำการวิจัยในชั้นเรียน มีความรู้และทักษะในการวิจัยอยู่ในระดับ “น้อย” แต่มีความเห็นว่า ตนเองมีลักษณะของนักวิจัยอยู่ในระดับ “ดี” ปัญหาการทำวิจัยอยู่ในระดับ “มาก” ได้แก่ การขาดความรู้เกี่ยวกับหลักการวิจัย ขาดแหล่งศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการวิจัย ขาดงบประมาณ ไม่มีการสนับสนุนการวิจัย และไม่มีผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาในการทำวิจัย และมีความต้องการในระดับ “มาก” เกี่ยวกับงบประมาณสนับสนุนการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาในการวิจัย และแหล่งค้นคว้างานวิจัย

จาโรจน์ วงศ์กระจ่าง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ยึดนักเรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่โดยใช้ขั้นตอนการวิจัย 7 ขั้นตอน คือ ศึกษากลุ่มเป้าหมาย สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมาย ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหา วางแผนปฏิบัติงาน ปฏิบัติตามแผน ติดตามประเมินผลระหว่างปฏิบัติ และประเมินผลการวิจัย ผลการวิจัย พบว่า ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่ยึดนักเรียนเป็นสำคัญตามตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพัฒนาอยู่ในระดับดี 1 รายการ คือ ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพึ่งพาตนเอง และอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 6 รายการ ได้แก่ ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของนักเรียน จัดกิจกรรมเรียนรู้ที่เน้นการประเมินตนเอง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่คำนึงถึงรูปแบบการเรียนรู้เป็นกลุ่ม/รายบุคคล

เนตรชนก วงษ์ลิขิตเลิศ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาผลการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยวิธีการร่วมมือของครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ของกลุ่มโรงเรียนในเครือสารสาสน์ สังกัด

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน” โดยทำการศึกษาผลการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนโดยวิธีร่วมมือของครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษจำนวน 13 คน ผลการศึกษาปรากฏว่าผลการใช้กระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้วิธีการร่วมมือทำให้ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนได้ โดยมีรายงานการวิจัยที่มีคุณภาพเสร็จสมบูรณ์ในระดับดีมากร้อยละ 7.69 ระดับดี ร้อยละ 34.86 และระดับปานกลาง ร้อยละ 53.84 จำนวน 13 ฉบับ และความเห็นของครูผู้สอนภาษาอังกฤษต่อกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยวิธีร่วมมือมีระดับเหมาะสมระดับมาก และผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

สุพัฒน์ มีสกุล (2546 : บทคัดย่อ) ยังได้ใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมพัฒนาศักยภาพครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนคลองลานวิทยา จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 11 คน โดยมีรูปแบบการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอนคล้าย ๆ กับรูปแบบของ จิรชัย บูรณะฤทธิ์ทวี (2546 : บทคัดย่อ) คือ ขั้นวางแผนการดำเนินงาน ขั้นลงมือปฏิบัติตามแผน ขั้นการสังเกต และขั้นการสะท้อนผลกลับ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบบันทึกสำหรับครู แบบบันทึกสำหรับผู้วิจัย แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบประเมินรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครู เมื่อประเมินการเขียนรายงานของครู พบว่า ครูจำนวน 8 คน สามารถเขียนรายงานผลการวิจัยอยู่ในเกณฑ์ที่ดี และอีก 3 คน สามารถเขียนรายงานผลการวิจัยอยู่ในเกณฑ์พอใช้

ศักดา สวาทะนันทน์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบและผลการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีการดำเนินงาน 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เริ่มต้นการวิจัย ระยะที่ 2 ดำเนินการวิจัย และระยะที่ 3 สิ้นสุดการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการดำเนินงานที่มี 4 ขั้นตอน คือ 1.สร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง 2. กำหนดหลักการปฏิบัติงานร่วมกัน 3. ดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนภารกิจ 4. ประเมินผลการปฏิบัติงาน และผลการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า สมรรถนะการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของนักศึกษามีพัฒนาการดีขึ้น โดยระยะดำเนินการวิจัยและการนำเสนอผลงานวิจัยนักศึกษาทุกคนมีผลการประเมินสมรรถนะดังกล่าวในระดับดีถึงดีมากทุกตัวบ่งชี้และมีคุณภาพรายงานวิจัยอยู่ในระดับดีถึงดีมาก ส่วนสมรรถนะการได้มาซึ่งหัวข้อการวิจัยและคุณภาพของโครงร่างวิจัยอยู่ในระดับพอใช้ถึงดีและผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องและนักศึกษาพบว่า ผู้เกี่ยวข้องเกิดการเรียนรู้และเห็นคุณค่าของการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนว่ามีประโยชน์ทั้งต่อผู้สอน

และผู้เรียน ส่วนนักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาในชั้นเรียนจากการให้คำแนะนำของผู้เกี่ยวข้องและเพื่อนโดยผ่านกิจกรรมการนำเสนอผลงานและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนตระหนักถึงคุณค่าของการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในชั้นเรียนว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนางานในวิชาชีพ

งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยเกี่ยวกับการการนิเทศการสอน

ชายเดอร์ (Shyder 1991 : 45 - 58) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศทางการวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ ประการแรก เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมการทำวิจัยของมหาวิทยาลัย ประการที่สอง เพื่อศึกษาพัฒนาการของการจัดการของแผนกวิชาภายในมหาวิทยาลัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ วิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยซึ่งมีจำนวน 37 แห่ง ผลการศึกษาพบว่าอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่ดำเนินการวิจัย ร้อยละ 67 เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ภายในคณะของตนเอง กิจกรรมดังตัวอย่าง ได้แก่ การเป็นผู้ช่วยโครงการวิจัย การเข้าร่วมสัมมนาทางการวิจัยและยังไม่พบอีกว่า งบประมาณในการสนับสนุนการทำวิจัยเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อโครงการวิจัยในมหาวิทยาลัย

เคนเนท (Kenneth 1992 : 4-6) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาครูนักวิจัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของรัฐเพนซิลวาเนียตอนเหนือพบว่ามีบทสรุปเกี่ยวกับการวิจัยของครูทั้งหมด 6 ข้อใหญ่ๆ แต่ข้อสรุปที่ 3 ถึง 6 สะท้อนถึงความคิดของผู้เข้าร่วมในประเด็นการวิจัยของครูถึงขั้นตอนการพัฒนาบุคลากร โดยข้อสรุปที่ 3 คือ การสนับสนุนและให้ความร่วมมือจากฝ่ายบริหารที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความพยายามทำวิจัยของครู ข้อสรุปที่ 4 คือ การพิจารณาความคิดเห็นโดยผู้เข้าร่วมว่าด้วยการวิจัยในประเด็นการวิจัยในฐานะที่เป็นเครื่องมือพัฒนาวิชาชีพที่ได้ผล ข้อสรุป ที่ 5 อธิบายอุปสรรคที่เด่นๆ 2 อย่าง ต่องานวิจัยของครู คือ เวลาและทัศนคติโดยข้อสรุปที่ 6 คือ การส่งเสริมงานวิจัยของครูในโรงเรียนของรัฐเพนซิลวาเนียเพื่อพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ อย่างไรก็ดีต้องทำด้วยความสมัครใจ ทำเป็นระบบร่วมมือร่วมใจกับสิ่งที่ได้เพิ่มจากงานวิจัยนี้ คือ การอธิบายขั้นตอนการพัฒนาบุคลากร ซึ่งเป็นรูปแบบผสมผสานทฤษฎีและการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ของชั้นเรียน ทำให้ครูไม่เพียงแต่ได้เปรียบการสอนด้วยการสอบถาม ซึ่งใช้ห้องเรียนเป็นหลักเท่านั้น แต่ยังมีส่วนให้เกิดประโยชน์ต่อวงการวิจัยเพื่อการศึกษาที่ดีกว่า

แชมป์ (Schempp , P.G. 1995 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การเรียนรู้ในงานที่ทำ : วิเคราะห์การเสาะแสวงหาความรู้ของครู จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและวิเคราะห์เกณฑ์ที่ครูใช้ในการเสาะแสวงหาความรู้เพื่อใช้ในการสอนได้ประสบผลสำเร็จ โดยใช้กรณีศึกษากับครู 2 คนที่มีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนรัฐบาลที่ตั้งอยู่ด้านตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศสหรัฐอเมริกา เก็บรวบรวมข้อมูลโดย การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและใช้วีดีทัศน์บันทึกภาพวิเคราะห์เอกสาร สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการใช้เทคนิค Ethnographic เพื่อช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่าเกณฑ์ที่วัดความรู้ที่ชัดเจนของครูมี 5 องค์ประกอบ คือ การปฏิบัติการและการดำเนินการในชั้นเรียน (ครูได้สังเกตดูประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดจากการทำงานนำมาดำเนินการในชั้นเรียน) พฤติกรรมของครู (ครูได้จากการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานสอนของครูคนอื่น) ความรู้ด้านเนื้อหาวิชา (ครูได้ฐานความรู้มาจากความรู้เดิม ศึกษาตามความสนใจของตน หาจากแหล่งความรู้อื่น ๆ ที่สะดวกต่อการค้นคว้าและจากความสนใจของนักเรียน) ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู (ได้มาจากทั้ง 3 ข้อ ข้างต้นที่ผ่านการปฏิบัติฝึกฝน สาธิตและทำกิจกรรม) และเงื่อนไขภายนอก (เป็นอิทธิพลจากนอกชั้นเรียน เช่น กฎหมาย นโยบายของโรงเรียน เป็นต้น)

เด็นนิน (Dennin 1998 : 86-A) ได้วิจัยเกี่ยวกับผลกระทบวิธีการนิเทศด้วยตนเองสำหรับผู้รับการอบรบเป็นผู้แนะแนว พบว่า วิธีการนิเทศด้วยตนเองเพื่อเพิ่มการพัฒนาครูความเป็นมืออาชีพ และความสามารถในการนิเทศให้เกิดการพัฒนาอัตโนมัติ โดยใช้สถิติแบบ Non-Parametric ในการทดสอบผลกระทบดังกล่าว ปรากฏว่าไม่มีผลกระทบต่อการนิเทศตนเองแต่อย่างใด

เซมัวร์ (Seymour 1999 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคู่มือการนิเทศการสอนในชั้นเรียนของครูใหญ่ พบว่า ครูใหญ่หรือผู้บริหารควรสนับสนุนการนิเทศ การสอนในการเรียนการสอน และควรเพิ่มทักษะเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรให้กับครูผู้สอน รวมทั้งใช้กลยุทธ์ร่วมมือกันในการนิเทศการสอน

ทาบานิค ซิเนอร์ และ เกนเนธ (Tabachnick ; Zeichner and Kenneth 1999 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดและการกระทำ : การวิจัยในชั้นเรียนและการพัฒนาการศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการสนับสนุนวิธีการเปลี่ยนแปลงความคิดในการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ วิธีการนี้ตั้งสมมติฐานไว้ว่าเพียงแค่จากการสังเกตของครู ครูจะเกิดการเรียนรู้ พร้อม ๆ กับการทบทวนถึงวิธีการสอนได้ด้วยตนเอง ด้วยวิธีการวิจัย การวิจัยในชั้นเรียนจะช่วยให้ครูสามารถปรับปรุง ความเข้าใจในเรื่องของความคิดของนักเรียนในการเรียนวิทยาศาสตร์ แต่ไม่สามารถจำนำเอาวิธีการสอนที่แตกต่างกันเข้ามาร่วมกันเปลี่ยนแปลงความคิดของนักเรียนได้มากนัก

โรบินสัน (Robinson 2000 : 80-A) ได้วิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจในงานของครูและระดับการนิเทศแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามการปฏิบัติการนิเทศแบบมีส่วนร่วมของ ซินเดอร์ พาแวน ในโรงเรียน 15 แห่งเพื่อแยกความพึงพอใจในงานครู โดยเลือกจากโรงเรียนแต่ละระดับโดยการสุ่ม พบว่า การเพิ่มการนิเทศแบบมีส่วนร่วมในการสะท้อนผลข้อมูลย้อนกลับสามารถเพิ่มความพึงพอใจในงานของครูระหว่างในโรงเรียนประถมศึกษา

งานวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

ฟอร์ไซท (Forsythe 1993 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู ซึ่งให้นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผลในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินด้วยตนเอง โดยการให้มีส่วนร่วมในการกำหนดหัวข้อสำหรับการประเมินและวางแผนการประเมิน ในด้านข้อมูลทางสังคม การบ้านวิชาคณิตศาสตร์และการตัดสินใจในการกำหนดเนื้อหาในแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ส่วนผู้ปกครองจะเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) จากแฟ้มสะสมงาน การประชุมหนังสือพิมพ์ของโรงเรียนและการสัมภาษณ์โดยตรง ซึ่งครูจะได้ข้อมูลจากการบันทึกสั้น ๆ (Anecdotal) การสังเกตการเขียนบันทึกแบบ Journal writing และการแสดงออก กระบวนการวิจัยนี้ใช้เวลา 4 เดือน โดยที่ผู้ปกครองและครูร่วมมือกันในการติต่อสื่อสารในเรื่องของการประเมินผล ซึ่งเป็นการประเมินผลที่เปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิม ๆ ไปสู่การประเมินผลแบบไตรภาคี โดยเป็นการร่วมมือกันระหว่าง 3 ฝ่าย ได้แก่ ผู้ปกครอง นักเรียน ครู ผลที่ได้เป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับครูแต่ละคนและโรงเรียน เกี่ยวกับหลักสูตรและวิธีการประเมินผลการเรียน

เอลิสัน (Eliasson 1994 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้งานวิจัย : กรณีศึกษาระหว่างนักเรียนฝึกหัดครูและครูที่ร่วมงานกันมาส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและงานวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน จากผลการวิจัย พบว่า ครูสามารถเป็นนักวิจัยได้ แต่ต้องใช้เวลาและการวางแผนในการส่งเสริมทักษะ การเปลี่ยนเจตคติและแก้ปัญหาความคิดของครูในการเป็นนักวิจัยต้องได้รับการริเริ่มตั้งแต่ในหลักสูตรเมื่อตอนฝึกหัดครู แต่การพัฒนาความสามารถเป็นกระบวนการตามระดับชั้น ซึ่งเริ่มต้นเมื่อตอนฝึกหัดครู และดำเนินต่อเนื่องไปตลอดการประกอบอาชีพของครู การมีส่วนร่วมในงานวิจัยนี้ ได้สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ร่วมงานซึ่งได้แก่ นักเรียนฝึกหัดครู ครู และอาจารย์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้ร่วมงานวิจัย

เกวนโดลิน และโคเวน (Gwnedolyn and Cowen 2000 : บทคัดย่อ) ได้ร่วมกันดำเนินโครงการสนับสนุนให้ครูเป็นนักวิจัย เพื่อประเมินผลการการเรียนรู้ด้วยการวิจัยในชั้นเรียน โดยได้

ร่วมกับมหาวิทยาลัยโอไฮโอ สนับสนุนให้ครูในโรงเรียนของชุมชนเอลค์ฮาร์ด ในรัฐอินเดียน่า ที่มีความหลากหลายในพื้นฐานการสอน ได้แบ่งเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อทำวิจัยในชั้นเรียนร่วมกัน ซึ่งถือเป็นเรื่องใหม่ โดยเริ่มดำเนินการด้วยครูเพียง 5 คนเท่านั้น โครงการนี้ประสบความสำเร็จมาก จนกระทั่งผู้บริหารของโรงเรียน ต้องขยายโอกาสไปให้กับครูอื่น ๆ บ้าง จึงได้ขอเงินทุนสนับสนุนจากรัฐมาขยายงาน ทำให้ในปีต่อมา มีครูถึง 67 คน ได้เข้าร่วมทำโครงการวิจัยในชั้นเรียนสำเร็จอีก 22 โครงการ ในปีที่สอง มีครูถึง 62 คน ได้เข้าร่วมโครงการ และทำวิจัยสำเร็จถึง 82 โครงการ และในช่วงปีที่สาม มีครูอีก 50 คน เข้าร่วมและดำเนินโครงการสำเร็จอีก 17 โครงการ ผลการเข้าร่วมโครงการของครู พบว่า ครูได้รับข้อมูลอันมีค่าต่อการจัดการเรียนการสอน และมีความรู้สึกมั่นคงในวิชาชีพ จึงทำให้เชื่อได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียน จะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการปฏิรูปโรงเรียน และการพัฒนาวิชาชีพ สนับสนุนนักเรียนให้มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สนับสนุนการเรียนการสอนที่ทำให้ได้รับผลตอบสนองสะท้อนกลับมาจากผู้เรียน เกิดการยอมรับในเนื้อหาที่เรียน ร่วมทั้งครูแต่ละคนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้เพิ่มเติม และรู้สึกว่าได้รับการส่งเสริมจากกลุ่มเกี่ยวกับอาชีพ

ไวด์แมน (Wideman 2002 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขผลการเรียนของนักเรียนโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ และผลการสอบของเขตพื้นที่ (provincial test results) การทดลองเกิดขึ้นในช่วงปีการศึกษา 1999 - 2000 มีครูผู้สอนเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน และผู้ฝึกทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ จำนวน 5 คน ซึ่งมาจากหลายโรงเรียน ทำการทดลองนักเรียน เกรด 3 และ เกรด 6 การวิจัยครั้งนี้เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการทดสอบของสำนักงานตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 1999 (Education Quality and Accountability Office : EQAO) แล้วให้ข้อมูลย้อนกลับที่ถูกต้องแก่ครูผู้สอน จากนั้นให้ครูผู้สอนจับคู่กันในลักษณะของกัลยาณมิตรเพื่อให้ข้อเสนอแนะ คำติชมซึ่งกันและกัน (critical friends) โดยร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลของโรงเรียนตนเอง จากนั้นกำหนดปัญหาที่จะทำการปรับปรุงแก้ไข ตั้งคำถามการวิจัย สาเหตุ เก็บข้อมูลเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงาน และบันทึกข้อมูล หลังการทดลองจากการประเมินผลโดยตัวครูผู้สอนเองและจากการทดสอบนักเรียน โดยใช้แบบทดสอบของสำนักงานตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ปี 2000 (EQAO 2000) ผลที่ปรากฏ แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการแก้ปัญหา ว่าการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ และการให้ข้อมูลย้อนกลับที่ถูกต้อง เป็นวิธีแก้ไขปรับปรุง ผลการเรียนของนักเรียนได้ และเป็นการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมืออาชีพ

เยสส์ (Yeatts 2002 : 218) ได้ศึกษาผลการวิจัยเรื่องการใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการของครูและนักเรียนในชั้นเรียน พบว่า ครูและนักเรียนได้รับประโยชน์อย่างมากในการใช้วิธีการวิจัยเชิง

ปฏิบัติการ ทำให้ครูมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้นสามารถปรับปรุงและประสบความสำเร็จในการร่วมกันจัดการเรียนการสอน

Su-Ching Lin (2003 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบร่วมมือ เพื่อปรับปรุง แก้ไขวินัยในชั้นเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ครูรู้จักใช้กลยุทธ์และเทคนิคการสอนในการตัดสินใจแก้ปัญหาในชั้นเรียนของตนเอง กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบร่วมมือที่แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การตั้งคำถามการวิจัย 2) การวางแผน 3) การลงมือปฏิบัติตามแผน 4) การสังเกต และ 5) การสะท้อนผล ในทุกขั้นของกระบวนการวิจัยในการทดลองนี้ มีครูที่เริ่มฝึกหัดทำวิจัย จำนวน 1 คน และมีครูที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายแห่ง ได้แก่ บันทึกประจำวันที่เขียนโดยครูที่เริ่มฝึกหัดทำวิจัย การประชุมสัมมนา และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบร่วมมือช่วยให้ครูมีความเข้าใจในกลยุทธ์การสอนของตนเอง ซึ่งทำให้ครูที่เริ่มฝึกหัดทำวิจัยเกิดความรู้สึกถึงความแตกต่างของชั้นเรียนที่ตนเองสอนและพยายามปรับปรุง แก้ไขให้ประสบผลสำเร็จ

สรุป

ในการศึกษา เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้ 1) การนิเทศการสอน ได้แก่ การนิเทศภายในโรงเรียน การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ การนิเทศแบบพัฒนาการ ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการสอน 2) การออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบ 3) การวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ ความหมายและความสำคัญของการวิจัย ขั้นตอนการวิจัย และประโยชน์ของการวิจัย 4) แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ 5) ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และ 6) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศ การนิเทศการสอน และการวิจัยในชั้นเรียน

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้า เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของตนเองอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา 2) กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา 3) พัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4) การดำเนินการตามแผน และ 5) สรุปผล

และเขียนรายงาน ทั้งนี้การทำวิจัยในชั้นเรียนให้มีประสิทธิผล นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างแท้จริงนั้น ผู้นิเทศ จะมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา และให้การสนับสนุนส่งเสริม ให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จากการศึกษาเรื่องการนิเทศการสอนหลากหลายวิธีการ สรุปได้ว่า การนิเทศการสอนแบบหลากหลายวิธีการเป็นการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนที่สามารถนำไปใช้ได้ในโรงเรียนทุกแห่ง มีความเหมาะสมสำหรับครูแต่กลุ่ม ซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อม ความต้องการ ความสนใจ แรงจูงใจ และศักยภาพของครู จุดเด่นของการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ก็คือ ครูมีโอกาสเลือกรับวิธีการนิเทศที่ตนเองชอบ ซึ่งมีวิธีการนิเทศ 4 วิธี คือ 1) การนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision) 2) การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ (Cooperative Professional Development) 3) การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development) และ 4) การนิเทศโดยผู้บริหาร (Administrative Monitoring) ซึ่งในการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการต้องอาศัยความรู้ ทักษะด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และทักษะด้านเทคนิค ที่อยู่ภายใต้หลักการ แนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักการ แนวคิด และทฤษฎีการสื่อสาร การเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ และการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนหลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาร่วมกับการออกแบบระบบการเรียนการสอน เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบและสังเคราะห์รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นการประยุกต์ใช้กระบวนการออกแบบการเรียนการสอน ADDIE Model ตามแนวคิดของ เควิน ครูส (Kevin Kruse 2008 : 1) ร่วมกับกรอบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) กำหนดขั้นตอนการวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศ โดยมีครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 เป็นหน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ซึ่งมีขั้นตอนในการวิจัยตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ (Analysis) = การวิจัย Research$_1$ (R_1) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและการพัฒนา (Design and Development) = การพัฒนา Development$_1$ (D_1) : การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) = การวิจัย Research$_2$ (R_2) : การนำรูปแบบไปใช้

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล (Evaluation) = การพัฒนา Development$_2$ (D_2): การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ

การดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นตอนสรุปได้ตามแผนภูมิที่ 7 (หน้าถัดไป) และมีรายละเอียดดังนี้

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดของการดำเนินการแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ (Analysis) = การวิจัย Research$_1$ (R_1) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เป็นการศึกษาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ และได้แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ด้วยการศึกษาข้อมูลดังกล่าว ประกอบด้วย 1) การศึกษาวิเคราะห์สิ่งที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริง 2) การศึกษาวิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) การระบุเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์

ในการศึกษาวิเคราะห์สิ่งที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริง ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเชิงนโยบาย เป้าหมายจากข้อกำหนดกฎหมายระดับชาติ และฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู และการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ด้วยวิธีการศึกษาเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน ส่วนวิเคราะห์หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษา หลักการแนวคิดการวิจัยและพัฒนา การออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบ การนิเทศการสอน การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ การนิเทศแบบพัฒนาการ การวิจัยในชั้นเรียน และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ด้วยวิธีการศึกษาเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและการพัฒนา (Design and Development) = การพัฒนา Development$_1$ (D_1) : การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ

เป็นขั้นที่ดำเนินการร่วมกันทั้งการออกแบบและพัฒนา (Design and Development) กับการศึกษาวิจัยด้วยการนำข้อมูลพื้นฐานมาสังเคราะห์ร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศ และนำต้นแบบรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบความสมเหตุสมผล โดยผู้เชี่ยวชาญ (Development$_1$: D_1)

นำผลที่ได้จากการตรวจสอบไปแก้ไขปรับปรุงต้นแบบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการพัฒนาเครื่องมือต่าง ๆ ในแต่ละองค์ประกอบและกระบวนการของรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) = การวิจัย Research$_2$ (R_2) : การนำรูปแบบไปใช้

เป็นการนำต้นแบบรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในภาคสนาม โดยใช้การวิจัยเชิงทดลองแบบการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล (Evaluation) = การพัฒนา Development$_2$ (D_2): การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ

เป็นขั้นของการพัฒนา ประกอบด้วย การประเมินผลก่อนการนิเทศ ระหว่างการนิเทศ และหลังการนิเทศ รวมทั้งการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลไปปรับปรุงรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) ให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

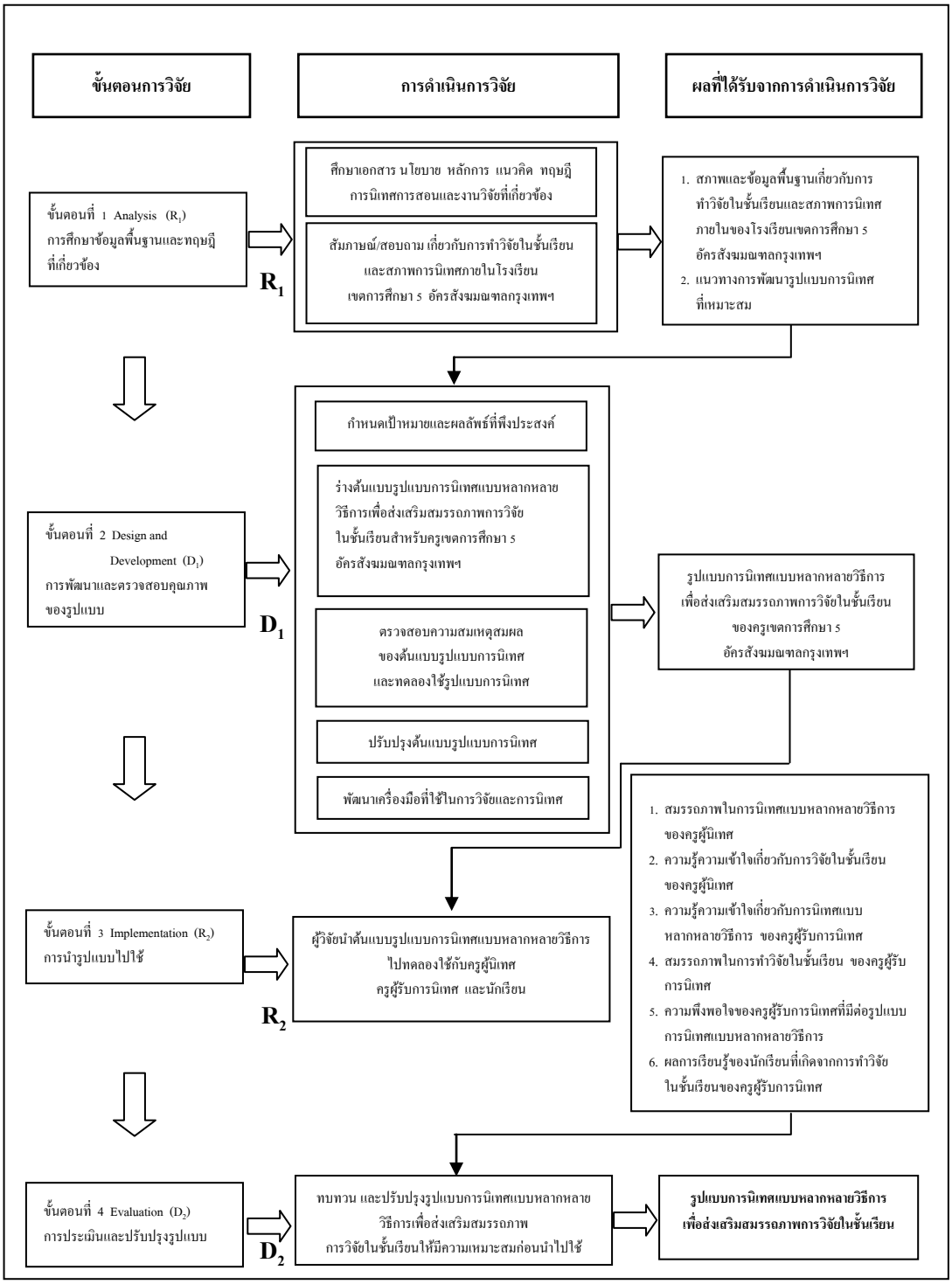

แผนภูมิที่ 7 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

กระบวนการของการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดของการดำเนินการแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ (Analysis) = การวิจัย Research$_1$ (R_1) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เป็นการศึกษาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ และได้แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ด้วยการศึกษาข้อมูลดังกล่าว ประกอบด้วย 1) การศึกษาวิเคราะห์สิ่งที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริง 2) การศึกษาวิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ 3) การระบุเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

วิธีดำเนินการ

1. วิเคราะห์นโยบาย เป้าหมายในการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียนและการนิเทศการสอนจากเอกสารข้อกำหนดกฎหมาย ของฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และหน่วยงานทุกระดับซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวัง
2. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนและการนิเทศภายในโรงเรียนเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง
3. วิเคราะห์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน
4. วิเคราะห์เอกสาร ทฤษฎี หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน
5. วิเคราะห์หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีดังนี้

1. แบบวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมาย ซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวัง ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวน 1 ฉบับ

2. แบบสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันและความต้องการของผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน และการนิเทศภายในโรงเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวน 1 ฉบับ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ฉบับที่ 1 แบบวิเคราะห์เอกสาร นโยบาย เป้าหมายการวิจัยในชั้นเรียนซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวัง ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ศึกษาเอกสารการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร

2. สร้างแบบวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมายจากข้อกำหนดกฎหมาย ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ รวมทั้งฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังในการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน และการนิเทศภายในโรงเรียน ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน ทฤษฎี หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนและการนิเทศภายในโรงเรียน และหลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบ

3. นำแบบวิเคราะห์เอกสารที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำไปปรับปรุง แก้ไข

4. นำแบบวิเคราะห์เอกสารที่ปรับปรุง แก้ไข แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยใช้เกณฑ์การพิจารณา คือ

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน +1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 0
เห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน -1

เมื่อนำผลการพิจารณามาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้เทคนิคของ Rovineli and Hambleton (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2536 : 117) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนของผู้เชี่ยวชาญ

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

5. นำแบบวิเคราะห์เอกสารไปปรับปรุง แก้ไข เกี่ยวกับรายละเอียดของคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ 8

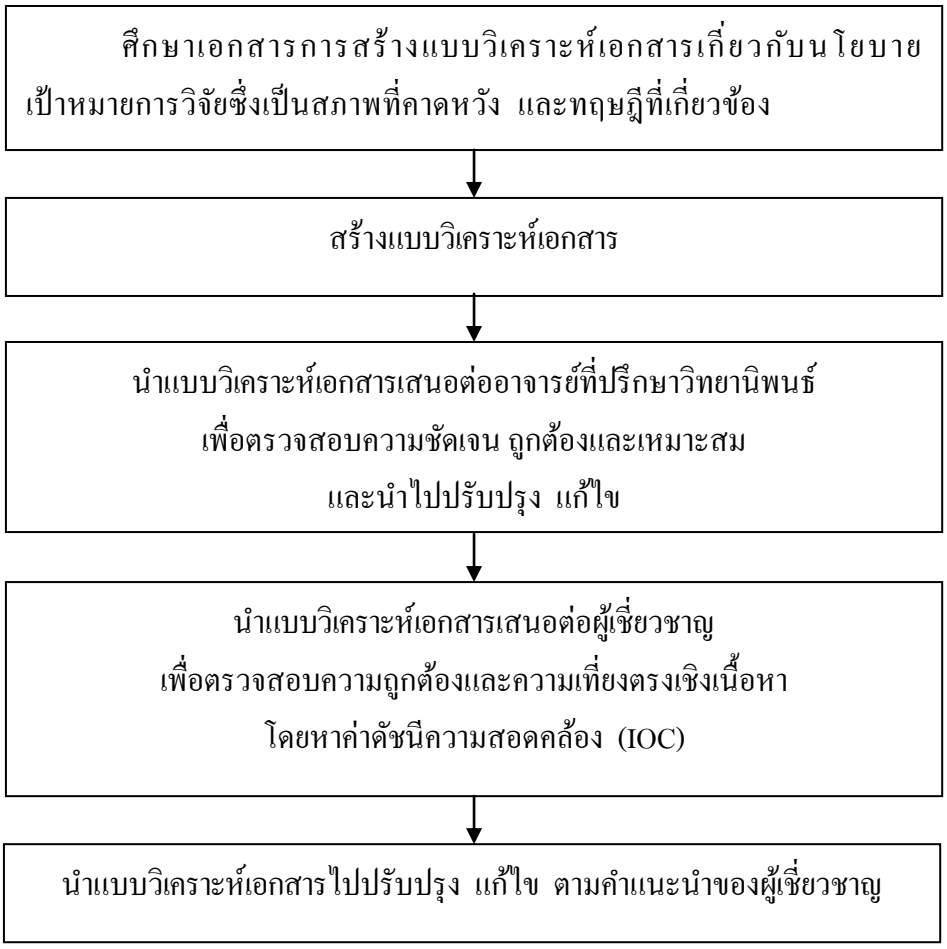

แผนภูมิที่ 8 ขั้นตอนการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบวิเคราะห์เอกสาร มาวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในรูปแบบพรรณนาความ

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน ฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการการทำวิจัยในชั้นเรียนและการนิเทศภายในโรงเรียนของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและประเมินความต้องการจำเป็นของการนิเทศการสอน เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวทางและประเด็นในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุม ตรงตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ตามขอบข่ายที่กำหนดไว้

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำไปปรับปรุง แก้ไข

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุง แก้ไข แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

5. นำแบบสัมภาษณ์ไปปรับปรุง แก้ไข เกี่ยวกับรายละเอียดของคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ 9

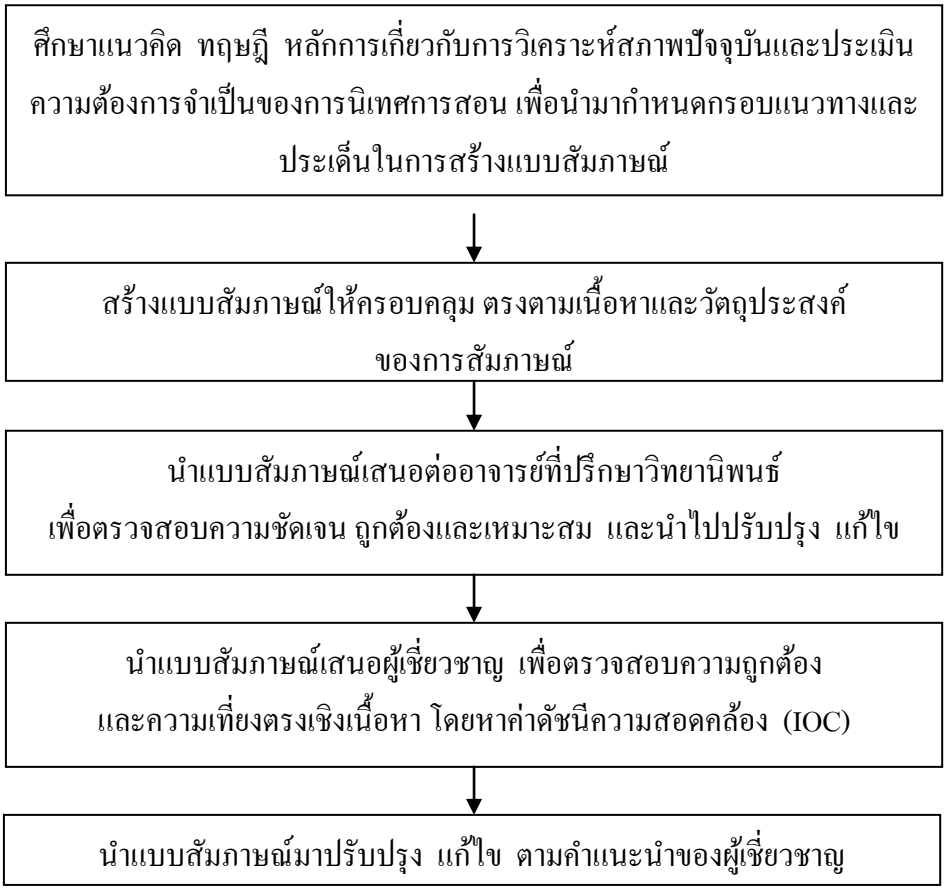

แผนภูมิที่ 9 ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการในการทำวิจัยในชั้นเรียนและการนิเทศภายในโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน ฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการการทำวิจัยในชั้นเรียนและการนิเทศภายในโรงเรียนมาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในรูปแบบพรรณนาความ

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและการพัฒนา (Design and Development) = การพัฒนา Development$_1$ (D_1) : การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ

เป็นขั้นที่ดำเนินการร่วมกันทั้งการออกแบบและพัฒนา (Design and Development) กับการศึกษาวิจัยด้วยการนำข้อมูลพื้นฐานมาสังเคราะห์ร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศ และนำต้นแบบรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบความสมเหตุสมผล โดยผู้เชี่ยวชาญ (Development$_1$: D_1)

นำผลที่ได้จากการตรวจสอบไปแก้ไขปรับปรุงต้นแบบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการพัฒนาเครื่องมือต่าง ๆ ในแต่ละองค์ประกอบและกระบวนการของรูปแบบ

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน

2. ตรวจสอบร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน

3. ปรับปรุง แก้ไข ต้นแบบรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน

4. พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน 2) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ 3) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน 4) แบบประเมินความสามารถในการนิเทศ 5) แบบสังเกตและบันทึกการทำวิจัยในชั้นเรียน 6) แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศ 7) แบบประเมินความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน 8) แบบประเมินความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน 9) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ 10) ประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบ

1. แบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดแบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของร่างรูปแบบที่ชัดเจน

2. สร้างแบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของร่างรูปแบบให้ครอบคลุมและตรงตามประเด็น

3. นำแบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของร่างรูปแบบที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำไปปรับปรุง แก้ไข

4. นำแบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของร่างรูปแบบที่ปรับปรุง แก้ไข แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 - 1.00

5. นำแบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้และความสอดคล้องของร่างรูปแบบไปปรับปรุง แก้ไข เกี่ยวกับข้อคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความได้ง่ายตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ 10

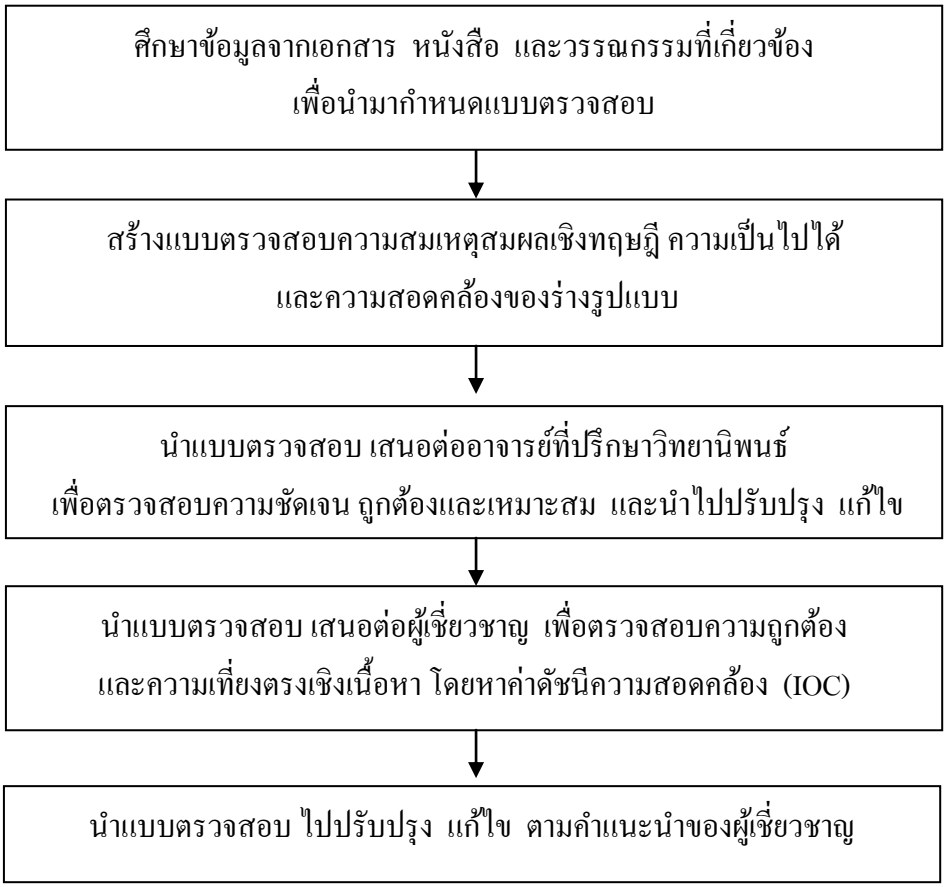

แผนภูมิที่ 10 ขั้นตอนการพัฒนาแบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้
และความสอดคล้องของร่างรูปแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การพิจารณาความเหมาะสม ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ถ้ามีค่า ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อนั้นมีความเหมาะสม ถ้าข้อใดต่ำกว่า 0.50 จะพิจารณาเหตุผลและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเป็นรายข้อเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลภายหลังที่ได้พัฒนารูปแบบการนิเทศเสร็จสิ้นแล้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ รายละเอียดดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 10 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน

ฉบับที่ 2 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

ฉบับที่ 3 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

ฉบับที่ 4 แบบประเมินความสามารถในการนิเทศ

ฉบับที่ 5 แบบสังเกตสังเกตพฤติกรรมการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน

ฉบับที่ 6 แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศ

ฉบับที่ 7 แบบประเมินความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน

ฉบับที่ 8 แบบประเมินความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

ฉบับที่ 9 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

ฉบับที่ 10 ประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศสำหรับครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ คือ

1. แผนนิเทศแบบให้คำปรึกษา , แบบเพื่อนช่วยเพื่อน และแบบพัฒนาตนเอง
2. แบบสังเกตการสอน
3. แบบบันทึกประจำวัน (Journal Writing)
4. แผนการจัดการเรียนรู้
5. แบบทดสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวทางและประเด็นในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุม ตรงตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ตามขอบข่ายที่กำหนดไว้

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำไปปรับปรุง แก้ไข

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุง แก้ไข แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

5. นำแบบสัมภาษณ์ไปปรับปรุง แก้ไข เกี่ยวกับรายละเอียดของคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ 11

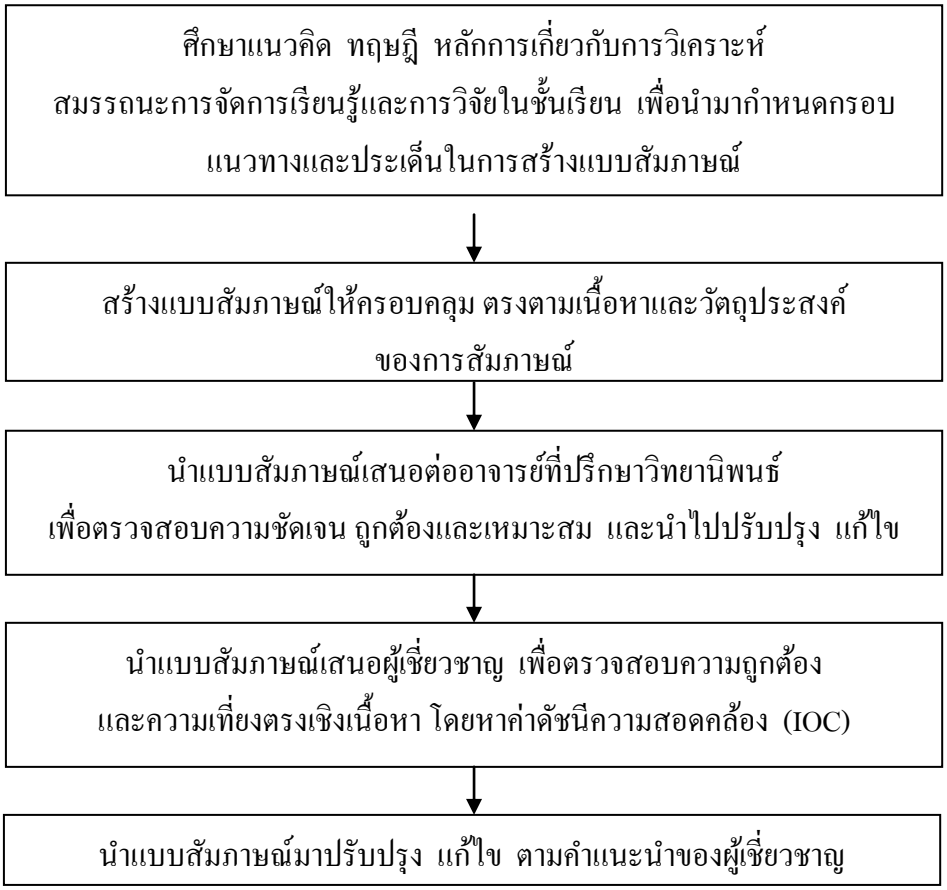

แผนภูมิที่ 11 ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน

ฉบับที่ 2 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ก่อนและหลังจากได้รับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย มีลักษณะข้อสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ กระบวนการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผล และการเขียนรายงานการวิจัย โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ถ้าตอบถูกให้ข้อละ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดหรือไม่ตอบให้ข้อละ 0 คะแนน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนจากเอกสาร หนังสือ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดแบบทดสอบ ประเด็นที่ต้องการวัดและนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2. สร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมและตรงตามเนื้อหา ความรู้ เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน

3. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำไปปรับปรุง แก้ไข

4. นำแบบทดสอบที่ปรับปรุง แก้ไข แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

5. นำแบบทดสอบไปปรับปรุง แก้ไข เกี่ยวกับข้อคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ 12

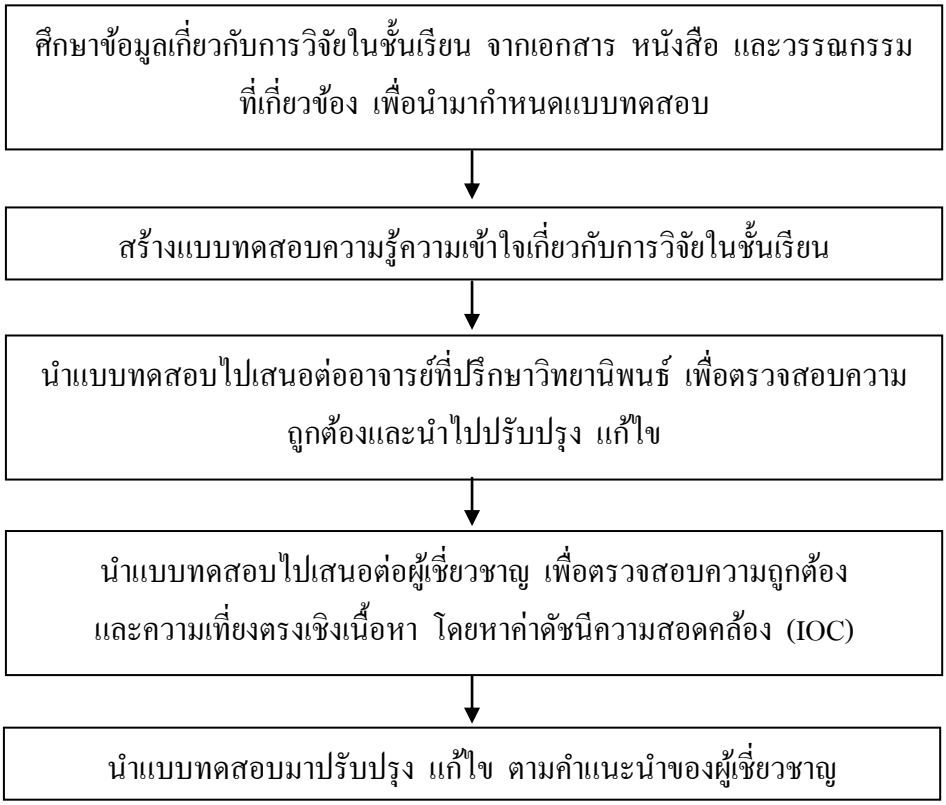

แผนภูมิที่ 12 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

ฉบับที่ 3 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ
ก่อนและหลังจากได้รับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย มีลักษณะข้อสอบแบบถูก ผิด จำนวน 20 ข้อ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความหมาย รูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ขั้นตอนการนิเทศ ประโยชน์ของการนิเทศ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ถ้าตอบถูกให้ข้อละ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดให้ข้อละ 0 คะแนน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ จากเอกสาร หนังสือ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดแบบทดสอบ ประเด็นที่ต้องการวัดและนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2. สร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมและตรงตามเนื้อหา ความรู้ เกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

3. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำไปปรับปรุง แก้ไข

4. นำแบบทดสอบที่ปรับปรุง แก้ไข แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

5. นำแบบทดสอบไปปรับปรุง แก้ไข เกี่ยวกับข้อคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ 13

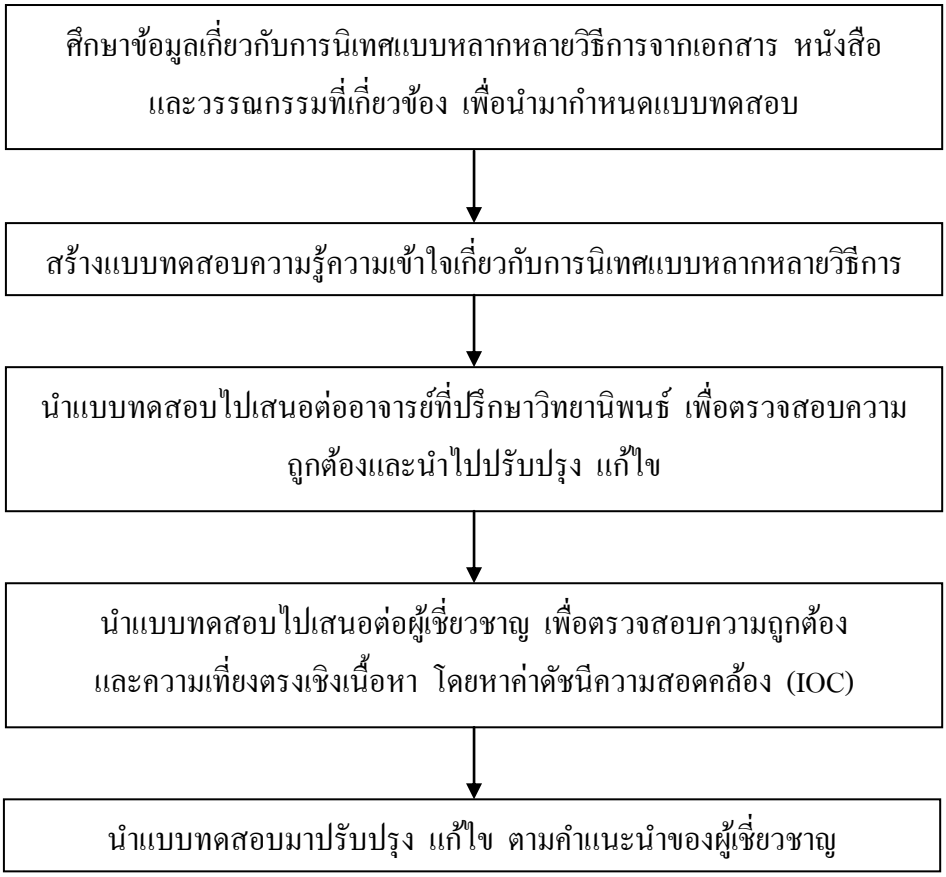

แผนภูมิที่ 13 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

ฉบับที่ 4 แบบประเมินความสามารถในการนิเทศ

เป็นการประเมินตนเองในการนิเทศการสอน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ ซึ่งเป็นการประเมินพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งมีเกณฑ์ระดับคุณภาพ แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับ 5 มากที่สุด หมายถึง มีพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นประจำสม่ำเสมอหรือทุกครั้ง
ระดับ 4 มาก หมายถึง มีพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นส่วนใหญ่
ระดับ 3 ปานกลาง หมายถึง มีพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นบางครั้ง
ระดับ 2 น้อย หมายถึง มีพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นส่วนน้อย
ระดับ 1 น้อยที่สุด หมายถึง มีพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นน้อยมาก

ผู้วิจัยได้ร่วมกับผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศและปรึกษากับที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการให้ความหมายโดยการให้ค่าร้อยละเฉลี่ยเป็นรายข้อ ดังนี้

ตั้งแต่ 85.00 ขึ้นไป หมายถึง มีความสามารถในการนิเทศอยู่ในระดับสูงมาก
75.00 – 84.00 หมายถึง มีความสามารถในการนิเทศอยู่ในระดับสูง
65.00 – 74.00 หมายถึง มีความสามารถในการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง
55.00 – 74.00 หมายถึง มีความสามารถในการนิเทศอยู่ในระดับต่ำ
ต่ำกว่า 55.00 หมายถึง มีความสามารถในการนิเทศอยู่ในระดับต่ำมาก

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบประเมินความสามารถในการนิเทศ ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือแบบประเมินความสามารถที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แล้วนำข้อมูลมาพิจารณาถึงความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจริง เพื่อจัดทำเครื่องมือแบบประเมินความสามารถ

2. สร้างเครื่องมือประเมินความสามารถในการนิเทศตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนด

3. นำแบบประเมินความสามารถที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำไปปรับปรุง แก้ไข

4. นำแบบประเมินความสามารถที่ปรับปรุง แก้ไข แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

5. นำแบบประเมินความสามารถไปปรับปรุง แก้ไข เกี่ยวกับข้อคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ 14

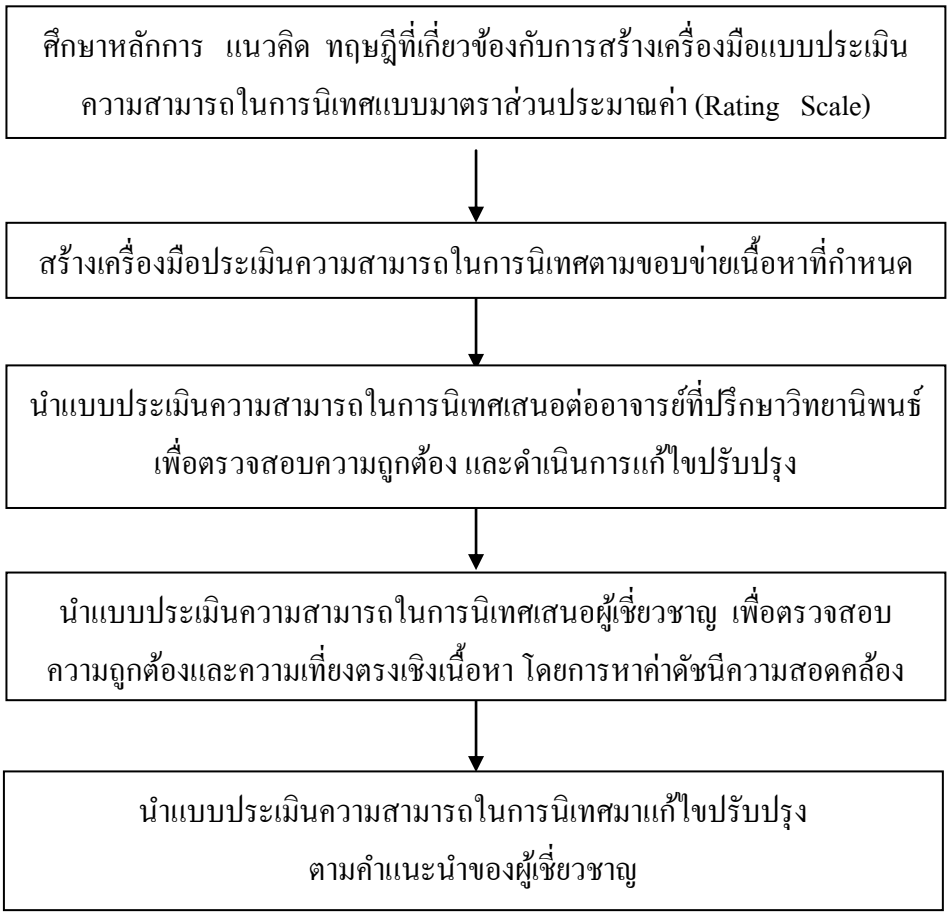

แผนภูมิที่ 14 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบประเมินความสามารถในการนิเทศ

ฉบับที่ 5 แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน

เป็นการสังเกตจากการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนโดยครูผู้นิเทศ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือการนิเทศการสอน การสังเกตการสอน แล้วนำข้อมูลมาประมวลจัดทำเครื่องมือ

2. สร้างเครื่องมือสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน ตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนด

3. นำแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำไปปรับปรุง แก้ไข

4. นำแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนที่ปรับปรุงแก้ไข แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

5. นำแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน ไปปรับปรุงแก้ไข เกี่ยวกับข้อคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ 15

แผนภูมิที่ 15 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน

ฉบับที่ 5 แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศ

ประเมินจากการนิเทศการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้นิเทศ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศ ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือการนิเทศการสอน การสังเกตการสอน แล้วนำข้อมูลมาประมวลจัดทำเครื่องมือ

2. สร้างเครื่องมือสังเกตสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศ ตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนด

3. นำแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศ ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำไปปรับปรุง แก้ไข

4. นำแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศ ที่ปรับปรุง แก้ไข แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

5. นำแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศไปปรับปรุง แก้ไข เกี่ยวกับข้อคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ 16

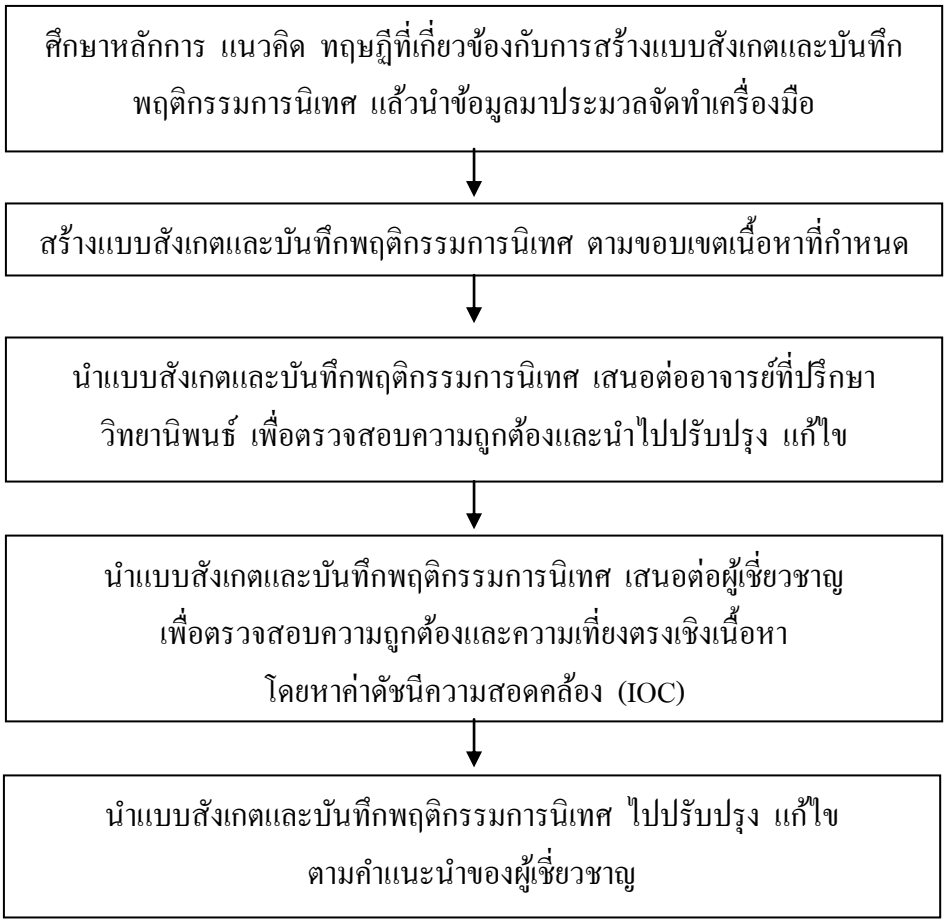

แผนภูมิที่ 16 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศ

ฉบับที่ 7 แบบประเมินความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน

ประเมินจากความสามารถในการเขียนโครงการวิจัย โดยผู้วิจัย ครูผู้นิเทศ และผู้นิเทศ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 12 ข้อ ซึ่งเป็นการประเมินพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งมีเกณฑ์ระดับคุณภาพ แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับ 5 มากที่สุด หมายถึง โครงการวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ถูกต้อง ชัดเจน และครบถ้วน

ระดับ 4 มาก หมายถึง โครงการวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ถูกต้อง ชัดเจน แต่ไม่ครบถ้วน

ระดับ 3 ปานกลาง หมายถึง โครงการวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ถูกต้อง แต่ไม่ค่อยชัดเจน แต่ครบถ้วน

ระดับ 2 น้อย หมายถึง โครงการวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ถูกต้อง แต่ไม่ชัดเจน และไม่ครบถ้วน

ระดับ 1 น้อยที่สุด หมายถึง โครงการวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ไม่ถูกต้อง ไม่ชัดเจน และไม่ครบถ้วน

ผู้วิจัยได้ร่วมกับผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศและปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการให้ความหมายโดยการให้ค่าร้อยละเฉลี่ยเป็นรายข้อ ดังนี้

ตั้งแต่ 85.00 ขึ้นไป	หมายถึง	มีความสามารถในการทำโครงการวิจัยอยู่ในระดับสูงมาก
75.00 – 84.00	หมายถึง	มีความสามารถในการทำโครงการวิจัยอยู่ในระดับสูง
65.00 – 74.00	หมายถึง	มีความสามารถในการทำโครงการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง
55.00 – 64.00	หมายถึง	มีความสามารถในการทำโครงการวิจัยอยู่ในระดับต่ำ
ต่ำกว่า 55.00	หมายถึง	มีความสามารถในการทำโครงการวิจัยอยู่ในระดับต่ำมาก

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบประเมินความสามารถ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนจากเอกสาร หนังสือ และวรรณกรรม เพื่อนำข้อมูลมากำหนดโครงสร้างของเครื่องมือวัด และประเด็นที่ต้องการวัดและนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2. สร้างแบบประเมินความสามารถการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียนให้ครอบคลุมตรงตามเนื้อหา ความรู้ เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน

3. นำแบบประเมินความสามารถที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำไปปรับปรุง แก้ไข

4. นำแบบประเมินความสามารถที่ปรับปรุง แก้ไข แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

5. นำแบบประเมินความสามารถไปปรับปรุง แก้ไข เกี่ยวกับข้อคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ 17

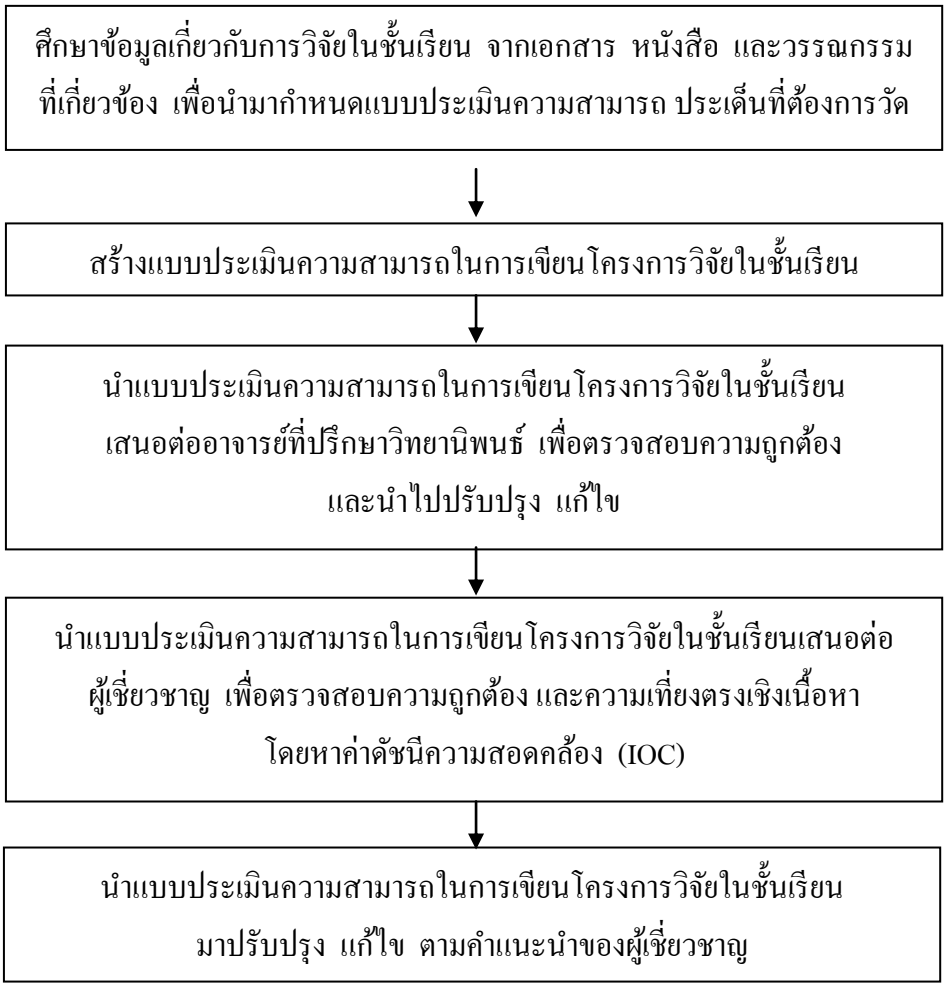

แผนภูมิที่ 17 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบประเมินความสามารถในการเขียนโครงการวิจัย ในชั้นเรียน

ฉบับที่ 8 แบบประเมินความสามารถในการเขียนรายงานวิจัยในชั้นเรียน ประเมินจากความสามารถในการเขียนรายงานวิจัยในชั้นเรียน โดยผู้วิจัย ครูผู้นิเทศ และผู้นิเทศ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ ซึ่งเป็นการประเมินพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งมีเกณฑ์ระดับคุณภาพ คือ

ระดับ 5 มากที่สุด หมายถึง รายงานวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ถูกต้อง ชัดเจน และครบถ้วน

ระดับ 4 มาก หมายถึง รายงานวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ถูกต้อง ชัดเจน แต่ไม่ครบถ้วน

ระดับ 3 ปานกลาง หมายถึง รายงานวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ถูกต้อง แต่ไม่ค่อยชัดเจน แต่ครบถ้วน

ระดับ 2 น้อย หมายถึง รายงานวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ถูกต้อง แต่ไม่ชัดเจน และไม่ครบถ้วน

ระดับ 1 น้อยที่สุด หมายถึง โครงการวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ไม่ถูกต้อง ไม่ชัดเจน และไม่ครบถ้วน

ผู้วิจัยได้ร่วมกับผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศและปรึกษากับที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการให้ความหมายโดยการให้ค่าร้อยละเฉลี่ยเป็นรายข้อ ดังนี้

ตั้งแต่ 85.00 ขึ้นไป	หมายถึง	มีสามารถในการเขียนรายงานวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับสูงมาก
75.00 – 84.00	หมายถึง	มีสามารถในการเขียนรายงานวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับสูง
65.00 – 74.00	หมายถึง	มีสามารถในการเขียนรายงานวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
55.00 – 64.00	หมายถึง	มีสามารถในการเขียนรายงานวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับต่ำ
ต่ำกว่า 55.00	หมายถึง	มีสามารถในการเขียนรายงานวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับต่ำมาก

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบประเมินความสามารถ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนจากเอกสาร หนังสือ และวรรณกรรม เพื่อนำข้อมูลมากำหนดโครงสร้างของเครื่องมือวัด และประเด็นที่ต้องการวัดและนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2. สร้างแบบประเมินความสามารถในการเขียนรายงานวิจัยในชั้นเรียนให้ครอบคลุมตรงตามเนื้อหา ความรู้ เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน

3. นำแบบประเมินความสามารถที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำไปปรับปรุง แก้ไข

4. นำแบบประเมินความสามารถที่ปรับปรุง แก้ไข แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

5. นำแบบประเมินความสามารถไปปรับปรุง แก้ไข เกี่ยวกับข้อคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ 18

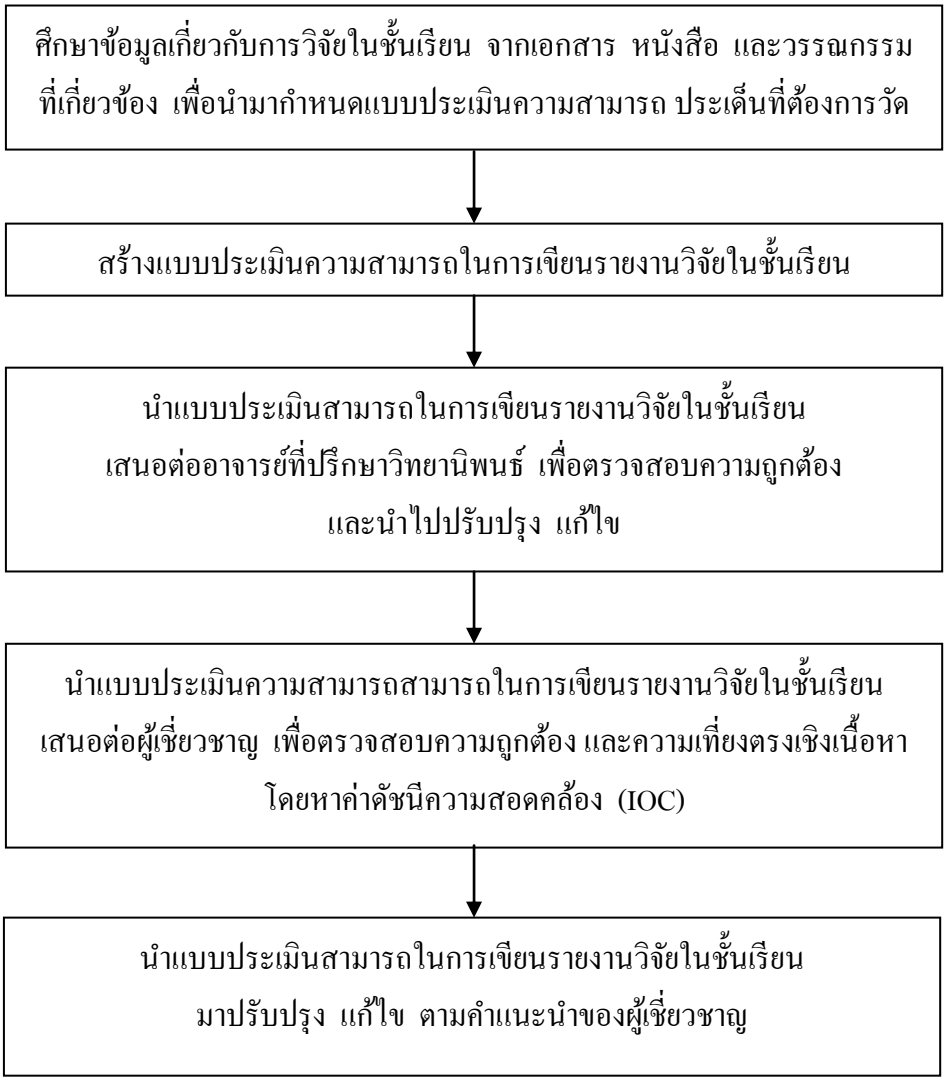

แผนภูมิที่ 18 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบประเมินความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

ฉบับที่ 9 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ โดยกำหนดค่าระดับความพึงพอใจแต่ละช่วงคะแนนและความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง พึงพอใจมาก

ระดับ 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง พึงพอใจน้อย

ระดับ 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการให้ความหมายโดยได้จากแนวคิดของเบสท์ (Best 1986 : 195) การให้ความหมาย โดยการให้ค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านและรายข้อ ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง พึงพอใจมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง พึงพอใจน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการจากหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

2. สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจให้ครอบคลุมและตรงตามเนื้อหา โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. นำแบบแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำไปปรับปรุง แก้ไข

4. นำแบบแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุง แก้ไข แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

5. นำแบบแบบสอบถามความพึงพอใจไปปรับปรุง แก้ไข เกี่ยวกับข้อคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ 19

แผนภูมิที่ 19 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

ฉบับที่ 10 ประเด็นสนทนากลุ่ม

ประเมินจากการนิเทศการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้นิเทศ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศ ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสนทนากลุ่ม แล้วนำข้อมูลมาจัดทำประเด็นการสนทนากลุ่ม

2. สร้างประเด็นการสนทนากลุ่มตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนด

3. นำประเด็นการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำไปปรับปรุง แก้ไข

4. นำประเด็นการสนทนากลุ่ม ที่ปรับปรุง แก้ไข แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนี

ความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ ระหว่าง 1.00

5. นำประเด็นการสนทนากลุ่มไปปรับปรุง แก้ไข เกี่ยวกับข้อคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ 20

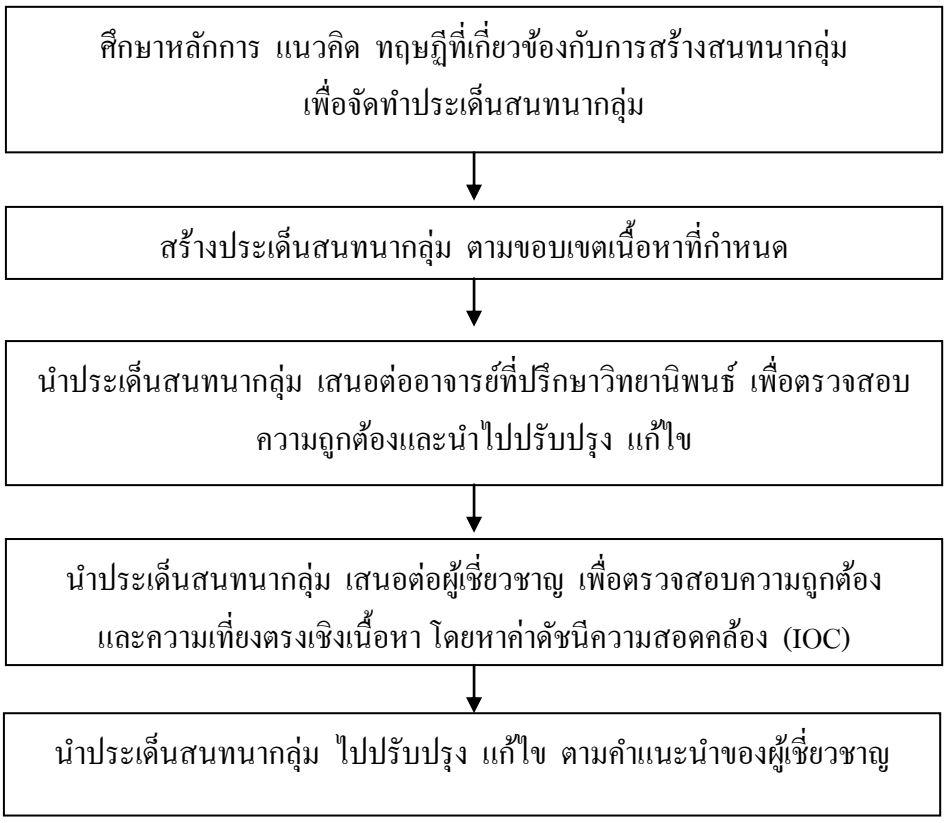

แผนภูมิที่ 20 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนา ประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศ แบบหลากหลายวิธีการ

สำหรับการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศสำหรับครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ คือ 1. แผนนิเทศแบบให้คำปรึกษา , แบบเพื่อนช่วยเพื่อน และแบบพัฒนาตนเอง 2. แบบสังเกตการสอน 3. แบบบันทึกประจำวัน (Journal Writing) 4. แผนการจัดการเรียนรู้ 5. แบบทดสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียน นั้น ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศร่วมกันสร้างตามหลักการสร้างเครื่องมือ โดยมีผู้วิจัยเป็นที่ปรึกษา คอยให้ความช่วยเหลือ และแนะนำ

ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) = การวิจัย Research$_2$ (R_2) : การนำรูปแบบไปใช้

เป็นการนำต้นแบบรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในภาคสนาม โดยใช้การวิจัยเชิงทดลองแบบการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design)

วัตถุประสงค์ เพื่อทดลองใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบแผนการวิจัยเป็นแบบขั้นพื้นฐาน (Pre – Experimental Designs) แบบการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่มสอบก่อนสอบหลัง (The One - Group Pretest – Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์ 2544 : 173) โดยนำรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการมาส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนให้กับครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งเขียนเป็นแบบแผนการวิจัยได้ดังนี้

แบบแผนการวิจัยสำหรับครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ

T_1	X	T_2

T_1 แทน การทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการและการวิจัยในชั้นเรียน ก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

X แทน การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

T_2 แทน การทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการและการวิจัยในชั้นเรียน หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอน จำนวน 680 คน และนักเรียน จำนวน 12,076 คน จากโรงเรียนในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ 2) โรงเรียนนักบุญเปโตร 3) โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ 4) โรงเรียนอันนาลัย และ 5) โรงเรียนเซนต์แอนดรูว์

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอน จำนวน 11 คน จำแนกเป็นครูผู้นิเทศ จำนวน 7 คน และครูผู้รับการนิเทศ จำนวน 8 คน (ซึ่งเป็นครูที่ทำหน้าที่เป็นทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ จำนวน 4 คน) และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 , 4 และ 6 จำนวน 328 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบอาสาสมัคร (Volunteers Sampling) จากโรงเรียนในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ 2) โรงเรียนนักบุญเปโตร และ 3) โรงเรียนบอสโกพิทักษ์

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปร 2 ประเภท คือ

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ประกอบด้วย

2.2.1 สมรรถภาพการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้นิเทศ ได้แก่

2.2.2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

2.2.2.2 ความสามารถในการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

2.2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้นิเทศ

2.2.3 สมรรถภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ ได้แก่

2.2.3.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

2.2.3.2 ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน

2.2.4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้รับการนิเทศ

2.2.5 ความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

2.2.6 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดจากการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นประชากร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและประเมินความต้องการจำเป็นของการนิเทศการสอน จากผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน เพื่อให้ได้ข้อมูลสภาพปัจจุบัน/สิ่งที่เป็นจริง (Actual) รวมทั้งวิเคราะห์เอกสาร นโยบายทุกระดับ สิ่งที่คาดหวัง (Target) เพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์สิ่งที่เติมเต็ม (Gap)

3. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อประเมินการร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศการสอนจากตัวแทนผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน ในประเด็นขององค์ประกอบ และกระบวนการ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของร่างต้นแบบรูปแบบ

4. ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้และทักษะที่จำเป็นเกี่ยวกับการนิเทศการสอนและการวิจัยในชั้นเรียนแก่ครูก่อนที่จะดำเนินการนิเทศ จำนวน 1 ครั้ง ใช้เวลา 3 วัน โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับ 1) เทคนิคการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัยในชั้นเรียน 2) การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ การเขียนแผนการนิเทศ การฝึกใช้เครื่องมือการนิเทศแบบต่าง ๆ ทักษะการบันทึกข้อมูลการสังเกตการสอน และ 3) การวิจัยในชั้นเรียน การเขียนโครงการวิจัยและการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน โดยคณะวิทยากรที่มีความรู้และความชำนาญในด้านการนิเทศการสอนและการวิจัยในชั้นเรียน

5. นำเครื่องมือที่ได้พัฒนาขึ้น ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน 2) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ 3) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน 4) แบบประเมินความสามารถในการนิเทศ 5) แบบสังเกตและบันทึกการทำวิจัยในชั้นเรียน 6) แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศ 7) แบบประเมินความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน 8) แบบประเมินความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน 9) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ 10) ประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ **และเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศสำหรับครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ คือ** 1) แผนนิเทศแบบให้คำปรึกษา , แบบเพื่อนช่วยเพื่อน และแบบพัฒนาตนเอง 2) แบบสังเกตการสอน 3) แบบบันทึกประจำวัน (Journal Writing) 4) แผนการจัดการเรียนรู้ 5) แบบทดสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียน มาใช้เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป

6. เก็บรวบรวมข้อมูลผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t – test) แบบ Dependent และค่าร้อยละ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน โดยใช้สถิติทดสอบ Wilcoxon Signed Ranks Test ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ (%)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความสามารถในการนิเทศ โดยใช้ค่าร้อยละและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตสังเกตพฤติกรรมการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

6. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

7. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน โดยใช้ค่าร้อยละ (%) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

8. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน โดยใช้ค่าร้อยละ (%) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

9. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

10. การวิเคราะห์ประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

11. การวิเคราะห์แบบทดสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้ค่า t-test แบบ dependent

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล (Evaluation) = การพัฒนา Development$_2$ (D_2) : การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการนำผลการทดลองตามกระบวนการและเงื่อนไขของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) ในขั้นตอนที่ 3 รวมทั้งผลการวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค และความคิดเห็นที่มีต่อความเหมาะสมของรูปแบบมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และพร้อมที่จะนำไปใช้ต่อไป

รายละเอียดของการดำเนินการแต่ละขั้นตอน ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ขั้นตอน วัตถุประสงค์ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์การวิจัย	เครื่องมือ
1. Analysis (R_1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	1. เพื่อให้ทราบนโยบายซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังในการพัฒนาครูด้านการวิจัยในระดับชาติและเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ 2. เพื่อให้ได้สาระสำคัญเกี่ยวกับทฤษฎีหลักการ แนวทางการปฏิบัติในการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการที่นำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมาย 3. เพื่อนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มากำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์ของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนให้ตรงกับสภาพที่คาดหวังของชาติและเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ 4. เพื่อให้ทราบสภาพที่คาดหวังและสภาพปัจจุบัน และความต้องการเกี่ยวกับสมรรถภาพด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครูและด้านการนิเทศการสอน 5. เพื่อนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มากำหนดกรอบเนื้อหาของรูปแบบการนิเทศ	1. แบบวิเคราะห์เอกสารวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนและการนิเทศการสอน
2. Design and Development (D_1) การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ	1. เพื่อพัฒนาร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ 2. เพื่อตรวจสอบต้นแบบรูปรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ 3. เพื่อแก้ไข ปรับปรุง ต้นแบบรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลาย	- แบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของต้นแบบรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลาย

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์การวิจัย	เครื่องมือ
3. Implementation (R_2) การนำรูปแบบไปใช้	วิธีการ ผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ดังนี้ 1. ประเมินสมรรถภาพในการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้นิเทศ 2. ประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้นิเทศ 3. ประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้รับการนิเทศ 4. ประเมินสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้รับการนิเทศ 5. ประเมินความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศและครูผู้นิเทศ ที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ 6. ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดจากการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู	วิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) 1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ 2. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ 3. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน 4. แบบประเมินความสามารถในการนิเทศ (ประเมินโดยผู้วิจัย , ครูผู้นิเทศ , ครูผู้รับการนิเทศ 5. แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน (โดย ครูผู้นิเทศ) 6. แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศ (โดย ผู้วิจัย)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์การวิจัย	เครื่องมือ
3. Implementation (R_2) การนำรูปแบบไปใช้ (ต่อ)		7. แบบประเมินความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน (ประเมินโดยผู้วิจัย , ครูผู้นิเทศ , ครูผู้รับการนิเทศ) 8. แบบประเมินความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน (ประเมินโดยผู้วิจัย , ครูผู้นิเทศ , ครูผู้รับการนิเทศ) 9. แบบสอบถามความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ 10. ประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับกับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)
4. Evaluation (D_2) การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ	เพื่อทบทวน และปรับปรุงรายละเอียดของการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นและพร้อมที่จะนำไปใช้ต่อไป	

บทที่ 4
การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน และประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยดำเนินการวิจัยตามแนวคิดการพัฒนารูปแบบ ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการการนิเทศการสอนที่มีการดำเนินงานสัมพันธ์กัน เพื่อให้การนิเทศบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการกับขั้นตอนการออกแบบรูปแบบการนิเทศการสอนดังนี้ ประยุกต์ใช้กระบวนการออกแบบการเรียนการสอน ADDIE Model ตามแนวคิดของ เควิน ครูส (Kevin Kruse 2008 : 1) ร่วมกับกรอบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) กำหนดขั้นตอนการวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศ ดังนี้ คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ (Analysis) = การวิจัย Research$_1$ (R_1) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและการพัฒนา (Design and Development) = การพัฒนา Development$_1$ (D_1) : การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) = การวิจัย Research$_2$ (R_2) : การนำรูปแบบไปใช้ และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล (Evaluation) = การพัฒนา Development$_2$ (D_2) : การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีองค์ประกอบและกระบวนการอย่างไร

ตอนที่ 2 ผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นอย่างไร

โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ปรากฏ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

การเสนอผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอน นำเสนอเพื่อตอบคำถามของการวิจัย ข้อที่ 1 คือ รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีองค์ประกอบและกระบวนการอย่างไร จึงเสนอผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอน ตามลำดับ คือ 1) องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการสอน และ 2) กระบวนการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการสอน

องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการตามแนวคิดของแกลทธอร์น เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะเชิงปฏิบัติการ (Operational Model) ชื่อว่า “CIPE Model” โดยมีองค์ประกอบที่ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์และกระบวนการนิเทศการสอน และเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ดังนี้

หลักการ คือ การนิเทศการสอนเน้นกระบวนการนิเทศที่เป็นระบบ สัมพันธ์กัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของครูด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะที่สำคัญที่ต้องการพัฒนา โดยใช้วิธีการนิเทศที่หลากหลาย เหมาะสมกับครูแต่ละคน เพื่อให้การนิเทศเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้นิเทศและส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ตามแนวคิดของ แกลทธอร์น ที่พัฒนาขึ้น คือ “CIPE Model” มีกระบวนการในการนิเทศ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 Classifying : C การคัดกรองระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อจัด

กลุ่มครู และเลือกวิธีการนิเทศที่ต้องการและเหมาะสม
สำหรับครูแต่ละกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 2 Informing : I การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 3 Proceeding : P การดำเนินงาน ได้แก่

3.1 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน (Pre conference)

3.2 การสังเกตการสอน (Observation)

3.3 การประชุมหลังการสังเกตการสอน (Post conference)

ขั้นตอนที่ 4 Evaluating : E การประเมินผลการนิเทศ

โดยมีการกำกับ ติดตาม (Monitoring) อย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินการนิเทศเกิดประสิทธิภาพ

เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

ในการนำรูปแบบการนิเทศแบบซีไอพีอี (CIPE Model) ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจะต้องมี เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ 2 ประการ คือ 1) ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู และ 2) ครูมีความมุ่งมั่นจริงใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยความเต็มใจ ร่วมมือกัน และมีความรับผิดชอบในการทำงาน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

จากองค์ประกอบดังกล่าว แสดงเป็นแผนภาพของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ตามแนวคิดของ แกลทธอร์น เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ดังแผนภาพที่ 21

แผนภูมิที่ 21 รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน

การดำเนินการของการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

ในการดำเนินการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการแบบซีไอพีอี (CIPE Model) ที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ แกลทธอร์น (Glatthorn) เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้น โดยให้ความสำคัญกับผู้บริหาร ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศว่ามีบทบาทและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการนิเทศ และในการปฏิบัติการนิเทศต้องคำนึงถึงหลักการ วัตถุประสงค์ และเงื่อนไขของการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

สำหรับการดำเนินการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ มีรายละเอียดของกระบวนการปฏิบัติในการนิเทศ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 Classifying : C การคัดกรองระดับความรู้ ความสามารถ และทักษะที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อจัดกลุ่มครู และเลือกวิธีการนิเทศที่ต้องการและเหมาะสมสำหรับครูแต่ละกลุ่ม โดยการหาอาสาสมัครครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศจากโรงเรียนในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้แก่ โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ โรงเรียนนักบุญเปโตร และโรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ สัมภาษณ์ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและเพื่อนครูภายในโรงเรียน แล้วดำเนินการจำแนกครูผู้รับการนิเทศ ตามความแตกต่างของระดับความรู้ ความสามารถ และทักษะที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อจัดกลุ่มครูและเลือกวิธีการนิเทศที่เหมาะสมสำหรับครูแต่ละกลุ่ม โดยมีการชี้แจงให้ครูเข้าใจและยอมรับวิธีการนิเทศแต่ละวิธี

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและเพื่อนครูภายในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียน และการปฏิบัติงานของครูผู้รับการนิเทศ สามารถจำแนกครูออกเป็น 3 กลุ่ม ตามความแตกต่างกัน คือ กลุ่มที่ 1 ครูที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะอยู่ในระดับต่ำ กลุ่มที่ 2 ครูที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะอยู่ในระดับปานกลาง และกลุ่มที่ 3 ครูที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะอยู่ในระดับสูง โดยที่ผู้วิจัย ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศร่วมกันตัดสินใจเลือกวิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของครูที่แตกต่างกัน ได้ 3 วิธี คือ วิธีที่ 1 การนิเทศแบบให้คำปรึกษา (Mentoring) วิธีที่ 2 นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) และวิธีที่ 3 การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development)

องค์ประกอบการดำเนินการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการในขั้นที่ 1 ได้มาจากการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ (Differentiated Supervision) ตามแนวความคิดของ Glatthorn (1984 : 5) สรุปสาระสำคัญไว้ว่า ครูมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการเรียนรู้ การรับรู้ข้อมูล ประสบการณ์การสอน ความสามารถในการคิดและการปฏิบัติงาน จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับครูแต่ละคน และการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเป็นการนิเทศการสอนภายในโรงเรียน ที่สามารถนำไปใช้ดำเนินการภายในโรงเรียนได้ทุกแห่ง ความเหมาะสมของการใช้ วิธีการนิเทศแต่ละวิธีขึ้นอยู่กับความพร้อม ความต้องการ ความสนใจ แรงจูงใจของครู และศักยภาพของครู

2. การนิเทศแบบพัฒนาการ (Developmental Supervision) ของ กลิ๊กแมน (Glickman 1995, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2548 : 131-139) จากการศึกษา สรุปสาระสำคัญได้ว่า การเลือกวิธีการนิเทศแบบพัฒนาการในแต่ละแบบที่จะใช้นิเทศครูผู้สอน จะต้องคำนึงถึง ความแตกต่างของครูแต่ละคน แต่ละกลุ่มในเรื่อง ความสามารถในการคิดเชิงนามธรรม (Abstract Thinking) ความรู้สึกผูกพันต่อภาระหน้าที่ (Commitment) ระดับความเชี่ยวชาญ (Expertise) และประสบการณ์ในการสอน (Experience Teaching) ของครูที่แตกต่างกันตามวัย ดังนั้นในการนิเทศการสอน ผู้นิเทศหรือครูผู้ทำหน้าที่นิเทศจะต้องมุ่งช่วยให้ครูได้พัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ เพื่อเป้าหมายเดียวกัน คือคุณภาพของนักเรียน เนื่องจากความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้านของครูหรือครูผู้รับการนิเทศ ผู้นิเทศจะต้องเลือกใช้วิธีการนิเทศหรือวิธีการช่วยเหลือ แนะนำที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพและสามารถมีการพัฒนาถึงจุดสูงสุด จากแนวคิดการนิเทศแบบพัฒนาการของกลิกแมน (Glickman) สรุปได้ว่า เป็นวิธีการนิเทศที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของครูโดยตรง จากระดับที่มีความสามารถในการพัฒนาตนเองต่ำไปสู่การมีความสามารถในการพัฒนาตนเองที่สูงขึ้น อันจะส่งผลทั้งด้านการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 Informing : I การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ เป็นการให้ความรู้ที่สำคัญและจำเป็นแก่ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ ตลอดจนการวางแผนการนิเทศร่วมกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การให้ความรู้เบื้องต้นก่อนการนิเทศ (Prerequisites) ให้กับครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ โดยผู้วิจัยได้จัดทำโครงการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อเตรียมความรู้และทักษะมีความสำคัญและจำเป็นให้แก่ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ระหว่างวันที่ 20 – 22 พฤษภาคม 2553 เรื่อง “การ

นิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน" โดยเนื้อหาของการอบรมได้จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ 3 เรื่อง คือ 1) เทคนิคการจัดการเรียนรู้ 2) การวิจัยในชั้นเรียน และ 3) การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ จากวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ

ผลการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ ทำให้ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ มีความรู้ทักษะด้านเทคนิคการจัดการเรียนรู้ การนิเทศการสอน การใช้เครื่องมือสังเกตการสอน และการวิจัยในชั้นเรียน โดยให้ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศร่วมกันเสนอปัญหาและเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาหรือวิธีพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน นำเสนอหัวข้อเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนให้วิทยากรซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณาความเหมาะสมของนวัตกรรมหรือเทคนิควิธีสอนที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถนำไปปฏิบัติในขั้นตอนการนิเทศได้ ดังรายละเอียดกิจกรรมการฝึกอบรมในตารางที่ 4

2.2 การวางแผนการนิเทศ ดำเนินการเพื่อให้ครูนิเทศและครูผู้รับการนิเทศ แต่ละกลุ่มตามวิธีการนิเทศทั้ง 3 วิธี ร่วมกันวางแผนการนิเทศ (Action Plan) ได้แก่ 1) แผนการนิเทศแบบให้คำปรึกษา (Mentoring) 2) แผนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) และ 3) แผนการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development) เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของการนิเทศ แผนการนิเทศการสอน กระบวนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการวิจัยในชั้นเรียน สื่อ/นวัตกรรมการเรียนรู้ และวิธีการสังเกตการสอนให้ข้อมูลย้อนกลับในการนิเทศการสอน โดยระบุขั้นตอนของการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นไว้อย่างชัดเจนว่าจะทำอะไรและทำอย่างไร กำหนดเครื่องมือสังเกตการสอน และกำหนดปฏิทินการนิเทศ

ผลการวางแผนการนิเทศ ทำให้ครูผู้นิเทศได้แผนการนิเทศ 3 แผน คือ 1) แผนการนิเทศแบบให้คำปรึกษา (Mentoring) 2) แผนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) และ 3) แผนการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development) มีปฏิทินการนิเทศและเครื่องมือสังเกตการสอนแบบสังเกตพฤติกรรมและบันทึกตามตัวบ่งชี้ และบันทึกเพิ่มเติมการปฏิบัติ (Performance Indicator Instruments) ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ที่ครูผู้รับการนิเทศได้เลือกไว้ ครูผู้รับการนิเทศ ได้แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ต่อไปนี้ เทคนิค KWDL , STAD , CIRC , 7E และแบบทดสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยผู้วิจัยทำหน้าที่ประสานงาน ติดตาม ดูแล ให้คำแนะนำในการสังเกตและบันทึกตามประเด็นที่ปฏิบัติ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินการนิเทศบรรลุวัตถุประสงค์

เนื่องจากการนิเทศทุกวิธี มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและคุณภาพการศึกษาเป็นสำคัญ การให้ความรู้ที่สำคัญสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการอย่างถูกวิธีและการร่วมกันวางแผนในเรื่องที่เป็นปัญหา หรือต้องปรับปรุง มีความจำเป็นอย่างยิ่ง องค์ประกอบการดำเนินการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการในขั้นที่ 2 ได้มาจากการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศการสอน หรือกระบวนการนิเทศการสอนของนักคิดและนักการศึกษาในศาสตร์การนิเทศทั้งในต่างประเทศและในประเทศ จากการศึกษารูปแบบและกระบวนการนิเทศของ แกลทธอร์น (Glatthorn 1984 : 4) กลิ๊กแมน (Glickman, 2004 : 464) แอคคีสันและกอล (Acheson and Gall, 2003 : 90) วัชรา เล่าเรียนดี (2553 : 27-28) สงัด อุทรานันท์ (2529 : 86-92) พบว่า นักคิดและนักการศึกษาดังกล่าว มีความเห็นสอดคล้องตรงกันว่าในการนิเทศการสอนนั้นมีความจำเป็นต้องให้ความรู้ที่สำคัญเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาผู้นิเทศ เช่น เทคนิค ทักษะในการนิเทศการสอนด้วยการประชุม สัมมนา เชิงปฏิบัติการต่าง ๆ การสื่อสาร สื่อความหมายทั้งการพูดและการเขียนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการแสวงหาความรู้จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งขั้นตอนดังกล่าว จะต้องดำเนินการก่อนที่จะเริ่มการนิเทศทุกครั้ง (Prerequisite)

2. แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

สตีเฟน บรู๊กฟิลด์ (Stephen Brookfield 1986, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2553 : 37) กล่าวว่าในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่มีหลักการดำเนินการดังนี้ 1) การสนับสนุนการเรียนรู้ควรมีเป้าหมาย เพื่อการเปลี่ยนแปลงให้เกิดความเคยชินกับการตอบสนองด้วยความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนั้นควรมีการกระตุ้น ส่งเสริมให้มีการถามคำถามหลายด้าน 2) การจัดโอกาสให้ปฏิบัติและแสดงความคิดเห็นเป็นหัวใจของการสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งผู้ใหญ่และผู้สนับสนุนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกันโดยตลอด พร้อมกับมีการตอบสนองต่อกิจกรรมนั้นด้วย และ 3) การสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เน้น การมีส่วนร่วมและการร่วมมือกันและผู้มีส่วนร่วมต้องร่วมกันรับผิดชอบในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง

โนว์ (Malcom Knowles 1990, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2553 : 37) กล่าวถึงการเรียนรู้ของผู้ใหญ่สรุปได้ว่า 1) ความพร้อมที่จะเรียนรู้ของผู้ใหญ่มีอิทธิพลจากความต้องการที่จะแก้ปัญหาในชีวิตจริงที่เกี่ยวข้องกับงานที่ต้องพัฒนาของตนเองด้วย 2) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่เกิดจากแรงจูงใจภายใน และ 3) ผู้ใหญ่ใช้วิธีการปฏิบัติจริงในการเรียนรู้และขณะเดียวกันต้องการใช้ความรู้นั้นในทันที และในขั้นของการวางแผนการนิเทศ 1) ผู้ใหญ่มีความต้องการทางด้านจิตใจที่

จะนำตัวเอง และ 2) ผู้ใหญ่สามารถที่จะนำประสบการณ์ที่สั่งสมมาใช้ในสภาพการณ์การเรียนรู้ใหม่ ๆ ได้ และสามารถนำประสบการณ์เหล่านั้นมาใช้อย่างต่อเนื่องได้

จอยซ์ และโชเวอร์ (Joyce and Shower 1988, อ้างถึงใน Costa 2002) ได้กล่าวถึงวิธีการฝึกอบรมที่จะให้ผลลัพธ์ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านความสามารถในการนำไปใช้ให้มีผลในระดับสูง ต้องจัดกิจกรรมด้วยวิธีการให้ความรู้เชิงทฤษฎี ให้เกิดการรู้จริงและเข้าใจ มีการสาธิต มีการฝึกปฏิบัติและมีการสะท้อนผลและมีการปฏิบัติจริงร่วมกับการโค้ช (Coach) ภายหลังการจัดฝึกอบรม โดยจัดให้ครบทั้ง 4 กิจกรรม

ชิน และเบนนิส (Chin and Bennis 1969, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2550 : 33-34) ได้เสนอยุทธวิธีในการเปลี่ยนแปลงมี 3 ยุทธวิธี คือ 1) ยุทธวิธีการใช้หลักเหตุผลและข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นจากการที่ตัวบุคคล กลุ่มบุคคลรู้ดีว่าตนเองมีความประสงค์และเห็นว่ามีผลดีตามความสนใจของตนเอง 2) ยุทธวิธีการให้การศึกษาใหม่หรือความรู้ใหม่ และ 3) ยุทธวิธีการใช้อำนาจและการควบคุม เนื่องจากการนิเทศการสอน คือการช่วยให้ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น จึงต้องใช้ต้องยุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม สอดคล้องกับวัย แรงจูงใจ และระดับความสามารถในการพัฒนาตนเองให้มากที่สุด

เลวิน (Levine Sarah L. 1989, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2548 : 37-38) ได้ข้อสรุปว่าพัฒนาการของผู้ใหญ่ในการเรียนรู้จะเจริญก้าวหน้าไปตามลำดับขั้น และถ้าจะเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จำเป็นต้องคำนึงถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งลักษณะความรู้ และความสามารถและวิธีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ร่วมกับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วย

แฮริส (Ben M. Harris); กลิกแมน และคณะ (Glickman and other); อะคีสัน และกอลล์ (Acheson and Gall); สงัด อุทรานันท์ และวัชรา เล่าเรียนดี ซึ่งเป็นนักการศึกษาด้านการนิเทศทุกคนได้กล่าวถึงขั้นตอนสำคัญในกระบวนการนิเทศการสอนที่ต้องมีขั้นของการวางแผนการนิเทศเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน

สตีเฟน บรู๊กฟิลด์ (Stephen Brookfield 1986, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2548 : 37) กล่าวว่า การสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ คือ การจัดโอกาสให้เข้าไปมีส่วนร่วมและผู้สนับสนุนต้องร่วมกันรับผิดชอบในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การประเมินผล การเรียนรู้และการปฏิบัติของตนเอง

ตารางที่ 4 กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน”

วัน / เวลา	08.00–08.30 น.	08.30–08.45น.	08.45–10.30 น.	10.30-10.45 น.	10.45–12.00 น.	12.00-13.00 น.	13.00–14.30 น.	14.30-14.45 น.	14.45–16.00 น.
วันที่ 20 พ.ค. 53	ลงทะเบียน	พิธีเปิด	เทคนิคการจัดการเรียนรู้ โดย ผศ.ดร.วัชรา เล่าเรียนดี และคณะ	พักรับประทานอาหารว่าง	เทคนิคการจัดการเรียนรู้ (ต่อ)	พักรับประทานอาหารกลางวัน	เทคนิคการจัดการเรียนรู้ (ต่อ)	พักรับประทานอาหารว่าง	การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และนำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้
วันที่ 21 พ.ค. 53		บรรยายแนวคิด หลักการการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ โดย ผศ.ดร.วัชรา เล่าเรียนดี และคณะ			บรรยายแนวคิดหลักการการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ (ต่อ)		เทคนิคและทักษะการสังเกตการสอน		ฝึกปฏิบัติการสังเกตการสอนในชั้นเรียน
วันที่ 22 พ.ค. 53		บรรยาย การวิจัยในชั้นเรียน โดย ผศ.ดร.มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ			บรรยาย การวิจัยในชั้นเรียน(ต่อ)		การเขียนเค้าโครงและการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน		ฝึกปฏิบัติการเขียนเค้าโครงการวิจัยและพิธีปิด

ขั้นตอนที่ 3 Proceeding : P การดำเนินงาน

การดำเนินงาน เพื่อให้ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศในแต่ละวิธีการนิเทศทั้ง 3 วิธี ได้ปฏิบัติการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศในสภาพจริง โดยก่อนดำเนินการตามแผนการนิเทศ ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศได้นำแผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือสังเกตการสอนไปทดลองกับนักเรียนในระดับชั้นเดียวกันที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อปรับปรุง แก้ไข เครื่องมือให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วดำเนินการทดลองจริงดังนี้

3.1 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน (Pre conference) เป็นการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้วิจัย ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ เพื่อทบทวนแผนการนิเทศ แผนการจัดการเรียนรู้ของครูซ้ำอีกครั้งเพื่อให้การสังเกตการจัดการเรียนรู้ดำเนินการไปตามแผนที่กำหนดไว้

3.2 การสังเกตการสอน (Observation) เป็นการที่ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศสังเกตการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ตามวิธีการนิเทศ 3 วิธี ตามประเด็นที่กำหนดไว้ และจดบันทึกพฤติกรรมด้วยเครื่องมือการสังเกตการสอนที่ได้กำหนดไว้

3.3 การประชุมหลังการสังเกตการสอน (Post conference) เป็นการร่วมกันระหว่างครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้หลังจากการสังเกตการสอน และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของตนเองเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่กันที่นำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งบันทึกข้อดี ข้อบกพร่อง และข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ผลการปฏิบัติการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ทำให้ครูนิเทศได้พัฒนาความรู้และทักษะการนิเทศและการใช้เครื่องมือสังเกตการสอน ครูผู้รับการนิเทศได้รับการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของตนเองและพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้สูงขึ้น โดยผู้วิจัยทำหน้าที่ประสานงาน ติดตาม ดูแล แนะนำ ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศเพื่อให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์

การดำเนินงานนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เป็นความร่วมมือกันพัฒนา ที่มีลักษณะพัฒนาการอย่างต่อเนื่องสู่ระดับการมีความสามารถที่สูงขึ้น และเป็นการช่วยเหลือ แนะนำร่วมปฏิบัติของผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ และผู้เชี่ยวชาญ ที่คำนึงถึงระดับความสามารถในการพัฒนาของแต่ละบุคคล และระดับความสามารถในการปฏิบัติงานของครูผู้รับการนิเทศ โดยเน้นผู้รับการนิเทศเป็นสำคัญ องค์ประกอบการดำเนินการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการในขั้นที่ 3 ได้มาจากการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. การนิเทศการสอนแบบหลากหลายวิธีการ ตามแนวความคิดของ แกลทธอร์น (Glatthorn 1984 : 4) ที่ได้เสนอวิธีการนิเทศไว้ 4 วิธี ได้แก่ 1) การนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision) โดยผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศจะต้องเป็นผู้มีความรู้ เชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ด้านการสอน และผ่านการอบรมทางด้านเทคนิควิธีการนิเทศโดยตรง สามารถให้คำแนะนำที่เหมาะสมแก่ครูได้ 2) การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ (Cooperative Professional Development) เป็นกระบวนการนิเทศที่ครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนาของตนเอง โดยมีกระบวนการทำงานร่วมกัน มีการสังเกตการสอนของกันและกันในชั้นเรียน แลกเปลี่ยนกันให้ข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตการสอนร่วมกัน รวมทั้งมีความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนที่ดี 3) การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development) เป็นการนิเทศที่เหมาะสมกับครูที่มีความรู้ความสามารถและต้องการพัฒนางานในวิชาชีพของตนด้วยตนเอง โดยมีผู้สนับสนุน ส่งเสริมเพื่อให้การพัฒนางานนั้นประสบผลสำเร็จ และ 4) การนิเทศโดยผู้บริหาร (Administrative Monitoring) เป็นการนิเทศโดยผู้บริหารโรงเรียนที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือ แนะนำครู เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนโดยตรง การนิเทศวิธีนี้ผู้บริหารสังเกตการสอนเป็นบางครั้งตามที่ตกลงกันและครูมีศักยภาพและมีประสบการณ์ในการสอน

2. การนิเทศแบบพัฒนาการ (Developmental Supervision) ของกลิ๊กแมน (Glickman 1995, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2548 : 131-139) กล่าวว่า การเลือกวิธีการหรือพฤติกรรมการนิเทศแบบพัฒนาการในแต่ละแบบในการปฏิบัติ จะต้องคำนึงถึง ความแตกต่างของครูแต่ละคนแต่ละกลุ่มในเรื่องความสามารถในการคิดเชิงนามธรรม ความผูกพันต่อภาระหน้าที่ ระดับความเชี่ยวชาญของครูที่แตกต่างกันตามวัย โดยกำหนดพฤติกรรมการนิเทศเป็น 4 แบบ คือ 1) พฤติกรรมการนิเทศแบบชี้นำควบคุม (Directive Control Behaviors) ผู้นิเทศให้คำแนะนำวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมโดยตรง 2) พฤติกรรมการนิเทศแบบชี้นำให้ข้อมูล (Directive Informational Behaviors) ผู้นิเทศเสนอทางเลือกและวิธีปฏิบัติให้ครูเลือกใช้ 3) พฤติกรรมการนิเทศแบบร่วมมือ (Collaborative Behaviors) ครูและผู้นิเทศร่วมกันคิดตัดสินใจปฏิบัติ และ 4) พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้นำ (Non-directive Behaviors) ครูเสนอวิธีการแก้ปัญหา วิธีปฏิบัติเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยตนเอง โดยผู้นิเทศให้การช่วยเหลือ สนับสนุน

3. กระบวนการบริหารงานที่นำมาประยุกต์ใช้ในการนิเทศการสอนตามแนวความคิดของ อะคีสันและกอลล์ (Acheson and Gall 2003 : 9-10) โกลด์แฮมเมอร์ (Goldhammer 1980 : 34-44 , อ้างถึงในวัชรา เล่าเรียนดี 2550 : 218) คอพแลนด์และโบยาน (Copeland and Boyan 1978 : 3) กลิ๊กแมน (Glickman 1995 : 281) สงัด อุทรานันท์ (2530 : 10) และวัชรา เล่าเรียนดี (2550 :

219) ซึ่งวิธีการดำเนินการโดยละเอียดในขั้นนี้ได้กำหนดเป้าหมายที่ต้องการ วิธีดำเนินการ เครื่องมือที่ใช้และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนำเสนอรายละเอียดไว้ในบทที่ 3

4. หลักการและเทคนิควิธีการนิเทศการสอนแบบต่าง ๆ โดยเชื่อว่าการนิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนหรือการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching or Peer Supervision) หรือเพื่อนร่วมกันพัฒนาวิชาชีพ (Collaborative Peer Coaching) เป็นวิธีนิเทศที่เหมาะสมสำหรับครูในโรงเรียนเดียวกันที่จะร่วมกันพัฒนาในวิชาชีพ เป็นการร่วมมือกันเรียนรู้ (Collaborative Learning) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีการร่วมกันคิด ร่วมกันปฏิบัติของครูหรือเพื่อนครู เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศการสอนของคอพแลนด์และโบยัน (Copeland and Boyan 1976 , อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2544 : 139 - 140) ดังนี้ คือ 1) การประชุมก่อนการสังเกต (Preobservation Conference) 2) การสังเกตการสอน (Observation) 3) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอน (Analysis) และ 4) การประชุมปรึกษาหลังการสังเกต (Postobservation Conference)

5. รูปแบบและกระบวนการนิเทศ จากแนวคิดของแฮริส (Ben M. Harris); กลิ๊กแมนและคณะ (Glickman and other); อะคิสัน และกอลล์ (Acheson and Gall); โบยาน และคอพแลนด์ (Boyan and Copeland); โกลด์แฮมเมอร์ (Goldhammer); แอนเดอร์สัน และคาวจิวสกี (Anderson and Krajewski); สงัด อุทรานันท์ และวัชรา เล่าเรียนดี ซึ่งนักการศึกษาทุกคนให้ความสำคัญกับการปฏิบัติการนิเทศการสอนที่เป็นระบบ

6. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน โดยศึกษาทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์ของ เอลตัน เมโย (Elton Mayo) และมาสโลว์ (Maslow) ทฤษฎีภาวะผู้นำของแมก เกรเกอร์ (Mc. Gregor); มูตันและเบล็ก (Mouton and Blake); เฮอร์เซย์ และบลันชาร์ด (Hersey and Blanchard) ให้ความสำคัญกับการมีมนุษยสัมพันธ์การความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นิเทศกับครูผู้รับการนิเทศ เป็นแบบกัลยาณมิตร

7. ทฤษฎีแรงจูงใจของ มาสโลว์ (Maslow) และเฮอร์สเบิร์ก (Herzberg) กล่าวถึงแรงจูงใจของบุคคลที่มีความต้องการได้รับการยอมรับในสังคม โดยปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

8. ทฤษฎีการสื่อสารของ อริสโตเติล (Aristotelian) ให้ความสำคัญกับการสื่อสารในขั้นการปฏิบัติการนิเทศการสอนระหว่างผู้นิเทศกับครูผู้รับการนิเทศด้วยการฟังอย่างตั้งใจ พูดจาสื่อความหมายที่ชัดเจนใส่ใจต่อความรู้สึกถึงอารมณ์ของผู้ฟัง ไม่ชี้นำ สร้างความรู้สึกที่ดีต่ออีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่สุดในการนิเทศ

9. ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

โนลว์ (Malcom Knowles 1990, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2548 : 37) กล่าวว่า ผู้ใหญ่ใช้วิธีการปฏิบัติจริงในการเรียนรู้อย่างอิสระและขณะเดียวกันต้องการใช้ความรู้นั้นในทันที

สตีเฟน บรู๊กฟิลด์ (Stephen Brookfield 1986, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2548 : 37) กล่าวว่า 1) การได้ปฏิบัติและแสดงความคิดเห็นเป็นหัวใจของการสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งผู้ใหญ่และผู้สนับสนุนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกันโดยตลอด พร้อมกับมีการตอบสนองต่อกิจกรรมนั้นด้วย และ 2) การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของผู้ใหญ่จะเกิดขึ้นเมื่อมีการยอมรับนับถือให้คุณค่าแก่กันและกันภายในกลุ่ม

เลวิน (Levine 1989, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2548 : 37-38) ได้ข้อสรุปว่า พัฒนาการของผู้ใหญ่ในการเรียนรู้จะเจริญก้าวหน้าไปตามลำดับขั้น และถ้าจะเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จำเป็นต้องคำนึงถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งลักษณะความรู้ ความสามารถและสัมพันธ์ของผู้ใหญ่กับสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยบรรยากาศที่ไม่เครียด รู้สึกเป็นอิสระที่เรียนรู้และฝึกปฏิบัติ มีประโยชน์โดยตรงกับงานที่ปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 4 Evaluating : E การประเมินผลการนิเทศ

การดำเนินการประเมินผลการนิเทศโดยรวมของครูผู้รับการนิเทศแต่ละกลุ่มตามวิธีการนิเทศทั้ง 3 วิธี โดยประเมินผลจากผลการเรียนรู้ของนักเรียน สมรรถภาพการจัดการเรียนรู้และการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ สมรรถภาพการนิเทศของครูผู้นิเทศ ตลอดจนพฤติกรรมการนิเทศการสอนและพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ โดยผู้วิจัยทำหน้าที่ ประสานงาน ติดตาม ดูแล แนะนำและร่วมประเมินผลสำเร็จของการนิเทศ เพื่อให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์

หลักการ แนวคิด การประเมินผล มีความสำคัญเพราะการประเมินผลการนิเทศจะทำให้รู้ว่าการดำเนินการนิเทศบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ระดับใด ซึ่งต้องประเมินหลายขั้น จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลายกลุ่ม ซึ่งได้จากการวัดและประเมินผลจากผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ครูได้รับการนิเทศ สมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ของครูที่ได้จากการประเมินหลายวิธีทั้งระหว่างปฏิบัติและภายหลังเสร็จสิ้นการปฏิบัติ รวมทั้งการประเมินสมรรถภาพของผู้นิเทศ องค์ประกอบการดำเนินการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการในขั้นที่ 4 ได้มาจากการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบและกระบวนการนิเทศ จากแนวคิดของแฮริส (Ben M. Harris); กลิ๊กแมนและคณะ (Glickman and other); อะคิสัน และกอลล์ (Acheson and Gall); โบยาน และคอพแลนด์

(Boyan and Copeland); โกลด์แฮมเมอร์ (Goldhammer); แอนเดอร์สัน และคาวจิวสกี (Anderson and Krajewski); สงัด อุทรานันท์ และวัชรา เล่าเรียนดี ซึ่งนักการศึกษาทุกคนให้ความสำคัญกับการประเมินผลการนิเทศการสอน เนื่องจากขั้นตอนการสอนทุกแบบ ประกอบด้วย ขั้นการสังเกตการสอน การให้ข้อมูลย้อนกลับซึ่งก็คือ การปฏิบัติ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา

2. ทฤษฎีแรงจูงใจของ มาสโลว์ (Maslow) และเฮอร์สเบิร์ก (Herzberg) กล่าวถึงแรงจูงใจของบุคคลซึ่งมีความต้องการยอมรับในสังคม มีความภูมิใจในผลงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ดังนั้นเพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีในการนิเทศ ผู้ปฏิบัติควรมีวินัยในการบริหารตนเองด้วย

3. ทฤษฎีการสื่อสารของ อริสโตเติล (Aristotelian) ให้ความสำคัญกับการสื่อสารในขั้นการประเมินผลการนิเทศการสอนระหว่างผู้นิเทศกับครูผู้รับการนิเทศด้วยการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูผู้รับการนิเทศ เพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติและการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

การกำกับ ติดตาม (Monitoring)

สำหรับการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนของการใช้รูปแบบการนิเทศนั้น เป็นการนิเทศที่เป็นระบบและใหม่สำหรับผู้เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเป็นผู้กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษา และสนับสนุนให้การดำเนินงาน ตั้งแต่ขั้นที่ 1 ถึง ขั้นที่ 4 โดยได้กำหนดให้มีการกำกับ ติดตาม ให้การสนับสนุน เพื่อให้การดำเนินการนิเทศเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ และนำผลที่ได้มาร่วมกันไตร่ตรอง สะท้อนความคิด เพื่อแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา เพื่อการประยุกต์ใช้รูปแบบการนิเทศให้ถูกต้องและเหมาะสมในทุก ๆ ขั้นตอนของการนิเทศ อันส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2. กระบวนการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

กระบวนการออกแบบการเรียนการสอน ADDIE Model ตามแนวคิดของ เควิน ครูส (Kevin Kruse 2008 : 1) ร่วมกับกรอบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ได้นำมากำหนดขั้นตอนการวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศในครั้งนี้ ดังนี้ คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) = R_1 : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Design & Development) = D_1 : การพัฒนาและการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) = R_2 : การนำรูปแบบไปใช้ และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุง (Evaluation) = D_2 : การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ ซึ่งสาระสำคัญของการดำเนินการพัฒนาแต่ละขั้นตอนเพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการนิเทศ มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ (Analysis) = การวิจัย Research$_1$ (R_1) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มีวิธีดำเนินการดังนี้

การศึกษาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ และได้แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ด้วยการศึกษาข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วย 1) การศึกษาวิเคราะห์สิ่งที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริง 2) การศึกษาวิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) การระบุเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์

การศึกษาวิเคราะห์สิ่งที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริง ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเชิงนโยบาย เป้าหมายจากข้อกำหนดกฎหมายระดับชาติ และฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู และการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ด้วยวิธีการศึกษาเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการสัมภาษณ์กับผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน

1. ผลการศึกษาวิเคราะห์สภาพและประเมินความต้องการจำเป็นโดยการศึกษาทบทวนเอกสาร วรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการเก็บรวมรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูภายในโรงเรียน สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริง ด้วยการศึกษาสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับ สมรรถภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และรูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนที่เหมาะสมร่วมกับการศึกษาสภาพตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน เพื่อระบุสภาพปัญหาที่มีความจำเป็นต้องพัฒนาอย่างแท้จริง ผลการศึกษา พบว่า

1.1.1 สมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูอยู่ในระดับต่ำกว่าเป้าหมายที่คาดหวัง ทั้งนี้ จากผลการทบทวนเอกสาร วรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การวิจัยในชั้นเรียนนั้น มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาวิชาชีพครู และการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ถึงแม้ว่าครูส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการวิจัยอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่จากการศึกษาสภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย พบว่า ครูมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยและทักษะการวิจัย อยู่ในระดับน้อย (วีรพล ฉลาดแย้ม 2544) ครูต้องการมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน (ดารณี อาจเปรุ 2543) นอกจากนั้นจากการสังเกต ติดตาม ความเคลื่อนไหวของการทำวิจัยของครูในปัจจุบัน ทั้งเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนโดยทั่วไป และพัฒนาเป็นผลงานทางวิชาการที่จำเป็นต้องใช้กระบวนการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่ครูยังไม่สามารถดำเนินการ

วิจัยและเขียนรายงานการวิจัยอย่างถูกต้อง และตรงกับสภาพปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นจริงได้ด้วยตนเอง โดยมีครูส่วนน้อยที่สามารถทำวิจัยได้อย่างมีคุณภาพ โดยมีพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาที่ต้องคอยดูแล ให้คำแนะนำใกล้ชิดอย่างต่อเนื่อง ปรากฏการณ์ของสภาพปัญหาดังกล่าวนี้ สุวิมล ว่องวาณิช (2548 : 5-6) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและการพัฒนาครู ได้สรุปรวบรวมสาเหตุที่ทำให้การวิจัยของครูไม่ก้าวหน้าไว้ 6 ประการ โดยสรุป คือ 1) ความรู้ของครูที่ได้จากการอบรมไม่เพียงพอที่จะทำให้ครูสามารถทำวิจัยแบบเป็นทางการได้โดยลำพัง ส่งผลให้ครูทำวิจัยไม่สำเร็จ 2) ข้อจำกัดด้านเวลา อันเนื่องมาจากงานประจำวันของครูจึงไม่เปิดโอกาสให้ครูมีเวลาในการศึกษาเอกสารได้อย่างเต็มที่ ครูจึงไม่ค้นคว้าเอง แต่ให้ผู้อื่นทำแทน ส่งผลให้ครูไม่เกิดการเรียนรู้ในการทำวิจัยในชั้นเรียน 3) สืบเนื่องมาจากความยากลำบากของกระบวนการวิจัย ครูจึงไม่เต็มใจทำวิจัย ไม่ได้ทำวิจัยเพราะเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับ ไม่ได้เกิดแรงจูงใจที่จะทำวิจัยแบบต่อเนื่อง ทำให้ไม่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนในสภาพจริง 4) ปัญหาวิจัยที่ครูกำหนดขึ้นมิใช่ปัญหาในห้องเรียนของตนเอง งานวิจัยของครูจึงไม่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของครูผู้นั้น 5) งานวิจัยของครูมักใช้เวลาในการดำเนินการนานสิ่งที่ครูค้นพบ จึงไม่ทันสมัย ไม่สามารถนำไปใช้ได้ทันเหตุการณ์ และ 6) การทำวิจัยเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการฝึกฝนและเรียนรู้จากผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ แต่หลักสูตรการฝึกอบรมด้านการวิจัยส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรแบบเร่งรัดในหลักสูตรเกี่ยวข้องกับหลักการของการทำวิจัย การเรียนรู้ศัพท์เทคนิคและกระบวนการต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำวิจัย ซึ่งเป็นเรื่องที่ครูไม่คุ้นเคย เป็นเรื่องที่เข้าใจยากและต้องอาศัยการฝึกปฏิบัติภายใต้พี่เลี้ยงที่เข้าใจในวิธีการวิจัยอย่างสม่ำเสมอ แต่ในสภาพจริงหลังการฝึกอบรมครูไม่สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ด้วยตนเอง ครูที่ทำวิจัยไม่ได้มีพี่เลี้ยงช่วยในการทำวิจัย ไม่มีประสบการณ์และความชำนาญในการทำวิจัยอย่างแท้จริง ทำให้รายงานการวิจัยของครูมีข้อบกพร่องมากในเกือบทุกขั้นตอนของการทำวิจัย

จากการศึกษาสภาพและข้อมูลพื้นฐานภาคสนามด้วยวิธีการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา สัมภาษณ์ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในประเด็นที่เกี่ยวกับสมรรถภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ พบว่า สมรรถภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จากข้อมูลการสัมภาษณ์ พบว่ายังไม่พัฒนาเท่าที่ควรและมีสภาพปัญหาเช่นเดียวกับครูในสังกัดอื่น ๆ กล่าวคือ ครูมีการทำวิจัย แต่การดำเนินการวิจัยส่วนใหญ่ทำเพื่อให้มีผลงานตามนโยบายและเงื่อนไขทางวิชาชีพ ไม่ได้ทำเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างแท้จริง และครูยังไม่สามารถทำวิจัยที่ถูกต้องด้วยตนเองอย่างมั่นใจ รายงานวิจัยของครูยังขาดคุณภาพ ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ ซึ่งอุปสรรคปัญหา

ดังกล่าว มีสาเหตุ ทำนองเดียวกับที่ สุวิมล ว่องวาณิช (2548 : 5-6) ได้รวบรวมไว้ เช่น สาเหตุด้านวิธีการพัฒนา ซึ่งสาเหตุดังกล่าวสอดคล้องกับปัญหาของครูในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ คือ ครูได้รับการพัฒนาด้านการวิจัยในชั้นเรียน แต่ไม่เป็นระบบและไม่ต่อเนื่อง ส่วนใหญ่ใช้วิธีการฝึกอบรมโดยโรงเรียนส่งครูเข้ารับการอบรมกับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งครั้งสุดท้ายเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้จัดทำโครงการพัฒนาครู โดยร่วมกันจัดอบรมเชิงปฏิบัติการตามมาตรฐานวิชาชีพครู ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ซึ่งในหลักสูตรฝึกอบรม แบ่งเป็น 2 รุ่น ระยะเวลาในการอบรม จำนวน 8 วัน มีเนื้อหาเกี่ยวกับมาตรฐานความรู้ 9 เรื่อง รวมทั้งเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งใช้ระยะเวลา 9 ชั่วโมง หลังจากเสร็จสิ้นการอบรม ได้กำหนดให้ครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียน คนละ 1 เรื่อง กำหนดส่งปลายภาคเรียนด้วยการรวบรวมรายงานการวิจัยส่งให้กับคณะวิทยากร ซึ่งเป็นคณาจารย์ มหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นผู้ประเมิน จากผลการประเมิน พบว่า ร้อยละ 90 อยู่ในระดับปรับปรุง รองลงมา ร้อยละ 8 อยู่ในระดับพอใช้ และร้อยละ 2 อยู่ในระดับดี ซึ่งจากการพิจารณาในส่วนที่อยู่ในระดับดี พบว่า เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยมาก่อน ได้รับการอบรมหลายครั้ง และมีการศึกษาหาความรู้ในระดับปริญญาโท และประกาศนียบัตรวิชาชีพครู

จากข้อมูลผลการอบรมเชิงปฏิบัติการแสดงให้เห็นว่า แม้จะมีการใช้หลักสูตรการฝึกอบรมที่เข้มข้น มีการทดลองทำวิจัยในสภาพจริง ก็ยังไม่สามารถพัฒนาครูให้มีสมรรถภาพในการวิจัยได้ตามเกณฑ์ที่น่าพอใจ ซึ่งน่าจะเนื่องมาจากการอบรมยังขาดการติดตาม ช่วยเหลือระหว่างครูทำวิจัย เพราะจากแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการวิจัยในชั้นเรียน หลังจากสิ้นสุดการอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการวิจัยอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อลงมือทำจริงกลับทำไม่ถูกต้อง นอกจากสาเหตุด้านวิธีการพัฒนาดังกล่าวแล้ว ด้านวุฒิและประสบการณ์การสอนของครูก็เป็นปัจจัยหนึ่งของปัญหา เนื่องจากในระยะ 2 - 3 ปีที่ผ่านมา พบว่า ในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีครูใหม่เข้ามาทำการสอนโดยส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิทางการศึกษา ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่สามารถทำการวิจัยได้ จากการสัมภาษณ์ครูใหม่ พบว่า วิธีการแก้ปัญหาคือ สอบถามเพื่อนครูที่มีความเข้าใจ มีความเชี่ยวชาญ หรือผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการวิจัยในโรงเรียน พร้อมทั้งศึกษารูปแบบจากการทำรายงานการวิจัยของเพื่อนครู โดยไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหา เพื่อหาสาเหตุและเลือกวิธีการการแก้ไขที่ถูกต้อง จึงไม่สามารถทำการวิจัยที่มีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามกระบวนการวิจัยได้ด้วยตนเอง

นอกจากนั้นยังมีสาเหตุด้านการเชื่อมต่อระหว่างนโยบายของโรงเรียนกับการปฏิบัติจริง กล่าวคือ สถานศึกษามักมีนโยบายให้ครูทำวิจัยตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด แต่ผู้บริหาร

สถานศึกษายังขาดความเอาใจใส่อย่างจริงจังในการกระตุ้นและส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือด้านต่าง ๆ แก่ครู ส่งผลให้ครูขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ ดังนั้น จึงมักปรากฏเสมอว่าผลการวิจัยของครูไม่ใช่ผลการวิจัยที่เกิดจากการปฏิบัติจริง เพียงแต่ทำเพื่อให้มีรายงานวิจัยตามนโยบายของโรงเรียนและเงื่อนไขตามมาตรฐานวิชาชีพครูที่กล่าวว่า ครูต้องทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนเท่านั้น

จากสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้านสมรรถภาพการวิจัยของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งถือเป็นสมรรถภาพเฉพาะด้าน เป็นความสามารถของบุคคลในงานเฉพาะอย่าง (เมธี ปิลันธนานนท์ 2552 : 61) ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนครูในทุกโรงเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า น่าจะต้องมีวิธีการพัฒนาให้ครูมีสรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนให้สูงขึ้น ให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในสาระความรู้ที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม และสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างถูกต้องมีคุณภาพ เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาตนเองได้อย่างแท้จริง

1.1.2 การนิเทศภายในโรงเรียน เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จากการศึกษาสภาพและข้อมูลพื้นฐานด้วยการทบทวนเอกสาร ตำรา วรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ พบว่า สภาพปัจจุบัน มีการนิเทศการสอน แต่ยังไม่มีการนิเทศในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนโดยเฉพาะ ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหาและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง โดยกระบวนการนิเทศที่ปรากฏอยู่ปัจจุบัน เริ่มต้นด้วยการแจ้งนโยบายแก่คณะครู แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศที่ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ประชุมคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ คณะกรรมการและครูได้มีการวางแผนการนิเทศร่วมกัน ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และส่งแผนการจัดการเรียนรู้ให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้รวบรวมส่งฝ่ายวิชาการพิจารณาตรวจสอบ เพื่อนำเสนอผู้อำนวยการก่อนสอนล่วงหน้าหนึ่งสัปดาห์ มีการกำหนดปฏิทินการนิเทศการสอนและดำเนินงานตามตารางที่กำหนด โดยการสังเกตการสอนในชั้นเรียน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตเป็นแบบจัดอันดับคุณภาพ (Rating Scale) ซึ่งใช้กับครูทุกคนในเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีประเด็นในการสังเกต ได้แก่ การนำเข้าสู่บทเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล หลังจากนั้นมีการประเมินผลการนิเทศด้านพฤติกรรมการสอนของครูและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับการนิเทศโดยการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อนำไปแก้ไข ปรับปรุงครั้งต่อไป ซึ่งไม่ชัดเจนพอที่ผู้รับการนิเทศจะนำไปปฏิบัติได้ เนื่องจากเป็นการ

ประเมินผลเพียงครั้งเดียว และเครื่องมือที่ใช้เป็นการประเมิน ซึ่งไม่ตรงตามประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการปรับปรุงและพัฒนา

2. การศึกษาทบทวนหลักการ แนวคิด และทฤษฎี ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้เพื่อสังเคราะห์และพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ในการศึกษาครั้งนี้ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา R & D (Research and Development)

การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นการพัฒนาแบบหนึ่งที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือหรือเป็นยุทธวิธีในการดำเนินงาน ขั้นตอนหลักในการดำเนินงานมี 4 ขั้นตอน คือ เริ่มต้นจาก R_1 เพื่อแสวงหาความรู้และแนวทางการพัฒนา ตามด้วย D_1 คือ การพัฒนานวัตกรรมตามแนวทางนั้นต่อไป คือขั้นตอนการวิจัย R_2 เพื่อตรวจสอบและประเมินคุณภาพของนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น หาข้อบกพร่องและวิธีการแก้ไข ปรับปรุง และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง D_1 ให้เป็นนวัตกรรม D_2 ที่ดีขึ้น การดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าว อาจต้องทำซ้ำ ๆ ในบางขั้นตอน หรือทุกขั้นตอน จนกว่าจะได้นวัตกรรมที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

สำหรับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยและพัฒนา มีนักวิชาการทางการศึกษาได้นำรูปแบบของการวิจัยและพัฒนามาศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้นวัตกรรมใหม่ ๆ โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการที่มีขั้นตอนสำคัญคล้ายคลึงกัน ดังที่ วิทยา อารีราษฎร์ (2549 : 69) อารีรักษ์ มีแจ้ง (2547 : 53) และ วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2545 : 125) คือ 1) การวิเคราะห์ เป็นการศึกษาสภาพปัญหาของงานวิจัย ศึกษาเอกสารรายงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา แล้วรวบรวมสรุปผลและเขียนกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) การสร้างรูปแบบ เป็นการนำกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์มากำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ของรูปแบบและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ 3) การทดลองใช้รูปแบบ เป็นการนำรูปแบบที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาใช้เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ และ 4) การประเมินผลเพื่อแก้ไข ปรับปรุงรูปแบบ

นอกจากนี้ มีงานวิจัยที่ดำเนินการศึกษาในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) อื่น ๆ อีกหลาย ๆ ท่าน ได้แก่ วีระเดช เชื้อนาม (2542 : 94) ทิศนา แขมมณี และคณะ (2544 : 43) จรรยา บุญปล้อง (2541 : 124) แสน สมนึก (2541 : 73-74) สุปราณี ไกรวัตนุสสรณ์ (2541 : 96) พบว่า มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน นั่นคือ เป็นการวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน หลักสูตร และนวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง

กับการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนา แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในช่วงของเวลาที่ศึกษาวิจัยและรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา R & D (Research and Development) ดังกล่าว จึงนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) = R_1 : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Design and Development) = D_1 : การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) = R_2 : การนำรูปแบบไปใช้ และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุง (Evaluation) = D_2 : การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ

2.2 หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบระบบการเรียนการสอน

การออกแบบระบบการเรียนการสอน (Instructional System design) มีชื่อเรียกหลากหลาย เช่น การออกแบบระบบการเรียนการสอน (Instructional design) การออกแบบและพัฒนาการสอน (Instructional design and development) เป็นต้น ไม่ว่าชื่อจะมีความหลากหลายเพียงใด แต่ชื่อเหล่านั้นมาจากแนวคิดเดียวกัน คือ การใช้กระบวนการของวิธีระบบ (system approach) ในการสร้างหรือพัฒนาพฤติกรรมหรือรูปแบบของการปฏิบัติงานใหม่ ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จ

คำว่า "ระบบ" ผู้ให้ความหมายของคำว่า “ระบบ” (system) ไว้หลายคน เช่น บานาธี่ (Banathy 1968 : 12) หรือ วอง (Wong 1971 : 7) บานาธี่ ได้ให้ความหมายของคำว่าระบบว่าเป็น องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งองค์ประกอบทั้งหลายเหล่านี้จะร่วมกันทำงานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ ความหมายของระบบตามแนวทางของ วอง ก็จะมีลักษณะแนวทางใกล้เคียงกับขอ บานาธี่ โดย วอง ให้ความหมายของระบบว่า “ระบบ หมายถึง การรวมกลุ่มของส่วนประกอบต่าง ๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้”

นอกจากนั้นนักวิชาการคนอื่น ๆ ก็ได้เสนอความหมายของระบบ ได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ว่า ระบบ คือ องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ทำงานสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพื่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง (ประชุม รอดประเสริฐ 2533 : 66) เป็นการทำงานที่ประสานกันขององค์ประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายทั่วไป และเราสามารถเข้าใจวิธีการทำงานได้ (สุคนธ์ ภูริเวทย์ 2542 : 38) การรวมตัวของสิ่งหลายสิ่ง เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยแต่ละสิ่งนั้นมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน หรือขึ้นต่อกันและกัน หรือมีผลกระทบต่อกันและกัน

(Hicks 1972 : 461) และองค์ประกอบที่ได้จัดไว้อย่างเป็นระเบียบ และมีความสัมพันธ์ส่งเสริมซึ่งกันและกันเพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่ได้กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2534 : 24)

สำหรับความหมายระบบการเรียนการสอนนั้น รุจโรจน์ แก้วอุไร (2543 : 10) กล่าวว่า เป็นโครงสร้างที่เกิดจากการจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการเชิงระบบ ได้แก่ การจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอนด้านตัวป้อน กระบวนการ กลไก ควบคุม ผลผลิตให้สมบูรณ์ และมีความสัมพันธ์ส่งเสริมกันอย่างเป็นระเบียบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ และ สุวิทย์ บึงบัว (2550 : 10) ได้นิยามระบบการเรียนการสอนที่เป็นระบบว่า เป็นการจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กัน เพื่อสะดวกต่อการนำไปสู่จุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนที่ได้กำหนดไว้ เพราะฉะนั้นระบบการเรียนการสอนจึงเป็นการจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนการสอน

ดังนั้น การออกแบบระบบการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงเป้าหมายหลักของการออกแบบระบบการเรียนการสอนว่า คุณลักษณะที่คาดหวังที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนทั้งทางด้านความรู้ ทักษะการปฏิบัติ และเจตคติที่นี้คืออะไร อย่างไร หรือผู้เรียนที่มีคุณภาพนั้นคืออย่างไร และเพื่อจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันโดยใช้วิธีการต่าง ๆ ในการเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิผลสูงสุดตามเป้าหมาย และการออกแบบระบบการเรียนการสอนนั้น จึงเป็นการนำใช้วิธีการที่เป็นระบบมาใช้ในการออกแบบรูปแบบการเรียนสอน การวางแผน การนำไปใช้ และการประเมินกระบวนการทั้งหมดของระบบการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ กิดานันท์ มะลิทอง (2540 : 10) ที่กล่าวว่า การออกแบบระบบการเรียนการสอนควรมีองค์ประกอบ คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลลัพธ์หรือผลที่คาดหวัง (Products หรือ Outcomes) ซึ่งปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย ผู้เรียน ต้องมีการพิจารณาลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ ความรู้และทักษะที่มีอยู่เดิมเป็นอย่างไร เพื่อการออกแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม ต้องมีการตั้งวัตถุประสงค์ว่า ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งใดบ้างและอย่างไรในการสอนนั้น กระบวนการต้องมีการกำหนดวิธีการและกิจกรรมในการเรียนรู้ว่าควรมีอะไรบ้าง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด และการประเมินต้องมีการกำหนดวิธีการประเมินที่เหมาะสม เพื่อตัดสินว่าการเรียนรู้นั้นประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่

สำหรับการนิยามของคำว่าการออกแบบระบบการเรียนการสอน ได้มีการนิยามไว้ตามมุมมองเกี่ยวกับสถานะของการออกแบบระบบการเรียนการสอนที่เป็นได้ทั้งกระบวนการ ปฏิบัติและสาขาวิชา ดังนี้ (Suhas R., Sindhura K 2008 : 1-2)

การออกแบบระบบการเรียนการสอนคือ กระบวนการ (Instructional System Design is a Process) หมายถึง การออกแบบระบบการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน โดยใช้วิธีการระบบ และใช้หลักการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ หลักจิตวิทยาการเรียนรู้ และทฤษฎีการเรียนการสอน เพื่อการตัดสินใจในการออกแบบระบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ แต่ละขั้นตอนจึงมีความสัมพันธ์กันทั้งกลุ่มเป้าหมาย วัสดุการเรียนและกิจกรรมการเรียน ในขั้นตอนสุดท้ายของการออกแบบระบบการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะเป็นขั้นตอนของการวัดและประเมินผล

การออกแบบระบบการเรียนการสอนคือข้อเท็จจริง (Instructional System Design is a Reality) หมายถึง การออกแบบระบบการเรียนการสอนเป็นความจริงที่สามารถพิสูจน์ได้เนื่องจากอาศัยหลักการของการใช้เหตุและผล

การออกแบบระบบการเรียนการสอน (Instructional System Design as a Discipline) ในลักษณะเป็นสาขาวิชา ซึ่งจัดไว้ในหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

สรุป การออกแบบระบบการเรียนการสอนได้ว่า การจัดการสอนอย่างมีระบบโดยอาศัยความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ หลักจิตวิทยาการเรียนรู้ และทฤษฎีการสอน ซึ่งรวบรวมองค์ประกอบและปัจจัยต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจออกแบบระบบแล้วจึงทำการทดลองและปรับปรุงแก้ไขจนใช้ได้ผล ซึ่งก็คือการนำไปสู่ความสำเร็จของการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ดังนั้น สรุปได้ว่า การออกแบบระบบการเรียนการสอน (ISD : Instructional System Design หรือ ID : Instructional Design) หมายถึง การจัดการสอนอย่างมีระบบ โดยอาศัยความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ และทฤษฎีการสอน ซึ่งรวบรวมองค์ประกอบและปัจจัยต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจออกแบบระบบ แล้วจึงทำการทดลองและปรับปรุงแก้ไขจนใช้ได้ผล ซึ่งก็คือการนำไปสู่ความสำเร็จของการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กระบวนการออกแบบระบบการเรียนการสอนโดยทั่วไปจะประกอบไปด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการสอน ระบบสังคม หลักการตอบสนองและสิ่งสนับสนุน

เพื่อให้ได้รูปแบบการนิเทศการสอนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษารายละเอียดของระบบการเรียนการสอนของนักวิชาการต่าง ๆ ดังกล่าว หลักการ แนวคิด ในการออกแบบหรือพัฒนารูปแบบ สังเคราะห์ร่วมกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี องค์ประกอบกระบวนการการนิเทศการสอนที่มีการดำเนินงานสัมพันธ์กันเพื่อให้การนิเทศบรรลุ

วัตถุประสงค์ที่ต้องการกับขั้นตอนการออกแบบรูปแบบการสอน โดยการประยุกต์ใช้หลักการแนวคิด และกระบวนการออกแบบการเรียนการสอน ADDIE Model ตามแนวคิดของ เควิน ครูส (Kevin Kruse 2008 : 1) ร่วมกับกรอบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) กำหนดขั้นตอนการวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศ ดังนี้ คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) = R_1 : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Design & Development) = D_1 : การพัฒนาและการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) = R_2 : การนำรูปแบบไปใช้ และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุง (Evaluation) = D_2 : การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ

2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการสอน การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการและการนิเทศแบบพัฒนาการ

การนิเทศการสอนนับว่าเป็นงานสำคัญที่ช่วยในการส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอน เพื่อนำมาสู่การพัฒนาคุณภาพอันเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาการศึกษา วัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 5) และปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548 : 28) ได้กล่าวถึงการนิเทศการสอนว่ามีวัตถุประสงค์ เพื่อมุ่งปรับปรุงและพัฒนาการสอนในโรงเรียน โดยเป็นกิจกรรมซึ่งไม่ใช่เป็นการบังคับแต่เป็นกิจกรรมที่มีเป้าหมายในการช่วยเหลือสนับสนุนในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน โดยมุ่งที่พฤติกรรมการสอนของครูที่จะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญโดยยึดหลักของการนิเทศการสอนคือ หลักแห่งการส่งเสริมความเจริญงอกงามให้แก่ครูและนักเรียน หลักปฏิบัติที่เป็นประชาธิปไตย หลักการสร้างขวัญและกำลังใจ หลักการปรับปรุงการเรียนการสอน หลักความร่วมมือกันเรียนรู้และปฏิบัติ การสร้างขวัญกำลังใจและการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน เพื่อมุ่งแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

การนิเทศการสอนแบบหลากหลายวิธีการ (Differentiated Supervision) เป็นวิธีการนิเทศการสอนตามแนวคิดของ แกลทธอร์น (Glatthorn 1984 : 5) ซึ่งเชื่อว่าครูมีความแตกต่างกันทั้งด้านความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งครูทุกระดับจำเป็นต้องมีการพัฒนาในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น วิธีการพัฒนาวิชาชีพสำหรับครู หรือวิธีการช่วยเหลือครูเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาในวิชาชีพจึงควรแตกต่างกัน โดยคำนึงถึงความพร้อม ความต้องการ ความสนใจ แรงจูงใจของครูเป็นสำคัญ ซึ่ง แกลทธอร์น (Glatthorn 1984 : 4) ได้เสนอระบบการ

นิเทศแบบหลากหลายวิธีการไว้ 4 วิธี คือ 1) การนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision) เป็นการนิเทศที่ผู้นิเทศเป็นผู้มีความรู้ และประสบการณ์ด้านการสอน และผ่านการอบรมทางด้านเทคนิควิธีการนิเทศโดยตรง และสามารถให้คำแนะนำสาธิตวิธีการสอนต่าง ๆ ที่เหมาะสมแก่ครูได้ 2) การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ (Cooperative Professional Development) เป็นกระบวนการนิเทศที่ครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง โดยมีการสังเกตการสอนกันและกันในชั้นเรียน แลกเปลี่ยนกันให้ข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตการสอนร่วมกัน และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน 3) การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development) เป็นการนิเทศการสอนของตนเอง ซึ่งเหมาะกับครูที่มีความรู้ความสามารถและต้องการพัฒนางานในวิชาชีพ ไม่ต้องการการนิเทศแบบคลินิก หรือการนิเทศการสอนแบบอื่น ๆ แนวการปฏิบัติโดยทั่วไปคือ ครูจะปฏิบัติงานที่ตนเองต้องการพัฒนาด้วยตนเอง โดยการนำตนเองให้พัฒนาและเจริญก้าวหน้าด้วยตนเองในที่สุด 4) การนิเทศโดยผู้บริหาร (Administrative Monitoring) เป็นการนิเทศโดยผู้บริหารที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือแนะนำครูเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูมีศักยภาพ มีประสบการณ์ในการสอนมากพอสมควร เนื่องจากผู้บริหารไม่สามารถทำการสังเกตการสอนได้โดยตลอดและเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกับครูอย่างได้สม่ำเสมอ ความเชื่อเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อให้การนิเทศบรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จมีดังนี้ 1) การนิเทศเพื่อการช่วยเหลือแนะนำให้บรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จ มาจากการที่ครู บุคลากรในโรงเรียน ร่วมมือกันปฏิบัติงานด้วยการช่วยเหลือกันและกันอย่างจริงใจ เชื่อและยอมรับในความแตกต่างกันของแต่ละบุคคล (Glatthorn and Shiled 1990 : 190) 2) การนิเทศการสอนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลายที่ช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยการช่วยเหลือจากบุคคลอื่นหรือเพื่อนร่วมงาน (Glatthorn and Shiled 1990 : 199) และ 3) ครูทุกคนมีความต้องการ และจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความสามารถและประสบการณ์ให้มีความเจริญก้าวหน้าอยู่เสมอ จะประสบผลสำเร็จได้ เมื่อวิธีการพัฒนานั้นยึดหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นหลักการและแนวทางในการปฏิบัติ

กล่าวโดยสรุป การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเป็นการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนที่สามารถนำไปใช้ดำเนินการได้ทุกวิธีภายในโรงเรียนแต่ละแห่ง ความเหมาะสมของการใช้ วิธีการนิเทศแต่ละแบบขึ้นอยู่กับความพร้อม ความต้องการ ความสนใจ แรงจูงใจของครู และศักยภาพของครู ส่วนที่ดีของการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ก็คือ ครูมีโอกาสเลือกรับวิธีการนิเทศที่ตนเองชอบและสนใจ แต่ถ้าหากการเลือกแบบของการนิเทศของครูแต่ละคนไม่เหมาะสมกับตัวครู ผู้บริหาร สามารถแนะนำ จูงใจ ให้เลือกวิธีที่เหมาะสมที่สุดได้ แกลทธอร์น (Glatthorn 1984 : 5)

ดังนั้น การนิเทศการสอนจึงเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาวิชาชีพสำหรับครู สอดคล้องกับ วัชรา เล่าเรียนดี (2553 : 276-277) ได้นำเสนอแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพสำหรับครู ซึ่งเป็นการนิเทศการสอนอีกรูปแบบหนึ่ง ดังนี้

กระบวนการหรือรูปแบบการเพิ่มพูนสมรรถนะการสอนสำหรับครูใหม่ (Mentoring Model)

1. เตรียมความพร้อม (Preparation) ได้แก่ ด้านความรู้ เทคนิคและทักษะด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้

2. ประชุมวางแผนการนิเทศและแผนการจัดการเรียนรู้ (Planning) ได้แก่ กำหนดปัญหาและประเด็นในการปรับปรุงและพัฒนา และจัดทำแผนการนิเทศและแผนการจัดการเรียนรู้

3. ประชุมก่อนการสังเกตการสอน (Pre-Observation Conference) ได้แก่ ทบทวนแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดประเด็นการสังเกตและบันทึก และเลือกเครื่องมือสังเกตการสอน

4. สังเกตการสอนในชั้นเรียน (Observation) ได้แก่ สังเกตบันทึกพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้และสังเกตบันทึกพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน

5. ประชุมเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Post-Observation Conference) ได้แก่ทบทวนข้อมูลสังเกตการสอน อภิปราย วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ผู้นิเทศให้ข้อเสนอแนะ และทบทวนแผนการปฏิบัติครั้งต่อไป

เงื่อนไขสำหรับการพัฒนาวิชาชีพแบบ Mentoring

1. ผู้ทำหน้าที่ Mentor มีความรู้ความเชี่ยวชาญสูงกว่าผู้รับการพัฒนา (Mentee) Mentoring จึงเหมาะสมสำหรับครูใหม่และมีประสบการณ์การสอนน้อย

2. ผู้ทำหน้าที่ Mentor ยอมรับ เต็มใจที่จะทำหน้าที่ดังกล่าว และมีความสามารถที่จะช่วยให้ผู้รับการพัฒนาสามารถพัฒนาตนเองจนเชี่ยวชาญได้

3. ผู้ทำหน้าที่ Mentor มีบทบาทหน้าที่หรือแตกต่างจากศึกษานิเทศก์หรือผู้นิเทศโดยทั่วไป โดยเป็นสื่อกลาง (Mediator) มากกว่าเป็นผู้แนะนำช่วยเหลือ

4. ผู้ทำหน้าที่ Mentor ได้รับการพัฒนามุ่งเน้นการพัฒนาในวิชาชีพพร้อมทั้ง 2 ฝ่าย

แนวทางการดำเนินการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) โดยที่ครูและเพื่อนครูที่สอนในกลุ่มสาระเดียวกันจับคู่ ร่วมมือกันปรับปรุง และพัฒนา แก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง ที่ส่งผลถึงพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน

1. ครูและเพื่อนครูร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา กำหนดเรื่อง หรือประเด็นที่จะพัฒนาร่วมกัน

2. ครูและเพื่อนครูร่วมกันพิจารณาเลือกวิธีการแก้ปัญหา หรือวิธีการพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน

3. ครูและเพื่อนครูร่วมปรึกษาวางแผนการจัดการเรียนการสอนของตัวเอง โดยใช้วิธีการที่ได้เลือกแล้ว

4. ครูและเพื่อนครูวางแผนการสังเกตการสอนกันและกัน สร้างหรือเลือกเครื่องมือสังเกตการสอน และกำหนดวัน เวลาที่จะสังเกตการสอน และการให้ข้อมูลย้อนกลับ

5. ผลัดกันสังเกตการณสอนกันและกัน

6. ร่วมกันวิเคราะห์ผลการสังเกต บันทึกพัฒนาการของตนองและของนักเรียน ให้ข้อมูลย้อนกลับกันและกันเป็นระยะตามปฏิทินที่กำหนดไว้

7. ประเมินผลความสำเร็จของการนิเทศ และการจัดการเรียนการสอนด้วยการประเมินการสอนของตนเอง ประเมินผลการเรียนของนักเรียน และสอบถามความคิดเห็น

8. รายงานผลสำเร็จ (Report of Success)

การพัฒนาวิชาชีพด้วยการพัฒนาตนเอง (Self-Directed Professional)

การพัฒนาตนเองหรือการนิเทศแบบนำตนเอง (Self-Directed Professional) เป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาในวิชาชีพครู ที่ครูเป็นผู้ดำเนินการ กำหนด เป้าหมาย วิธีการพัฒนา และดำเนินการด้วยตนเอง ภายใต้การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมของผู้บริหารของผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบโครงการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน

แนวทางการดำเนินการพัฒนาตนเอง (Self-Directed Professional) ซึ่งจะมีวิธีการร่วมมือกันปฏิบัติในหลายลักษณะที่เหมาะสมกับความสนใจ ความแตกต่างกันของแต่ละบุคคล

1. ครูเลือกปัญหา ประเด็นหรือเรื่องที่สนใจที่จะปรับปรุงและพัฒนา (กลุ่มสาระที่ตนเองสอน)

2. เลือกวิธีการ เทคนิคที่เหมาะสม และสนใจจะนำมาใช้

3. เขียนแผนการสอน แผนการนิเทศตนเอง และแผนปฏิบัติในการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง สร้างหรือเลือกเครื่องมือหรือวิธีสังเกต และบันทึกการสอนของตนเอง กำหนดวันและเวลา รายงานผลการพัฒนาตนเองกับเพื่อน หรือผู้รับผิดชอบโครงการ

4. วิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลข้อมูลจากการบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียน ผลการทดสอบการเรียนรู้ของนักเรียน แบบบันทึกผลการจัดการเรียนการสอนของตนเอง และจากแบบประเมินผลการสอนของตนเอง

จากความหมาย วัตถุประสงค์ กระบวนการและแนวทางการปฏิบัติที่เน้นทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีแรงจูงใจต่าง ๆ สรุปได้ว่า การนิเทศคือการร่วมมือกันพัฒนาในวิชาชีพให้เจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศแบบพัฒนาการ

การนิเทศแบบพัฒนาการ (Developmental Supervision) เป็นการนิเทศที่คำนึงถึงธรรมชาติของมนุษย์ ศักยภาพของมนุษย์ ตลอดจนความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ โดยเฉพาะมนุษย์ที่เป็นผู้ใหญ่ และผู้ทำหน้าที่นิเทศต้องเชื่อพื้นฐานที่ว่ามนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ มนุษย์มีความแตกต่างกันในด้านความสามารถ การคิดเชิงนามธรรม (Abstract Thinking) มีความรู้สึกผูกพันต่อภาระหน้าที่แตกต่างกัน (Commitment) มีความเชี่ยวชาญต่างกัน (Expertise) และมีแรงจูงใจและเป้าหมายที่แตกต่างกันตามวัย ดังนั้นในการนิเทศการสอน ผู้นิเทศหรือผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศจะต้องมุ่งช่วยให้ครูได้พัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ เพื่อเป้าหมายเดียวกัน คือ คุณภาพของนักเรียน เนื่องจากความแตกต่างกันในหลายๆ ด้านของครูหรือผู้รับการนิเทศ ผู้นิเทศจะต้องเลือกใช้วิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของครู ตามแนวคิดของ กลิ๊กแมนและคณะ (Glickman and others 1995 : 135-171 , อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2553 : 126-132) ได้แบ่งพฤติกรรมการนิเทศเป็น 4 แบบ คือ 1) พฤติกรรมการนิเทศแบบชี้นำควบคุม (Directive Control Behavior) 2) พฤติกรรมการนิเทศแบบชี้นำให้ข้อมูล (Directive Informational Behavior) 3) พฤติกรรมการนิเทศแบบร่วมมือ (Collaborative Behavior) และ 4) พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้นำ (Non-directive Behavior) ซึ่ง กลิ๊กแมนและคณะ(Glickman et al. 2001 : 197) ได้จัดกลุ่มครูตามระดับพัฒนาการออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มที่มีพัฒนาการ /ความเชี่ยวชาญ/ความผูกพันต่อหน้าที่ในระดับต่ำ (Low developmental level , expertise and commitment) มีความสามารถในการใช้ปัญญาที่เป็นรูปธรรม สามารถใช้มโนทัศน์และความคิดรวบยอดในระดับต่ำ 2) กลุ่มที่มีพัฒนาการ/ความเชี่ยวชาญ/ความผูกพันต่อหน้าที่ในระดับปานกลาง (Moderate developmental level , expertise and commitment) มีความสามารถใช้ปัญญาที่มีความเป็นนามธรรมมากขึ้น เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเวลาและสถานที่ได้ สามารถใช้เหตุผลเชิงสมมติฐาน เข้าใจในสัญลักษณ์ที่มีความซับซ้อนได้ 3) กลุ่มที่มีพัฒนาการ/ความเชี่ยวชาญ/ความผูกพันต่อหน้าที่ในระดับสูง (High developmental level, expertise and commitment) เป็น

กลุ่มที่มีความสามารถใช้ปัญญาในการคิดโต้แย้งอย่างมีเหตุผล การคิดเชิงบูรณาการ และการใช้ปัญญาในการแสวงหาความรู้ได้ นอกจากนั้น กลิ๊กแมน และคณะ (Glickman et al. 2001:197) ยังได้เสนอการเลือกวิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของครู ดังนี้ คือ ครูในกลุ่มที่มีพัฒนาการ/ความเชี่ยวชาญ/ความผูกพันต่อหน้าที่ในระดับที่ต่ำ วิธีการนิเทศที่เหมาะสม คือ การนิเทศแบบชี้นำให้ข้อมูล ครูในกลุ่มที่มีพัฒนาการ/ความเชี่ยวชาญ/ความผูกพันต่อหน้าที่ในระดับปานกลาง วิธีการนิเทศที่เหมาะสม คือ การนิเทศแบบร่วมมือ และครูในกลุ่มที่มีพัฒนาการ/ความเชี่ยวชาญ/ความผูกพันต่อหน้าที่ในระดับสูง วิธีการนิเทศที่เหมาะสม คือ การนิเทศแบบไม่ชี้นำหรือแบบร่วมมือกัน ซึ่งขั้นตอนการนิเทศแบบพัฒนาการ มีขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) เลือกวิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้รับการนิเทศ 2) ดำเนินการนิเทศตามวิธีการที่เลือกไว้ และ 3) ดูแลช่วยเหลือส่งเสริมให้ครูมีพัฒนาการที่สูงขึ้น

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการสอน

สำหรับการพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนนั้น มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎี เพื่อให้ได้รูปแบบการนิเทศที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความแตกต่างของครูแต่ละคนทั้งในด้านความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ ซึ่งจากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศของนักคิด นักการศึกษา และนักจิตวิทยา (วัชรา เล่าเรียนดี 2550:37 0,47,58-68,http://coperspy.multiply.com/journal/item/4, http://geocities.com/social2000/maslow1html., http://www.prd.go .th/files/peoplefile/.doc, http://www.geocities.com/ mafa_ 2548 /pa8.doc.) พบว่า มีแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอนดังนี้ ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง เช่น ของ คุนท์ เลวิน (Kurt Lewin) เลวิน โลเวลล์ และ ไวล์ (Lewin Lovell and Wiles) ชิน และ เบนนิส (Chin and Bennis) ทฤษฎีแรงจูงใจ เช่น ของ มาสโลว์ (Maslow) เฮอร์สเบิร์ก (Herzberg) ทฤษฎีการสื่อสารเช่นของ วิลเบอร์ ชแรมม์ ออสกูด (Wilber Schramm and Osgood) ลาสเวลล์ (Lasswell) ทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์ เช่นของ เอลตัน เมโย (Elton Mayo) ทฤษฎีภาวะผู้นำ ของ แมก เกรเกอร์ (Mc.Gregor) มูตันและเบล็ก (Mouton and Blake) ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของ โนวส์ (Knowles) ซึ่งแนวคิด ทฤษฎีดังกล่าวนี้เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบการนิเทศและการดำเนินการนิเทศให้ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากการนิเทศการสอนเป็นศาสตร์ที่นอกจากให้ความสนใจในแง่ของเนื้อหาสาระแล้วยังต้องคำนึงถึงความรู้สึกนึกคิด ความสนใจ ความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบการนิเทศไปใช้

2.4 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญจำเป็นต่อการพัฒนาวิชาชีพครู และการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน หากครูได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างมีคุณภาพแล้ว ก็จะสามารถแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นต่อไป สอดคล้องกับ วัชรา เล่าเรียนดี (2544 : 106) การวิจัยในชั้นเรียน เป็นการศึกษาที่เป็นระบบและขั้นตอนโดยมีการดำเนินการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ในชั้นเรียน หรือในโรงเรียนเพื่อศึกษาหาคำตอบ วิธีการหรือนวัตกรรมการสอนใหม่ ๆ เพื่อนำผลจากการศึกษานั้นมาแก้ปัญหาหรือปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้น ๆ โดยตรง และจากคำสัมภาษณ์ของวิชัย วงษ์ใหญ่ (อ้างถึงใน ชาตรี มณีโกศล 2539 : 261) สรุปได้ว่า ในการพัฒนาวิชาชีพครู ผลการวิจัยจะต้องมาสนับสนุนการเรียนการสอนให้ได้ผลดีที่สุด ซึ่งงานวิจัยที่มีความหมายและมีคุณค่ามากที่สุด คือการวิจัยปฏิบัติการที่เรียกว่า Action Research เพราะจะทำให้เห็นทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เป็นที่ทราบกันดีว่าในการปฏิรูปการสอน การวิจัยปฏิบัติการเป็นเครื่องมือหรือเป็นกลไกที่ใช้ในการปฏิรูปการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เพราะครูจะเห็นทิศทางและพัฒนาวิธีการสอนได้อย่างดีอยู่เรื่อย ๆ แล้วลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการนั้นเหมาะกับครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในชั้นเรียนมาก ดังนั้น การวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นวิธีการที่สำคัญวิธีหนึ่งในการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนนั้น ได้มีนักการศึกษา วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 1) ทิศนา แขมมณี (2540 : 98) ส.วาสนา ประวาลพฤกษ์ (2540 : 12) และ สุวิมล ว่องวาณิช (2548 : 21) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนที่สอดคล้องกันว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้อันเป็นความจริงที่เชื่อถือได้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในบริบทของชั้นเรียน โดยมีครูเป็นนักปฏิบัติการวิจัย และใช้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนช่วยให้ครูทำงานอย่างเป็นระบบ มีความเข้าใจงานสามารถเลือกแนวทางที่มีเหตุผลและสร้างสรรค์ในการตัดสินใจได้อย่างมีคุณภาพ เพราะนักวิจัยมีระบบการคิดที่ผ่านการใคร่ครวญช่วยให้ได้ตัวบ่งชี้ที่เป็นรูปธรรม เกิดความสุขในการทำงานและที่สำคัญคือ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ครูเกิดการเรียนรู้หรือมีนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์กับการจัดการเรียนการสอน ทำให้ครูเกิดการพัฒนาตนเอง สำหรับกระบวนการหรือขั้นตอนของการวิจัยในชั้นเรียนนั้น มีหลายรูปแบบ แต่จะมีหลักการ หรือแนวคิดหลักและวิธีการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอไว้สอดคล้องกันดังนี้ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2540 : 8) กรมวิชาการ (2542 : 7-10) มาเรียม นิลพันธุ์ (2544 : 1-2) สุวิมล ว่องวานิช (2544 : 29) และ ครูรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2544 : 43-44) สามารถสรุป

กระบวนการในการวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนหลักที่สำคัญ 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ 1) การวิเคราะห์สภาพปัญหาและการระบุปัญหา 2) การหาวิธีการในการแก้ปัญหา 3) ดำเนินการแก้ปัญหา 4) การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) สรุปผลและ การเขียนรายงานการวิจัย นอกจากนั้น ยังมีแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการทำวิจัย หรือคุณสมบัติของนักวิจัยนั้น มีนักวิชาการได้ให้ข้อคิดเห็นไว้หลายท่าน ซึ่งความสามารถดังกล่าว แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านความรู้และทักษะ ด้านเจตคติและลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย ตลอดจนจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความสามารถของนักวิจัยด้านความรู้และทักษะ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2540 : 15 , ธวัชชัย วรพงส์ธร 2540 : 36) รายละเอียดของสมรรถนะในด้านความรู้และทักษะมีดังต่อไปนี้

1.1 มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องปัญหาที่จะทำการวิจัยเพราะนักวิจัยย่อมต้องการทราบและเข้าใจปัญหาที่ทำการวิจัยโดยตลอด

1.2 มีความสามารถด้านการวิเคราะห์ คือ สามารถวิเคราะห์คัดเลือกงานวิจัยและความรู้จากเอกสารต่าง ๆ ที่ต้องการได้เหมาะสมและรวดเร็ว และสามารถเลือกใช้ผลงานวิจัยได้ถูกต้อง

1.3 มีความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีการวิจัย อันได้แก่ การมีความรู้เกี่ยวกับรูปแบบของการวิจัย กระบวนการวิจัย การเลือกกลุ่มตัวอย่าง การเลือกหรือพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.4 มีความสามารถในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ และพยากรณ์คำตอบได้ดี

1.5 มีความสามารถในเชิงสังเคราะห์ คือ สามารถนำสิ่งที่ได้ศึกษาและข้อค้นพบมาเขียนและสรุปรายงานให้เข้าใจได้ง่ายและชัดเจน

1.6 มีความรู้ความสามารถในการใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์ และตรรกวิทยา

2. ความสามารถของนักวิจัยด้านเจตคติและลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2540 : 15 และ ธวัชชัย วรพงศ์ธร 2540 : 36 – 37) ได้สรุปรายละเอียดของคุณลักษณะในด้านเจตคติและลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยมีดังนี้

2.1 มีความอยากรู้ อยากเห็น

2.2 มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อเท็จจริง เพื่ออธิบายปัญหาที่พบ

2.3 ศึกษาค้นคว้าทดลองอยู่เสมอ

2.4 ตัดสินใจรวดเร็วและถูกต้อง

2.5 ซื่อสัตย์ต่อหลักวิชาและมีใจเป็นกลางไม่อคติ

2.6 ยอมรับฟังความคิดเห็นและคำวิจารณ์ของผู้อื่น

2.7 จดจำรายละเอียดและช่างสังเกตอย่างมีระบบ

2.8 กล่าววิพากษ์วิจารณ์ด้วยหลักเหตุผล

2.9 มีความมุ่งมั่นต้องการทำงานให้สำเร็จ

2.10 มีความรับผิดชอบต่อผลของงาน

2.11 มีความคิดอิสระและริเริ่มสร้างสรรค์

2.12 ไม่เชื่อต่อสิ่งใดง่ายๆ

2.13 มีความอดทน รู้จักคอย

2.14 มีมนุษยสัมพันธ์ในการติดต่อกับผู้อื่น

2.15 มีความถ่อมตน ไม่หยิ่งยโส หรืออวดรู้

2.16 ใช้สารสนเทศเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ

2.17 มีความละเอียด รอบคอบในการทำงาน

2.18 ทำงานอย่างเป็นระบบ

3. การระบุเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์

จากการศึกษาและวิเคราะห์ความสำคัญ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน รูปแบบหรือกระบวนการนิเทศที่ใช้และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์นโยบาย เป้าหมายจากข้อกำหนดกฎหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ รวมทั้งฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนและการนิเทศภายในโรงเรียน ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน วิเคราะห์ทฤษฎี หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการและการวิจัยในชั้นเรียน รวมทั้งหลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยระบุเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. พัฒนาสมรรถภาพการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูที่ทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศ
2. พัฒนาสมรรถภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูที่ทำหน้าที่เป็นผู้รับการนิเทศ
3. พัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและการพัฒนา (Design and Development) = การพัฒนา Development$_1$ (D_1) : การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ มีวิธีดำเนินการโดยสรุปดังนี้

1. ออกแบบองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) ที่ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการนิเทศ 4 ขั้นตอน และการกำหนดเงื่อนไขของการนำรูปแบบการนิเทศไปใช้

2. ตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) ก่อนนำไปใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และตรวจสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือประกอบที่ใช้ในการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นคนละชุดกับการตรวจรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) โดยวิธีการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence = IOC) ซึ่งมีผลการตรวจสอบดังนี้

2.1 ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ผลการตรวจสอบ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าเท่ากับ 1.00 ความเป็นไปได้ของรูปแบบ ผลการตรวจสอบ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าระหว่าง 0.80 – 1.00 โดยข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 ได้แก่ การดำเนินการของรูปแบบในขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการนิเทศ ข้อที่ 1 การประเมินผลก่อนการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ และข้อที่ 2 การประเมินผลระหว่างการนิเทศแบบหลากหลาย วิธีการ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 5

2.2 ความสอดคล้องของรูปแบบ ผลการตรวจสอบ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าระหว่าง 0.80 – 1.00 โดยข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 ได้แก่ รูปแบบซีไอพีอี (CIPE Model) ข้อที่ 5 เครื่องมือที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) มีความสอดคล้องกับการดำเนินการ ข้อที่ 6 วิธีวัดและประเมินผลสอดคล้องกับเป้าหมายของการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 5 ค่าดัชนีความสอดคล้องของการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี และความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)

ประเด็นการตรวจสอบ	ค่าดัชนีความสอดคล้อง	
	ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี	ความเป็นไปได้
องค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์		
หลักการ	1.00	1.00
วัตถุประสงค์	1.00	1.00
องค์ประกอบเชิงกระบวนการ Phase 1 Classifying : C 1. การคัดกรองระดับความรู้ ความสามารถและทักษะที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อจัดกลุ่มครู และเลือกวิธีการนิเทศที่ต้องการและเหมาะสมสำหรับครูแต่ละกลุ่ม	1.00	1.00
Phase 2 Informing : I 1. การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ เรื่องการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ การวิจัยในชั้นเรียน และเทคนิควิธีสอนที่สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาให้แก่ครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ	1.00	1.00
Phase 3 Proceeding : P การดำเนินงาน 1. การประชุมก่อนการสังเกตการสอน (Pre conference)	1.00	1.00
2. การสังเกตการสอน (Observation)	1.00	1.00
3. การประชุมหลังการสังเกตการสอน (Post conference)	1.00	1.00

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ประเด็นการตรวจสอบ	ค่าดัชนีความสอดคล้อง	
	ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี	ความเป็นไปได้
Phase 4 Evaluating : E การประเมินผลการนิเทศ 1. การประเมินผลก่อนการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ	1.00	0.80
2. การประเมินผลระหว่างการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ	1.00	0.80
3. การประเมินผลหลังสิ้นสุดการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ	1.00	1.00
การกำกับ ติดตาม ดูแล (Monitoring)	1.00	1.00
เงื่อนไขการนำไปใช้	1.00	1.00

ตารางที่ 6 ค่าดัชนีความสอดคล้องของการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)

ประเด็นการตรวจสอบ	ค่าดัชนีความสอดคล้อง
1. รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) มีความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการจำเป็นของหน่วยงาน	1.00
2. แต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน	1.00
3. การดำเนินการตามกระบวนการรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) แต่ละขั้นตอน มีความสอดคล้องที่ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน	1.00

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ประเด็นการตรวจสอบ	ค่าดัชนีความสอดคล้อง
4. การดำเนินการตามกระบวนการของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของรูปแบบ	1.00
5. เครื่องมือที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของรูปแบบรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) มีความสอดคล้องกับการดำเนินการ	0.80
6. วิธีวัดและประเมินผลสอดคล้องกับเป้าหมายของการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)	0.80

การแก้ไขปรับปรุงรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) จากผลการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) พบว่า ไม่มีข้อใดที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (0.50) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้นำคำแนะนำที่ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะเพิ่มเติมมาพิจารณา เพื่อให้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) มีความสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ปรับแก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียด ในส่วนกระบวนการของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับผู้วิจัยดังนี้

1.1 ปรับรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) ในส่วนของวิธีการนิเทศ 3 วิธี คือ 1) วิธีการนิเทศแบบให้คำปรึกษา (Mentoring) 2) วิธีการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) และ 3) วิธีการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development) และการติดตาม ดูแล (Monitoring) ให้ชัดเจนสอดคล้องกับกระบวนการในแต่ละขั้นตอน

1.2 รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) แผนภูมิแสดงรูปแบบการนิเทศ ควรแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบและกระบวนการปฏิบัติให้ชัดเจน

แสดงถึงกระบวนการนิเทศที่มีความต่อเนื่องกันตลอด และเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ควรเขียนไว้ก่อนนำเสนอรูปแบบ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการขยายผลที่มีประสิทธิภาพ

สำหรับความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับหลักการนิเทศและเงื่อนไขการนิเทศดังนี้

1. ผู้วิจัยต้องได้รับความร่วมมือจากฝ่ายวิชาการและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ในการดำเนินการนิเทศ ผู้วิจัยต้องดำเนินการตามแผนการนิเทศของแต่ละวิธีที่วางไว้

3. ติดตามผลการใช้รูปแบบการนิเทศอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ รวมทั้งจัดเก็บข้อมูลในแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียดครบถ้วน

ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) = การวิจัย Research$_2$ (R_2) : การนำรูปแบบไปใช้

มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. กำหนดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการนำรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) ไปใช้ ได้แก่ 1) ครูผู้สอนจากโรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ โรงเรียนนักบุญเปโตร และโรงเรียนบอสโกพิทักษ์ เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศจำนวน 7 ท่าน และผู้รับการนิเทศ จำนวน 8 ท่าน ซึ่งเมื่อวิเคราะห์สมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียน และการปฏิบัติงานของครูผู้รับการนิเทศ จำแนกกลุ่มตามวิธีการนิเทศได้ 3 กลุ่ม คือ วิธีการนิเทศ 3 วิธี คือ 1) วิธีการนิเทศแบบให้คำปรึกษา (Mentoring) เป็นครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 ท่าน จากโรงเรียนนักบุญเปโตร 2) วิธีการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) เป็นครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 ท่าน จากโรงเรียนบอสโกพิทักษ์ และเป็นครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 ท่าน จากโรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ และ 3) วิธีการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development) เป็นครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 จำนวน 2 ท่าน จากโรงเรียนบอสโกพิทักษ์ โดยผู้วิจัยมีการกำกับ ติดตาม ดูแล (Monitoring) ทุกวิธีการนิเทศในทุกขั้นตอน

2. กำหนดแบบแผนการวิจัยในการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) ดังนี้

2.1 แบบการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ (One-Group Pretest-Posttest Design) เก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องต่อไปนี้ 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ของครูผู้นิเทศ

2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้นิเทศ 3) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ของครูผู้รับการนิเทศ 4) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้รับการนิเทศ

3. กำหนดและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยทุกขั้นตอนของการวิจัยมีเครื่องมือสำหรับดำเนินการ ผู้ใช้เครื่องมือ คือ ผู้วิจัย ครูผู้นิเทศ และ ครูผู้รับการนิเทศ ประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 10 ฉบับ 1) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน 2) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ 3) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน 4) แบบประเมินความสามารถในการนิเทศ 5) แบบสังเกตสังเกตพฤติกรรมการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน 6) แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศ 7) แบบประเมินความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน 8) แบบประเมินความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน 9) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ และ 10) ประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศสำหรับครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ คือ 1) แผนนิเทศแบบให้คำปรึกษา , แบบเพื่อนช่วยเพื่อน และแบบพัฒนาตนเอง 2) แบบสังเกตการสอน 3) แบบบันทึกประจำวัน (Journal Writing) 4) แผนการจัดการเรียนรู้ และ 5) แบบทดสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียน การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้นมีการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ โดยนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความคิดเห็นนำมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence = IOC) ซึ่งพบว่าเครื่องมือทุกชุดมีความสอดคล้องตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

4. นำรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)และเครื่องมือไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูล ตามกระบวนการนิเทศ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 Classifying : C การคัดกรองระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อจัดกลุ่มครู และเลือกวิธีการนิเทศที่ต้องการและเหมาะสมสำหรับครูแต่ละกลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและเพื่อนครูภายในโรงเรียน โดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 2 Informing : I การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ เก็บรวบรวมข้อมูลผลการให้ความรู้จากครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ โดยใช้แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนและการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

ขั้นตอนที่ 3 Proceeding : P การดำเนินงาน ประกอบด้วย 3.1 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน (Pre conference) 3.2 การสังเกตการสอน (Observation) 3.3 การประชุมหลังการสังเกตการสอน (Post conference) เก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้นิเทศ ครูผู้รับการนิเทศ และนักเรียน โดยใช้แบบทดสอบ แบบประเมินตนเอง

ขั้นตอนที่ 4 Evaluating : E การประเมินผลการนิเทศ เก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้นิเทศ ครูผู้รับการนิเทศ และนักเรียน โดยใช้แบบทดสอบ แบบประเมิน แบบสอบถามความพึงพอใจ แบบสัมภาษณ์ และประเด็นสนทนากลุ่ม

5. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ และสังเคราะห์เป็นข้อมูลสารสนเทศ สำหรับประเมินผลรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการร่วมกับการตรวจสอบรับรองประสิทธิภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล (Evaluation) = การพัฒนา Development$_2$ (D_2): การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ

ดำเนินการโดยพิจารณาผลการใช้รูปแบบการนิเทศ ซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพและผลสำเร็จเชิงประจักษ์และประเมินผลรับรองประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการสอนโดยนำรูปแบบนิเทศการสอนไปปฏิบัติจริง

ผลการประเมินผลรูปแบบการนิเทศ พบว่า การใช้รูปแบบการนิเทศ ส่งผลให้ครูผู้นิเทศได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถภาพด้านการนิเทศ โดยมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการนิเทศการสอน การใช้เครื่องมือสังเกตการสอนสูงขึ้น และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศ และส่งผลให้ครูผู้รับการนิเทศ ได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถภาพด้านการวิจัยในชั้นเรียน โดยมีความรู้และความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้สูงขึ้น มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ รวมทั้งนักเรียนมีการเรียนรู้สูงขึ้น

สำหรับผลการสนทนากลุ่มเพื่อยืนยันรับรองประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยนำรูปแบบนิเทศแบบหลากหลายวิธีการไปปฏิบัติจริง ทุกคนเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ตามแนวคิดของ แกลทธอร์น เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ตามประเด็นการสนทนา คือ องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการสอนมีความสัมพันธ์กันดีมาก การปฏิบัติ

ตามกระบวนการ ทั้ง 4 ขั้นตอน บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ช่วยให้ครูได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ได้ตามลำดับ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ความรู้และฝึกทักษะเกี่ยวกับการนิเทศการสอน การใช้เครื่องมือสังเกตการสอน การจัดการเรียนรู้และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การวางแผนการนิเทศการสอน การปฏิบัติการนิเทศการสอน และการประเมินผลการนิเทศการสอน เมื่อนำมารวมกัน ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นกับครูผู้นิเทศ ครูผู้รับการนิเทศ และนักเรียนจากการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการในโรงเรียน ทำให้สามารถ ยืนยันได้ว่ารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ตามแนวคิดของ แกลทธอร์น สามารถ ส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูให้สูงขึ้น และนักเรียนมีผลการเรียนรู้สูงขึ้น

จากกระบวนการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ดังกล่าว ทำให้ได้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ตามแนวคิดของ แกลทธอร์น เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ดังรายละเอียดในตอนที่ 2

ตอนที่ 2 ผลการนำรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการไปใช้

การเสนอผลการนำรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการไปใช้ เพื่อตอบคำถามของการวิจัย ข้อที่ 2 ที่ว่า “ผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นอย่างไร” โดยนำเสนอตามลำดับวัตถุประสงค์ดังนี้

2.1 ประเมินสมรรถภาพในการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้นิเทศ

2.2 ประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้นิเทศ

2.3 ประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้รับการนิเทศ

2.4 ประเมินสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ

2.5 ประเมินความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

2.6 ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดจากการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ

2.1 สมรรถภาพการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้นิเทศ ดังรายละเอียดในตารางที่ 7 – 10

ตารางที่ 7 การประเมินสมรรถภาพในการนิเทศของครูผู้นิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้นิเทศ	**ความรู้ความเข้าใจ**			**ความสามารถในการนิเทศ**			**รวม**		
	คะแนนเฉลี่ย	**ร้อยละ**	**ระดับ**	**คะแนนเฉลี่ย**	**ร้อยละเฉลี่ย**	**ระดับ**	**คะแนนเฉลี่ยรวม**	**ร้อยละเฉลี่ย**	**ระดับ**
1. การนิเทศแบบให้คำปรึกษา	17.50	87.50	สูงมาก	43.67	87.34	สูงมาก	61.17	87.42	สูงมาก
2. การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน	17.00	85.00	สูงมาก	42.00	84.00	สูง	59.00	84.50	สูง
3. การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง	19.00	95.00	สูงมาก	44.67	89.33	สูงมาก	63.67	92.17	สูงมาก
รวม	**17.83**	**89.17**	**สูงมาก**	**43.45**	**86.89**	**สูงมาก**	**61.28**	**88.03**	**สูงมาก**

จากตารางที่ 7 สมรรถภาพในการนิเทศของครูผู้นิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ โดยภาพรวม พบว่า ครูผู้นิเทศมีสมรรถภาพในการนิเทศ อยู่ในระดับสูงมาก (ร้อยละเฉลี่ย 88.03) ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2.1 ที่กำหนดไว้ และเมื่อพิจารณาสมรรถภาพในการนิเทศตามวิธีการนิเทศ พบว่า ครูผู้นิเทศแบบพัฒนาตนเอง และแบบให้คำปรึกษา มีสรรถภาพในการนิเทศ อยู่ในระดับสูงมาก (ร้อยละเฉลี่ย 92.17 และ 87.42) และครูผู้นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีสมรรถภาพในการนิเทศ อยู่ในระดับสูง (ร้อยละเฉลี่ย 84.50)

จากร้อยละเฉลี่ยสมรรถภาพในการนิเทศ ของครูผู้นิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ สามารถนำเสนอเป็นแผนภูมิแท่งได้ดังนี้

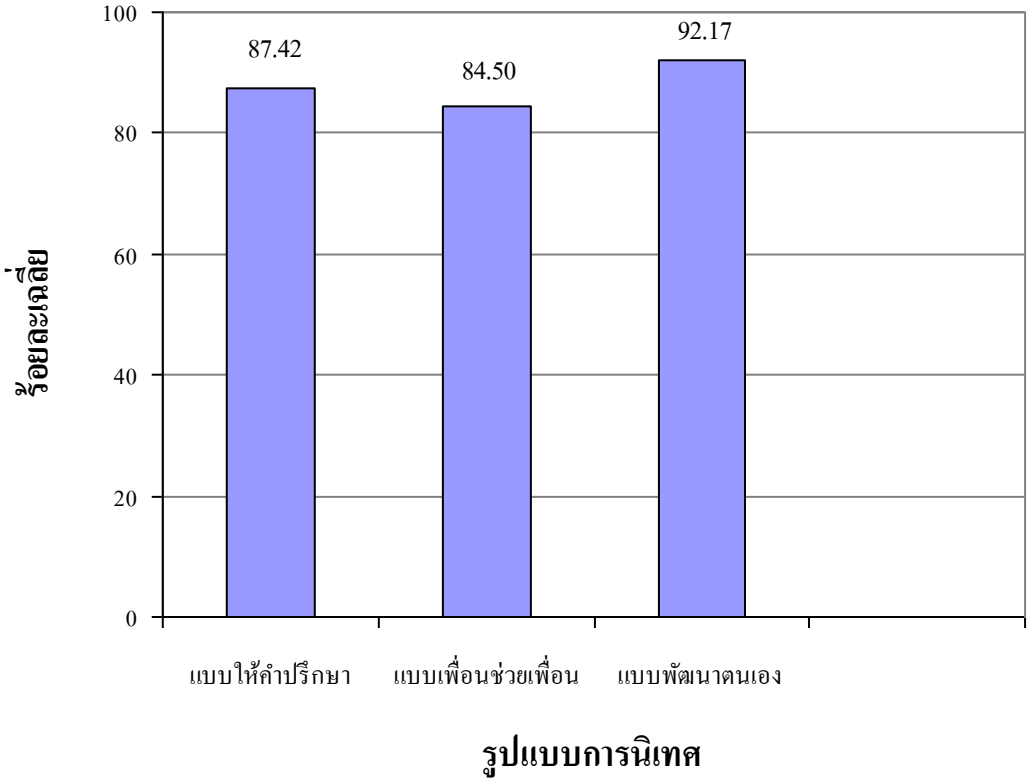

แผนภูมิที่ 22 ร้อยละเฉลี่ยสมรรถภาพในการนิเทศของครูผู้นิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

ตารางที่ 8 การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้นิเทศ

คะแนน	N	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	Z	P
ก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ	7	20	14.29	1.11	2.375*	0.018
หลังการใช้รูปแบบการนิเทศ	7	20	17.83	0.98		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้นิเทศ พบว่า ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ครูผู้นิเทศมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ มีคะแนนเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 17.83 , S.D. = 0.98) สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ ($\overline{x}$ = 14.29 , S.D. = 1.11)

ตารางที่ 9 การประเมินความสามารถในการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้นิเทศ

ความสามารถในการนิเทศของครูผู้นิเทศ	ประเมินโดยผู้วิจัย			ประเมินตนเองโดยครูผู้นิเทศ			ประเมินโดยครูผู้รับการนิเทศ			รวม		
	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ
1. การนิเทศแบบให้คำปรึกษา	44.00	88.00	สูงมาก	42.50	85.00	สูงมาก	44.50	89.00	สูงมาก	43.67	87.34	สูงมาก
2. การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน	42.00	84.00	สูง	41.75	83.50	สูง	42.25	84.50	สูง	42.00	84.00	สูง
3. การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง	46.00	92.00	สูงมาก	43.00	86.00	สูงมาก	45.00	90.00	สูงมาก	44.67	89.33	สูงมาก
รวม	**44.00**	**88.00**	**สูงมาก**	**42.42**	**84.83**	**สูง**	**43.92**	**87.83**	**สูงมาก**	**43.45**	**86.89**	**สูงมาก**

จากตารางที่ 9 ความสามารถในการนิเทศของครูผู้นิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ โดยภาพรวม พบว่า ครูผู้นิเทศมีความสามารถในการนิเทศ อยู่ในระดับสูงมาก (ร้อยละเฉลี่ย 86.89) และเมื่อพิจารณาความสามารถในการนิเทศตามวิธีการนิเทศ พบว่า ครูผู้นิเทศแบบพัฒนาตนเอง และแบบให้คำปรึกษา ครูผู้นิเทศมีความสามารถในการนิเทศ อยู่ในระดับสูงมาก (ร้อยละเฉลี่ย 89.33 และ 87.34) และครูผู้นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีความสามารถในการนิเทศ อยู่ในระดับสูง (ร้อยละเฉลี่ย 84.00)

ตารางที่ 10 การประเมินความสามารถในการนิเทศของครูผู้นิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

ข้อ	รายการประเมินความสามารถในการนิเทศ	ความสามารถ			
		$\overline{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับที่
	ขั้นที่ 1 การประชุมก่อนการสังเกต				
1.	การพูดจาสื่อสารชัดเจน เข้าใจง่ายและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครู	4.57	0.51	สูงมาก	1
2.	การกระตุ้นให้ครูแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของครู	4.00	0.30	สูง	3
3.	สามารถจูงใจ และทำให้ครูยอมรับว่าการนิเทศการสอนมีความสำคัญมาก ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.33	0.48	สูง	2
	รวมค่าเฉลี่ย ขั้นที่ 1	**4.30**	**0.43**	**สูง**	**3**
	ขั้นที่ 2 การสังเกตการสอน				
1.	เปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้	4.60	0.30	สูงมาก	1
2.	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	4.14	0.36	สูง	3
3.	มีความรู้ความเข้าใจ และมีความชำนาญในการสังเกตและบันทึก การจัดการเรียนรู้	4.38	0.50	สูง	2
	รวมค่าเฉลี่ย ขั้นที่ 2	**4.37**	**0.39**	**สูง**	**1**

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมินความสามารถในการนิเทศ	ความสามารถ			
		$\overline{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับที่
	ขั้นที่ 3 การประชุมหลังการสังเกตการสอน				
1.	การช่วยเหลือแนะนำครูได้ตรงตามที่ครูต้องการ	4.67	0.48	สูงมาก	1
2.	สามารถแนะนำและอธิบายให้แก่ครู	4.19	0.40	สูง	3
3.	สามารถช่วยเหลือแนะนำครูให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล	4.38	0.50	สูง	2
4.	สามารถเป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาชีพให้แก่ครู	4.00	0.00	สูง	4
	รวมค่าเฉลี่ย ขั้นที่ 3	**4.31**	**0.35**	**สูง**	**2**
	รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	**4.33**	**0.39**	**สูง**	

จากตารางที่ 10 ความสามารถในการนิเทศของครูผู้นิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ โดยภาพรวม พบว่า ครูผู้นิเทศมีความสามารถในการนิเทศ อยู่ในระดับสูง ($\overline{X} = 4.33$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาตามขั้นตอนการนิเทศ พบว่า ครูผู้นิเทศมีความสามารถในการนิเทศอยู่ในระดับสูง ทุกขั้นตอน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ขั้นที่ 2 การสังเกตการสอน ($\overline{X} = 4.37$, S.D. = 0.39) ขั้นที่ 3 การประชุมหลังการสังเกตการสอน ($\overline{X} = 4.31$, S.D. = 0.35) และขั้นที่ 1 การประชุมก่อนการสังเกต ($\overline{X} = 4.30$, S.D. = 0.43) ตามลำดับ

การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศของผู้นิเทศ โดยผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยสังเกตตามประเด็นการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน คือ 1) ขั้นสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา 2) ขั้นกำหนดทางเลือกและวิธีในการแก้ปัญหา 3) ขั้นพัฒนาสื่อ เครื่องมือ และนวัตกรรมที่ใช้ในการวิจัยในชั้นเรียน 4) ขั้นปฏิบัติตามแผนการวิจัยในชั้นเรียน 5) ขั้นสรุปและเขียนรายงานผลการวิจัยในชั้นเรียน ปรากฏผลดังนี้

ขั้นสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ในขั้นนี้ครูผู้รับการนิเทศได้สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครูแต่ละคน หลังจากนั้นพิจารณาเลือกประเด็นที่เป็นปัญหา เพื่อทำการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งครูผู้รับการนิเทศส่วนใหญ่สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ตรงกับสภาพที่เกิดขึ้น แต่มีครูผู้รับการนิเทศบางคนวิเคราะห์ปัญหาได้ไม่ชัดเจน ไม่ตรงกับสภาพจริง ครูผู้นิเทศได้ให้คำแนะนำ ชี้ให้เห็นปัญหาและกระตุ้นให้ครูผู้รับการนิเทศสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้

ขั้นกำหนดทางเลือกและวิธีในการแก้ปัญหา ในขั้นนี้ครูผู้รับการนิเทศส่วนใหญ่สามารถเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาได้เหมาะสมกับเรื่องที่ทำวิจัยและระดับชั้นของนักเรียน แต่มีครูผู้รับการนิเทศบางคนยังไม่สามารถเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาได้ เนื่องจากมีหลายวิธีการในการแก้ไขปัญหา ผู้นิเทศจึงให้คำแนะนำ และช่วยพิจารณาเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยมีการอธิบายให้ครูผู้รับการนิเทศเข้าใจ มีการนำเสนอชื่อเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ให้วิทยากรซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความเหมาะสมของเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน ให้สามารถนำไปปฏิบัติและพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้จริง ซึ่งวิทยากรได้ให้คำแนะนำในการตั้งชื่อเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนให้ชัดเจน หลังจากนั้นครูผู้รับการนิเทศดำเนินการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งมีครูผู้รับการนิเทศบางคนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากอินเทอร์เน็ตไม่เป็น ครูผู้นิเทศจึงช่วยเหลือโดยการแนะนำวิธีการสืบค้นข้อมูล และการคัดเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และในการใช้สถิตินั้น ครูผู้รับการนิเทศบางคนไม่มั่นใจ เพราะคิดว่าต้องใช้ค่าสถิติขั้นสูงซึ่งไม่รู้จักและคิดว่าเป็นเรื่องที่ยาก ดังนั้น จึงเลือกใช้สถิติที่ง่าย ๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แต่มีครูผู้นิเทศบางคนได้แนะนำให้ใช้สถิติขั้นสูงเพื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ นอกจากนั้นครูผู้นิเทศได้ช่วยเหลือในด้านการปรับข้อความให้สื่อความหมายชัดเจน รวมทั้งตรวจสอบความถูกต้องและการใช้ภาษาในการเขียน ก่อนที่จะมีการประเมินโครงการวิจัยในชั้นเรียนโดยผู้ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นพัฒนาสื่อ เครื่องมือ และนวัตกรรมที่ใช้ในการวิจัยในชั้นเรียน ครูผู้รับการนิเทศได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผลิตสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ สร้างแบบทดสอบของ

นักเรียน และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ครูใช้ ซึ่งมีครูผู้รับการนิเทศบางคนเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ชัดเจน ครูผู้นิเทศได้แนะนำให้ใส่รายละเอียดในการปฏิบัติ เช่น การนำเข้าสู่บทเรียน ให้เพิ่มเติมว่าทำอย่างไร ในด้านของแบบทดสอบ ผู้นิเทศได้ช่วยเหลือในการปรับแก้ไข สำนวน ภาษาให้ถูกต้อง และปรับข้อคำถามในแบบทดสอบให้ชัดเจนรวมทั้งตรวจสอบคำตอบที่เฉลยไว้ ก่อนนำไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องประเมินและนำไปใช้จริง โดยก่อนดำเนินการตามแผนการนิเทศ ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศได้นำแผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือสังเกตการสอนไปทดลองกับนักเรียนในระดับชั้นเดียวกันที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง หลังเสร็จสิ้นการทดลองครูผู้นิเทศได้ให้ข้อมูลย้อนกลับ และวิเคราะห์การสอนจากการจดบันทึก พบว่า ครูผู้รับการนิเทศสร้างสื่อการสอนไม่เหมาะสม เช่น ขนาดของสื่อที่เล็กเกินไป การใช้สีที่สะท้อนแสง การฝึกปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน และแบบฝึกหัดที่มากเกินไป ซึ่งครูผู้นิเทศได้ให้คำแนะนำในการปรับสื่อ การฝึกปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนเป็นกลุ่ม และปรับแบบฝึกหัดให้น้อยลง เพื่อให้เหมาะสมกับเวลาในการจัดกิจกรรม นอกจากนี้ยังได้ร่วมกันปรับเครื่องมือสังเกตการสอนให้สอดคล้องกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นปฏิบัติตามแผนการวิจัยในชั้นเรียน ในขั้นนี้ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศมีการประชุมก่อนการสังเกตการสอนในชั้นเรียน เพื่อทบทวนแผนการนิเทศตามวิธีการที่ได้เลือกไว้ตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ในปฏิทินการนิเทศ ทบทวนเครื่องมือสังเกตการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้ของครูซ้ำอีกครั้ง เพื่อให้การสังเกตการจัดการเรียนรู้ดำเนินการไปตามแผนที่กำหนดไว้ ส่วนการสังเกตการสอนในชั้นเรียน ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศแต่ละกลุ่มวิธีการนิเทศดำเนินการตามแผนการนิเทศที่วางไว้ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 การนิเทศแบบให้คำปรึกษา (Mentoring) ครูผู้รับการนิเทศได้เตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ แล้วดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนด ครูผู้นิเทศสังเกตการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน คอยจดบันทึกการจัดการเรียนรู้ พฤติกรรมของครูผู้รับการนิเทศและนักเรียนอย่างตั้งใจตลอดระยะเวลาของการจัดการเรียนรู้ ครูผู้รับการนิเทศมีอาการตื่นเต้น และกังวล มีการสอนข้ามขั้นตอนบางขั้นตอน หลังจากดำเนินการสอนเสร็จสิ้น พบว่า ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศมีการปรึกษาหารือหลังการนิเทศทันที และร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการสอน โดยผู้นิเทศพยายามพูดให้กำลังใจ เพื่อให้ผู้รับการนิเทศคลายความกังวล ในครั้งแรกส่วนใหญ่ครูผู้นิเทศให้คำแนะนำในการจัดการเรียนรู้ และร่วมกันวางแผนปรับกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งต่อไป ซึ่งทั้งสองฝ่ายได้ดำเนินการตามนี้ทุกครั้ง กลุ่มที่ 2 วิธีการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) ครูนิเทศและครูผู้รับการนิเทศได้ร่วมกันเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ แล้วดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ร่วมกันทำ

โดยผลัดกันสังเกตการสอนในชั้นเรียน จากการสังเกตพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ของทั้งสองคนนั้น ในครั้งแรกมีการนำเข้าสู่บทเรียนที่แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละคนมีรายละเอียดเพิ่มเติมจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ทำให้การจัดการเรียนรู้ไม่เป็นไปตามเวลาที่กำหนด และยังมีความประหม่า กังวล มีการสอนข้ามขั้นตอน หลังจากดำเนินการสอนเสร็จสิ้น ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศได้ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการสอนทันที แต่ผู้นิเทศมีความกังวลยังไม่กล้าให้แนะนำ ให้ข้อมูลเพิ่มเติม ผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในการอธิบาย แนะนำ เพื่อให้ทุกคนเปิดใจยอมรับซึ่งกันและกัน ทำเกิดความเข้าใจตรงกัน และแบ่งปันประสบการณ์ต่าง ๆ โดยเรียนรู้นำส่วนที่ดีมาใช้ เช่น การนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน การควบคุมชั้นเรียน หลังการสังเกตทุกครั้งได้ร่วมกันปรับกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งต่อไป ซึ่งทำให้ทั้งสองฝ่ายมีความไว้วางใจ ยอมรับซึ่งกันและกันมากขึ้น รวมทั้งให้ความร่วมมือกันด้วยดี 3) การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development) ครูผู้รับการนิเทศดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เตรียมไว้ โดยในครั้งแรกนั้นได้ขอให้และผู้เชี่ยวชาญเข้าไปร่วมสังเกตการสอน หลังจากเสร็จสิ้นได้ขอคำแนะนำในเรื่องของการคิดคะแนนกลุ่มของนักเรียน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำในเรื่องดังกล่าว และหลังจากนั้นครูผู้รับการนิเทศดำเนินการตามแผน โดยทุกครั้งหลังเสร็จสิ้นการสอนจะมีการบันทึกการสอนของตนเอง (Journal Writing) และของนักเรียน เพื่อปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ขั้นสรุปและเขียนรายงานผลการวิจัยในชั้นเรียน ในขั้นนี้เป็นการสรุปผลและเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน ครูผู้รับการนิเทศส่วนใหญ่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลได้ รวมทั้งสามารถเขียนรายงานการวิจัยได้ แต่มีครูผู้รับการนิเทศบางคนไม่มั่นใจ เพราะคิดว่าจะต้องเขียนรายละเอียดมาก ต้องวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติขั้นสูงโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป การสรุปผลไม่ตรงตามวัตถุประสงค์หรือสรุปไม่ชัดเจน ครูผู้นิเทศได้อธิบายวิธีการเขียนให้ฟังอย่างชัดเจน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยและครูผู้นิเทศได้ช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูลและอธิบายวิธีการแปลผล นอกจากนั้นครูผู้รับการนิเทศยังมีปัญหาในเรื่องของการอภิปรายผล การเขียนยังเรียบเรียงไม่เป็นตามลำดับขั้นตอน ผู้นิเทศได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ รวมทั้งตรวจสอบ แก้ไขและปรับปรุง สำนวนภาษาเป็นระยะ ทำให้ครูผู้รับการนิเทศมีความเข้าใจและมั่นใจมากยิ่งขึ้น สามารถเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนได้สำเร็จเป็นเล่มสมบูรณ์

จากข้อมูลที่ได้จากการสังเกต ครูผู้นิเทศสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาครูผู้รับการนิเทศตามบทบาทของตนเองได้เป็นอย่างดี โดยการให้คำปรึกษา แนะนำ คอยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจ ตลอดเวลา อธิบาย ชี้แจง และร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้แก่ครู

ผู้รับการนิเทศ ทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งมีบางเรื่องที่ผู้วิจัยได้เข้าไปช่วยเหลือ แนะนำร่วมกับครูผู้นิเทศ จากข้อมูลดังกล่าว เป็นที่น่าพอใจที่ครูผู้นิเทศมีความสามารถในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูและผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้สูงขึ้น รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพของตนเองอีกด้วย

2.2 การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้นิเทศ ดังรายละเอียดในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้นิเทศ

คะแนน	N	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	Z	P
ก่อนการนิเทศ	7	20	15.14	2.48	2.375*	.018
หลังการนิเทศ	7	20	19.29	0.76		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 11 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้นิเทศ พบว่า ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการครูผู้นิเทศมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2.2 ที่กำหนดไว้ โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ มีคะแนนเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 19.29 , S.D. = 0.76) สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ ($\overline{x}$ = 15.14 , S.D. = 2.48)

2.3 การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้รับการนิเทศ ดังรายละเอียดในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ของครูผู้รับการนิเทศ

คะแนน	N	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	Z	P
ก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ	8	20	14.25	0.89	2.565*	.010
หลังการใช้รูปแบบการนิเทศ	8	20	16.63	0.74		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 12 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ของครูผู้รับการนิเทศ พบว่า ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ครูผู้รับการนิเทศมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อ 2.3 ที่กำหนดไว้ โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ มีคะแนนเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 16.63 , S.D. = 0.74) สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ ($\overline{x}$ = 14.25 , S.D. = 0.89)

2.4 การประเมินสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

ดังรายละเอียดในตารางที่ 13 - 20

ตารางที่ 13 การประเมินสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

สมรรถภาพในการวิจัยในชั้นเรียนของผู้รับการนิเทศ	ความรู้ความเข้าใจ			ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน			รวม		
	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ	คะแนนเฉลี่ยรวม	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ
1. การนิเทศแบบให้คำปรึกษา	19.50	97.50	สูงมาก	115.00	85.00	สูงมาก	77.00	91.25	สูงมาก
2. การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน	19.33	96.67	สูงมาก	114.75	84.96	สูง	76.71	90.82	สูงมาก
3. การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง	18.50	92.50	สูงมาก	116.84	86.51	สูงมาก	76.92	89.51	สูงมาก
รวม	**19.11**	**95.56**	**สูงมาก**	**115.53**	**85.49**	**สูงมาก**	**134.64**	**90.53**	**สูงมาก**

จากตารางที่ 13 สมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ โดยภาพรวม พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูงมาก (ร้อยละเฉลี่ย 90.53) ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2.4 ที่กำหนดไว้ และเมื่อพิจารณาสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียนตามวิธีการนิเทศ พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูงมาก คือ ครูผู้รับการนิเทศแบบให้คำปรึกษา (ร้อยละเฉลี่ย 91.25) ครูผู้รับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (ร้อยละเฉลี่ย 90.82) และครูผู้รับการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (ร้อยละเฉลี่ย 89.51)

จากร้อยละเฉลี่ยสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ สามารถนำเสนอเป็นแผนภูมิแท่งได้ดังนี้

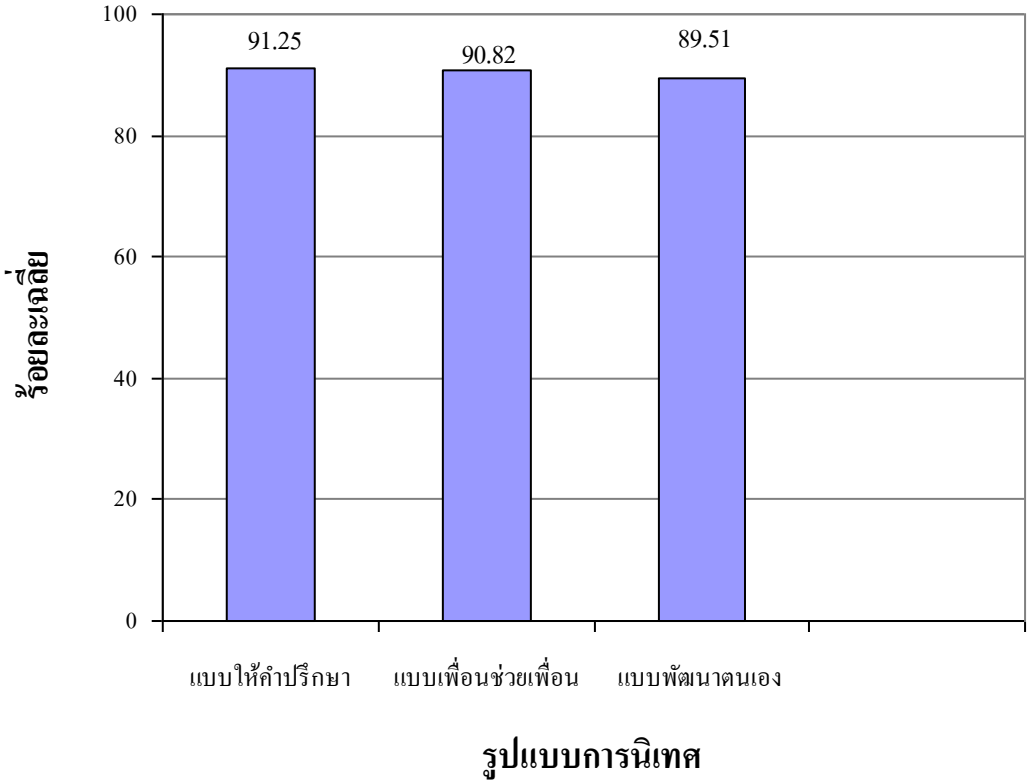

แผนภูมิที่ 23 ร้อยละเฉลี่ยสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

ตารางที่ 14 การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ

คะแนน	N	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	Z	P
ก่อนการนิเทศ	8	20	14.38	2.67	2.552*	.011
หลังการนิเทศ	8	20	19.11	0.71		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 14 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ พบว่า ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ครูผู้รับการนิเทศมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศมีคะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 19.11 , S.D. = 0.71) สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ ($\overline{X}$ = 14.38 , S.D. = 0.71)

ตารางที่ 15 การประเมินความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ

ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ	การเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน			การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน			รวม		
	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ	คะแนนเฉลี่ยรวม	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ
1. การนิเทศแบบให้คำปรึกษา	50.00	83.33	สูง	65.00	86.67	สูงมาก	115.00	85.00	สูงมาก
2. การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน	50.75	84.58	สูง	64.00	85.34	สูงมาก	114.75	84.96	สูง
3. การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง	51.67	86.11	สูงมาก	65.17	86.90	สูงมาก	116.84	86.51	สูงมาก
รวม	**50.81**	**84.67**	**สูง**	**64.72**	**86.30**	**สูงมาก**	**115.53**	**85.49**	**สูงมาก**

จากตารางที่ 15 ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ โดยภาพรวม พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูงมาก (ร้อยละเฉลี่ย 85.49) และเมื่อพิจารณาความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนตามวิธีการนิเทศ พบว่า ครูผู้รับการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง และครูผู้รับการนิเทศแบบให้คำปรึกษา มีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูงมาก (ร้อยละเฉลี่ย 86.51 และ 85.00) และครูผู้รับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูง (ร้อยละเฉลี่ย 84.96)

ตารางที่ 16 การประเมินความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ

ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ	ประเมินโดยผู้วิจัย			ประเมินโดยครูผู้นิเทศ			ประเมินตนเองโดยครูผู้รับการนิเทศ			รวม		
	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ
1) การเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน	50.88	84.79	สูง	51.00	85.00	สูงมาก	50.50	84.17	สูง	50.81	84.67	สูง
2) การเขียนรายงานวิจัยในชั้นเรียน	64.25	85.67	สูงมาก	64.88	86.50	สูงมาก	64.50	86.00	สูงมาก	64.72	86.30	สูงมาก
รวม	**57.57**	**85.23**	**สูงมาก**	**57.94**	**85.75**	**สูงมาก**	**57.50**	**85.09**	**สูงมาก**	**115.53**	**85.49**	**สูงมาก**

จากตารางที่ 16 ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ โดยภาพรวม พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูงมาก (ร้อยละเฉลี่ย 85.49)

เมื่อแยกรายการประเมินความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้รับการนิเทศ พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูงมาก (ร้อยละเฉลี่ย 86.30) และมีความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูง (ร้อยละเฉลี่ย 84.67) ตามลำดับ เมื่อแยกรายการประเมินความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้รับการนิเทศ พบว่า การประเมินโดยครูผู้นิเทศที่มีต่อครูผู้รับการนิเทศ และการประเมินโดยผู้วิจัยที่มีต่อครูผู้รับการนิเทศ อยู่ในระดับสูงมาก ((ร้อยละเฉลี่ย 85.75 และ 85.23) และประเมินตนเองของครูผู้รับการนิเทศ อยู่ในระดับสูง (ร้อยละเฉลี่ย 85.09)

ตารางที่ 17 การประเมินความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ

ความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ	ประเมินโดยผู้วิจัย			ประเมินโดยครูผู้นิเทศ			ประเมินตนเองของครูผู้รับการนิเทศ			รวม		
	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ
1. การนิเทศแบบให้คำปรึกษา	50.00	83.33	สูง	51.00	85.00	สูงมาก	49.00	81.67	สูง	50.00	83.33	สูง
2. การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน	50.75	84.59	สูง	50.75	84.58	สูง	50.75	84.58	สูง	50.75	84.58	สูง
3. การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง	52.00	86.67	สูงมาก	51.50	85.83	สูงมาก	51.50	85.84	สูงมาก	51.67	86.11	สูงมาก
รวม	**50.92**	**84.86**	**สูง**	**51.08**	**85.14**	**สูงมาก**	**50.42**	**84.03**	**สูง**	**50.81**	**84.67**	**สูง**

จากตารางที่ 17 ความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้รับการนิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ โดยภาพรวม พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูง (ร้อยละเฉลี่ย 84.67) และเมื่อพิจารณาความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียนตามวิธีการนิเทศ พบว่า ครูผู้รับการนิเทศแบบพัฒนาเองมีความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับสูงมาก (ร้อยละเฉลี่ย 86.11) และครูผู้รับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และการนิเทศแบบให้คำปรึกษา มีความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูง (ร้อยละเฉลี่ย 84.58 และ 83.33)

ตารางที่ 18 การประเมินความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ

ข้อ	รายการประเมินความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน	ระดับความสามารถ			
		$\overline{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับที่
1.	การตั้งชื่อเรื่อง	4.79	0.41	สูงมาก	1
2.	การกำหนดปัญหาการวิจัย หรือสิ่งที่ต้องการพัฒนา	4.21	0.21	สูง	6
3.	การระบุความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา	4.00	0.00	สูง	11
4.	การกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย	4.33	0.48	สูง	3
5.	การระบุประชากร / กลุ่มตัวอย่าง	4.33	0.48	สูง	4
6.	การระบุตัวแปรที่ศึกษา	4.42	0.50	สูง	2
7.	การให้ความหมายของคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	4.13	0.34	สูง	8
8.	การระบุประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	4.29	0.46	สูง	5
9.	การระบุหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	4.00	0.00	สูง	12
10.	การระบุขั้นตอนการวิจัย	4.17	0.38	สูง	7
11.	การเลือกใช้และการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ	4.04	0.20	สูง	10
12.	การเก็บรวบรวมข้อมูล	4.08	0.28	สูง	9
รวม		**4.23**	**0.18**	**สูง**	สูง

จากตารางที่ 18 ความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ โดยภาพรวม พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ = 4.23 , S.D. = 0.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับสูงมาก จำนวน 1 ข้อ คือ การตั้งชื่อเรื่อง ($\overline{X}$ = 4.79, S.D. = 0.41) และอยู่ในระดับสูง จำนวน 11 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 ลำดับสุดท้าย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 ลำดับสุดท้าย คือ การระบุหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ($\overline{X}$ = 4.00 , S.D. = 0.00) การระบุความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา ($\overline{X}$ = 4.00 , S.D. = 0.00) และการเลือกใช้และการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ ($\overline{X}$ = 4.04 , S.D. = 0.20) ตามลำดับ

ตารางที่ 19 การประเมินความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ

ความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ	ประเมินโดยผู้วิจัย			ประเมินโดยครูผู้นิเทศ			ประเมินตนเองของครูผู้รับการนิเทศ			รวม		
	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ย	ระดับ
1. การนิเทศแบบให้คำปรึกษา	65.00	86.67	สูงมาก	66.00	88.00	สูงมาก	64.00	85.33	สูงมาก	65.00	86.67	สูงมาก
2. การนิเทศแบบเพื่อนช่วย	63.50	84.67	สูง	64.25	85.67	สูงมาก	64.25	85.67	สูงมาก	64.00	85.34	สูงมาก
3. การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง	65.00	86.67	สูงมาก	65.00	86.67	สูงมาก	65.50	87.34	สูงมาก	65.17	86.90	สูงมาก
รวม	**64.50**	**86.00**	**สูงมาก**	**65.08**	**86.78**	**สูงมาก**	**64.58**	**86.11**	**สูงมาก**	**64.72**	**86.30**	**สูงมาก**

จากตารางที่ 19 ความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้รับการนิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ โดยภาพรวม พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูงมาก (ร้อยละเฉลี่ย 86.30) และเมื่อพิจารณาความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนตามวิธีการนิเทศ พบว่า ครูผู้รับการนิเทศทุกวิธีการนิเทศมีความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูงมาก คือ การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (ร้อยละเฉลี่ย 86.90) การนิเทศแบบให้คำปรึกษา (ร้อยละเฉลี่ย 86.67) และการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (ร้อยละเฉลี่ย 85.34)

ตารางที่ 20 การประเมินความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ

ข้อ	รายการประเมินความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน	ระดับความสามารถ			
		$\overline{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับที่
1.	การตั้งชื่อเรื่อง	4.79	0.41	สูงมาก	1
2.	การกำหนดปัญหาการวิจัย หรือสิ่งที่ต้องการพัฒนา	4.21	0.21	สูง	9
3.	การระบุความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา	4.00	0.00	สูง	14
4.	การกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย	4.33	0.48	สูง	5
5.	การระบุประชากร / กลุ่มตัวอย่าง	4.33	0.48	สูง	6
6.	การระบุตัวแปรที่ศึกษา	4.42	0.50	สูง	4
7.	การให้ความหมายของคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	4.13	0.34	สูง	11
8.	การระบุประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	4.29	0.46	สูง	7
9.	การระบุหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	4.00	0.00	สูง	15
10.	การระบุขั้นตอนการวิจัย	4.17	0.38	สูง	10
11.	การเลือกใช้และการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ	4.04	0.20	สูง	13
12.	การเก็บรวบรวมข้อมูล	4.08	0.28	สูง	12

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมินความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน	ระดับความสามารถ			
		$\overline{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับที่
13.	การวิเคราะห์ข้อมูล	4.67	0.48	สูงมาก	3
14.	การนำเสนอข้อมูลและแปลผลการวิจัย	4.79	0.41	สูงมาก	2
15.	การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	4.29	0.46	สูง	8
รวม		**4.30**	**0.17**	**สูง**	

จากตารางที่ 20 ความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ โดยภาพรวม พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ = 4.30 , S.D. = 0.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับสูงมาก จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ การตั้งชื่อเรื่อง ($\overline{X}$ = 4.79, S.D. = 0.41) การนำเสนอข้อมูลและแปลผลการวิจัย ($\overline{X}$ = 4.67, S.D. = 0.48) และการนำเสนอข้อมูลและแปลผลการวิจัย ($\overline{X}$ = 4.79, S.D. = 0.41) และอยู่ในระดับสูง จำนวน 12 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 ลำดับสุดท้าย คือ การระบุหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ($\overline{X}$ = 4.00 , S.D. = 0.00) การระบุความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา ($\overline{X}$ = 4.00 , S.D. = 0.00) และการเลือกใช้และการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ ($\overline{X}$ = 4.04 , S.D. = 0.20) ตามลำดับ

2.5 การประเมินความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ดังรายละเอียดในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

ข้อ	รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
	ด้านองค์ประกอบของรูปแบบ				
1.	องค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์มีความเหมาะสม	4.63	0.52	มากที่สุด	3
2.	องค์ประกอบเชิงกระบวนการแบ่งออกเป็น 4 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นคัดกรอง 2) ขั้นการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ 3) ขั้นการดำเนินการ 4) ขั้นการประเมินผลการนิเทศ มีความเหมาะสม สัมพันธ์กัน	4.88	0.35	มากที่สุด	1
3.	องค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำไปใช้และการติดตาม ดูแล มีความเหมาะสม	4.50	0.53	มากที่สุด	4
4.	องค์ประกอบเชิงกระบวนการ และองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำไปใช้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน	4.50	0.53	มากที่สุด	5
5	องค์ประกอบของรูปแบบมีความชัดเจนและเป็นระบบ	4.75	0.46	มากที่สุด	2
	รวมด้านองค์ประกอบของรูปแบบ	**4.65**	**0.08**	**มากที่สุด**	**3**

ตารางที่ 21 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
1	**ด้านกระบวนการนำรูปแบบไปใช้** ขั้นการคัดกรองระดับความสามารถ ความรู้ ทักษะที่สำคัญ และวิธีการนิเทศที่ต้องการของครู เป็นขั้นที่สามารถนำไปใช้ได้จริง	4.88	0.35	มากที่สุด	2
2.	การจัดอบรมให้ความรู้ ช่วยให้มีความพร้อมในการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการทำวิจัยในชั้นเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	1
3.	การวางแผนการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนมีความเหมาะสม	4.50	0.53	มากที่สุด	5
4.	ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้กระบวนการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการมีประสิทธิภาพมากขึ้น	4.75	0.46	มากที่สุด	3
5.	การติดตามดูแลแนะนำของครูผู้นิเทศ ผู้วิจัย หรือผู้เชี่ยวชาญ ส่งเสริมให้กระบวนการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการมีประสิทธิภาพมากขึ้น	4.63	0.52	มากที่สุด	4
	รวมด้านกระบวนการนำรูปแบบไปใช้	**4.75**	**0.22**	**มากที่สุด**	**1**
1.	**ด้านผลของการนำรูปแบบไปใช้** ช่วยให้ทุกฝ่ายเข้าใจการนิเทศการสอนที่ถูกต้อง ตรงกัน	5.00	0.00	มากที่สุด	1
2.	ช่วยให้ครูมีความรู้และทักษะการวิจัยในชั้นเรียน	4.75	0.46	มากที่สุด	2

ตารางที่ 21 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
4.	ช่วยให้ครูได้พัฒนาศักยภาพในวิชาชีพของตนเอง	4.63	0.52	มากที่สุด	4
5.	ช่วยแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน	4.75	0.46	มากที่สุด	3
	รวมด้านผลของการนำรูปแบบไปใช้	**4.73**	**0.22**	**มากที่สุด**	**2**
	รวมทุกด้าน	**4.71**	**0.08**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 21 ความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ โดยภาพรวม พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.74 , S.D. = 0.41) ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อ 2.5 ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ลำดับที่ 1 ด้านกระบวนการนำรูปแบบไปใช้ ($\overline{X}$ = 4.82, S.D. = 0.33) ลำดับที่ 2 ด้านผลของการใช้รูปแบบ ($\overline{X}$ = 4.71, S.D. = 0.40) และลำดับที่ 3 ด้านองค์ประกอบของรูปแบบ ($\overline{X}$ = 4.68 , S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ดับที่ 1 องค์ประกอบเชิงกระบวนการ แบ่งออกเป็น 4 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นคัดกรอง 2) ขั้นการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ 3) ขั้นการดำเนินการ 4) ขั้นการประเมินผลการนิเทศมีความเหมาะสม สัมพันธ์กัน ($\overline{X}$ = 4.83 , S.D. = 0.39) ลำดับที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบมีความชัดเจนและเป็นระบบ ($\overline{X}$ = 4.75 , S.D. = 0.46) ลำดับที่ 3 องค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ มีความเหมาะสม ($\overline{X}$ = 4.67 , S.D. = 0.49) ลำดับที่ 4 องค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำไปใช้ และการติดตาม ดูแล มีความเหมาะสม ($\overline{X}$ = 4.58 , S.D. = 0.52) และลำดับที่ 5 องค์ประกอบเชิงกระบวนการ และองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำไปใช้ มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ($\overline{X}$ = 4.58 , S.D. = 0.67)

จากการสนทนากลุ่มร่วมกันโดยผู้วิจัย ผู้เชี่ยวชาญ ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศหลังจากเสร็จสิ้นการนำรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการไปใช้ ด้านองค์ประกอบของรูปแบบ พบว่า ผู้ร่วมสนทนากลุ่มให้ความคิดเห็นว่า องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศแบบ

หลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม และสอดคล้องซึ่งกันและกัน กระบวนการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี เป็นกระบวนการที่มีประโยชน์มาก เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กันของแต่ละขั้นตอน ทำให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านการพัฒนางานและองค์ความรู้ ส่วนองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำไปใช้ เป็นองค์ประกอบที่มีความจำเป็นในการนำรูปแบบไปปฏิบัติจริง โดยเฉพาะเงื่อนไขของครูที่มีความมุ่งมั่นจริงใจในการพัฒนาการเรียนการสอน ด้วยความเต็มใจ ร่วมมือกัน มีความรับผิดชอบในการทำงาน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก นอกจากนี้ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู เมื่อเข้าสู่กระบวนการแล้ว ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศเข้าใจถึงบทบาทของตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้มีการปฏิบัติงานร่วมกัน เกิดความร่วมมือร่วมใจ มีความสนิทสนมและความไว้วางใจมากขึ้น ได้นำความรู้และทักษะที่ได้จากการอบรม สัมมนา มาใช้ในการปฏิบัติโดยมีผู้เชี่ยวชาญคอยติดตามให้คำแนะนำ เป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านสมรรถนะการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการและสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียน ดังข้อมูลจากการสนทนากลุ่มต่อไปนี้

> “เป็นรูปแบบนิเทศที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์มากกับสภาพครูในโรงเรียน มีกระบวนการที่สัมพันธ์เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องเป็นวงจรซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ควรจะทำต่อไป เนื่องจากเราต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน”
>
> (สนทนากลุ่มครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ 22 ตุลาคม 2553)

> “ที่สำคัญของการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ คือ ครูที่เข้าร่วมโครงการนิเทศ จะต้องมาด้วยความสมัครใจ อาสาสมัคร มีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการสอนจริง ๆ จึงจะไม่รู้สึกว่าเป็นเรื่องยากในการที่จะพัฒนานักเรียน โดยมีผู้นิเทศคอยแนะนำ ช่วยเหลือ ในการปฏิบัติ”
>
> (สนทนากลุ่มครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ 22 ตุลาคม 2553)

จากการศึกษาโดยการสนทนากลุ่มด้านกระบวนการนำรูปแบบไปใช้ พบว่า ผู้ร่วมสนทนากลุ่มให้ความคิดเห็นว่า รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) กิจกรรมแต่ละขั้นตอนมีความเหมาะสม รวมทั้งมีการนิเทศการสอนและสังเกตการสอนในชั้นเรียน

ที่สร้างความไว้วางใจ ความร่วมมือ ในการพัฒนาวิชาชีพร่วมกัน และการฝึกทักษะการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการมีความเหมาะสม ถึงแม้ว่าในขั้นตอนการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ ครูผู้นิเทศจะยังไม่มีความเชี่ยวชาญในการนิเทศเท่าไร แต่ครูผู้นิเทศสามารพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของตนเองได้อย่างดีในระหว่างการปฏิบัติ ดังข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ต่อไปนี้

> “การทดลองสอน โดยฝึกใช้เครื่องมือสังเกตการสอนที่สร้างขึ้นมานั้น ครั้งแรกจดบันทึกไม่ทัน ยังไม่ชำนาญในการบันทึก หลังจากสังเกตการสอนเสร็จ ก็ได้ปรับแก้ไขแบบบันทึกการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกับการจัดการเรียนรู้มากขึ้น เวลาเอาไปใช้จริงครั้งแรกก็ยังไม่คล่อง แต่พอครั้งต่อไปเริ่มชำนาญมากขึ้น สามารถบันทึกประเด็นเพิ่มเติมได้”
>
> (สนทนากลุ่มครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ 22 ตุลาคม 2553)

ส่วนผลการศึกษาโดยการสนทนากลุ่มด้านผลของการใช้รูปแบบ พบว่า ผู้ร่วมสนทนากลุ่มให้ความคิดเห็นว่า รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการนิเทศ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการทำวิจัยในชั้นเรียน และการพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน ดังข้อมูลจากการสนทนากลุ่มดังต่อไปนี้

> “มีความเข้าใจบทบาทของผู้นิเทศมากยิ่งขึ้น ว่าไม่ใช่แค่เพียงนั่งดูแล้วประเมิน ประชุมสรุป แต่ต้องคอยสังเกตและจดบันทึกโดยใช้เครื่องมือที่สอดคล้องกับวิธีสอน แล้วให้ข้อมูลแก่ครูในประเด็นที่สังเกต เราต้องช่วยเหลือ คิดหาวิธีการ แนวทางมาแนะนำ เพื่อร่วมกับครูในการแก้ไข ปรับปรุง การสอนครั้งต่อไป ”
>
> (สนทนากลุ่มครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ 22 ตุลาคม 2553)

> “ปกติจะมีแต่การนิเทศการสอนของครู แต่ไม่เคยมีการนิเทศการทำวิจัยในชั้นเรียน ถึงเวลาเราก็ทำส่งไปตามนโยบายไม่รู้หรอกว่าถูกหรือไม่ถูก แต่เมื่อมีการนิเทศเข้ามา ทำให้เรารู้สึกดี เหมือนมีพี่เลี้ยงเข้ามาดูแล คอยบอก คอยช่วยเหลือฝึกเราทำวิจัยเลย และพอมีปัญหาก็สามารถถามพี่เขาได้ตลอดเวลา ทำให้เราเข้าใจการทำวิจัยมากขึ้น

อยากทำมากกว่าปีละเรื่อง เพราะนักเรียนมีปัญหาเรื่องการเรียนหลายเรื่องเยอะ”

(สนทนากลุ่มครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ 22 ตุลาคม 2553)

“เราได้มีโอกาสเรียนรู้การทำวิจัยในชั้นเรียนจากพี่เขามากกว่าที่เราจะให้ เพราะพี่เขามีความรู้และประสบการณ์มากกว่า ก็จะแนะนำเราได้มาก และจากการสังเกตการสอน ทำให้เราได้เรียนรู้เทคนิคต่าง ๆ เช่น เทคนิคการควบคุมชั้นเรียน การถ่ายทอดความรู้ที่ใช้ภาษาง่าย ๆ เด็กเข้าใจเร็ว แรก ๆ เราก็รู้สึกกลัวไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น พี่เขาช่วยเหลือ แนะนำเราอย่างเป็นกันเองทำให้เราความเข้าใจ พอหลัง ๆ เราเริ่มคุ้นเคย สนิทกัน ทำให้กล้าสนทนาแลกเปลี่ยน และช่วยกันเขียนรายงานการวิจัย”

(สนทนากลุ่มครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ 22 ตุลาคม 2553)

“ปกติจะมีแต่การนิเทศการสอนของครู แต่ไม่เคยมีการนิเทศการทำวิจัยในชั้นเรียน เราก็ทำส่งไปตามนโยบายไม่รู้หรอกว่าถูกหรือไม่ถูก แต่เมื่อมีการนิเทศเข้ามา ทำให้เรารู้สึกดี เหมือนมีพี่เลี้ยงเข้ามาดูแล คอยบอก คอยช่วยเหลือฝึกเราทำวิจัยเลย และพอมีปัญหาก็สามารถถามพี่เขาได้ตลอดเวลา ทำให้เราเข้าใจการทำวิจัยมากขึ้น อยากทำมากกว่าปีละเรื่อง เพราะนักเรียนมีปัญหาหลายด้าน”

(สนทนากลุ่มครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ 22 ตุลาคม 2553)

“นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม กล้าพูด กล้าถาม และกล้าแสดงออกมากขึ้น มีความเข้าใจในเรื่องที่ครูสอน แต่ก็มีบางคนที่ไม่เข้าใจ ที่ครูรู้เพราะทุกครั้งที่สอนนอกจากเราจะบันทึกหลังสอนแล้ว ก็ให้นักเรียนทุกคนก็ทำด้วยแล้วเราก็อ่าน จึงทำให้เราได้รู้ว่านักเรียนคนไหนที่ยังไม่เข้าใจเรื่องที่สอนในวันนี้ ก็จะสามารถเพิ่มเติมให้เขาได้”

(สนทนากลุ่มครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ 22 ตุลาคม 2553)

ผลการศึกษาโดยการสนทนากลุ่มด้านความพึงพอใจโดยรวม พบว่า ผู้ร่วมสนทนากลุ่มให้ความคิดเห็นว่า รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) ช่วยให้ครูผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนและจัดการเรียนรู้มากขึ้น รู้สึกมีกำลังใจที่จะพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และต้องการนำรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่นๆ ดังข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ต่อไปนี้

> “ต้องศึกษา ค้นคว้า ในการทำวิจัยในชั้นเรียน มีการวางแผนการสอนมากขึ้น จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจ เพราะเราไม่มีผู้นิเทศมาดู ดำเนินการด้วยตัวเอง ซึ่งคะแนนของนักเรียนจะสูงขึ้นก็เกิดจากการสอนในห้องเรียน ดังนั้น เราจึงต้องเตรียมความพร้อมและคอยตรวจสอบความเข้าใจ ว่านักเรียนคนใดยังไม่เข้าใจตรงไหน ต้องเตรียมตัวในการสอนมากขึ้น ซึ่งเราก็คิดว่าเราสอนดี แต่จากบันทึกของเด็กก็ทำให้รู้เราว่า เด็กบางคนยังไม่เข้าใจ ต้องอธิบายเพิ่มเติม”
>
> (สนทนากลุ่มครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ 22 ตุลาคม 2553)

> “มีกำลังใจ มีความรู้สึกว่าเราสอนดี มีคนสนใจ อย่างเช่น มีน้องมาดูการสอน แล้วบอกว่าพี่สอนสนุกนะ นักเรียนไม่เครียด และมีการแต่งเพลงเกี่ยวกับเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ขึ้นมาเอง เพื่อนำเข้าสู่บทเรียนด้วย แต่หนูร้องเพลงไม่ค่อยเป็น พี่ช่วยฝึกให้หนูหน่อยนะ หนูจะขอเอาไปใช้กับเด็กที่ห้องบ้าง”
>
> (สนทนากลุ่มครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ 22 ตุลาคม 2553)

> “พอเราสามารถพัฒนานักเรียนในเรื่องที่ทำวิจัยนี้ได้แล้ว เราก็ลองเอาไปทำในวิชาอื่น ชั้นอื่น ๆ ดูบ้าง ตอนนี้ก็ได้ลองเอาเทคนิคที่ใช้ในการทำวิจัยอยู่นี้ ไปใช้กับนักเรียนชั้น ป. 6 ห้องอื่น ๆ ที่เรารับผิดชอบอยู่ และกำลังคิดว่าจะเอารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการนี้ไปแบ่งปันให้กับทุกคนในโรงเรียน เพราะคิดว่าเป็นวิธีการพัฒนาการสอน และเป็นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนเราด้วย”
>
> (สนทนากลุ่มครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ 22 ตุลาคม 2553)

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) จากการศึกษาความพึงพอใจของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ ที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) ทั้งการตอบแบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรมีการดำเนินการนำรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี มาใช้ในวิชานี้อีก วิชาอื่น ๆ ระดับชั้นอื่น ๆ ในปีการศึกษาต่อไป เพื่อให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ในขั้นตอนที่ 2 ซึ่งเป็นการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ เป็นขั้นตอนที่มีประโยชน์มาก ซึ่งนอกจากได้รับการอบรมในเรื่องของเทคนิคจัดการเรียนรู้เทคนิคต่าง ๆ ได้ฝึกปฏิบัติการทำวิจัยในชั้นเรียน และได้เข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศทำให้ผู้ทำหน้าที่นิเทศและผู้รับการนิเทศได้เข้าใจบทบาทของตนเองที่ถูกต้อง เรียนรู้วิธีการนิเทศแต่ละวิธี ได้ฝึกสร้างเครื่องมือสังเกตการสอนแบบต่าง ๆ และวิธีการสังเกตที่ถูกต้องแล้ว นอกจากนี้ควรเพิ่มทักษะที่เป็นพื้นฐานที่จำเป็นต้องใช้ในการทำวิจัยในชั้นเรียนคือ เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการสืบค้นข้อมูล ซึ่งจะอำนวยความสะดวกและรวดเร็วในการค้นหาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อช่วยในการทำวิจัยในชั้นเรียนให้มีความเหมาะสมและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.6 การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดจากการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ ดังรายละเอียดในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดจากการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ

วิธีการนิเทศ และงานวิจัยในชั้นเรียน	**N**	**คะแนนเต็ม**	$\overline{X}$	**S.D.**	**df**	**t**	**P**
การนิเทศแบบให้คำปรึกษา							
1) การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4							
ก่อนเรียน	47	20	8.48	4.32	46	13.42*	.000
หลังเรียน	47	20	16.82	0.96			
2) การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการบวก การลบ ระคน โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/5							
ก่อนเรียน	48	30	19.56	2.68	47	12.71*	.000
หลังเรียน	48	30	25.02	1.10			

ตารางที่ 22 (ต่อ)

วิธีการนิเทศ และงานวิจัยในชั้นเรียน	N	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	df	t	P
การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน							
3) การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการบวก การลบ ระคน โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1							
ก่อนเรียน	31	40	27.18	5.42	30	11.70*	.000
หลังเรียน	31	40	34.15	5.14			
4) การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการบวก การลบ ระคน โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2							
ก่อนเรียน	36	40	20.08	5.89	35	15.61*	.000
หลังเรียน	36	40	34.38	2.24			
5) การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง สารและสมบัติของสาร โดยจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบ 7E ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3							
ก่อนเรียน	37	30	12.83	3.01	36	22.28*	.000
หลังเรียน	37	30	25.80	1.34			

ตารางที่ 22 (ต่อ)

การนิเทศ แบบหลากหลายวิธีการ	N	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	df	t	P
6) การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง สารและสมบัติของสาร โดยจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบ 7E ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4							
ก่อนเรียน	39	30	11.82	3.81	38	20.67*	.000
หลังเรียน	39	30	25.56	1.16			
การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง							
7) การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง ตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตรา แม่ กด โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1							
ก่อนเรียน	48	30	22.93	4.06	47	6.30*	.000
หลังเรียน	48	30	25.35	3.14			
8) การพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์คำนามในประโยคภาษาไทยโดยใช้วิธีสอนแบบร่วมมือกัน Jigsaw II และ STAD ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1							
ก่อนเรียน	42	30	18.09	4.41	41	10.87*	.000
หลังเรียน	42	30	25.14	1.71			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 22 ผลการเรียนรู้ของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้รับการนิเทศ พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2.6 ที่กำหนดไว้ โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ นักเรียนทุกระดับชั้น ทุกห้อง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ

บทที่ 5
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ดำเนินการวิจัยตามแนวคิดการพัฒนารูปแบบ โดยผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการการนิเทศการสอนที่มีการดำเนินงานสัมพันธ์กัน ร่วมกับการประยุกต์ใช้ขั้นตอนการออกแบบรูปแบบการนิเทศ ได้แก่ กระบวนการออกแบบการเรียนการสอน ADDIE Model ตามแนวคิดของ เควิน ครูส (Kevin Kruse 2008 : 1) รวมทั้งกรอบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และกำหนดขั้นตอนการวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศ ดังนี้ คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) = R_1 : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Design and Development) = D_1 : การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) = R_2 : การนำรูปแบบไปใช้ และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุง (Evaluation) = D_2 : การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ปรากฏผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการตามแนวคิดของ แกลทธอร์น เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีชื่อว่า ซีไอพีอี (CIPE Model) มีองค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ คือ การนิเทศการสอนเน้นกระบวนการนิเทศที่เป็นระบบ สัมพันธ์กัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของครูด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะที่สำคัญที่ต้องการพัฒนา โดยใช้วิธีการนิเทศที่หลากหลาย เหมาะสมกับครูแต่ละคน เพื่อให้การนิเทศเกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการนิเทศแบบหลากหลาย

วิธีการของครูผู้นิเทศและส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และกระบวนการนิเทศ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 Classifying : C การคัดกรองระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อจัดกลุ่มครูและเลือกวิธีการนิเทศที่เหมาะสมสำหรับครูแต่ละกลุ่ม ขั้นตอนที่ 2 Informing : I การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ ขั้นตอนที่ 3 Proceeding : P การดำเนินงาน ได้แก่ 3.1 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน (Pre conference) 3.2 การสังเกตการสอน (Observation) 3.3 การประชุมหลังการสังเกตการสอน (Post conference) ขั้นตอนที่ 4 Evaluating : E การประเมินผลการนิเทศ โดยมีการกำกับ ติดตาม (Monitoring) อย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอนเพื่อให้การดำเนินการนิเทศเกิดประสิทธิภาพ และองค์ประกอบด้านเงื่อนไขในการนำรูปแบบไปใช้

ผลการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี มีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ เท่ากับ 1.00 ความเป็นไปได้ของรูปแบบ มีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ ระหว่าง 0.80 – 1.00 และความสอดคล้องของรูปแบบ มีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ ระหว่าง 0.80 – 1.00 ทั้งนี้เนื่องมาจากขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการมีกระบวนการที่เป็นระบบ มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันทุกองค์ประกอบ ซึ่งก็คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ที่คาดหวัง

2. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ สรุปได้ดังนี้

2.1 สมรรถภาพในการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ของครูผู้นิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ โดยภาพรวม พบว่า ครูผู้นิเทศมีสมรรถภาพในการนิเทศอยู่ในระดับสูงมาก ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2.1 ที่กำหนดไว้ และเมื่อพิจารณาสมรรถภาพในการนิเทศตามวิธีการนิเทศ พบว่า ครูผู้นิเทศแบบพัฒนาตนเอง และแบบให้คำปรึกษา มีสมรรถภาพในการนิเทศ อยู่ในระดับสูงมาก และครูผู้นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีสมรรถภาพในการนิเทศ อยู่ในระดับสูง

2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้นิเทศ พบว่า ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ครูผู้นิเทศมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2.2 ที่กำหนดไว้ โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ

2.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้รับการนิเทศ พบว่า ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ครูผู้รับการนิเทศมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2.3 ที่กำหนดไว้ โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ

2.4 สมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูงมาก ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2.4 ที่กำหนดไว้ และเมื่อพิจารณาสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียนตามวิธีการนิเทศ พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูงมาก คือ ครูผู้รับการนิเทศแบบให้คำปรึกษา ครูผู้รับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และครูผู้รับการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง

2.5 ความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ อยู่ในระดับมากที่สุด ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2.5 ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ลำดับที่ 1 ด้านกระบวนการนำรูปแบบไปใช้ ลำดับที่ 2 ด้านผลของการใช้รูปแบบ และลำดับที่ 3 ด้านองค์ประกอบของรูปแบบ ทั้งนี้จากการสนทนากลุ่ม พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม และสอดคล้องซึ่งกันและกัน กระบวนการนิเทศมีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กันในแต่ละขั้นตอน ถือเป็นกระบวนการที่มีประโยชน์มากในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่วนเงื่อนไขในการนำรูปแบบไปใช้นั้นเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการนำรูปแบบการนิเทศไปปฏิบัติจริง โดยเฉพาะเงื่อนไขของครูที่มีความมุ่งมั่น จริงใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ด้วยความเต็มใจ ร่วมมือกัน มีความรับผิดชอบในการทำงาน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก รวมทั้งผู้บริหารมีความตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศ ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู เป็นการส่งเสริมให้ครูเกิดการพัฒนาทั้งทางด้านการนิเทศและการทำวิจัยในชั้นเรียน

2.6 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดจากการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ พบว่า ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ นักเรียนมีผลการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2.6 ที่กำหนดไว้ โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ นักเรียนทุกระดับชั้น ทุกห้อง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการตามแนวคิดของ แกลทธอร์น เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีชื่อว่า ซีไอพีอี (CIPE Model) มีองค์ประกอบ มีองค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ คือ การนิเทศการสอนเน้นกระบวนการนิเทศที่เป็นระบบ สัมพันธ์กัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของครูด้านความรู้ความสามารถ และทักษะที่สำคัญที่ต้องการพัฒนา โดยใช้วิธีการนิเทศที่หลากหลาย เหมาะสมกับครูแต่ละคน เพื่อให้การนิเทศเกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้นิเทศและส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และกระบวนการนิเทศ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 Classifying : C การคัดกรองระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อจัดกลุ่มครูและเลือกวิธีการนิเทศที่เหมาะสมสำหรับครูแต่ละกลุ่ม ขั้นตอนที่ 2 Informing : I การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ ขั้นตอนที่ 3 Proceeding : P การดำเนินงาน ได้แก่ 3.1 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน (Pre conference) 3.2 การสังเกตการสอน (Observation) 3.3 การประชุมหลังการสังเกตการสอน (Post conference) ขั้นตอนที่ 4 Evaluating : E การประเมินผลการนิเทศ โดยมีการกำกับ ติดตาม (Monitoring) อย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอนเพื่อให้การดำเนินการนิเทศเกิดประสิทธิภาพ และองค์ประกอบด้านเงื่อนไขในการนำรูปแบบไปใช้ 2 ประการ คือ 1) ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู และ 2) ครูมีความมุ่งมั่นจริงใจในการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยความเต็มใจ ร่วมมือกันและมีความรับผิดชอบในการทำงาน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และผลการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการซีไอพีอี (CIPE Model) โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี มีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ เท่ากับ 1.00 ความเป็นไปได้ของรูปแบบ มีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อระหว่าง 0.80 – 1.00 และความสอดคล้องของรูปแบบ มีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ ระหว่าง 0.80 – 1.00 ทั้งนี้เนื่องมาจากการพัฒนากำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับระบบการเรียนการสอนของนักวิชาการ

รวมทั้งนำหลักการ แนวคิด ในการออกแบบหรือพัฒนารูปแบบ มาสังเคราะห์ร่วมกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีการนิเทศและกระบวนการการนิเทศการสอนที่มีการดำเนินงานสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การนิเทศบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการออกแบบการเรียนการสอน ADDIE Model ตามแนวคิดของ เควิน ครูส (Kevin Kruse 2008 : 1) ร่วมกับกรอบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ส่งผลให้รูปแบบมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกัน มีความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎีสูง มีความเป็นไปได้จริง ทั้งนี้เนื่องจากการนำวิธีการเชิงระบบ (system approach) มาใช้ ช่วยให้การดำเนินงานต่าง ๆ เกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย (ทิศนา แขมมณี, 2550: 197) ระบบเป็นกลุ่มองค์ประกอบที่เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน มุ่งไปสู่จุดหมายเดียวกัน ดังนั้น การนำวิธีการเชิงระบบไปใช้ในการออกแบบจะยิ่งช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการนำไปสู่จุดมุ่งหมายทางการศึกษาได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การใช้การออกแบบเชิงระบบ ส่วนประกอบต่าง ๆ ของระบบมีความสัมพันธ์ ส่งเสริมซึ่งกันและกัน อย่างมีระเบียบไม่ขัดแย้ง ทำให้การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหรือการดำเนินงานเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็ว ราบรื่น และมีประสิทธิภาพ (Kruse 2007 : 1 ; กาญจนา คุณารักษ์ 2545: 34-35) ซึ่งในการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นภายใต้หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่สนับสนุนอย่างชัดเจนในทุกองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศ ดังเช่น องค์ประกอบเชิงกระบวนการในขั้นตอนที่ 1 Classifying : C การคัดกรองระดับความรู้ความสามารถ และทักษะที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อจัดกลุ่มครูและเลือกวิธีการนิเทศที่ต้องการและเหมาะสมสำหรับครูแต่ละกลุ่ม สังเคราะห์ขึ้นภายใต้แนวคิดของ แกลทธอร์น (Glatthorn 1984 : 4) และ กลิกแมน (Glickman 1995, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2548 : 131-139) ขั้นตอนที่ 2 Informing : I การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ สังเคราะห์ขึ้นภายใต้แนวคิดของ แกลทธอร์น (Glatthorn 1984 : 4) กลิ๊กแมน (Glickman, 2004 : 464) แอคคีสันและกอล (Acheson and Gall, 2003 : 90) วัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 27-28) สงัด อุทรานันท์ (2529 : 86-92) และแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ของ สตีเฟน บรู๊กฟิลด์ (Stephen Brookfield 1986, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2548 : 37) โนว์ (Malcom Knowles 1990, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2548 : 37 จอยซ์ และโชเวอร์ (Joyce and Shower 1988, อ้างถึงใน Costa 2002) ชิน และเบนนิส (Chin and Bennis 1969, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2550 : 33-34) เลวิน (Levine 1989, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2548 : 37-38) แฮริส (Ben M. Harris); กลิกแมน และคณะ (Glickman and other); อะคีสัน และกอลล์ (Acheson and Gall); สงัด อุทรานันท์ และ วัชรา เล่าเรียนดี และ สตีเฟน บรู๊กฟิลด์ (Stephen Brookfield 1986, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2548 : 37) ขั้นตอนที่ 3 Proceeding : P การดำเนินงาน ได้แก่ 3.1 การประชุมก่อนการสังเกต

การสอน (Pre conference) 3.2 การสังเกตการสอน (Observation) 3.3 การประชุมหลังการสังเกตการสอน (Post conference) สังเคราะห์ขึ้นภายใต้แนวคิดของ แกลทธอร์น (Glatthorn 1984 : 4) กลิกแมน (Glickman 1995, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2548 : 131-139) กระบวนการบริหารงานของ อะคีสันและกอลล์ (Acheson and Gall 2003 : 9-10) โกลด์แฮมเมอร์ (Goldhammer 1980 : 34-44 , อ้างถึงในวัชรา เล่าเรียนดี 2550 : 218) คอพแลนด์และโบยาน (Copeland and Boyan 1978 : 3) กลิ๊กแมน (Glickman 1995 : 281) สงัด อุทรานันท์ (2530 : 10) และวัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 219) กระบวนการนิเทศของ คอพแลนด์และโบยัน (Copeland and Boyan 1976 , อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2544 : 139 - 140) แฮริส (Ben M. Harris); กลิกแมนและคณะ (Glickman and other); อะคีสัน และกอลล์ (Acheson and Gall); โบยาน และโคพแลนด์ (Boyan and Copeland); โกลด์แฮมเมอร์ (Goldhammer); แอนเดอร์สัน และคาวจิวสกี (Anderson and Krajewski); สงัด อุทรานันท์ และวัชรา เล่าเรียนดี ทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์ของเอลตัน เมโย (Elton Mayo) และมาสโลว์ (Maslow) ทฤษฎีภาวะผู้นำของ แมกเกรเกอร์ (Mc. Gregor); มูตันและเบล็ก (Mouton and Blake); เฮอร์เซย์ และบลันชาร์ด (Hersey and Blanchard) ทฤษฎีแรงจูงใจของ มาสโลว์ (Maslow) และเฮอร์สเบิร์ก (Herzberg) ทฤษฎีการสื่อสารของ อริสโตเติล (Aristotelian) เลวิน (Levine 1989, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2548 : 37-38) ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โนลว์ (Malcom Knowles 1990, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2548 : 37) สตีเฟน บรู๊กฟิลด์ (Stephen Brookfield 1986, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2548 : 37)

ขั้นตอนที่ 4 Evaluating : E การประเมินผลการนิเทศ สังเคราะห์ขึ้นภายใต้แนวคิดของแฮริส (Ben M. Harris); กลิ๊กแมน และคณะ (Glickman and other); อะคิสัน และกอลล์ (Acheson and Gall); โบยาน และโคพแลนด์ (Boyan and Copeland); โกลด์แฮมเมอร์ (Goldhammer); แอนเดอร์สัน และคาวจิวสกี (Anderson and Krajewski); สงัด อุทรานันท์ และวัชรา เล่าเรียนดี ทฤษฎีแรงจูงใจของ มาสโลว์ (Maslow) และเฮอร์สเบิร์ก (Herzberg) ทฤษฎีการสื่อสารของอริสโตเติล (Aristotelian) ซึ่งนักวิชาการมีแนวคิดสรุปได้ว่า การนิเทศจำเป็นต้องใช้การสื่อสาร ซึ่งมีความสำคัญมากในขั้นตอนการประเมินผลการนิเทศการสอนระหว่างครูผู้นิเทศกับครูผู้รับการนิเทศด้วยการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติและพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

ส่วนเงื่อนไขในการนำรูปแบบการนิเทศ ซีไอพีอี (CIPE Model) ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด คือ 1) ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู และ 2) ครูมีความมุ่งมั่นจริงใจในการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยความเต็มใจ ร่วมมือ

กัน มีความรับผิดชอบในการทำงาน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศเต็มใจ มีส่วนร่วมในการใช้รูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นและมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง เช่น เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการนิเทศ โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการสอน การจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน โดยใช้เวลาในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 3 วัน หลังจากนั้นครูได้ดำเนินการพัฒนาตนเองทั้งด้านการนิเทศและการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องจากการฝึกปฏิบัติภายใต้การติดตาม ดูแล ให้คำแนะนำและช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัย ทำให้ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบถึงหลักการและความคิดรวบยอด รวมทั้งเกิดความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จอยซ์และเชาเวอร์ (Joyce and Showers 1988 cited by Costa and Garmston 2002: 38) ที่พบว่า การฝึกอบรมในภาคทฤษฎีด้วยการบรรยายเพียงอย่างเดียวนั้น ผู้เรียนได้รับความรู้ในระดับต่ำ เกิดทักษะได้ในระดับปานกลาง และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในระดับต่ำมาก แต่หากใช้การพัฒนาบุคลากรด้วยวิธีที่ผสมผสานกันระหว่างการบรรยายทางทฤษฎี การสาธิต การฝึกปฏิบัติ และการให้ข้อมูลย้อนกลับ หรือการช่วยเหลือ แนะนำการฝึกปฏิบัติ ตลอดจนติดตามเป็นระยะในการนำไปใช้จริงในชั้นเรียน เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้บุคลากรได้รับความรู้ในระดับสูงมาก ตลอดจนเกิดทักษะและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในระดับสูง และสอดคล้องกับแนวคิดการนิเทศการสอนของ วัชรา เล่าเรียนดี (2553 : 98, 222) ที่กล่าวว่า ผู้ทำหน้าที่นิเทศจะต้องมีความรู้ความสามารถด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการวิจัย และผ่านการอบรมทางด้านเทคนิคและทักษะวิธีการนิเทศแบบต่าง ๆ เช่น เทคนิคการนิเทศ เทคนิคการสังเกตการสอน และการจัดประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อปรับปรุง และพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้สูงขึ้น

นอกจากนี้ ในขั้นตอนแรกของการพัฒนารูปแบบการนิเทศครั้งนี้ เป็นขั้นการศึกษาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Analysis) = R_1 : ซึ่งวิเคราะห์ศึกษาสภาพที่คาดหวังและสภาพที่ปรากฏขึ้นจริงและประเมินความต้องการจำเป็น ช่วยให้สามารถกำหนดปัญหาประเด็นที่ต้องนำมาแก้ไข ระบุเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของสุวิมล ว่องวานิช (2550: 22, 29) ที่กล่าวว่า การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นงานที่ต้องทำในขั้นตอนแรก เป็นสิ่งที่จะช่วยให้การกำหนดแผนงานสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน ช่วยให้มั่นใจได้ว่าสิ่งที่ปฏิบัติจะสนองความต้องการขององค์กรได้อย่างแท้จริง เนื่องจากมีข้อมูลเชิงประจักษ์รองรับอย่างเพียงพอ มีความเป็นไปได้ และมีโอกาสเกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่

กำหนดไว้ ดังนั้น ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จึงมีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อของความเป็นไปได้ของรูปแบบสูง

2. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ อยู่ในระดับสูงมาก ผู้วิจัยอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

2.1 สมรรถภาพการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้นิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ โดยภาพรวม พบว่า ครูผู้นิเทศมีสมรรถภาพในการนิเทศอยู่ในระดับสูงมาก ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2.1 ที่กำหนดไว้ และเมื่อพิจารณาสมรรถภาพในการนิเทศตามวิธีการนิเทศ พบว่า ครูผู้นิเทศแบบพัฒนาตนเอง และแบบให้คำปรึกษา มีสมรรถภาพในการนิเทศ อยู่ในระดับสูงมาก และครูผู้นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีสมรรถภาพในการนิเทศอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาตามขั้นตอนการนิเทศ พบว่า ครูผู้นิเทศมีความสามารถในการนิเทศ อยู่ในระดับสูงทุกขั้นตอน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ขั้นที่ 2 การสังเกตการสอน ขั้นที่ 3 การประชุมหลังการสังเกตการสอน และขั้นที่ 1 การประชุมก่อนการสังเกต ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) มีการจัดกลุ่มตามสมรรถนะ ความรู้ ความสามารถของครูผู้รับการนิเทศ ทำให้ครูผู้นิเทศทำงานได้สอดคล้องกับความสามารถของครูผู้รับการนิเทศ และเพื่อให้การนิเทศมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงมีการให้ความรู้ที่สำคัญสนองต่อความต้องการแก่ครูผู้นิเทศเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการอย่างละเอียด ชัดเจน โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ มีการฝึกปฏิบัติสังเกตการสอน การให้ข้อมูลย้อนกลับ ระหว่างการฝึกปฏิบัติมีการดูแล ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ทำให้ครูผู้นิเทศเกิดความรู้ความเข้าใจและมีทักษะตรงตามที่ต้องการ ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ รวมทั้งมีความพร้อมในการดำเนินการนิเทศ นอกจากนั้นในระหว่างดำเนินการนิเทศได้เปิดโอกาสให้ครูดำเนินการพัฒนาตนเองตามกระบวนการของรูปแบบการนิเทศ มีการกำกับ ติดตาม ดูแล และให้ความช่วยเหลือโดยผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญเป็นระยะตามโอกาสที่จำเป็นเมื่อครูต้องการ ส่งผลให้ครูผู้นิเทศมีสมรรถภาพในการนิเทศภายหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการสูงขึ้น ซึ่ง วัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 37 , 141-142 อ้างถึงใน Stephen Brookfield, 1986; Glickman 1995 : 80-81; ชิดชงค์ ส.นันทนาเนตร, 2549 : 94-96; สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2547 : 7-8 ; Wiles and Bondi, 2004 : 152-153 ; Knowles, 1998 :64-68) ได้สรุปหลักการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไว้สอดคล้องกันสรุปได้ดังนี้ 1) ต้องคำนึงถึงความต้องการที่จะรู้ หรือความต้องการเรียนรู้ของผู้ใหญ่แต่ละบุคคลเป็นหลัก 2) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่อาศัยความรู้เดิมและประสบการณ์ที่ได้สั่งสมมาเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ 3) สภาพแวดล้อมและ

ความพร้อมในการเรียนรู้ ผู้ใหญ่ต้องการความสะดวกสบาย เหมาะสม ตลอดจนได้รับความไว้วางใจและการให้เกียรติผู้เรียน 4) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง ผู้ใหญ่มองตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเอง 5) เป้าหมายการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะมุ่งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตเพื่อการแก้ปัญหา 6) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่เกิดจากแรงจูงใจภายในมากกว่าแรงจูงใจภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับ สตีเฟน บรู๊กฟิลด์ (Stephen Brookfield, 1986 อ้างใน Glickman 1995 : 80-81) ได้เสนอหลักการสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ว่า การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นไปด้วยความสมัครใจ การบังคับควบคุมไม่สามารถจูงใจให้ผู้ใหญ่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานได้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จอยซ์และเชาเวอร์ (Joyce and Showers 1988 cited by Costa and Garmston 2002: 38) ที่พบว่า การฝึกอบรมในภาคทฤษฎีด้วยการบรรยายเพียงอย่างเดียวนั้น ผู้เรียนได้รับความรู้ในระดับต่ำ เกิดทักษะได้ในระดับปานกลาง และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในระดับต่ำมาก แต่หากใช้การพัฒนาบุคลากรด้วยวิธีที่ผสมผสานกันระหว่างการบรรยายทางทฤษฎี การสาธิต การฝึกปฏิบัติ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการช่วยเหลือแนะนำการฝึกปฏิบัติ เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้บุคลากรได้รับความรู้ในระดับสูงมาก ตลอดจนเกิดทักษะ และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในระดับสูง และสอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนครูวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีแววความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ของเกรียงศักดิ์ สังข์ชัย (2552 บทคัดย่อ) และการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา ของวชิรา เครือคำอ้าย (2552 บทคัดย่อ) ที่พบว่า หลังจากการใช้รูปแบบการนิเทศการสอนที่พัฒนาขึ้น ครูผู้นิเทศหรือครูพี่เลี้ยงมีสมรรถนะการนิเทศเพิ่มสูงขึ้น ครูผู้สอนหรือนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพิ่มสูงขึ้น และนักเรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายที่คาดหวังเพิ่มสูงขึ้น

2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้นิเทศ พบว่า ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ครูผู้นิเทศมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2.2 ที่กำหนดไว้ โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้นิเทศได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญที่มีวิธีการฝึกอบรม ที่เป็นขั้นตอน มีการบรรยาย สาธิต ฝึกปฏิบัติ และให้ข้อมูลย้อนกลับ เข้าใจง่าย ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน มีการฝึกปฏิบัติในการทำวิจัย ระหว่างการปฏิบัติ มีการดูแล ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ทำให้ผู้นิเทศเกิดความรู้ความเข้าใจ และในระหว่างดำเนินการนิเทศนั้น ได้มีการวางแผน ร่วมกันคิด แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

กับครูผู้รับการนิเทศ โดยมีผู้วิจัยคอยให้ความช่วยเหลือ ดูแลการปฏิบัติทุกขั้นตอน ส่งผลให้ครูผู้นิเทศมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการสูงขึ้น ซึ่ง มาล์คอม โนลว์ (Malcom Knowles 1990 อ้างใน Glickman, Gordon and Ross Gordon,1995: 50-55) ได้สรุปเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ว่า ความพร้อมที่จะเรียนรู้ของผู้ใหญ่มีอิทธิพลจากความต้องการที่จะแก้ปัญหาชีวิตจริง ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานที่ต้องพัฒนาตนเองด้วย และ ฮับบาร์ท และ เพาเวอร์ (Hubbart and Power 1993, อ้างใน วัชรา เล่าเรียนดี 2545 : 109) ได้เขียนสรุปไว้อย่างน่าสนใจว่าครูทั่วโลกกำลังพัฒนาวิชาชีพตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยการเป็นครูนักวิจัย เป็นครูยุคใหม่ที่ใช้ห้องเรียนที่ตนเองสอนเป็นห้องทดลอง และเด็กนักเรียนเป็นผู้ร่วมงาน ครูกำลังเปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติงานร่วมกับนักเรียนของตนเอง โดยมองห้องเรียนอย่างเป็นระบบด้วยการทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนและผลวิจัยของ แม็คโดนัลและกิลเมอร์ (McDonald and Gilmer 1997 : Abstract) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ในระดับประถมศึกษา จากผลการวิจัย พบว่า จากการที่ครูได้ทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนควบคู่กับการช่วยเหลือ แนะนำจากเพื่อนหรือผู้ทำหน้าที่ช่วยสังเกต บันทึกพฤติกรรมการเรียนการสอน ทำให้ครูเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทชั้นเรียนของตนเอง การสอน และรู้จักนักเรียนดีขึ้น ทำให้ครูเห็นคุณค่าของการวิจัย นอกจากนี้ สุพานี ชื่นชิต (2546) ได้พัฒนาความรู้การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนวัดมะเกลือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบระดับความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนก่อนและหลังการพัฒนา เพื่อทราบความแตกต่างระหว่างระดับความรู้ เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนวัดมะเกลือ โดยครูมีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรมีการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง

2.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้รับการนิเทศ พบว่า ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ครูผู้รับการนิเทศมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2.3 ที่กำหนดไว้ โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูผู้รับการนิเทศได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการอย่างละเอียด ชัดเจน โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ มีการฝึกปฏิบัติจริงในการสังเกตการสอน ระหว่างการปฏิบัติมีการดูแล ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด นอกจากนั้นในระหว่างดำเนินการนิเทศ ได้มีการกำกับ ติดตาม ดูแล และให้ความช่วยเหลือทุกขั้นตอนโดยผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญมาสังเกตการณ์ ส่งผลให้ครูผู้รับการนิเทศเกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการสูงขึ้น ดังที่ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ให้ความเห็นว่า การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการ

นิเทศ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การทำงานสู่ความสำเร็จที่คาดหวัง ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา เป็นการส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก คือ การสอนหรือการเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านทั้งทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมให้เหมาะสมกับวัยและตามศักยภาพ นอกจากนั้น กลิ๊กแมนและคณะ (Glickman and others) ยังได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศหรือผู้บริหารและผู้รับการนิเทศในการที่จะส่งเสริม สนับสนุน และปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนให้สูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.4 สมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูงมาก ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2.4 ที่กำหนดไว้ และเมื่อพิจารณาสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียนตามวิธีการนิเทศ พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูงมาก คือ ครูผู้รับการนิเทศแบบให้คำปรึกษา ครูผู้รับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และครูผู้รับการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีขั้นตอนการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม หลากหลายวิธี สำหรับนำมาแก้ปัญหา และพัฒนาผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นระบบ มีผลการวิจัยสนับสนุน ซึ่งเมื่อครูทราบขั้นตอนและนำไปใช้ในการพัฒนานักเรียน ชั้นเรียน จึงทำให้ครูผู้รับการนิเทศมีความรู้ความเข้าใจและสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับสูงมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ คณะกรรมการดำเนินงานโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน (2548 : 4) กล่าวถึง การพัฒนาการการสอนด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนไว้ ครูจะต้องยึดวิธีการเชิงระบบ (System Approach) เป็นแนวทางในด้านการดำเนินงาน วิธีการเชิงระบบนั้นเป็นแนวคิดพื้นฐาน อันนำไปสู่การทำวิจัยในชั้นเรียนต่อไป ซึ่งนอกจากเป็นการใช้แนวคิดเชิงระบบไปสู่กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนแล้วนั้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานวิจัยในชั้นเรียนเกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ครูผู้สอนต้องมีความรู้พื้นฐานเป็นอย่างดีเกี่ยวกับนวัตกรรม เทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ ที่มีผลการวิจัยรองรับ ดังที่ นิภา ศรีไพโรจน์ กล่าวไว้ว่า ครูต้องมีความรู้ ประสบการณ์การสอน ในสาขาวิชาที่ตนเองเป็นอย่างดี ในการทำการวิจัย เพื่อจะได้เลือกใช้เทคนิค วิธีการและเครื่องมือให้เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะของงานวิจัยนั้น และสามารถค้นหาหรือเลือกใช้ความรู้จากงานวิจัยที่แล้วมาได้อย่างรวดเร็ว และเมื่อพิจารณาความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ โดยภาพรวม พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การตั้งชื่อเรื่องมีค่าเฉลี่ยสูงมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้รับการ

นิเทศได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ มีการฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนของการวิจัย และในระหว่างการปฏิบัติ มีการดูแล ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด เปิดโอกาสให้ครูผู้รับการนิเทศได้นำเสนอชื่อเรื่องงานวิจัยที่ตนเองสนใจ โดยวิทยากรได้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ในการตั้งชื่อเรื่องการวิจัยให้ถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย ส่งผลให้ครูผู้รับการนิเทศมีความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของจอยซ์และเชาเวอร์ (Joyce and Showers 1988 cited by Costa and Garmston 2002: 38) ที่พบว่า การฝึกอบรมในภาคทฤษฎีด้วยการบรรยายเพียงอย่างเดียวนั้น ผู้เรียนได้รับความรู้ในระดับต่ำ เกิดทักษะได้ในระดับปานกลาง และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในระดับต่ำมาก แต่หากใช้การพัฒนาบุคคลากรด้วยวิธีที่ผสมผสานระหว่างการบรรยายทางทฤษฎี การสาธิต การฝึกปฏิบัติ การให้ข้อมูลย้อนกลับ หรือการช่วยเหลือแนะนำการฝึกปฏิบัติ เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้บุคลากรได้รับความรู้ในระดับสูงมากตลอดจนเกิดทักษะ และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในระดับสูง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 ลำดับสุดท้าย คือ การระบุหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย การระบุความเป็นมาความสำคัญของปัญหา และการเลือกใช้และการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้รับการนิเทศขาดความชำนาญในการวิเคราะห์การสอนของตนเอง ทำให้มองปัญหาสาเหตุ และวิธีการแก้ไขได้ไม่ชัดเจน สำหรับการเลือกใช้และการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือเป็นการปฏิบัติที่ต้องเรียนรู้ ทำความเข้าใจและฝึกปฏิบัติ ซึ่งครูผู้รับการนิเทศส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ขาดประสบการณ์ในการทำวิจัย จึงทำให้ความสามารถในด้านดังกล่าวมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด นอกจากนั้นยังมีสาเหตุอันเนื่องมาจากครูผู้รับการนิเทศมีภาระงานมาก ไม่มีเวลาในการสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในเรื่องต่าง ๆ และครูผู้รับการนิเทศบางคนขาดความชำนาญในการสืบค้นข้อมูล ดังนั้น จึงต้องอาศัยครูผู้นิเทศให้การช่วยเหลือในด้านดังกล่าว สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่ สุวิมล ว่องวาณิช (2548 : 5-6) ได้รวบรวมไว้ คือ การทำวิจัยแบบเป็นทางการจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการปริทัศน์เอกสารหรือการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (review of literature) อย่างมาก เพื่อให้กรอบความคิดของการวิจัยมีความหนักแน่น และการออกแบบการวิจัยสมเหตุสมผล แต่ด้วยข้อจำกัดด้านเวลา อันเนื่องมาจากงานประจำวันของครู จึงไม่เปิดโอกาสให้ครูมีเวลาในการศึกษาเอกสารได้อย่างเต็มที่ ครูจึงไม่ค้นคว้าเอง แต่ให้ผู้อื่นทำแทน ส่งผลให้ครูไม่เกิดการเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าว

2.5 ความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ พบว่า ครูผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ อยู่ในระดับมากที่สุด ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2.5 ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าครูผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับ

ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ลำดับที่ 1 ด้านกระบวนการนำรูปแบบไปใช้ ลำดับที่ 2 ด้านผลของการใช้รูปแบบ และลำดับที่ 3 ด้านองค์ประกอบของรูปแบบ ทั้งนี้จากการสนทนากลุ่ม พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม และสอดคล้องซึ่งกันและกัน กระบวนการนิเทศมีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กันในแต่ละขั้นตอนถือเป็นกระบวนการที่มีประโยชน์มากในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่วนเงื่อนไขการนำไปใช้นั้นเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการนำรูปแบบการนิเทศไปปฏิบัติจริง โดยเฉพาะเงื่อนไขของครูที่มีความมุ่งมั่น จริงใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ด้วยความเต็มใจ ร่วมมือกัน มีความรับผิดชอบในการทำงาน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก รวมทั้งผู้บริหารมีความตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศ ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู เป็นการส่งเสริมให้ครูเกิดการพัฒนาทั้งทางด้านการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการและการทำวิจัยในชั้นเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้รับการนิเทศมีความเต็มใจ อาสาสมัครที่จะเข้ารับการนิเทศ ซึ่งหากบุคคลมีความสมัครใจและเต็มใจในการเข้าร่วมกระบวนการแล้ว จะเกิดความพึงพอใจที่จะปฏิบัติตาม (Rolfe, 2008; Pask และ Joy, 2007) สอดคล้องกับ Pask and Joy (2007) กระบวนการให้คำปรึกษาดูแลจะได้รับการยอมรับก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นเป็นที่สิ่งที่ตรงกับความต้องการ อยากศึกษาและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานของแต่ละบุคคลและองค์กรได้อย่างเหมาะสม

2.6 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดจากการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ พบว่า ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ นักเรียนมีผลการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2.6 ที่กำหนดไว้ โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ นักเรียนทุกระดับชั้น ทุกห้อง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) มีรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพบริบท มีการประเมินสมรรถนะของครู มีการให้ความรู้ก่อนทำวิจัยในชั้นเรียน โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ให้ครูฝึกปฏิบัติเริ่มตั้งแต่ขั้นการวิเคราะห์ปัญหาที่ตรงกับสภาพที่แท้จริง หาวิธีการมาแก้ไข ปัญหา โดยครูผู้รับการนิเทศสามารถเลือกเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน สร้างสื่อการสอน นวัตกรรมมาใช้ในการแก้ปัญหา มีการดำเนินการตามแผนซึ่งมีการสังเกตการสอนขั้นปฏิบัติ และประชุมหลังการสังเกตระหว่างครูผู้รับการนิเทศและครูผู้นิเทศมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล มีการปรับปรุง แก้ไขตลอดเวลา และสรุปผลและรายงานผลการวิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัย ได้ติดตาม ดูแล ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในทุกขั้นตอนอย่างใกล้ชิด ส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนดี ดังที่ กู๊ด (Good : 1973) กล่าวว่า การนิเทศ เป็นการช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการสอน ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้เกิด

ความเจริญงอกงามทางวิชาชีพ และการพัฒนาตนเองในเรื่องการเลือกและปรับปรุงจุดประสงค์การสอน สื่อการสอน วิธีการสอนและการประเมินผลการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับที่ วัชรา เล่าเรียนดี (2550) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศ คือ การปรับปรุงกระบวนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพครูที่ส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับ คณะกรรมการดำเนินงาน โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน (2548 : 12) กล่าวถึง ประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ที่ประกอบด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนว่าเกิดประโยชน์ต่อทั้งครูและนักเรียน ทั้งนี้จากผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มาไว้ในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ เป็นประโยชน์แก่ผู้สอนที่มีการพัฒนาตนเองตลอดเวลา นักเรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย สนุกสนาน มีความสุขกับการเรียนรู้ทั้งครูและนักเรียน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน คุณภาพการศึกษา คุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีข้อค้นพบจากการวิจัยที่นำมาเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ สามารถพัฒนาสมรรถภาพการนิเทศและการวิจัยในชั้นเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้สูงขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรนำรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการไปใช้ในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

2. ผลจากการนำรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการไปใช้ พบว่า การกำกับติดตาม (Monitoring) ดูแล เพื่อให้การดำเนินการนิเทศเกิดประสิทธิภาพนั้น มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการใช้รูปแบบ ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศ จะต้องติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือครู ซึ่งในขั้นตอนการให้ความรู้ก่อนการนิเทศนั้น ควรจัด

อบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศมีความรู้ และทักษะที่จำเป็น ให้เวลาในการฝึกปฏิบัติในขณะฝึกอบรมอย่างพอเพียงภายใต้การดูแล ช่วยเหลือ โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลการวิจัย ที่พบว่า รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี เป็นรูปแบบที่สามารถพัฒนาสมรรถภาพการนิเทศของครูผู้นิเทศ พัฒนาสมรรถภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ และพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้สูงขึ้น ดังนั้น จึงควรมีการวิจัยเพิ่มเติม โดยการนำรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี ไปใช้ในการพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ ของครู เช่น ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล เป็นต้น

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เช่น รูปแบบการนิเทศแบบโค้ช (Coaching Model) รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ (PBSE Model : Performance Based Supervision and Evaluation) และรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาครูผู้เชี่ยวชาญ (TEC Model : Teacher Expertise Coaching Model)

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา, 2542.

_____. การวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2543.

_____. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสงสินค้าและภัณฑ์, 2545.

กรมสามัญศึกษา. ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเรื่อง การวิจัยในชั้นเรียนหน่วยที่ 1 ความหมายและความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2539.

_____. ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเรื่อง การวิจัยในชั้นเรียนหน่วยที่ 1 ความหมายและความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2540.

กรองทอง จิรเดชากุล. คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ธารอักษร , 2550.

กฤษณา พึ่งธรรม. การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตามแนวการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและสถิติการศึกษา) เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.

กัลยา พานิชวงษ์. “การพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูประถมศึกษาโดยใช้การนิเทศแบบร่วมมือกัน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.

กาญจนา คุณารักษ์. การออกแบบการเรียนการสอน. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

กาญจนา วัฒายุ. การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน. นครปฐม : สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2544.

กิดานันท์ มะลิทอง. เทคโนโลยีทางการศึกษาร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

กิติมา ปรีดีดิลก. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์, 2532.

เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย. “การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนครูวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีแววความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.

คงศักดิ์ ธาตุทอง. การฝึกทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาฝึกสอน. ขอนแก่น: ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของแก่น, 2543.

ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์. เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน. ชลบุรี : โรงพิมพ์งามช่าง, 2544.

จรรยา บุญปล้อง. “ การพัฒนารูปแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อสอนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

จรูญพร ลำไย. “การนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนและการนิเทศโดยผู้บริหารเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการทำวิจัยในชั้นเรียน ของครูประถมศึกษา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.

จาโรจน์ วงศ์กระจ่าง. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและสถิติการศึกษา) เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

ชัด บุญญา. หลักการแนวคิดในการนิเทศการศึกษายุคใหม่. กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2546

ชารี มณีศรี. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บูรพาศาสตร์, 2527.

ชิดชงค์ ส.นันทนาเนตร. ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2549.

ทิศนา แขมมณี. การวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

_____. ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2548.

_____. ศาสตร์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์, 2550.

นพดล เจนอักษร. แก่นวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภาพพิมพ์, 2544.

ประดิษฐ์ ญานกาย. “การดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายใน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสมเด็จ.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2545.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การนิเทศการสอน. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด, 2548.

ผ่องพรรณ ตรัยมงคลกูล . การออกแบบการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2540.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. การวิจัยในชั้นเรียน : หลักการสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เดอมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด , 2544.

พิสณุ ฟองศรี. “ การพัฒนารูปแบบการประเมินประสิทธิผลองค์การภาครัฐเกี่ยวกับการศึกษาอาชีพนอกระบบโรงเรียน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2542.

มาเรียม นิลพันธุ์. ก “ เอกสารประกอบการสอน รายวิชา 462 460 วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2544.

เมธี ปิลันธนานนท์. ความเป็นครู. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท วาย.เค.เอช กราฟิค แอนด์ เพรส จำกัด, 2552.

เยาวดี วิบูลย์ศรี. การประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542.

เยาวพา เดชะคุปต์. การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจ้าพระยาระบบการพิมพ์, 2542.

รุจโรจน์ แก้วอุไร. การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) [Online]. Accessed 25 January 2007. Available from http://www.edu.nu.ac.th/techno/rujroadk/research & development.pdf

วชิรา เครือคำอ้าย. “การพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.

วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. “การนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บด้วยการเรียนรู้แบบโครงงานเพื่อการเรียนรู้เป็นทีมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : อาร์ตกราฟิค, 2536.

วัชรา เล่าเรียนดี. การนิเทศการสอน สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

_____. การนิเทศการสอน สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

_____. การนิเทศการสอน สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.

วิชัย วงษ์ใหญ่. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สุวีริยสาส์น, 2537.

วิทยา อารีราษฎร์. “การพัฒนารูปแบบการสอนใช้คอมพิวเตอร์ช่วยแบบอัจฉริยะและมีส่วนร่วมผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์.” วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรอุตสาหกรรมดุษฎีบัณฑิต สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2549.

วีระเดช เชื้อนาม. “การพัฒนาหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

วีระพล ฉลาดแย้ม. “การวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

ลัดดา กองคำ. “การศึกษาสภาพการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.

ศักดา สวาทะนันทน์. “รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาคณิตศาสตร์.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.

ศุภสิริ โสมาเกตุ. “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการเรียนรู้โดยโครงงานกับการเรียนรู้ตามคู่มือครู.” วิทยานิพนธ์ ก.ม.มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.

ส.วาสนา ประวาลพฤกษ์. (ผู้แปล) นักวางแผนวิจัยปฏิบัติการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2540.

สงัด อุทรานันท์. การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม , 2530

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.

_____. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2547.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2547.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม. “รายงานการศึกษาความต้องการในการพัฒนาระบบนิเทศภายในโรงเรียน.” เอกสารลำดับที่ 7/2548. นครปฐม : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม, 2537.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.

_____. พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561). เอกสารการประกอบการประชุมสภาพการศึกษา ครั้งที่ 2/2552 วันพฤหัสบดีที่ 4 มิถุนายน 2552 ณ ห้องประชุมกำแหง พลางกรู สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552.

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. การพัฒนาวิชาชีพครูและการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขานุการวุฒิสภา, 2545.

สุคนธ์ ภูริเวทย์. การออกแบบการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.

สุปราณี ไกรวัตนุสสรณ์. “การพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษาโดยใช้ข้อมูลจากชุมชนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

สุพจน์ ศรนารายณ์. “ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน.” การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม,2548

สุรีย์มาศ สุขกสิ. “รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา , 2549.

สุพัฒน์ มีสกุล. “กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพของครูในการทำวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนคลองลานวิทยา จังหวัดกำแพงเพชร.” วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและสถิติการศึกษา) เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.

สุวิทย์ บึงบัว. การประเมินความจำเป็นในการกำหนดวัตถุประสงค์ [Online]. Accessed 25 May 2006. Available From http://www.kroobannok.com/139

สุวิมล ว่องวาณิช. แนวคิดและหลักการของการวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

_____. การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ.ฟ้าเมืองไทย), 2544.

_____. การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

อรณรินทร์ สุนทรสถิตย์. “การนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลสุธีธร จังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542.

อรวรรณ เหมือนสุดใจ. “การนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน สำหรับครูภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

อารีรักษ์ มีแจ้ง. “การพัฒนารูปแบบการสอนกลวิธีการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมงานเพื่อส่งเสริมผลการเรียนรู้การอ่านสำหรับนิสิตนักศึกษา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

อุทุมพร จามรมาน. การวิจัยในชั้นเรียนและในโรงเรียนเพื่อพัฒนานักเรียน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ฟันนี่, 2537

ภาษาอังกฤษ

Acheson, Keith A. and Meredith D. Gall. Clinical Supervision and Teacher Development Preservice And Inservice Applications. U.S.A. : John Wiley & Sons, Inc.,2003.

Applewhite, P.b. Organization and Behavior. New York : Prentice – Hall,1965. Arnold,H.J.and D.C Feldman. Managing Individnal and Group Behavior in Organizations. New York : McGraw – Hill Book,1983.

Aristotelian . The Aristotelian Model [Online]. Accessed 3 October 2008. Available from http://coperspy.multiply.com/journal/item/4.

Banathy, Bela H. Instructional Systems. California : Fraron Publishers, 1968.

Bassey, M. Does action research require sophisticated research methods. In Huster, D. ; Cassidy, A. & Cuff, E.C. (ed.). Action research in classroom and schools. London : Allen & Unwin (Publishers) Ltd. (1986)

Boyan,N.J., and W.D.Copeland. Instructional Supervision Training Process. Columbus : Charles E.Merril Publishing Company, 1976.

Britton, Linda R., and Kenneth A. Anderson. “Peer coaching and Pre-service teachers: Examination an underutilized concept.” Teaching and Teacher Education (2009): 1-9. Doi:10.1016/j.tate.2009.03.008.

Costa, Arthur L. Developing Minds A Resource Book for Teaching Thinking. 3rd ed. The United States of America : Association for Supervision and Curriculum Development, 1703 N. Beauregard St. 2001.

Daneils, Linda Yeatts. Student teachers' use of action research in the classroom (Behavior Management) [Online]. Accessed 4 January 2002. Available from http:// www. Thailis.uni.net.th/dao.nsp.

Dennin , Marjorie Kaye. "Effects of a Method of Self- supervision for Counselor Trainees (Clinical Supervision, Goal Theory, Professional Development)," Dissertation Abstracts International. 59(02) :86-A , 1998

Dick, W., Carey L. and Carey , J.O. The Systematic Design of Instruction. 5th ed. New York: Addison-Wesley , Longman , 2001.

Fischer, Cheryl F. supervision of Instruction [Online]. Accessed 15 October 2008. Available from http://www.stanswartz.com/adminbook/chap3.htm.

Forsythe, Lillian A. "Teacher – As – Researcher : Empowering Children And Involving Parents in the Evaluation Process." M.Ed. Dissertation, University of Regina (Canada), 1993.

Gagne, Robert M., Leslie J.Briggs and Water Wager. Principles of Instructional Design. New York : Harcourt Brace Javanovich College Publisher, 1992 .

Glatthorn, Allan A. Differentiated Supervision. Washington D.C. : Association for Supervision and Curriculum Development, 1984.

Glickman, Carl. D., Stephen P. Gordon and Jovita M. Ross-Gordon. SuperVision and Instruction : A Developmental Approach. 3rd ed. Massachusetts : Allyn and Bacon, Inc, 1995.

_____. SuperVision and Instructional Leadership : A Developmental Approach. 5th ed. Boston : Allyn and Bacon, Inc, 2001.

_____. SuperVision and Instructional Leadership : A Developmental Approach. 6th ed. Boston : Allyn and Bacon, Inc, 2004.

Good,C.V. Dictionary of Education. 3 rd ed. New York: Mc Graw – Hill, 1873.

Gwnedolyn, Mettetal, and Peggy, Cowen. (2000). Assessing Learning through Classroom Research: The Supporting Teachers as Researchers Project**.** South Bend, IN: Indiana University at South Bend. Indiana.

Hannafin, M. J. and Peck K. L. The design, development, and evaluation of instruction software. New York: Macmillan , 1988.

Harris, Ben M. Supervisory Behavior in Education. 3rd ed., Englewood Cliffs, New Jerser : Prentice-Hill, 1985.

Harris, Ben M. Supervisory Behaviors in Education. 3rd ed. Englewood. Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, Inc, 1988.

Kemp, J.E. The instructional design process. New York: Harper and Row , 1985.

Kenneth Michael. Developing teacher researchers in high school: A Cause Study of a planned intervention**.** Pennsylvania: University Pennsylvania, 1992.

Kevin Kruse. Introduction to Instructional Design and the ADDIE Model [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 1 ตุลาคม 2551. เข้าถึงจาก http://www.transformativedesigns.com/id_systems.html

Knowles, M.S., Holton and Swanson. Andragogy in Practice. San Francisco : Jossey-Bass, 1998.

_____. Theory X and Y [Online]. Accessed 10 September 2008. Available form www.geocities.com2mafa_25482pa8.doc.

Maslow, Abraham H. Maslow's Hierarchy of needs Theory [Online]. Accessed 3 October 2008. Available from http://geocities.com/social2000/maslow1html.

McCourt, Joanna Roger. The impact of peer coaching on teachings perceptions of self-efficiency and on the transfer on Teacher Expectations and Student Achievement (TESA) Interactions from training to practice [Online]. Accessed 4 January 2002. Available from http:// www. Thailis.uni.net.th/dao.nsp.

Oliva, Peer F. and Pawlas George E. Supervision for Today's Schools. 6th ed. New York : John Wiley & Sons, Inc., 2001.

Robinson , Sylvia Grace. "Teacher Job Satisfaction and Levels of Clinical Supervision in Elementary Schools," Dissertation Abstracts International." 61(06): 80-A, 2000.

Santos, Karen Eliasson. "Student Teachers' and Cooperating Teachers' Use of Cases to Promote Reflection and Classroom Action Research (Field Experience)." Ph.D. Dissertation, University of Virginia, 1994.

Schempp, P.G. Learning on the Job : An Analysis of the Acquisition of a Teacher's Knowledge. Journal of Research and Development in Education 28 (summer 1995) : 237-244.

Schramm, Wilber L., and Charles E. Osgood. Communication Theory [Online]. Accessed 3 October 2008. Available from http://www.prd.go.th/files/peoplefile/72ca79a25c11e 77bebb0002f71 8aefc.doc.

Seymour, Robert Lee. Research development and validation of a principals' information-age technology [Online]. Accessed 24 August 2001. Available from http:// www. DAO.COM DAI-A 60/60, p 1859, Dec 1999.

Shyder, K. and Maclaughin, W. Factor Contributing to ResearchExcellent, Research in Higher Education**.** Higher Education (1991 January) : 45 -58.

Su-ching, Lin. Using Collaborative Action Research to Improve Classroom Discipline [Online]. Accessed 13 March 2004.Available from http://www.ntut.edu.tw/acad/epub/j48/ed481-5.htm.

Suhas, R. and Sindhura K. Instructional Design & Technology [Online]. Accessed 30 December 2008. Available from http://www.tech.uh.edu/College/Technical Support /Instructional_Design/

Tabachnick, B.;Robert, Zeichner; and Kenneth M. "Idea and Action: Action Research and the Development of Science Education**."** Science Education (1999 July) : 309.

Tuckman , Bruce W. Conducting Educational Research. 5th ed. Washington, D.C. : Harcourt Brace and Company , 1999.

Wideman, Ron. Using Action Research and Provincial Test Results to improve Student Learning [Online]. Accessed 14 March 2004.Available from http://www.ntut.edu.tw/acad/epub/j48/ed481-5.htm.

Wiles, Jon and Joseph Bondi. Supervision : A Guide to Practice. 6th ed. New Jersey : Pearson Prentice-Hall, 2004.

Zepada, Sally J. Instructional Supervision : Applying Tools and Concepts. New York : Eye on Education, 2003.

Zwart, R.C. et al. "Teacher learning through reciprocal peer coaching: An analysis of activity Sequences" Teaching and Teacher Education, no.24 (2008) 981-1002.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการนิเทศ และเครื่องมือที่ใช้วิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบ
การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน
ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

****

1. **ซิสเตอร์ ดร.อรชร กิจทวี** ผู้อำนวยการโรงเรียนบอสโกพิทักษ์
   ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา

2. **บาทหลวง ดร.วิวัฒน์ แพร่สิริ** ผู้อำนวยการโรงเรียนเปรมฤดีศึกษา
   ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย

3. **บาทหลวง ดร.อภิสิษฐ์ กฤษเจริญ** ผู้อำนวยการโรงเรียนธีรศาสตร์
   ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา

4. **ดร. เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย** ศึกษานิเทศก์
   ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ

5. **ดร. วชิรา เครือคำอ้าย** อาจารย์
   ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย
การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน
ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

****

1. ผศ.ดร. ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม
2. บาทหลวง ดร.วิวัฒน์ แพร่สิริ	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเปรมฤดีศึกษา จังหวัดกรุงเทพมหานคร
3. บาทหลวง ดร.อภิสิษฐ์ กฤษเจริญ	ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนธีรศาสตร์ จังหวัดราชบุรี
4. ซิสเตอร์ ดร.อรชร กิจทวี	ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนบอสโกพิทักษ์ จังหวัดนครปฐม
5. ดร. จตุรงค์ อินทรรุ่ง	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสระกระเทียมวิทยาคม จังหวัดนครปฐม

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับการดำเนินการวิจัย เพื่อใช้ในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และเป็นการศึกษาที่เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed method) เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Research : R_1)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ (Development : D_1)

ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ (Research : R_2)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ (Development : D_2)

ดังนั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอโดยแบ่งออกตามขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ดังรายละเอียดดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งตามขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	เครื่องมือ
1. Analysis (R_1) การวิเคราะห์ข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	1. เพื่อให้ทราบนโยบายซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังในการพัฒนาครูด้านการวิจัยในระดับชาติและเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ 2. เพื่อนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มากำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์ของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนให้ตรงกับสภาพที่คาดหวังของชาติและเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ 3. เพื่อให้ทราบสภาพที่คาดหวังและสภาพปัจจุบัน และความต้องการเกี่ยวกับสมรรถภาพด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครูและด้านการนิเทศการสอน 4. เพื่อนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มากำหนดกรอบเนื้อหาของรูปแบบการนิเทศ	1. แบบวิเคราะห์เอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนและการนิเทศการสอน
2. Design and Development (D_1) การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ	1. เพื่อพัฒนาร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ 2. เพื่อตรวจสอบต้นแบบรูปรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ 3. เพื่อแก้ไข ปรับปรุง ต้นแบบรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ	- แบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของต้นแบบรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	เครื่องมือ
3. Implement (R_2) การนำรูปแบบไปใช้	ผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ดังนี้ 1. ประเมินสมรรถภาพในการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้นิเทศ 2. ประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้นิเทศ 3. ประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้รับการนิเทศ 4. ประเมินสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้รับการนิเทศ 5. ประเมินความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศและครูผู้นิเทศ ที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ 6. ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดจากการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู	1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ 2. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ 3. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน 4. แบบประเมินความสามารถในการนิเทศ (ประเมินโดยผู้วิจัย , ครูผู้นิเทศ , ครูผู้รับการนิเทศ 5. แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน (โดย ครูผู้นิเทศ) 6. แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศ (โดย ผู้วิจัย) 7. แบบประเมินความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน (ประเมินโดยผู้วิจัย , ครูผู้นิเทศ , ครูผู้รับการนิเทศ)

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	เครื่องมือ
3. Implement (R_2) การนำรูปแบบไปใช้ (ต่อ)		8. แบบประเมินความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน (ประเมินโดยผู้วิจัย , ครูผู้นิเทศ , ครูผู้รับการนิเทศ) 9. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้รับการนิเทศและครูผู้นิเทศ 10. ประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับกับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)
4. Evaluation (D_2) การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ	เพื่อทบทวน และปรับปรุงรายละเอียดของการใช้การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นและพร้อมที่จะนำไปใช้ต่อไป	

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Research : R_1)

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนและการนิเทศการสอน

แบบวิเคราะห์เอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ชนิดของเอกสาร ☐ บทความ ☐ รายงานการวิจัย ☐ ตำรา
☐ รายงาน/คู่มือ/เอกสารต่าง ๆ ของหน่วยงาน ☐ อื่น ๆ ระบุ....

2. ชื่อเอกสาร .....

3. ชื่อผู้แต่ง และปีที่พิมพ์.....

4. สถานที่พิมพ์.....

5. สาระสำคัญของเอกสาร.....

6. สรุปเนื้อหาที่สำคัญ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนและการนิเทศการสอนภายในโรงเรียน

ข้อมูลทั่วไปของผู้รับการสัมภาษณ์

1. เพศ.....
2. อายุ..... ปี
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด.....
4. ตำแหน่งการทำงาน.....
5. ประสบการณ์การสอนวิชา..... จำนวน..... ปี

แนวทางในการสัมภาษณ์

ขั้นนำ ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สัมภาษณ์ โดยเริ่มด้วยการอธิบายความเป็นมาของการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้

ขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ตามประเด็นดังนี้

<u>ด้านการวิจัยในชั้นเรียน</u>

1. การดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนที่ผ่านมา
2. ปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไขเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน
3. การส่งเสริมครูในด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน

<u>ด้านการนิเทศภายในโรงเรียน</u>

1. การกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
2. ปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไขในการนิเทศภายในโรงเรียน
3. การพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพส่งผลต่อการพัฒนานักเรียน

ขั้นสรุป ผู้วิจัยสรุปและทบทวนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แต่ละประเด็น ให้ผู้รับการสัมภาษณ์ตรวจสอบ และเปิดโอกาสให้ผู้รับการสัมภาษณ์ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม กล่าวอำลาและขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ (Development : D_1)

- แบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของต้นแบบรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)

แบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้อง
ของร่างรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)
สำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบ

<u>คำชี้แจง</u>

1. เครื่องมือฉบับนี้สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของร่างรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)

2. รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) หมายถึง โครงสร้างทางความคิดที่แสดงองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ที่เป็นกระบวนการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ Phase 1 Classifying : C การคัดกรองระดับความสามารถ ความรู้ ทักษะที่สำคัญ เพื่อจัดกลุ่มครู และวิธีการนิเทศที่ต้องการและเหมาะสมสำหรับครูแต่ละกลุ่ม Phase 2 Informing : I การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ เรื่องการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ การวิจัยในชั้นเรียน และเทคนิควิธีสอนที่สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาให้แก่ครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ Phase 3 Proceeding : P การดำเนินงาน 3.1 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน (Pre conference) 3.2 การสังเกตการสอน (Observation) 3.3 การประชุมหลังการสังเกตการสอน (Post conference) Phase 4 Evaluating : E การประเมินผลการนิเทศ โดยมีการกำกับ ติดตาม (Monitoring) เพื่อให้การดำเนินการนิเทศเกิดประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

3. ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือฉบับนี้ จะนำไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งไม่มีผลใด ๆ ต่อตัวท่าน

4. ข้อมูลที่ได้จากการแสดงความคิดเห็นของท่านจะมีประโยชน์อย่างยิ่ง จึงขอความกรุณาแสดงความคิดเห็นในแต่ละประเด็นให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง

5. เครื่องมือฉบับนี้ มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 การตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี และความเป็นไปได้

ตอนที่ 3 การตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบ

<u>ตอนที่ 1</u> ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญ

1. ชื่อ – นามสกุล ..... อายุ ..... ปี
2. ตำแหน่ง .....
3. สถานที่ทำงาน .....
4. วุฒิการศึกษาสูงสุด ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☑ ปริญญาเอก
5. สาขาวิชา.....
6. ประสบการณ์การทำงาน ☐ ต่ำกว่า 15 ปี ☐ 16 – 20 ปี
   ☐ 21 – 25 ปี ☐ 26 ปี ขึ้นไป

ตอนที่ 2 การตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี และความเป็นไปได้

<u>คำชี้แจง</u> โปรดทำเครื่องหมาย ✓ แสดงระดับคะแนนที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

+1 หมายถึง แน่ใจว่าประเด็นที่เสนอ<u>มี</u>ความสมเหตุสมผลกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสังเคราะห์รูปแบบ หรือมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติจริง

0 หมายถึง <u>ไม่แน่ใจ</u>ว่าประเด็นที่เสนอมีความสมเหตุสมผลกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสังเคราะห์รูปแบบ หรือไม่แน่ใจมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติจริง

-1 หมายถึง แน่ใจว่าประเด็นที่เสนอ<u>ไม่มี</u>ความสมเหตุสมผลกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสังเคราะห์รูปแบบ หรือไม่มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติจริง

ประเด็นการตรวจสอบ	ระดับคะแนน						ข้อเสนอแนะ
	ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี			ความเป็นไปได้			
	+1	0	-1	+1	0	-1	
องค์ประกอบเชิงกระบวนการ หลักการ							
วัตถุประสงค์							
องค์ประกอบเชิงกระบวนการ **Phase 1 Classifying : C** 1. การคัดกรองระดับความสามารถ ความรู้ ทักษะที่สำคัญ เพื่อจัดกลุ่มครูและวิธีการนิเทศที่ต้องการและเหมาะสมสำหรับครูแต่ละกลุ่ม							
Phase 2 Informing : I 1. การให้ความรู้ก่อนการนิเทศเรื่องการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ การวิจัยในชั้นเรียน และเทคนิควิธีสอนที่สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาให้แก่ครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ							
Phase 3 Proceeding : P การดำเนินงาน 1. การประชุมก่อนการสังเกตการสอน (Pre conference)							

ประเด็นการตรวจสอบ	ระดับคะแนน						ข้อเสนอแนะ
	ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี			ความเป็นไปได้			
	+1	0	-1	+1	0	-1	
2. การสังเกตการสอน (Observation)							
3. การประชุมหลังการสังเกตการสอน (Post conference)							
Phase 4 Evaluating : E การประเมินผลการนิเทศ 1. การประเมินผลก่อนการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ							
2. การประเมินผลระหว่างการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ							
3. การประเมินผลหลังสิ้นสุดการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ							
การกำกับ ติดตาม ดูแล (Monitoring)							
เงื่อนไขการนำไปใช้							

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 การตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบ

<u>คำชี้แจง</u> โปรดทำเครื่องหมาย ✓ แสดงระดับคะแนนที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

+1 หมายถึง แน่ใจว่า<u>มี</u>ความสอดคล้องกันของประเด็นที่เสนอกับรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

0 หมายถึง <u>ไม่แน่ใจ</u>ว่า มีความสอดคล้องกันของประเด็นที่เสนอกับรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

-1 หมายถึง แน่ใจว่า<u>ไม่มี</u>ความสอดคล้องกันของประเด็นที่เสนอกับรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

ประเด็นการตรวจสอบ	ระดับคะแนนความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
1. รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) มีความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการจำเป็นของหน่วยงาน				
2. แต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน				
3. การดำเนินการตามกระบวนการรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) แต่ละขั้นตอนมีความสอดคล้องที่ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน				

ประเด็นการตรวจสอบ	ระดับคะแนนความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
4. การดำเนินการตามกระบวนการของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการซีไอพีอี (CIPE Model) มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของรูปแบบ				
5. เครื่องมือที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของรูปแบบรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการซีไอพีอี (CIPE Model) มีความสอดคล้องกับการดำเนินการ				
6. วิธีวัดและประเมินผลสอดคล้องกับเป้าหมายของการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการซีไอพีอี (CIPE Model)				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ (Research : R_2)

1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้รับการนิเทศ
2. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ
3. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน
4. แบบประเมินความสามารถในการนิเทศ (ประเมินโดย ผู้วิจัย , ครูผู้นิเทศ , ครูผู้รับการนิเทศ
5. แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน (โดย ครูผู้นิเทศ)
6. แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศ (โดย ผู้วิจัย)
7. แบบประเมินความสามารถในการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน (ประเมินโดย ผู้วิจัย , ครูผู้นิเทศ , ครูผู้รับการนิเทศ)
8. แบบประเมินความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน (ประเมินโดย ผู้วิจัย , ครูผู้นิเทศ , ครูผู้รับการนิเทศ)
9. แบบสอบถามความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ
10. ประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ

ข้อมูลทั่วไปของผู้รับการสัมภาษณ์

1. เพศ.....
2. อายุ..... ปี
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด.....
4. ตำแหน่งการทำงาน.....
5. ประสบการณ์การสอนวิชา..... จำนวน..... ปี

แนวทางในการสัมภาษณ์

ขั้นนำ ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สัมภาษณ์ โดยเริ่มด้วยการอธิบายความเป็นมาของการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้

ขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ตามประเด็นดังนี้

<u>ด้านการจัดการเรียนรู้</u>

1. ประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้
2. ความมุ่งมั่นในการพัฒนาวิชาชีพ (ด้านพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ , ด้านการอบรม สัมมนา ด้านการศึกษาต่อ ฯลฯ)

<u>ด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน</u>

1. การได้รับการพัฒนาเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน
2. ประสบการณ์การทำวิจัยในชั้นเรียน (จำนวนเรื่องต่อปี)
3. ความสามารถของครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน
4. ความมุ่งมั่น ตั้งใจ ในการพัฒนานักเรียนด้วยวิธีการวิจัย

ขั้นสรุป ผู้วิจัยสรุปและทบทวนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แต่ละประเด็น ให้ผู้รับการสัมภาษณ์ตรวจสอบ และเปิดโอกาสให้ผู้รับการสัมภาษณ์ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม กล่าวอำลาและขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการสอน
และการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ
ก่อน – หลัง การดำเนินการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)

<u>คำชี้แจง</u> ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ หรือ ✗ หน้าข้อความที่ถูกต้องตรงตามหลักการและวิธีดำเนินการนิเทศการสอนและการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

..... 1. การนิเทศการสอนเป็นการประเมินศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครูภายในโรงเรียน

..... 2. วัตถุประสงค์ของการนิเทศการสอน คือ การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียน

..... 3. ผู้นิเทศควรเลือกใช้กิจกรรมการนิเทศที่เหมาะสมกับสภาพและปัญหาของโรงเรียน

..... 4. กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นทั้งการนิเทศการศึกษาและการนิเทศการสอน

..... 5. การนิเทศภายในโรงเรียนจำเป็นต้องมีการวางแผนร่วมกัน ยึดเป้าหมายเดียวกัน โดยคำนึงถึงปัญหา ความต้องการและความพร้อมของบุคลากรในโรงเรียน

..... 6. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพการสอนต้องเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่าง ๆ หลายด้านและบุคลากรหลายฝ่าย

..... 7. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้โรงเรียนต้องดำเนินการนิเทศภายใน

..... 8. การนิเทศโดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการ (Mentoring Approach) เป็นการนิเทศที่เหมาะสมสำหรับครูใหม่หรือครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย

..... 9. การใช้วิธีการนิเทศแบบเดียวกัน วิธีเดียวกันกับครูทุกคน ทุกกลุ่ม ย่อมได้ผลดีเป็นมาตรฐานเดียวกัน

..... 10. การนิเทศแบบคลินิกดำเนินการโดยผู้บริหาร ผู้นิเทศที่มีความรู้และประสบการณ์การสอนหรือผู้ที่อบรมการนิเทศมาโดยตรง

..... 11. การที่บุคคลในโรงเรียน 2 คน ปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพของตน สังเกตการสอน แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นกัน เรียกว่า การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ

..... 12. การนิเทศโดยผู้บริหารต้องสังเกตการสอนบ่อย ๆ เพราะต้องดูว่าครูกำลังทดลองใช้รูปแบบวิธีสอนอะไร และสอนมีคุณภาพเพียงใด

..... 13. การนิเทศการสอนที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้แบบใดก็ตาม ต้องเริ่มด้วยการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกันและสร้างความเข้าใจตรงกันก่อน

..... 14. การนิเทศแบบพัฒนาตนเองมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครูที่มีความพร้อมทางสติปัญญาและความสามารถได้พัฒนาความรู้และทักษะจากการเรียนรู้ของตนเองสู่ผู้อื่นอย่างอิสระ

..... 15. ผู้บริหารสามารถแนะนำ จูงใจให้ครูแต่ละคนเลือกวิธีการนิเทศที่เหมาะสมที่สุดกับตัวครูได้

..... 16. การจับคู่กันเพื่อสลับกันนิเทศการสอน โดยมีหัวหน้าวิชาการร่วมนิเทศการสอน เรียกการนิเทศแบบนี้ว่า “การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน”

..... 17. การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนจะต้องมาจากความต้องการ ความสมัครใจระหว่างเพื่อนครูด้วยกัน เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของตนเองและของเพื่อนครูเป็นสำคัญ

..... 18. บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนต้องเป็นเพื่อนครูที่สอนในรายวิชาเดียวกันด้วยวิธีเดียวกันเท่านั้น

..... 19. การสร้างและเลือกใช้เครื่องมือสังเกตการสอนจะต้องมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน และเทคนิควิธีสอน

..... 20. การนิเทศทุกรูปแบบสามารถนำมาใช้ควบคู่กับการวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

****

แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การวิจัยในชั้นเรียน
ก่อน – หลัง การดำเนินการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)

<u>คำชี้แจง</u> 1. แบบทดสอบฉบับนี้มีจำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน ใช้เวลาทำแบบทดสอบ 20 นาที

2. ให้ท่านทำเครื่องหมายกากบาท (✕) คำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียวลงในกระดาษคำตอบ

1. คำว่า “ การวิจัย ” เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์อย่างไร
   ก. การอธิบายสาเหตุของปัญหาได้ ข. การทำนายผลการวิจัยที่จะเกิดขึ้น
   ค. การแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบ ง. การประมวลความรู้ทางวิทยาศาสตร์
2. ใครเริ่มต้นกระบวนการวิจัยได้ถูกต้อง
   ก. ขาวตั้งชื่อเรื่องงานวิจัยก่อน **ข. แดงกำหนดประเด็นปัญหาก่อน**
   ค. ดำเลือกนวัตกรรมที่จะนำมาใช้ก่อน ง. เขียวนำนวัตกรรมไปทดลองใช้ก่อน
3. ครูศุภวรรณ นำคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ย้อนหลัง 3 ปี มาเปรียบเทียบ เพื่อดูแนวโน้มของผลการเรียนรู้วิชาภาษาไทย อยากทราบว่า สิ่งที่ครูศุภวรรณปฏิบัตินั้นอยู่ในขั้นตอนใดของกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน
   ก. สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ข. กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา
   ค. พัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม ง. สรุปผลเขียนรายงานการวิจัย
4. เรื่องใดไม่เหมาะสมสำหรับการทำวิจัยในชั้นเรียน
   ก. ผู้เรียนไม่มีทักษะการอ่าน เนื่องจากหนังสือมีน้อย
   ข. ผู้เรียนขาดทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ เนื่องจากครูสอนแบบบรรยาย
   ค. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์
   ง. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์
5. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ต่ำสุด ถ้าท่านต้องการทำวิจัยในชั้นเรียน ควรกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยอย่างไร
   ก. เพื่อสำรวจปัญหาในชั้นเรียน ข. เพื่อทดลองนวัตกรรมในชั้นเรียน
   ค. เพื่อแก้ไขหรือพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน
   ง. เพื่อส่งเสริมให้ครูพัฒนานวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

6. ข้อใดตั้งสมมติฐานการวิจัยได้ถูกต้อง
   ก. นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องพระอภัยมณีมากขึ้น
   ข. เทคนิคบทบาทสมมติเป็นเทคนิคที่ทำให้นักเรียนสนใจเรียนมากขึ้น
   ค. หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคบทบาทสมมติ นักเรียนมีผลการเรียนรู้เรื่องพระอภัยมณีสูงขึ้น
   ง. ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคบทบาทสมมติ นักเรียนมีผลการเรียนรู้เรื่องพระอภัยมณีสูงขึ้น
7. การศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง พระอภัยมณี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีสอนแบบ Story line จากงานวิจัยดังกล่าว ข้อใดคือตัวแปรอิสระ
   ก. ผลการเรียนรู้ **ข. วิธีสอนแบบ Story line**
   ค. บทเรียนเรื่องพระอภัยมณี ง. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
8. การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิชาภาษาไทย โดยใช้เทคนิค KWL Plus จากชื่อเรื่องที่กำหนด ข้อใดคือตัวแปรตาม
   ก. เทคนิค KWL Plus
   ข. ผลการเรียนรู้วิชาภาษาไทย
   ค. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์
   ง. ผลการเรียนรู้และความสามารถในการคิดวิเคราะห์
9. “การพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา” จากชื่องานวิจัยดังกล่าว มีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
   ก. เหมาะสม เพราะชัดเจน และกะทัดรัด
   ข. เหมาะสม เพราะน่าสนใจ สามารถแก้ปัญหาได้
   ค. ไม่เหมาะสม เพราะไม่ได้ระบุกลุ่มตัวอย่าง
   ง. ไม่เหมาะสม เพราะไม่ได้ระบุวิธีการแก้ปัญหา
10. จากปัญหาวิจัย “นักเรียนขาดทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์” ควรศึกษาเอกสารตามข้อใดจึงจะตรงที่สุด
    ก. หนังสือแบบเรียนวิชาคณิตศาสตร์
    ข. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
    ค. บทคัดย่อวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการสอนวิชาคณิตศาสตร์
    ง. งานวิจัยเกี่ยวกับเทคนิคการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์

11. การพัฒนาความสามารถในการเขียนสรุปความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกร่วมกับเทคนิค CIRC จากชื่อเรื่องดังกล่าวคำใดไม่จำเป็นต้องนิยามศัพท์

ก. แบบฝึกร่วมกับเทคนิค CIRC

ข. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ค. การพัฒนาความสามารถ

ง. ความสามารถในการเขียนสรุปความ

12. ข้อใด**ไม่ใช่**ประโยชน์ของการทบทวนวรรณกรรม

ก. ช่วยในการกำหนดปัญหาการวิจัย ข. ช่วยในการกำหนดกรอบแนวคิด

ค. ช่วยในการตั้งสมมติฐานการวิจัย **ง. ช่วยในการตั้งชื่องานวิจัยในชั้นเรียน**

13. ถ้าจะเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้แบบฝึกในการทำวิจัยในชั้นเรียน สามารถใช้สถิติขั้นพื้นฐานอะไร

ก. ค่าร้อยละ ข. ค่าความเชื่อมั่น

ค. ค่าความเที่ยงตรง ง. ค่าความยาก – ง่าย

14. ใครใช้เครื่องมือที่แสดงถึงข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ถูกต้อง เป็นจริงมากที่สุด

ก. สุพจน์ศึกษาผลการเรียนรู้โดยใช้แบบสัมภาษณ์

ข. อารยาศึกษาความมีระเบียบวินัยโดยใช้แบบสอบถาม

ค. อารีย์ศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยใช้แบบสังเกต

ง. สุชาติศึกษาความสามารถในการทำโครงงานโดยใช้แบบทดสอบ

15. ข้อใดไม่ใช่สิ่งสำคัญในการสร้างแบบสอบถาม

ก. การสร้างข้อคำถามที่มีจำนวนมาก

ข. การสร้างตัวลวงให้มีความใกล้เคียงกับคำตอบ

ค. การสร้างข้อคำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์

ง. การสร้างข้อคำถามได้ครอบคลุมเรื่องที่สอน

16. ใครทำวิจัยเชิงทดลองได้ถูกต้อง

ก. ครูพัชราภาศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล โดยใช้วิธีการประมาณค่า

ข. ครูจีรนันท์เปรียบเทียบความเป็นกรดและด่างของน้ำประปาและน้ำคลอง

ค. ครูสุวนันท์ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ง. ครูวรนุชศึกษาพฤติกรรมของคนมีอายุ 10 , 20 และ 30 ปี เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลง

17. ครูวายุนำแบบฝึกการอ่านสะกดคำยาก ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน อยากทราบว่าสิ่งที่ครูวายุปฏิบัตินั้น อยู่ในขั้นตอนใดของกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน

ก. พัฒนาวิธีการ / นวัตกรรม

ข. นำวิธีการ / นวัตกรรม ไปใช้

ค. สรุปผลเขียนรายงานการวิจัย

ง. เลือกวิธีการ / นวัตกรรม ในการแก้ปัญหา

18. เดือนฉายศึกษาพัฒนาการด้านความสูงของนักเรียนระดับประถมศึกษา ควรนำเสนอข้อมูลในลักษณะใด จึงจะเห็นพัฒนาการที่ชัดเจน

ก. ตาราง

ข. ตัวเลข

ค. แผนภูมิ

ง. เขียนบรรยาย

19. หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน นักเรียนมีผลการเรียนรู้สูงขึ้น ข้อความดังกล่าวจะปรากฏอยู่ในส่วนใดของการวิจัยในชั้นเรียน

ก. การสรุปผลการวิจัย

ข. การนำผลการวิจัยไปใช้

ค. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ง. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

20. ข้อใด**ไม่ใช่ประโยชน์**ที่ได้จากการนำผลการวิจัยไปใช้

ก. มีวิธีการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน ตายตัว

ข. มีสื่อและนวัตกรรมการสอนเพิ่มมากขึ้น

ค. ใช้แก้ปัญหาและพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ง. ใช้แก้ปัญหาและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน

****

แบบประเมินความสามารถในการนิเทศ
(ประเมินโดย ผู้วิจัย , ครูผู้นิเทศ , และครูผู้รับการนิเทศ)

<u>คำชี้แจง</u> ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น/ระดับการปฏิบัติตามพฤติกรรมในการปฏิบัติการนิเทศ ซึ่งมีเกณฑ์ระดับคุณภาพ แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 มากที่สุด หมายถึง มีพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นประจำสม่ำเสมอหรือทุกครั้ง

ระดับ 4 มาก หมายถึง มีพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นส่วนใหญ่

ระดับ 3 ปานกลาง หมายถึง มีพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นบางครั้ง

ระดับ 2 น้อย หมายถึง มีพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นส่วนน้อย

ระดับ 1 น้อยที่สุด หมายถึง มีพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นน้อยมาก

พฤติกรรมการนิเทศ / การปฏิบัติ	ระดับความคิดเห็น/ระดับการปฏิบัติ				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
ขั้นที่ 1 การประชุมก่อนการสังเกต					
1. การพูดจาสื่อสารชัดเจน เข้าใจง่ายและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครู					
2. การกระตุ้นให้ครูแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของครู					
3. สามารถจูงใจ และทำให้ครูยอมรับว่าการนิเทศการสอนมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา					

พฤติกรรมการนิเทศ / การปฏิบัติ	ระดับความคิดเห็น/ระดับการปฏิบัติ				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
ขั้นที่ 2 การสังเกตการสอน					
1. เปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้					
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้					
3. มีความรู้ความเข้าใจ และมีความชำนาญในการสังเกตและบันทึกการจัดการเรียนรู้					
ขั้นที่ 3 การประชุมหลังการสังเกตการสอน					
1. การช่วยเหลือแนะนำครูได้ตรงตามที่ครูต้องการ					
2. สามารถแนะนำและอธิบายให้แก่ครูได้ระดับใด					
3. สามารถช่วยเหลือแนะนำครูให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล					
4. สามารถเป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาชีพให้แก่ครูได้					
รวมค่าเฉลี่ย					

บันทึกความเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน
(ประเมินโดย ครูผู้นิเทศ)

ชื่อครูผู้นิเทศ.....
ชื่อครูผู้รับการนิเทศ.....
วันที่..... เดือน..... พ.ศ..... เวลา.....น. ถึง.....น.

ประเด็นการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการทำวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

1. ขั้นสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา
2. ขั้นกำหนดทางเลือกและวิธีในการแก้ปัญหา
3. ขั้นพัฒนาสื่อ เครื่องมือ และนวัตกรรมที่ใช้ในการวิจัยในชั้นเรียน
4. ขั้นปฏิบัติตามแผนการวิจัย
5. ขั้นสรุปและรายงานผลการวิจัยในชั้นเรียน

การบันทึกการสังเกต.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้นิเทศ

แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการนิเทศของครูผู้นิเทศ
(ประเมินโดย ผู้วิจัย)

วิธีการนิเทศ.....
ชื่อครูผู้นิเทศ.....
ชื่อครูผู้รับการนิเทศ.....
วันที่..... เดือน..... พ.ศ..... เวลา.....น. ถึง.....น.

การดำเนินการสังเกตพฤติกรรมการนิเทศ 5 ด้าน ตามขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

1. สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา
2. ขั้นกำหนดทางเลือกและวิธีในการแก้ปัญหา
3. ขั้นพัฒนาสื่อ เครื่องมือ และนวัตกรรมที่ใช้ในการวิจัยในชั้นเรียน
4. ขั้นปฏิบัติตามแผนการวิจัย
5. ขั้นสรุปและรายงานผลการวิจัยในชั้นเรียน

การบันทึกการสังเกต.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้วิจัย

แบบประเมินโครงการวิจัยในชั้นเรียน
(ประเมินโดย ผู้วิจัย , ครูผู้นิเทศ , และครูผู้รับการนิเทศ)

ชื่อเจ้าของโครงการวิจัย.....
ชื่อเรื่องวิจัย.....

<u>คำชี้แจง</u> ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพตามรายการพิจารณา ซึ่งมีเกณฑ์ระดับคุณภาพ แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 มากที่สุด หมายถึง โครงการวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ถูกต้อง ชัดเจน และครบถ้วน

ระดับ 4 มาก หมายถึง โครงการวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ถูกต้อง ชัดเจน แต่ไม่ครบถ้วน

ระดับ 3 ปานกลาง หมายถึง โครงการวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ถูกต้อง แต่ไม่ค่อยชัดเจน แต่ครบถ้วน

ระดับ 2 น้อย หมายถึง โครงการวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ถูกต้อง แต่ไม่ชัดเจน และไม่ครบถ้วน

ระดับ 1 น้อยที่สุด หมายถึง โครงการวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ไม่ถูกต้อง ไม่ชัดเจน และไม่ครบถ้วน

รายการพิจารณา	ระดับคุณภาพ				
	5 มากที่สุด	**4** มาก	**3** ปานกลาง	**2** น้อย	**1** น้อยที่สุด
1. การตั้งชื่อเรื่อง					
2. การกำหนดปัญหาการวิจัย หรือสิ่งที่ต้องการพัฒนา					
3. การระบุความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา					
4. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย					
5. การระบุประชากร / กลุ่มตัวอย่าง					
6. การระบุตัวแปรที่ศึกษา					
7. การให้ความหมายของคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย					
8. การระบุประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย					
9. การระบุหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย					
10. การระบุขั้นตอนการวิจัย					
11. การเลือกใช้และการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ					
12. การเก็บรวบรวมข้อมูล					
รวม					
ค่าเฉลี่ย					
สรุปผลการประเมิน					

บันทึกความเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

แบบประเมินการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน
(ประเมินโดย ผู้วิจัย , ครูผู้นิเทศ , และครูผู้รับการนิเทศ)

ชื่อเจ้าของโครงการวิจัย……..……

ชื่อเรื่องวิจัย……..……

<u>คำชี้แจง</u> ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพตามรายการพิจารณา ซึ่งมีเกณฑ์ระดับคุณภาพ แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 มากที่สุด หมายถึง รายงานวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ถูกต้อง ชัดเจน และครบถ้วน

ระดับ 4 มาก หมายถึง รายงานวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ถูกต้อง ชัดเจน แต่ไม่ครบถ้วน

ระดับ 3 ปานกลาง หมายถึง รายงานวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ถูกต้อง แต่ไม่ค่อยชัดเจน แต่ครบถ้วน

ระดับ 2 น้อย หมายถึง รายงานวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ถูกต้อง แต่ไม่ชัดเจน และไม่ครบถ้วน

ระดับ 1 น้อยที่สุด หมายถึง รายงานวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาข้อนั้น ๆ ไม่ถูกต้อง ไม่ชัดเจน และไม่ครบถ้วน

รายการพิจารณา	ระดับคุณภาพ				
	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
1. การตั้งชื่อเรื่อง					
2. การกำหนดปัญหาการวิจัย หรือสิ่งที่ต้องการพัฒนา					
3. การระบุความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา					
4. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย					
5. การระบุประชากร / กลุ่มตัวอย่าง					
6. การระบุตัวแปรที่ศึกษา					
7. การให้ความหมายของคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย					
8. การระบุประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย					
9. การระบุหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย					
10. การระบุขั้นตอนการวิจัย					
11. การเลือกใช้และการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ					
12. การเก็บรวบรวมข้อมูล					
13. การวิเคราะห์ข้อมูล					
14. การนำเสนอข้อมูลและผลการวิจัย					
15. การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ					
รวม					
ค่าเฉลี่ย					
สรุปผลการประเมิน					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

แบบสอบถามความพึงพอใจของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ
ที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)

<u>คำชี้แจง</u> ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model) ซึ่งมีเกณฑ์ระดับคุณภาพ แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
1.	**ด้านองค์ประกอบของรูปแบบ** องค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์มีความเหมาะสม					
2.	องค์ประกอบเชิงกระบวนการแบ่งออกเป็น 4 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นคัดกรอง 2) ขั้นการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ 3) ขั้นการดำเนินการ 4) ขั้นการประเมินผลการนิเทศ มีความเหมาะสม สัมพันธ์กัน					
3.	องค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำไปใช้และการติดตาม ดูแล มีความเหมาะสม					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
4.	องค์ประกอบเชิงกระบวนการและองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน					
5	องค์ประกอบของรูปแบบมีความชัดเจน และเป็นระบบ					
1	**ด้านกระบวนการนำรูปแบบไปใช้** ขั้นการคัดกรองระดับความสามารถความรู้ ทักษะที่สำคัญ และวิธีการนิเทศที่ต้องการของครู เป็นขั้นที่สามารถนำไปใช้ได้จริง					
2.	การจัดอบรมให้ความรู้ ช่วยให้มีความพร้อมในการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการทำวิจัยในชั้นเรียน					
3.	การวางแผนการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนมีความเหมาะสม					
4.	ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้กระบวนการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการมีประสิทธิภาพมากขึ้น					
5.	การติดตามดูแลแนะนำของครูผู้นิเทศ ผู้วิจัย หรือผู้เชี่ยวชาญ ส่งเสริมให้กระบวนการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการมีประสิทธิภาพมากขึ้น					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
	ด้านผลของการนำรูปแบบไปใช้					
1.	ช่วยให้ทุกฝ่ายเข้าใจการนิเทศการสอนที่ถูกต้อง ตรงกัน					
2.	ช่วยให้ครูมีความรู้และทักษะการวิจัยในชั้นเรียน					
3.	ช่วยให้ครูมีความรู้และทักษะการนิเทศการสอน					
4.	ช่วยให้ครูได้พัฒนาศักยภาพในวิชาชีพของตนเอง					
5.	ช่วยแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน					

ประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ แบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม	ระดับการศึกษา	ประสบการณ์ ด้านการจัดการเรียนรู้ (ปี)
คนที่ 1		
คนที่ 2		
คนที่ 3		
คนที่ 4		
คนที่ 5		
คนที่ 6		
คนที่ 7		
คนที่ 8		
คนที่ 9		
คนที่ 10		
คนที่ 11		
คนที่ 12		
คนที่ 13		

ส่วนที่ 2 แนวทางการสนทนากลุ่ม

เกริ่นนำ ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้นำการสนทนากลุ่ม กล่าวทักทาย แนะนำตัว อธิบายความเป็นมาของการวิจัย วัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่ม แล้วดำเนินการตามประเด็นที่กำหนดไว้

1. ด้านองค์ประกอบของรูปแบบ

    1.1 ความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)

    1.2 ความสัมพันธ์สอดคล้องของรูปแบบ

    1.3 องค์ประกอบที่ควรปรับปรุง แก้ไข

2. ด้านกระบวนการนำรูปแบบไปใช้

2.1 ในการดำเนินการตามรูปแบบ ควรมีการปรับปรุงขั้นตอนใด และดำเนินการอย่างไร

2.2 ความเหมาะสมของระยะเวลาในการดำเนินงานตามรูปแบบ

2.3 การดำเนินงานตามรูปแบบสามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสรรถภาพการทำวิจัยในชั้นเรียน

3. ด้านผลของการใช้รูปแบบ

3.1 ประโยชน์ของการใช้รูปแบบ

3.2 รูปแบบสามารถส่งเสริมสมรรถภาพการนิเทศและการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู

3.3 รูปแบบการนิเทศแก้ไข พัฒนา ส่งเสริมการพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน

3.4 ความรู้สึกที่มีต่อการใช้รูปแบบรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการซีไอพีอี (CIPE Model)

ปิดการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยสรุปประเด็นที่ได้จากการสนทนาแต่ละประเด็น ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของประเด็นที่สรุป และเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมสนทนาให้ข้อคิดเพิ่มเติม กล่าวอำลาและของคุณที่ให้ความร่วมมือ

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่ม
เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)

<u>คำชี้แจง</u>

1. เครื่องมือนี้สร้างขึ้นเพื่อประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)
2. แบบประเมินโครงการวิจัยในชั้นเรียนสร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนทนาความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)
3. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ แสดงแสดงความคิดเห็นที่มีต่อประเด็นสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ซีไอพีอี (CIPE Model)

ภาคผนวก ค
การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 24 สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test คะแนนแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ของครูผู้นิเทศ ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

NPar Tests

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum
POSTTEST	7	14.2857	1.11270	13.00	16.00
PRETEST	7	17.4286	.97590	16.00	19.00

Wilcoxon Signed Ranks Test

Ranks

		N	Mean Rank	Sum of Ranks
PRE - POST	Negative Ranks	4[a]	.00	.00
	Positive Ranks	7[b]	0.00	28.00
	Ties	0[c]		
Total		7		

a. PRE < POST

b. PRE > POST

c. PRE = POST

Test Statistics

	PRE - POST
Z	-2.375[a]
Asymp. Sig. (2-tailed)	.018

a Based on positive ranks.

b Wilcoxon Signed Ranks Test

ตารางที่ 25 สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test คะแนนแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้นิเทศ ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

NPar Tests

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum
POSTTEST	7	15.1429	2.47848	11.00	18.00
PRETEST	7	19.2857	.75593	18.00	20.00

Wilcoxon Signed Ranks Test

Ranks

		N	Mean Rank	Sum of Ranks
PRE - POST	Negative Ranks	0[a]	.00	.00
	Positive Ranks	7[b]	4.00	28.00
	Ties	2[c]		
Total		7		

a. PRE < POST

b. PRE > POST

c. PRE = POST

Test Statistics

	PRE - POST
Z	-2.375[a]
Asymp. Sig. (2-tailed)	.018

a Based on positive ranks.

b Wilcoxon Signed Ranks Test

ตารางที่ 26 สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test คะแนนแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ของครูผู้รับการนิเทศ ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

NPar Tests

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum
POSTTEST	8	14.2500	.88641	13.00	16.00
PRETEST	8	16.6250	.74402	16.00	18.00

Wilcoxon Signed Ranks Test

Ranks

		N	Mean Rank	Sum of Ranks
PRE - POST	Negative Ranks	0[a]	.00	.00
	Positive Ranks	8[b]	4.50	36.00
	Ties	0[c]		
	Total	8		

a. PRE < POST

b. PRE > POST

c. PRE = POST

Test Statistics

	PRE - POST
Z	-2.565[a]
Asymp. Sig. (2-tailed)	.010

a Based on positive ranks.

b Wilcoxon Signed Ranks Test

ตารางที่ 27 สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test คะแนนแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้รับการนิเทศ ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

NPar Tests

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum
POSTTEST	8	14.3750	2.66927	11.00	18.00
PRETEST	8	19.2500	.70711	18.00	20.00

Wilcoxon Signed Ranks Test

Ranks

		N	Mean Rank	Sum of Ranks
PRE - POST	Negative Ranks	0[a]	.00	.00
	Positive Ranks	8[b]	4.50	36.00
	Ties	0[c]		
	Total	8		

a. PRE < POST

b. PRE > POST

c. PRE = POST

Test Statistics

	PRE - POST
Z	-2.552[a]
Asymp. Sig. (2-tailed)	.011

a Based on positive ranks.

b Wilcoxon Signed Ranks Test

ตารางที่ 28 สถิติ t-test dependent คะแนนแบบทดสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

T-Test Dependent

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 โรงเรียนนักบุญเปโตร

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	POSTTEST	16.8298	47	.96277	.14043
	PRETEST	8.4894	47	4.32321	.63060

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1POST - PRE	8.3404	4.25940	.62130	7.0898	9.5910	13.424	46	.000

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/5 โรงเรียนนักบุญเปโตร

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	POSTTEST	25.0208	48	1.10106	.15892
	PRETEST	19.5625	48	2.68888	.38811

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1POST - PRE	5.4583	2.97478	.42937	4.5945	6.3221	12.712	47	.000

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนบอสโกพิทักษ์

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	POSTTEST	34.1515	33	5.14248	.89519
	PRETEST	27.1818	33	5.42249	.94393

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1POST - PRE	6.9697	3.42313	.59	5.7559	8.1835	11.696	32	.000

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนบอสโกพิทักษ์

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	POSTTEST	34.3889	36	2.24598	.37433
	PRETEST	20.0833	36	5.89612	.98269

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1POST - PRE	14.3056	5.497111	.91619	12.4456	16.1655	15.614	35	.000

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนบอสโกพิทักษ์

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	POSTTEST	25.3542	48	3.14534	.45399
	PRETEST	22.9375	48	4.06022	.58604

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1POST - PRE	2.4167	2.65645	.38343	1.6453	3.1880	6.303	47	.000

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนบอสโกพิทักษ์

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	POSTTEST	25.1429	42	1.71893	.26524
	PRETEST	18.0952	42	4.41068	.68058

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1POST - PRE	7.0476	4.20193	.64837	5.3782	8.3570	10.870	41	.000

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	POSTTEST	25.8056	36	1.34843	.22474
	PRETEST	12.8333	36	3.01899	.50316

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1POST - PRE	12.9722	3.49274	.58212	11.7905	14.1540	22.284	35	.000

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	POSTTEST	25.5641	39	1.16517	.18658
	PRETEST	11.8205	39	3.81046	.61016

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1POST - PRE	13.7436	4.15311	.66503	12.3973	15.0899	20.666	38	.000

ภาคผนวก ง
ผลงานจากการดำเนินงานของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ

1. รายชื่อการวิจัยในชั้นเรียน
2. แผนนิเทศ
3. โครงการวิจัยในชั้นเรียน
4. รายงานการวิจัยในชั้นเรียน

ตารางที่ 7 ชื่อเรื่องรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศ

เรื่องที่	ครูผู้รับการนิเทศ	ชื่อเรื่องรายงานการวิจัยในชั้นเรียน
1.	คนที่ 1	การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC
2.	คนที่ 2	การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการบวก การลบ ระคน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/5 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL
3.	คนที่ 3 คนที่ 4	การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการบวก การลบ ระคน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 , 3/2 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL
4.	คนที่ 5 คนที่ 6	การพัฒนาผลการเรียนรู้เรื่องสารและสมบัติของสาร โดยจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 7E ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 , 6/4 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์
5.	คนที่ 7	การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง ตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตราแม่ กด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD
6.	คนที่ 8	การพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์คำนามในประโยคภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โดยใช้วิธีสอนแบบร่วมมือกัน Jigsaw II และ STAD

แผนนิเทศ

1) แบบให้คำปรึกษา (Mentoring)
2) แบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching)
3) แบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development)

แผนการนิเทศแบบให้คำปรึกษา (Mentoring) เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ที่พัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่จัดการเรียนรู้ตามเทคนิค CIRC

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง Let' s Read

---

1. วัตถุประสงค์การนิเทศ

1. ส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศที่พัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารที่จัดการเรียนรู้ตามเทคนิค CIRC

2. พัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC ของครูกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ

3. พัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่จัดการเรียนรู้ตามเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

1. ครูผู้รับการนิเทศมีสมรรถภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน

2. ครูผู้รับการนิเทศสามารถดำเนินการสอนด้วยเทคนิค CIRC ได้ครบตามขั้นตอนถูกต้อง และมีประสิทธิผล

3. นักเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

3. ขอบเขตการดำเนินการนิเทศ

3.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

ครูผู้รับการนิเทศกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนักบุญเปโตร อำเภอเมืองสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 1 คน

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 โรงเรียนนักบุญเปโตร อำเภอเมืองสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 1 คน จำนวน 47 คน

3.2 สาระการนิเทศ ได้แก่

- การดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนที่พัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

- หน่วยการเรียนรู้/สาระการเรียนรู้ที่นิเทศ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง Let' s Read สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

- วิธีการจัดการเรียนรู้ CIRC

3.3 วิธีการนิเทศ / รูปแบบการนิเทศ แบบให้คำปรึกษา

3.4 ระยะเวลาในการนิเทศ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ระหว่างวันที่ 13 กันยายน 2553 ถึง วันที่ 17 กันยายน 2553

3.5 สถานที่ โรงเรียนนักบุญเปโตร

4. กิจกรรมการนิเทศแบบให้คำปรึกษา

ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ ร่วมมือกันปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

1. ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ ร่วมกันวิเคราะห์เลือกวิธีการแก้ไขปัญหา จัดทำโครงการวิจัยในชั้นเรียน วางแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และวางแผนการนิเทศ ภายในระยะเวลา 4 เดือน โดยกำหนดเป็นปฏิทินสังเกตการปฏิบัติงาน / การสอนของครูผู้รับการนิเทศ

2. ครูผู้รับการนิเทศปฏิบัติการสอน โดยมีครูผู้นิเทศ ดำเนินการนิเทศตามแผนที่สอดคล้องกับโครงการวิจัยในชั้นเรียนที่กำหนดไว้

3. ในการสังเกตการสอน ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศจะตกลงร่วมกันในการบันทึกการสังเกตการปฏิบัติงาน/ การสอนโดยมีความสอดคล้องกับโครงการวิจัยในชั้นเรียนที่กำหนดไว้

4. ขณะที่ครูผู้รับการนิเทศดำเนินการสอนแต่ละครั้ง ผู้นิเทศจะเข้าไปช่วยเหลือแนะจำและสังเกตการสอนตามปฏิทินที่กำหนดร่วมกัน โดยใช้แบบสังเกตที่ร่วมกันเลือกใช้

5. ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศร่วมกันวิเคราะห์ผลการสังเกตการณ์สอน พิจารณาปรับปรุง แก้ไขพฤติกรรมที่ยังเป็นปัญหา

6. ครูผู้รับการนิเทศวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปรายงานผลการวิจัยในชั้นเรียน

7. ครูผู้นิเทศและรายงานผลการนิเทศในภาพรวม นำเสนอหัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ

5. สื่อ / เครื่องมือการนิเทศ

1. แบบบันทึกการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนด้วยเทคนิค CIRC
2. ประเด็นการสะท้อนย้อนคิดในการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC
3. แบบทดสอบ/แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน
4. แบบทดสอบ/ แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เทคนิค CIRC
5. แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง
6. แบบประเมินความสามารถในการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (แบบประเมินตนเอง)
7. แบบทดสอบผลการเรียนรู้ และความสามารถของนักเรียน ในการวิเคราะห์คำนามในประโยค
8. แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน
9. แบบประเมินชิ้นงาน ของนักเรียน
10. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อวิธีการจัดการเรียนรู้ของครู
11. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง
12. แบบประเมินรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

6. การวัดและประเมินผล

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	วิธีการ	เครื่องมือ
1. ผู้เรียน		
1.1 ผลการเรียนรู้และความสามารถในการวิเคราะห์คำนามในประโยค	การทดสอบ การประเมินชิ้นงาน สังเกต	แบบทดสอบความรู้และความสามารถในการวิเคราะห์คำนามในประโยค แบบประเมินชิ้นงาน
1.2 ความสนใจ ตั้งใจ ในการเรียนรู้	การสังเกต	แบบประเมินการนำเสนอ

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	วิธีการ	เครื่องมือ
และปฏิบัติกิจกรรม 1.3 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้	 การสอบถาม / การสัมภาษณ์	ผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน แบบสอบถาม / แบบสัมภาษณ์
2. ครูผู้นิเทศแบบพัฒนาตนเอง 2.1 ความรู้และความสามารถเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน 2.2 ความรู้ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค Jigsaw II และSTAD 2.3 ความคิดเห็นที่มีต่อการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง	การทดสอบ/ การประเมินความสามารถ/ การบันทึกการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้/ การสะท้อนย้อนคิด การบันทึก/การสะท้อนย้อนคิด	แบบทดสอบ / แบบประเมินตนเอง / แบบประเมินความสามารถ (แบบบันทึก / แบบประเมินตนเอง) แบบประเมินชิ้นงาน (แบบประเมินรายงานการวิจัย / แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้) ประเด็นการบันทึก/ ประเด็นการสะท้อนย้อนคิด
3. ผู้เกี่ยวข้อง (ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้) ความคิดเห็นที่มีต่อการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง	การสอบถาม/ การสนทนากลุ่ม / การสัมภาษณ์	แบบสอบถาม / ประเด็นการสนทนากลุ่ม / แบบสัมภาษณ์

ปฏิทินสังเกตการสอนของครู /ผู้รับการนิเทศ

งาน / โครงการ	ผู้รับการนิเทศ	ผู้นิเทศ	ครั้งที่	วัน / เวลา	เรื่อง / ประเด็นที่สังเกต / กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน
การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC	ครูผู้รับการนิเทศ	ครูผู้นิเทศ	1	13 กันยายน 2553 08.50-10.1.30 น.	การจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง Let' s Read ด้วยเทคนิค CIRC สาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ชั้น ป. 6/4
	ครูผู้รับการนิเทศ	ครูผู้นิเทศ	2	16 กันยายน 2553 08.50-10.30 น.	การจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง Let' s Read ด้วยเทคนิค CIRC สาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ชั้น ป. 6/4
	ครูผู้รับการนิเทศ	ครูผู้นิเทศ	3	17 กันยายน 2553 08.50-09.40 น	การจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง Let' s Read ด้วยเทคนิค CIRC สาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ชั้น ป. 6/4

แผนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) เพื่อการพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่องสาร และสมบัติของสาร โดยจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 7E ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง สารและสมบัติของสาร

---

1. วัตถุประสงค์การนิเทศ

1. ส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2. พัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 7E ให้แก่ครูกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์

3. ส่งเสริมความสามารถในการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

1. ครูมีสมรรถภาพในการวิจัยในชั้นเรียน

2. ครูสามารถดำเนินการสอนโดยโดยใช้วิธีการการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 7E ได้ครบตามขั้นตอนและถูกต้อง และมีประสิทธิผล

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสามารถในการใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ และการแก้ปัญหา เรื่อง สารและสมบัติของสาร

3. ขอบเขตการดำเนินการ

3.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูการจัดการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 และ 6/4 จำนวน 76 คน

3.2 สาระการนิเทศ

- การดำเนินการทำวิจัยในชั้นเรียน ที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ และการแก้ปัญหา

- หน่วยการเรียนรู้/สาระการเรียนรู้ที่นิเทศ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง สารและสมบัติของสาร

- วิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 7E

3.3 วิธีการนิเทศ / รูปแบบการนิเทศ แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

3.4 ระยะเวลาในการนิเทศ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ระหว่างวันที่ 8 กันยายน 2553 ถึง วันที่ 10 กันยายน 2553

3.5 สถานที่ โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์

4. กิจกรรมการนิเทศ

ครูผู้สอนอย่างน้อย 2 คน ร่วมมือกันปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนที่ส่งเสริม การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในการใช้วิธีการที่หลากหลายแก้ปัญหา เรื่อง สารและสมบัติของสาร ให้บรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จ โดยมีกิจกรรมการนิเทศดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผนการนิเทศการสอน โดยกลุ่มเพื่อนครูร่วมกันดำเนินการ ดังนี้

1.1 วิเคราะห์ปัญหา เลือกวิธีการแก้ไข และจัดทำโครงการวิจัยในชั้นเรียน

1.2 ร่วมกันศึกษาหาความรู้เรื่องเทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 7E วิธีนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) และเครื่องมือสังเกตการสอน

1.3 วางแผนการนิเทศ แผนการจัดการเรียนรู้ และสร้างเครื่องมือในการนิเทศ (สำหรับผู้นิเทศ และครู)

ขั้นที่ 2 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน

2.1 ร่วมกันทบทวนแผนการนิเทศ และแผนการจัดการเรียนรู้

2.2 นัดวัน – เวลา ที่จะทำการสังเกตการสอน และการประชุมเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล และการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่กันและกัน

ขั้นที่ 3 การสังเกตการสอนในชั้นเรียน

สังเกตการสอนในชั้นเรียนตามวัน – เวลาที่กำหนดในตารางการนิเทศ (ปฏิทินการนิเทศการสอน) โดยขณะที่ครูดำเนินการสอนแต่ละครั้ง เพื่อนครูที่ทำหน้าที่ผู้นิเทศจะเข้าไปช่วยเหลือแนะนำ และสังเกตการ โดยใช้แบบสังเกตที่ร่วมกันเลือกใช้

ขั้นที่ 4 การประชุมหลังการสังเกตการสอน

ร่วมกันวิเคราะห์ผลการสังเกตการสอน พิจารณาปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมที่ยังเป็นปัญหา

ขั้นที่ 5 การรายงานผลการวิจัย

เพื่อนครูทุกคน ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

5. สื่อ / เครื่องมือการนิเทศ

1. แบบสังเกตการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยใช้วิธีการการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 7E แบบทดสอบ/แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน
2. แบบทดสอบ/ แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 7E แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ (แบบประเมินตนเอง และแบบประเมินโดยผู้นิเทศ)
3. ประเด็นการสนทนากลุ่ม/ แบบสอบถาม ความคิดเห็นของครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อวิธีการนิเทศ/ ผลที่เกิดจากการนิเทศ
4. แบบประเมินความสามารถในการนิเทศของผู้นิเทศ (แบบประเมินตนเอง) และแบบประเมินโดยครูผู้รับการนิเทศ
5. แบบทดสอบผลการเรียนรู้ และความสามารถในการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์
6. แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน
7. แบบประเมินชิ้นงาน / ผลงาน ของนักเรียน (ถ้ามี)
8. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อวิธีการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ
9. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการนิเทศการสอน
10. แบบประเมินรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

6. การวัดและประเมินผล

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	วิธีการ	เครื่องมือ
ผู้เรียน - ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน	- การทดสอบ	- แบบทดสอบผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	วิธีการ	เครื่องมือ
- ความสามารถในการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ และการแก้ปัญหา - ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้	- การวัดและประเมินการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหา - การสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อวิธีการสอนของครู	- แบบวัดและประเมินการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ใน การแก้ปัญหา - แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อวิธีการสอนของครู
ครูผู้สอน 2.1 ความรู้และความสามารถเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน 2.2 ความรู้ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 7E 2.3 ความคิดเห็นที่มีต่อการนิเทศ	การทดสอบ/ การสอบถาม การประเมินความสามารถ/ การสังเกต การสนทนากลุ่ม การสอบถาม	แบบทดสอบ/ แบบประเมินตนเอง / แบบสอบถาม แบบประเมินความสามารถ (แบบสังเกต/ แบบประเมินตนเอง) แบบประเมินชิ้นงาน (แบบประเมินรายงานการวิจัย/ แบบประเมินประเด็นการสนทนากลุ่ม แบบสอบถาม
เพื่อนครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ - ความสามารถในการนิเทศของ ผู้นิเทศ (การพูดสื่อความหมาย การสังเกตการสอนและการให้ข้อมูลย้อนกลับ) - ความคิดเห็นที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน	-การประเมินความสามารถในการนิเทศ - การสัมภาษณ์	- แบบประเมินความสามารถในการนิเทศของตนเอง (แบบประเมินตนเอง และแบบประเมินโดยครู) - แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
ผู้เกี่ยวข้อง **(ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่ม)** **- ความคิดเห็นที่มีต่อการนิเทศ**	- การสอบถาม	- แบบสอบถาม

ปฏิทินสังเกตการสอนของครู /ผู้รับการนิเทศ

งาน / โครงการ	ผู้รับการนิเทศ	ผู้นิเทศ	ครั้งที่	วัน / เวลา	เรื่อง / ประเด็นที่สังเกต /กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน
การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่องสารและสมบัติของสาร โดยจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 7E ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	ครูผู้รับการนิเทศ คนที่ 1	ครูผู้รับการนิเทศ คนที่ 2	1	8 กันยายน 2553 10.40-11.30 น.	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 7E หน่วยการเรียนรู้ที่ 4.1 สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ป. 6/3
	ครูผู้รับการนิเทศ คนที่ 2	ครูผู้รับการนิเทศ คนที่ 1	1	8 กันยายน 2553 13.10-14.00 น.	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 7E หน่วยการเรียนรู้ที่ 4.1 สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ป.6/4
	ครูผู้รับการนิเทศ คนที่ 1	ครูผู้รับการนิเทศ คนที่ 2	2	9 กันยายน 2553 08.40-10.20 น.	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 7E หน่วยการเรียนรู้ที่ 4.2 สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ป.6/3

งาน / โครงการ	ผู้รับการนิเทศ	ผู้นิเทศ	ครั้งที่	วัน / เวลา	เรื่อง / ประเด็นที่สังเกต / กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน
การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 7E	ครูผู้รับการนิเทศ คนที่ 2	ครูผู้รับการนิเทศ คนที่ 1	2	9 กันยายน 2553 12.20-14.00 น.	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 7E หน่วยการเรียนรู้ที่ 4.2 สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ป. 6//4
	ครูผู้รับการนิเทศ คนที่ 1	ครูผู้รับการนิเทศ คนที่ 2	3	10 กันยายน 2553 08.40 – 10.20 น.	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 7E หน่วยการเรียนรู้ที่ 4.3 สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ป. 6/3
	ครูผู้รับการนิเทศ คนที่ 2	ครูผู้รับการนิเทศ คนที่ 1	3	9 กันยายน 2553 12.20-14.00 น.	การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 7E หน่วยการเรียนรู้ที่ 4.3 สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ป. 6/4

แผนการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (Self-directed Development) เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์คำนามในประโยคภาษาไทย โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือกันด้วยเทคนิค Jigsaw II และ STAD
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การอ่านพัฒนาความคิด เรื่อง คำนาม

---

1. วัตถุประสงค์การนิเทศ

1. ส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ที่ส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์คำนามในประโยคภาษาไทย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันด้วยเทคนิค Jigsaw II และ STAD
2. พัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค Jigsaw II และ STAD
3. ส่งเสริมความสามารถของนักเรียนในเรื่องการวิเคราะห์คำนามในประโยคภาษาไทย

2. ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

1. พัฒนาสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน
2. พัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิค Jigsaw II และSTAD ได้ครบตามขั้นตอน ถูกต้อง และมีประสิทธิผล
3. นักเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสามารถในการวิเคราะห์คำนามในประโยค

3. ขอบเขตการดำเนินการนิเทศ

3.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม จำนวน 1 คน

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม จำนวน 42 คน

3.2 สาระการนิเทศ ได้แก่

- การดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนที่พัฒนาความสามารถของนักเรียนในการวิเคราะห์คำนามในประโยค
- หน่วยการเรียนรู้/สาระการเรียนรู้ที่นิเทศ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องการอ่านพัฒนาความคิด หน่วยย่อยเรื่อง คำนาม สาระการเรียนรู้ภาษาไทย

- วิธีการจัดการเรียนรู้ เทคนิค Jigsaw II และ STAD
-

3.3 วิธีการนิเทศ / รูปแบบการนิเทศ แบบพัฒนาตนเอง

3.4 ระยะเวลาในการนิเทศ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ระหว่างวันที่ 8 กันยายน 2553 ถึง วันที่ 11 กันยายน 2553

3.5 สถานที่ โรงเรียนบอสโกพิทักษ์

4. กิจกรรมการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง

ครูผู้รับการนิเทศเป็นผู้ดำเนินการนิเทศแบบพัฒนาตนเองตามโครงการพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหา เลือกวิธีการแก้ไขปัญหา จัดทำโครงการวิจัยในชั้นเรียน วางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถของนักเรียนในการวิเคราะห์คำนามในประโยคและวางแผนการนิเทศ ระยะเวลา 3 เดือน โดยกำหนดเป็นปฏิทินบันทึกการปฏิบัติงาน / การสอนของตนเอง

2. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค Jigsaw II และSTAD วิธีการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง และเครื่องมือการบันทึกและสะท้อนย้อนคิดการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ของตนเอง

3. ปฏิบัติการสอนโดยดำเนินการนิเทศแบบพัฒนาตนเองตามแผนที่สอดคล้องกับโครงการที่ได้เสนอไว้

4. บันทึกการจัดการเรียนรู้ของตนเอง (Journal Writing) และสะท้อนย้อนคิด (Reflect) การจัดการเรียนรู้ของตนเอง ประมวลผลข้อมูลจากการบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียน ผลการทดสอบการเรียนรู้ของนักเรียน โดยตอบประเด็นคำถามที่ต้องการพัฒนา และแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์คำนามในประโยค

5. วิเคราะห์ข้อมูลที่บันทึกไว้ และพิจารณาปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมที่ยังเป็นปัญหา

6. สรุปรายงานผลการวิจัยในชั้นเรียน

7. สรุปและรายงานผลการนิเทศในภาพรวม นำเสนอหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

5. สื่อ / เครื่องมือการนิเทศ

1. แบบบันทึกการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนด้วยเทคนิค Jigsaw II และ STAD

2. ประเด็นการสะท้อนย้อนคิดในการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค Jigsaw II และ STAD

3. แบบทดสอบ/แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน

4. แบบทดสอบ/ แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เทคนิค JigsawII และ STAD

5. แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง

6. แบบประเมินความสามารถในการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (แบบประเมินตนเอง)

7. แบบทดสอบผลการเรียนรู้ และความสามารถของนักเรียน ในการวิเคราะห์คำนามในประโยค

8. แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน

9. แบบประเมินชิ้นงาน ของนักเรียน

10. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อวิธีการจัดการเรียนรู้ของครู

11. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง

12. แบบประเมินรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

6. การวัดและประเมินผล

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	วิธีการ	เครื่องมือ
1. ผู้เรียน		
1.1 ผลการเรียนรู้และความสามารถในการวิเคราะห์คำนามในประโยค	การทดสอบ การประเมินชิ้นงาน สังเกต	แบบทดสอบความรู้และความสามารถในการวิเคราะห์คำนามในประโยค แบบประเมินชิ้นงาน
1.2 ความสนใจ ตั้งใจ ในการเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรม	การสังเกต	แบบประเมินการนำเสนอผลงาน/แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	วิธีการ	เครื่องมือ
1.3 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้	การสอบถาม / การสัมภาษณ์	แบบสอบถาม / แบบสัมภาษณ์
2. ครูผู้นิเทศแบบพัฒนาตนเอง 2.1 ความรู้และความสามารถเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน 2.2 ความรู้ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค Jigsaw II และSTAD 2.3 ความคิดเห็นที่มีต่อการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง	การทดสอบ/ การประเมินความสามารถ/ การบันทึกการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้/ การสะท้อนย้อนคิด การบันทึก/การสะท้อนย้อนคิด	แบบทดสอบ / แบบประเมินตนเอง / แบบประเมินความสามารถ (แบบบันทึก / แบบประเมินตนเอง) แบบประเมินชิ้นงาน (แบบประเมินรายงานการวิจัย / แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้) ประเด็นการบันทึก/ ประเด็นการสะท้อนย้อนคิด
3. ผู้เกี่ยวข้อง (ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้) ความคิดเห็นที่มีต่อการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง	การสอบถาม/ การสนทนากลุ่ม / การสัมภาษณ์	แบบสอบถาม / ประเด็นการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์

ปฏิทินสังเกตการจัดการเรียนรู้

งาน / โครงการ	วิธีการนิเทศ	ครั้งที่	วัน / เวลา	เรื่อง / ประเด็นที่สังเกต / กิจกรรมการจัดการเรียนรู้
การส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์คำนามในประโยคภาษาไทยโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือกันด้วยเทคนิค Jigsaw II และ STAD	ครูผู้รับการนิเทศดำเนินการนิเทศตนเองตามแผนการนิเทศที่กำหนดไว้	1	8 กันยายน 2553 10.20–12.20	การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค Jigsaw II สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้น ป.6/1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4.1 เรื่อง ชนิดและหน้าที่ของคำนาม
		2	10 กันยายน 2553 10.20–12.20	การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค Jigsaw II สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้น ป.6/1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4.2 เรื่อง การวิเคราะห์คำนามในประโยค
		3	11 กันยายน 2553 10.20–11.20	การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้น ป.6/1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4.3 เรื่อง การเขียนคำนาม

ตัวอย่างโครงการวิจัยในชั้นเรียน

เรื่อง “การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC”

โครงการวิจัยในชั้นเรียน

1. ชื่อโครงการวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC

2. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้ติดต่อสื่อสารกับประเทศต่างๆ ทั่วโลก ภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อคนไทยในด้านการศึกษา การประกอบอาชีพและสื่อสารกับสังคมโลก ดังนั้นการเรียนภาษาอังกฤษ เป็นทักษะที่จำเป็นและสำคัญสำหรับคนไทยใยยุคข้อมูลข่าวสาร คือ ทักษะการอ่าน เพราะเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง การอ่านจึงเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญและกำหนดให้มีวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ทุกระดับชั้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อการสื่อสาร คือมุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารทางภาษาครบทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่านและเขียน สถานศึกษาควรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะตามสภาพจริงเพื่อการสื่อสาร ดังนี้ สุมิตรา อังวัฒนกุล (2535: 106) กล่าวว่า วิธีการสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารมีพื้นฐานมาจากแนวคิดที่ว่าภาษาคือเครื่องมือในการสื่อสารและเป้าหมายของการสอนภาษาคือพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญที่เกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสาร การเรียนภาษาอังกฤษ ทักษะที่จำเป็นและสำคัญสำหรับคนไทยในยุคข้อมูลข่าวสาร คือ ทักษะการอ่านเพราะเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง วิสาข์ จัติวัตร์ (2543 : 52) กล่าวว่า การอ่านภาษาอังกฤษเป็นทักษะที่มีความสำคัญมากในยุคข้อมูลข่าวสาร ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษย่อมมีโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง ดังนั้นการอ่านจึงเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การอ่านทำให้ชีวิตเกิดการพัฒนา กู๊ดแมน (Goodman, Kenneth 1970:27) กล่าวว่า การอ่านช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาสมอง ความคิดเนื่องจากการอ่านเป็นกระบวนการในการหาความหมายและการทำความเข้าใจกับบทอ่านเป็นกระบวนการที่ต้องคิดตลอดเวลา การสอนอ่านภาษาอังกฤษให้นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำนั้นครูควรเลือกใช้บทอ่านที่ประกอบด้วยการใช้โครงสร้างทางภาษาและการหาความหมายของคำศัพท์แต่ปัญหาที่พบเสมอคือนักเรียนกลุ่มอ่อน

จะไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ การฝึกอ่านจำเป็นสำหรับนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ การสอนทักษะการอ่านควรสอนหลังจากที่นักเรียนได้อ่านเนื้อเรื่องทั้งหมดและสอนเฉพาะทักษะหรือโครงสร้างทางภาษาและการหาความหมายของคำศัพท์ที่จำเป็นต่อการอ่านเนื้อหา

นอกจากทักษะการอ่านแล้วทักษะที่จำเป็นอีกอย่างหนึ่งคือทักษะการเขียนเพราะทักษะการเขียนเป็นทักษะที่จำเป็นในการศึกษาที่สูงขึ้น ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนเพื่อใช้ประโยชน์ในการจดบันทึกหรือเขียนรายงานต่างๆเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ ผู้เรียนต้องใช้ทักษะการเขียนควบคู่ไปกับการอ่าน ดังนั้น ทักษะการอ่านจึงเป็นทักษะที่มีความสัมพันธ์กับทักษะการเขียน ดังที่ เสาวลักษณ์ รัตนวิชช์ (2531:84) กล่าวว่า ผู้ที่อ่านได้ดีย่อมจะเป็นผู้เขียนที่ดีเพราะประสบการณ์ในการตีความและได้ข้อมูลจากสัญลักษณ์หรือตัวอักษรมากเพียงพอซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ ทักษะการเขียนจึงควรนำมาพัฒนาควบคู่กับทักษะการอ่าน ปัญหาด้านการสอนพบว่า ครูให้นักเรียนฝึกทักษะการเขียนน้อยเนื่องจากเวลาและจำนวนนักเรียน ผู้วิจัยเป็นผู้มีประสบการณ์การสอนภาษาอังกฤษมากว่า 10 ปี พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจเรื่องที่อ่านและจับใจความสำคัญไม่ได้ เนื่องจากนักเรียนไม่รู้ความหมายของคำศัพท์ ไม่สามารถเชื่อมโยงความคิดและแปลความได้ ตลอดจนสภาพที่ครูส่วนใหญ่ยึดวิธีสอนแบบเดิมๆ คือให้นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องตามครูหรือตามเทปแล้วฝึกการแปลเป็นภาษาไทยทีละประโยคพร้อมกันไป นิยมใช้วิธีสอนไวยากรณ์และแปล ซึ่งเป็นวิธีสอนที่ทำให้การเรียนการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจไม่ได้ผล ดังนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนโดยการทดลองใช้เทคนิค CIRC เพื่อที่นักเรียนจะได้พัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ

วิธีการจัดการเรียนการสอนที่สามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้มีหลายวิธีและวิธีสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ (Cooperative Learning Methods) เป็นวิธีหนึ่งที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน ซึ่งเป็นวิธีสอนที่จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมและช่วยเหลือกันให้เกิดการเรียนรู้ โดยวิธีสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ (Cooperative Learning Methods) หรือการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นแนวความคิดในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ร่วมกันเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งวิธีสอนดังกล่าวจะประกอบด้วยเทคนิควิธีสอนอีกหลายวิธี ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ได้กับทุกวิชาและทุกระดับชั้น ดังนั้น ครูต้องศึกษาทำความเข้าใจหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเทคนิควิธีการดำเนินการ เพื่อการนำไปใช้ที่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ซึ่งคือ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พัฒนาทักษะทางสังคม การทำงานร่วมกัน การยอมรับซึ่งกันและกันและลดการแข่งขันเป็นรายบุคคล เป็นต้น (วัชรา เล่าเรียนดี 2545:65) ซึ่งมีนักการศึกษา

หลายท่านที่นำเสนอลักษณะสำคัญของวิธีการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ (Cooperative Learning Methods) ซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน ดังเช่น อาโจส และ จอยเนอร์ (Ajose and Joyner 1990, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2545 : 166) กล่าวว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือกันจะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญดังนี้ 1) การพึ่งพาอาศัยกัน 2) การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างใกล้ชิด 3) ความรับผิดชอบต่อการทำงานกลุ่มของตนเองและต่อสมาชิกกลุ่ม 4) การใช้ทักษะทางสังคม (Social Skill) และ 5) การใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม (Group Process) วิธีสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เป็นเทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญวิธีหนึ่ง ซึ่งผู้เรียนจะเข้ากลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้ ช่วยเหลือกันและกัน และฝึกปฏิบัติร่วมกัน โดยมีเป้าหมายกลุ่มร่วมกัน กล่าวคือ ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มจะมาจากผลสัมฤทธิ์ของสมาชิกกลุ่มทุกคนรวมกัน (Slavin, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2545 : 70) วิธีสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ประกอบด้วยเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือกันหลายแบบ เช่น เทคนิค STAD (Student Team – Achievement Division) หรือที่เรียกว่าเทคนิคกลุ่มผลสัมฤทธิ์เทคนิค TGT (Team – Games Tournament) หรือเทคนิคทีมการแข่งขันเทคนิค TAI (Team Assisted Individualized Instruction) หรือที่เรียกว่า เทคนิคกลุ่มช่วยสอนเป็นรายบุคคล เทคนิค CIRC (Cooperative Intergrated Reading and Composition) หรือเรียกว่า เทคนิคกลุ่มผสมผสานการอ่านและการเขียนเรียงความ เทคนิคจิ๊กซอร์ (Jigsaw) และเทคนิคการศึกษาแบบกลุ่ม (Group Investigation) ซึ่งแต่ละเทคนิคนั้นจะเหมาะสมกับแต่ละเนื้อหารายวิชาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยเฉพาะเทคนิค CIRC (Cooperative Integrated Reading and Composition) ซึ่งเป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นโดย ชาแรน และชาแรน (Sharan and Sharan , อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2545) ที่ออกแบบขึ้นเพื่อการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษโดยเฉพาะ การเขียนเรียงความและการอ่านและที่สำคัญกิจกรรมการเรียนการสอนและการเรียนรู้จะเป็นกิจกรรมกลุ่มที่จัดกลุ่มผู้เรียนประมาณ 4-6 คน โดยคละความสามารถร่วมกันเรียนรู้ทักษะด้านต่างๆ ซึ่งเชื่อว่าจะเป็นเทคนิควิธีสอนแบบหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านและการเขียนภาษาของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาได้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการสอนดังนี้ 1) การสอนของครู 2) การฝึกปฏิบัติเป็นกลุ่ม (ใหญ่) 3) การฝึกโดยอิสระ (กลุ่มย่อย) 4) การประเมินผลงานโดยกลุ่มเพื่อน 5) การฝึกเพิ่มเติม (กลุ่ม) และ 6) การทดสอบผลการเรียนในแต่ละเรื่องโดยใช้หลักการให้คะแนนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้น นอกจากจะมีการผสมผสานกันหลายเทคนิควิธีแล้ว ครูต้องมีความชัดเจนแจ่มแจ้งในด้านต่างๆดังนี้ 1) การยกตัวอย่าง และอธิบายตัวอย่างชัดเจนเข้าใจง่าย 2) ถามคำถามซ้ำ อธิบายซ้ำ 3) ถ้านักเรียนไม่เข้าใจ ครูต้องส่งเสริมให้นักเรียนถามคำถามให้มาก 4) พูดออกเสียงคำต่างๆชัดเจนใช้ภาษาอังกฤษถูกต้อง 5) เขียนข้อความสำคัญ

แสดงรูปแบบให้เห็นบนกระดานอย่างชัดเจน 6) เชื่อมโยงเรื่องที่สอนกับชีวิตจริง 7) ถามคำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนตลอดเวลาอย่างสม่ำเสมอ และ 8) สอนและอธิบายเพื่อหาหลักการให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน

เนื่องจากสาเหตุที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษต่ำมีหลายสาเหตุ และในทำนองเดียวกัน แนวทางการแก้ไขก็มีหลายวิธีเช่นกัน ในขณะเดียวกันในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขในทุกองค์ประกอบ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าต้องแก้ไขที่ครูผู้สอนที่กระบวนการเรียนการสอนควบคู่กัน เช่น การเลือกใช้สื่อให้เหมาะสม เลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับธรรมชาติและวัตถุประสงค์ของวิชาเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน ตลอดจนใช้เทคนิควิธีสอนที่หลากหลาย เน้นการให้ฝึกปฏิบัติร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมและกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC พร้อมทั้งศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนดังกล่าว ซึ่งผลของการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถด้านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC

4. สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนมีความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC อยู่ในระดับดี

2. นักเรียนมีความความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC อยู่ในระดับมาก

5. ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 โรงเรียนนักบุญเปโตร อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 47 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1. ความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

2. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC

เนื้อหา

วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง Let's Read

ระยะเวลา

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ระหว่างวันที่ 13 – 17 เดือน กันยายน พ.ศ. 2553 จำนวน 5 ชั่วโมง

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ โดยบูรณาการกิจกรรมการอ่านและการเขียนและแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ประกอบด้วยสมาชิก 4 – 6 คน ที่มีระดับความสามารถแตกต่างกัน คือ ผู้เรียนที่มีความระดับความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ โดยสมาชิกในกลุ่มจะศึกษาและทำความเข้าใจบทเรียนร่วมกันโดยช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันและเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นเตรียมความพร้อมโดยการจัดกลุ่มนักเรียนคละความสามารถ แนะนำ ทบทวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC

2) ขั้นสอน ทบทวนความรู้เดิม บอก / แจ้ง จุดประสงค์การเรียนรู้ สอนอธิบายเนื้อหาใหม่ ฝึกอ่าน/เขียน นักเรียนฝึกปฏิบัติโดยครูคอยแนะนำ

3) ขั้นกิจกรรมกลุ่ม แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 4 – 6 คน ร่วมกันเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ตรวจผลการปฏิบัติของสมาชิกในกลุ่ม

4) ขั้นสรุปและประเมินผล ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญและประเมินผลทดสอบนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อนำคะแนนมาประเมินผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม

การอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หมายถึง การอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษจากบทอ่านประเภทต่างๆ ที่กำหนดให้แล้วนักเรียนสามารถปฏิบัติตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และสามารถนำความรู้ทางภาษาอังกฤษไปใช้ในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์มีการประเมินผล โดยใช้แบบทดสอบผลการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หมายถึง คะแนนการสอบที่ได้จากการทดสอบการอ่าน จากแบบทดสอบแบบเลือกตอบโดยประเมินความสามารถด้านการอ่านการจับประเด็นและใจความสำคัญของเรื่อง แปลความ ตีความและขยายความจากเรื่องที่อ่าน ตอบคำถามและแปลความหมายของคำศัพท์จากข้อความในบริบทโดยใช้บทอ่านจากบทความสั้นๆ

ความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบการเขียนบรรยายลักษณะบุคคล โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบ Scoring Rubrics ประเมินทักษะการเขียน 5 ประเด็น ดังนี้ 1) การสื่อความหมาย 2) โครงสร้างไวยากรณ์และการใช้รูปประโยค 3) การเลือกใช้คำศัพท์ 4) เนื้อหา และ 5) การเขียนสะกดคำศัพท์โดยใช้แบบประเมินการเขียน

ทักษะการเขียนสะกดคำ หมายถึง คะแนนความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษโดยนำพยัญชนะมาผสมเป็นคำให้ถูกต้องตามอักขรวิธีและมีความหมาย

ความคิดเห็นของนักเรียน หมายถึง ระดับความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC ในด้านการจัดกิจกรรม ด้านบรรยากาศ และประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้จากการทำแบบทดสอบถามความคิดเห็น

นักเรียน หมายถึง ผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนักบุญเปโตร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนจะมีความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
2. ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาอังกฤษต่อไป
3. นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

8. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
2. มาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

3. เทคนิคกลยุทธวิธีพัฒนาทักษะการคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. หนังสือการสอนอ่านภาษาอังกฤษ
5. หนังสือวิธีสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ

9. วิธีดำเนินการวิจัย

9.1 แบบแผนการวิจัย

การรายงานการวิจัยในชั้นเรียนเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิค CIRC เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบแผนการวิจัยเป็นแบบขั้นพื้นฐาน (Pre – Experimental Designs) แบบการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่มสอบก่อนสอบหลัง (The One - Group Pretest – Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์ 2544 : 173)

9.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC
2. แบบทดสอบผลการเรียนก่อนและหลังเรียนเรื่อง Let's Read
3. แบบประเมินความสามารถการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
4. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC

9.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ และเพื่อนครูในกลุ่มสาระเดียวกัน ตรวจสอบ

10. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำแบบทดสอบความสามารถการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารซึ่งเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคือตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน และแบบทดสอบการเขียนแบบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ โดยมีเกณฑ์การประเมินคะแนน (Scoring Rubrics) ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำก่อนการดำเนินการทดลอง (Pre – test) โดยกำหนดเวลาสำหรับทำแบบทดสอบการอ่านและแบบทดสอบการเขียน 50 นาที

2. ผู้วิจัยดำเนินการสอนวิชาภาษาอังกฤษด้วยตนเองตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการสอนดังนี้

2.1 ขั้นเตรียมความพร้อม โดยการจัดกลุ่มนักเรียนคละความสามารถ แนะนำ ทบทวน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC

2.2 ทบทวนความรู้เดิม บอก/หลัง จุดประสงค์การเรียนรู้ สอนอธิบายเนื้อหาใหม่ ฝึกอ่าน/เขียน นักเรียนฝึกปฏิบัติโดยครูคอยแนะนำ

2.3 ขั้นกิจกรรมกลุ่ม แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 4 – 6 คน ร่วมกันเรียนรู้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ตรวจผลการปฏิบัติของสมาชิกในกลุ่ม

2.4 ขั้นสรุปและประเมินผล ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญและประเมินผล ทดสอบนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อนำคะแนนมาประเมินผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม

3. ผู้วิจัยนำแบบทดสอบการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้กลุ่มตัวอย่างทำหลังดำเนินการทดลอง (Post – test) ด้วย

4. หลังเสร็จสิ้นการทดลองให้นักเรียนทำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC

11. การวิเคราะห์ข้อมูล

การทดสอบสมมติฐาน

1. การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในด้านการอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC โดยใช้ค่าร้อยละ และค่า t-test แบบ dependent

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

12. แผนการดำเนินการวิจัย

ระยะเวลา / กิจกรรม	วัน เดือน ปี
1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการอ่าน การเขียน เพื่อการสื่อสารและการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิค CIRC	12–20 กรกฎาคม 2553
2. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC แบบทดสอบและแบบสอบถามความคิดเห็น	30 กรกฎาคม 2553
3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบ ได้แก่ 1) หัวหน้าฝ่ายวิชาการ 2) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ 3) เพื่อนครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ	3 กันยายน 2553
4. นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	5 กันยายน 2553
5. นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ	6 กันยายน 2553
6. นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน	13-17 กันยายน 2553
7. วิเคราะห์ข้อมูล	27 กันยายน 2553
8. เขียนรายงานการวิจัย	30 กันยายน 2553
9. นำเสนอรายงานการวิจัย	31 ตุลาคม 2553

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้เสนอโครงการวิจัย

ความคิดเห็นของผู้บริหาร

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

ตัวอย่างรายงานการวิจัย

เรื่อง “ การพัฒนาความสามารถการวิเคราะห์คำนามในประโยคของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีสอนแบบร่วมมือกัน Jigsaw II และ STAD”

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ ที่เราใช้สื่อสารกันในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ภาษาไทยจึงต้องเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะอย่างถูกต้องในการสื่อสาร โดยการเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานปีพุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในทุกระดับชั้น หลักภาษาไทยเป็นสาระหนึ่งที่มีความสำคัญ ดังที่นราวัลย์ พูลพิพัฒน์ (2529,หน้า 67) กล่าวไว้ว่า หลักภาษา คือ ระเบียบแบบแผนของภาษาที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้ภาษาเดียวกันได้ใช้เป็นที่ยึดถือร่วมกันในการใช้ภาษาให้ถูกต้อง ซึ่งการเรียนหลักภาษาไทยประกอบไปด้วยสาระการเรียนรู้ที่สำคัญหลายเรื่อง โดยเฉพาะการเรียนรู้เกี่ยวกับคำชนิดต่าง ๆ เป็นเรื่องที่ต้องศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา จึงถือว่าเป็นเรื่องที่นักเรียนควรทำความเข้าใจซึ่งคำในภาษาไทยแบ่งเป็น 7 ชนิด แต่ละชนิดมีลักษณะและหน้าที่ แตกต่างกันไป การเรียนรู้เรื่องลักษณะของคำเพื่อสร้างเป็นกลุ่มคำและประโยคเป็นเรื่องสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนและการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ซึ่งคำแต่ละคำมีความหมาย ความหมายของคำจะปรากฏชัดเมื่ออยู่ในประโยค การสังเกตตำแหน่งและหน้าที่ของคำในประโยคจะช่วยให้เราทราบชนิดของคำรวมทั้งความหมายของคำด้วย ดังนั้นการศึกษาให้เข้าใจหน้าที่และชนิดของคำในประโยคจึงสำคัญมาก เพราะจะช่วยให้เราสามารถใช้คำได้ถูกต้องตรงตามความหมายที่ต้องการ

จากการสังเกตการตอบคำถามเกี่ยวกับ เรื่องการวิเคราะห์คำและหน้าที่ของคำในประโยคภาษาไทย ของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถบอกชนิดของคำในประโยคได้ โดยเฉพาะ เรื่องคำนามซึ่งเป็นคำชนิดแรกซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนคำชนิดอื่นต่อไป นักเรียนบางคนทราบว่าคำนามมีกี่ชนิดอะไรบ้าง แต่เมื่อให้วิเคราะห์ชนิดของคำนามที่อยู่ในประโยคจะเกิดความสับสน ไม่มั่นใจเนื่องจากยังไม่เข้าใจลักษณะของคำนามแต่ละชนิดอย่างลึกซึ้ง ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ ส่งผลให้นักเรียนคิดว่าการเรียนภาษาไทยนั้นยาก ไม่สนุก ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการวิเคราะห์คำนามในประโยคของนักเรียน และปรับเปลี่ยนทัศนคติในการเรียนให้ดีขึ้น ด้วยการใช้วิธีสอนแบบร่วมมือกัน เพราะเป็นวิธีสอนที่นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติร่วมกับเพื่อนๆเป็นวิธีการที่น่าสนใจ ดังที่วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 34) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือกัน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ ความ

สามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากร การเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่าสมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้นหากแต่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2544 : 6) ที่กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือกัน หมายถึง การสอนที่กำหนดให้นักเรียนที่มีความสามารถต่างกันทำงานพร้อมกันเป็นกลุ่มขนาดเล็ก โดยทุกคนมีความรับผิดชอบงานของตนเอง และงานส่วนรวมร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กันและกันมีทักษะการทำงานกลุ่ม เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ส่งผลให้เกิดความพอใจอันเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่ม

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนจึงสนใจเลือกวิธีสอนแบบร่วมมือกัน Jigsaw II และ STAD มาใช้ช่วยพัฒนาทักษะการวิเคราะห์คำนามในประโยค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนบอสโกพิทักษ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถการวิเคราะห์คำนามในประโยค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีสอนแบบร่วมมือกัน Jigsaw II และ STAD
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อวิธีสอนแบบร่วมมือกัน Jigsaw II และ STAD

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการวิเคราะห์คำนามในประโยค ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคแบบร่วมมือกัน Jigsaw II และ STAD แตกต่างกัน
2. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อวิธีสอนแบบร่วมมือกัน Jigsaw II และ STAD อยู่ในระดับดี

ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 42 คน

ตัวแปรต้น

วิธีสอนแบบร่วมมือกัน Jigsaw II และ STAD

ตัวแปรตาม

1. ความสามารถในการวิเคราะห์คำนามในประโยค
2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอนแบบร่วมมือกัน Jigsaw II และ STAD

เนื้อหา

วิชาภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ชื่อ การอ่านพัฒนาการคิด เรื่อง คำนาม

ระยะเวลา

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ระหว่างวันที่ 7-10 เดือนกันยายน พ.ศ. 2553 จำนวน 6 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

วิธีสอนแบบร่วมมือกัน หมายถึง วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการร่วมมือกันในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติของผู้เรียนเป็นกลุ่ม ตั้งแต่ 4-6 คน จัดสมาชิกแบบคละความสามารถในการเรียนรู้ คละเพศหรือชาติพันธุ์ คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน สมาชิกมีเป้าหมายเดียวกัน ช่วยเหลือพึ่งพาและยอมรับซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบต่อผลงานตนเองและผลงานกลุ่ม

JigsawII หมายถึง รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ได้รับประสบการณ์และมีความสนุกสนานในการเรียน โดยมีการแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยที่เราจะเรียกว่า กลุ่มบ้าน แล้วแบ่งเนื้อหาที่จะเรียนรู้เป็นหัวข้อย่อย แล้วมอบหมายให้นักเรียนแต่ละคนในแต่ละกลุ่ม ไปศึกษาภายในกลุ่มที่รับผิดชอบหัวข้อเดียวกัน ที่เรียกว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ หลังจากเชี่ยวชาญแล้ว จึงกลับมาถ่ายทอดให้สมาชิกในกลุ่มเดิมได้รับรู้ ครูจะมีการประเมินผลโดยผลการประเมินจะคิดเป็นผลรวมของกลุ่ม

STAD (Student Team Achievement Divisions) หมายถึง รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน วิธีนี้พัฒนาเพิ่มเติมจาก TGT แต่จะใช้การทดสอบรายบุคคลแทนการแข่งขัน ผู้เรียนทุกคนในกลุ่มทำแบบทดสอบ (Quiz) เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน ตรวจคำตอบของผู้เรียน นำคะแนนของสมาชิกทุกคนในกลุ่มมารวมเป็นคะแนนกลุ่ม

คำนาม หมายถึง ชนิดของคำในภาษาไทย ที่ใช้เรียกชื่อคน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ มี 5 ชนิด คือ สามานยนาม วิสามานยนาม สมุหนาม ลักษณนาม และอาการนาม ทำหน้าที่เป็นประธาน กรรมหรือส่วนขยายในประโยค

ประโยค หมายถึง การนำคำตั้งแต่สองคำขึ้นไปมาเรียงต่อกันโดยมีส่วนประกอบเป็น ประธานและกริยา อ่านแล้วได้ใจความสมบูรณ์ อาจมีหรือไม่มีกรรมและส่วนขยายก็ได้

ความสามารถในการวิเคราะห์คำนามในประโยค หมายถึง ความสามารถในการจำแนก คำนามทั้ง 5 ชนิด ในประโยคที่กำหนดจากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบร่วมมือกัน JigsawII และ STAD หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการเรียนการสอน โดยใช้วิธีสอนแบบร่วมมือกัน Jigsaw II และSTAD

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์คำนามในประโยคดีขึ้น
2. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของครูภาษาไทยต่อไป
3. นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทยมากขึ้น

บทที่ 2
วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถการวิเคราะห์คำนามในประโยค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีสอนแบบร่วมมือกัน Jigsaw II และ STAD ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารวรรณกรรมและผลงานวิจัยต่างๆ ซึ่งนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
3. ชนิดและหน้าที่ของคำนาม
4. การเรียนแบบร่วมมือกัน
5. กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เทคนิค Jigsaw II

6. กิจกรรมการเรียนรู้แบบ STAD

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นเพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ 2551 : 3)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาสามารถนำเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาที่สนองตอบต่อหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นความต้องการของท้องถิ่นโดยมีองค์ประกอบดังนี้

1. ส่วนนำ (วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน)

2. การจัดทำโครงสร้างหลักสูตร(รายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เวลาเรียน)

ระดับประถมศึกษา (ป.1 – ป.6) (รายปี)

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 – ม.3) (รายภาค)

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 – ม.6) (รายภาค)

โครงสร้างหลักสูตรเป็นการนำเสนอโครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนในแต่ละระดับชั้นสนองตอบต่อหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และความเป็นท้องถิ่นทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษาที่สะท้อนการบริหารจัดการหลักสูตร เวลาเรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเพิ่มเติม หรือการจัดรายวิชาเพิ่มเติมตามความต้องการของโรงเรียน

3. การจัดทำคำอธิบายรายวิชา (รหัสวิชา ชื่อรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับชั้น เวลาเรียน รายละเอียดคำอธิบายรายวิชา)

3.1 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้

3.2 ศึกษาตัวชี้วัดชั้นปี (ป.1 – ม.3)

3.3 ศึกษาตัวชี้วัดช่วงชั้น (ม.4 – ม.6)

3.4 ศึกษาสาระการเรียนรู้แกนกลาง

3.5 ศึกษากรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเพิ่มเติมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 1 และโรงเรียน

3.6 ศึกษาการลงรหัสรายวิชาทั้งพื้นฐาน และเพิ่มเติม

ประมวลจัดทำคำอธิบายรายวิชา แยกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ อันประกอบไปด้วย ส่วนของสาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้และคุณลักษณะที่เกิด (คุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตร)

4. เกณฑ์การจบหลักสูตร

5. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้

5.1 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

5.2 มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

5.3 สาระการเรียนรู้

ดำเนินการจัดหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ครอบคลุมหลักสูตรแกนกลางและสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเพิ่มเติม

6. การออกแบบการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐาน

6.1 ตัวชี้วัด

6.2 สาระการเรียนรู้ทั้งแกนกลางและท้องถิ่น

6.3 ชิ้นงาน / ภาระงาน

6.4 เกณฑ์การประเมิน

6.5 ชื่อหน่วยการเรียนรู้

6.6 เวลาเรียน

ดำเนินการออกแบบการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐานการเรียนรู้ (แผนการจัดการเรียนรู้) ประกอบไปด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ (ความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์) ชิ้นงาน/ภาระงาน เกณฑ์การประเมินชิ้นงาน กิจกรรมการเรียนรู้ (นำเข้าสู่บทเรียน ช่วยพัฒนาผู้เรียน รวบยอด สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล บันทึกผลหลังสอน)

7. คู่มือการวัดและประเมินผลระดับสถานศึกษา

7.1 การประเมินในระดับชั้นเรียน ประเมินความก้าวหน้าโดยใช้วิธีการอย่างหลากหลาย

7.2 การประเมินในระดับสถานศึกษา ตัดสินผลการเรียนรู้รายปี / รายภาค การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และ มีคุณภาพ

3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้

5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่ พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1.ตัวชี้วัดชั้นปีเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3)

2.ตัวชี้วัดช่วงชั้นเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4- 6)

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยดังนี้

ภาษาไทย

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนิน ชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษา ภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ทำไมต้องเรียนภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกัน ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็น

สื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสาน ให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

เรียนรู้อะไรในภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง

- **การอ่าน** การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่างๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

- **การเขียน** การเขียนสะกดตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำและรูปแบบต่างๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ย่อความ รายงานชนิดต่างๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์

- **การฟัง การดู และการพูด** การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่างๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่างๆ ทั้งเป็นทางการ และ ไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

- **หลักการใช้ภาษาไทย** ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่างๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

- **วรรณคดีและวรรณกรรม** วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภาคภูมิใจบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

- อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง อธิบายความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของคำ ประโยค ข้อความ สำนวนโวหาร จากเรื่องที่

อ่าน เข้าใจคำแนะนำ คำอธิบายในคู่มือต่างๆ แยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริง รวมทั้งจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำความรู้ความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตได้ มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่าน และเห็นคุณค่าสิ่งที่อ่าน

- มีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด เขียนสะกดคำ แต่งประโยคและเขียนข้อความ ตลอดจนเขียนสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำชัดเจนเหมาะสม ใช้แผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิด เพื่อพัฒนางานเขียน เขียนเรียงความ ย่อความ จดหมายส่วนตัว กรอกแบบรายการต่างๆ เขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น เขียนเรื่องตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ และมีมารยาทในการเขียน

- พูดแสดงความรู้ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู เล่าเรื่องย่อหรือสรุปจากเรื่องที่ฟังและดู ตั้งคำถาม ตอบคำถามจากเรื่องที่ฟังและดู รวมทั้งประเมินความน่าเชื่อถือจากการฟังและดูโฆษณาอย่างมีเหตุผล พูดตามลำดับขั้นตอนเรื่องต่างๆ อย่างชัดเจน พูดรายงานหรือประเด็นค้นคว้าจากการฟัง การดู การสนทนา และพูดโน้มน้าวได้อย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีมารยาทในการดูและพูด

- สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ สำนวน คำพังเพยและสุภาษิต รู้และเข้าใจชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค ชนิดของประโยค และคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ใช้คำราชาศัพท์และคำสุภาพได้อย่างเหมาะสม แต่งประโยค แต่งบทร้อยกรองประเภทกลอนสี่ กลอนสุภาพ และกาพย์ยานี 11

- เข้าใจและเห็นคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน เล่านิทานพื้นบ้าน ร้องเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่น นำข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดได้

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 **เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ**

ป.6/1 วิเคราะห์ชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค

ป.6/2 ใช้คำได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล

ป.6/3 รวบรวมและบอกความหมายของคำภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย

ป.6/4 ระบุลักษณะของประโยค

ป.6/5 แต่งบทร้อยกรอง

ป.6/6 วิเคราะห์และเปรียบเทียบสำนวนที่เป็นคำพังเพย และสุภาษิต

ชนิดและหน้าที่ของคำนาม

คำนามในภาษาไทยแบ่งออกเป็น 5 ชนิด คือ

1. **สามานยนาม** หรือคำนามทั่วไป คือ คำนามสามัญที่ใช้เป็นชื่อทั่วไป หรือเป็นคำเรียกสิ่งต่างๆ โดยทั่วไป ไม่ชี้เฉพาะเจาะจง เช่น คน, รถ, หนังสือ, กล้วย เป็นต้น สามานยนามบางคำมีคำย่อยเพื่อบอกชนิดย่อยๆของสิ่งต่างๆ เรียกว่า สามานยนามย่อย เช่น คนไทย, รถจักรยาน, หนังสือแบบเรียน, กล้วยหอม เป็นต้น ตัวอย่างเช่น
    - ดอกไม้อยู่ในแจกัน
    - แมวชอบกินปลา
2. **วิสามานยนาม** หรือคำนามชี้เฉพาะ คือ คำนามที่เป็นชื่อเฉพาะของคน สัตว์ สถานที่ หรือเป็นคำเรียกบุคคล สถานที่เพื่อเจาะจงว่าเป็นคนไหน สิ่งใด เช่น ธรรมศาสตร์, วัดมหาธาตุ, รามเกียรติ์ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น
    - นิดและน้อยเป็นพี่น้องกัน
    - อิเหนาได้รับการยกย่องว่าเป็นยอดของกลอนบทละคร
3. **ลักษณนาม** คือ คำนามที่ทำหน้าที่ประกอบนามอื่น เพื่อบอกรูปร่าง ลักษณะ ขนาดหรือปริมาณของนามนั้นให้ชัดเจนขึ้น เช่น รูป, องค์, กระบอก เป็นต้น ตัวอย่างเช่น
    - คน 6 คน นั่งรถ 2 คัน
    - ผ้า 20 ผืน เรียกว่า 1 กุลี
4. **สมุหนาม** คือ คำนามบอกหมวดหมู่ของสามานยนาม และวิสามานยนามที่รวมกันมากๆ เช่น ฝูงผึ้ง, โขลงช้าง, กองทหาร เป็นต้น ตัวอย่างเช่น
    - กองยุวกาชาดมาตั้งค่ายอยู่ที่นี่
    - พวกเราไปต้อนรับคณะรัฐมนตรี

5. **อาการนาม** คือ คำเรียกสิ่งที่ไม่มีรูปร่าง ไม่มีขนาด จะมีคำว่า "การ" และ "ความ" นำหน้า เช่น การกิน , การนอน , การเรียน , ความสวย , ความคิด , ความดี เป็นต้น ตัวอย่างเช่น
    - การวิ่งเพื่อสุขภาพไม่ต้องใช้ความเร็ว
    - การเรียนช่วยให้มีความรู้

ข้อสังเกต คำว่า “การ” และ “ความ” ถ้านำหน้าคำชนิดอื่นที่ไม่ใช่คำกริยา หรือวิเศษณ์จะไม่นับว่าเป็นอาการนาม เช่น การรถไฟ, การประปา, ความแพ่ง เป็นต้น คำเหล่านี้จัดเป็นสามานยนาม

หน้าที่

- ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค เช่น
    - เด็กร้องเพลง
    - นกบิน
- ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยค เช่น
    - แมวกินปลา
    - ตำรวจจับผู้ร้าย
    - น้องทำการบ้าน
- ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายคำนามอื่น เช่น
    - สมศรีเป็นข้าราชการครู
    - นายสมศักดิ์ทนายความฟ้องนายปัญญาพ่อค้า
- ทำหน้าที่ขยายคำกริยา เช่น
    - แม่ไปตลาด
    - น้องอยู่บ้าน
- ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มของคำกริยาบางคำ เช่น
    - เขาเหมือนพ่อ
    - เธอคล้ายพี่
    - วนิดาเป็นครู
- ทำหน้าที่ตามหลังบุพบท เพื่อทำหน้าที่บอกสถานที่ หรือขยายกริยาให้มีเนื้อความบอกสถานที่ชัดเจนขึ้น เช่น
    - เขาเป็นคนเห็นแก่ตัว

- พ่อนอนบนเตียง
- ปู่ป่วยอยู่ที่โรงพยาบาล

การเรียนแบบร่วมมือกัน

ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือ

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือ ดังนี้

อาร์ซท และนิวแมน (Artzt and newman. 1990 : 448 – 449) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นวิธีที่ผู้เรียนทำการแก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่ม เพื่อบรรลุเป้าหมายสมาชิกทุกคนจึงช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้เกิดการเรียนรู้และแก้ปัญหาครูไม่ใช้เป็นแหล่งความรู้ ที่คอยป้อนแก่นักเรียนแต่จะมีบทบาทเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือจัดหาและชี้แนะแหล่งข้อมูล ในการเรียนตัวนักเรียนเองจะเป็นแหล่งความรู้ซึ่งกันและกันในกระบวนการเรียนรู้

จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson. 1991 : 6-7) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นการเรียนที่จัดขึ้นโดยการคละกันระหว่างนักเรียนที่มีความสามารถต่างกันนักเรียนทำงานร่วมกันและช่วยเหลือกันเพื่อให้กลุ่มของตนประสบผลสำเร็จในการเรียน

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 34) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือกัน หมายถึงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่าสมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2544 : 6) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือกัน หมายถึง วิธีสอนแบบหนึ่ง โดยกำหนดให้นักเรียนที่มีความสามารถต่างกันทำงานพร้อมกันเป็นกลุ่มขนาดเล็กโดยทุกคนมีความรับผิดชอบงานของตนเอง และงานส่วนรวมร่วมกันมีปฏิสัมพันธ์กันและกันมีทักษะการทำงานกลุ่ม เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ส่งผลให้เกิดความพอใจอันเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มร่วมกัน

จากความหมายของการเรียนแบบร่วมมือกันข้างต้น สรุปได้ว่า เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่นักเรียนมีความสามารถแตกต่างกันโดยแบ่งนักเรียนเป็น

กลุ่มเล็ก ๆ ในการเรียนร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งนักเรียนจะบรรลุถึงเป้าหมายของการเรียนรู้ได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มไปถึงเป้าหมายเช่นเดียวกัน ความสำเร็จของตนเองก็คือความสำเร็จของกลุ่มด้วย

ลักษณะการเรียนแบบร่วมมือกัน

มีนักการศึกษาทั้งต่างประเทศและในประเทศกล่าวถึงลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือกันไว้ดังนี้

จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson. 1991 : 10-15) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือกัน ไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. การสร้างความรู้สึกพึ่งพากันทางบวกให้เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียน (Positive interdependence)วิธีการที่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกพึ่งพากันจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีการพึ่งพากันในด้านการได้รับประโยชน์จากความสำเร็จของกลุ่มร่วมกัน เช่น รางวัลหรือคะแนน และพึ่งพากันในด้านกระบวนการทำงานเพื่อให้งานกลุ่มสามารถบรรลุได้ตามเป้าหมาย โดยมีการกำหนดบทบาทของแต่ละคนที่เท่าเทียมกันและสัมพันธ์ต่อกันจึงจะทำให้งานสำเร็จ และการแบ่งงานให้นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มให้มีลักษณะที่ต่อเนื่องกัน ถ้าขาดสมาชิกคนใดจะทำให้งานดำเนินต่อไปไม่ได้

2. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างนักเรียน (Face-to-face promotive interaction) คือ นักเรียนในแต่ละกลุ่มจะมีการอภิปราย อธิบาย ซักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มเกิดการเรียนรู้ และการเรียนรู้เหตุผลซึ่งกันและกัน ให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการทำงานของตน สมาชิกในกลุ่มมีการช่วยเหลือ สนับสนุน กระตุ้น ส่งเสริมและให้กำลังใจกัน และกันในการทำงานและการเรียนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

3. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล (Individual accountability) คือ ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน โดยต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ต้องรับผิดชอบในผลการเรียนของตนเองและของเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ทุกคนในกลุ่มจะรู้ว่าใครต้องการความช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องใด มีการกระตุ้นกันและกันให้ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สมบูรณ์มีการตรวจสอบ เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือไม่โดยสมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องมีความมั่นใจ และพร้อมที่จะได้รับการทดสอบเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นการประกันว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความรับผิดชอบร่วมกันกับกลุ่ม

4. ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and small group skills) การทำงานกลุ่มย่อยจะต้องได้รับการฝึกฝนทักษะทางสังคมและทักษะในการทำงานกลุ่ม เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นนักเรียนควรจะต้องทำความรู้จักกัน เรียนรู้ลักษณะนิสัยและสร้างความไว้วางใจต่อกันและกัน รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล รู้จักติดต่อสื่อสาร และสามารถตัดสินใจแก้ปัญหา ข้อขัดแย้งในการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. กระบวนการกลุ่ม (Group process) เป็นกระบวนการทำงานที่มีขั้นตอนหรือวิธีการที่จะช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายได้ โดยสมาชิกกลุ่มต้องทำความเข้าใจในเป้าหมายการทำงาน วางแผนปฏิบัติงานและดำเนินงานตามแผนร่วมกัน และที่สำคัญจะต้องมีการประเมินผลงานของกลุ่ม ประเมินกระบวนการทำงานกลุ่ม ประเมินบทบาทของสมาชิกว่า สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มสามารถปรับปรุงการทำงานของตนให้ดีขึ้นได้อย่างไร สมาชิกทุกคนในกลุ่มช่วยกันแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจว่าควรมีการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงอะไร และอย่างไรดังนั้นกระบวนการกลุ่มจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่ม

การเรียนแบบร่วมมือกันต้องมีหลักการ 4 ประการ ดังนี้

1) การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเชิงบวก (Positive interdependence) การช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันเพื่อสู้ความสำเร็จและตระหนักว่าความสำเร็จของแต่ละคนคือความสำเร็จของกลุ่ม

2) ความรับผิดชอบรายบุคคล (Individual accountability) ทุกคนในกลุ่มมีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในการค้นคว้าทำงาน สมาชิกทุกคนต้องเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนเหมือนกันจึงถือว่าเป็นความสำเร็จของกลุ่ม

3) ความเท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วม (Equal participation) ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการทำงาน ซึ่งทำได้โดยกำหนดบทบาทของแต่ละคน

4) การมีปฏิสัมพันธ์ไปพร้อม ๆ กัน (Simultaneous interaction) สมาชิกทุกคนจะทำงาน คิด อ่าน ฟัง ฯลฯ ไปพร้อม ๆ กัน

6. มีเทคนิคหรือรูปแบบการจัดกิจกรรม (Structures) รูปแบบการจัดกิจกรรมหรือเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือกันเป็นสิ่งที่ใช้เป็นคำสั่งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันเทคนิคต่าง ๆ จะต้องเลือกใช้ให้ตรงกับเป้าหมายที่ต้องการแต่ละเทคนิคนั้นออกแบบได้เหมาะกับเป้าหมายที่ต่างกัน

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2544 : 6) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือกันไว้ 6 ข้อดังนี้

1. องค์ประกอบของกลุ่มประกอบด้วยผู้นำ สมาชิก และกระบวนการกลุ่ม
2. สมาชิกมีตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
3. กลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถทางการเรียนคละกันเพศคละกันเชื้อชาติคละกัน
4. สมาชิกทุกคน ต้องมีบทบาทหน้าที่ชัดเจนและทำงานไปพร้อมๆ กัน รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคละกัน
5. สมาชิกทุก ๆ คนต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน
6. คะแนนของกลุ่มคือคะแนนที่ได้จากคะแนนสมาชิกแต่ละคนร่วมกัน

จากการศึกษาลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือกันที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือกันเป็นการเรียนที่แบ่งเป็นกลุ่มเล็กๆ ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นเพศ ความสามารถด้านการเรียน ที่ได้มาทำงานร่วมกันโดยมีเป้าหมายที่จะประสบความสำเร็จร่วมกันมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือกัน มีความรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่ม ที่มีกระบวนการทำงานกลุ่มเป็นลำดับขั้นตอนเพื่อช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือกัน

การเรียนแบบร่วมมือเป็นวิธีการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน มีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะทำให้มีทักษะในการทำงานกลุ่ม ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือกันไว้ ดังนี้

จอห์นสัน และจอห์นสัน(Johnson and Johnson. 1987 : 27-30) กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือกันไว้ สรุปได้ 9 ประการ ดังนี้

1. นักเรียนเก่งที่เข้าใจคำสอนของครูได้ดี จะเปลี่ยนคำสอนของครูเป็นภาษาพูดของนักเรียน แล้วอธิบายให้เพื่อนฟังได้และทำให้เพื่อนเข้าใจได้ดีขึ้น
2. นักเรียนที่ทำหน้าที่อธิบายบทเรียนให้เพื่อนฟัง จะเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น
3. การสอนเพื่อนเป็นการสอนตัวต่อตัวทำให้นักเรียน ได้รับความเอาใจใส่และมีความสนใจมากยิ่งขึ้น
4. นักเรียนทุกคนต่างก็พยายามช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะครูคิดคะแนนเฉลี่ยของทั้งกลุ่มด้วย

5. นักเรียนทุกคนเข้าใจดีว่าคะแนนของตน มีส่วนช่วยเพิ่มหรือลดค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ดังนั้น ทุกคนต้องพยายามปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จ

6. นักเรียนทุกคนมีโอกาสฝึกทักษะทางสังคมมีเพื่อนร่วมกลุ่มและเป็นการเรียนรู้วิธีการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งจะเป็นประโยชน์มากเมื่อเข้าสู่ระบบการทำงานอันแท้จริง

7. นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้กระบวนการกลุ่มเพราะในการปฏิบัติงานร่วมกันนั้นก็ต้องมีการทบทวนกระบวนการทำงานของกลุ่มเพื่อให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน หรือคะแนนของกลุ่มดีขึ้น

8. นักเรียนเก่งจะมีบทบาททางสังคมในชั้นมากขึ้น เขาจะรู้สึกว่าเขาไม่ได้เรียนหรือหลบไปท่องหนังสือเฉพาะตน เพราะเขาต้องมีหน้าที่ต่อสังคมด้วย

9. ในการตอบคำถามในห้องเรียน หากตอบผิดเพื่อนจะหัวเราะ แต่เมื่อทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้าหากตอบผิดก็ถือว่าผิดทั้งกลุ่ม คนอื่น ๆ อาจจะให้ความช่วยเหลือบ้าง ทำให้นักเรียนในกลุ่มมีความผูกพันกันมากขึ้น

กรมวิชาการ (2543 : 45-46) กล่าวถึง ประโยชน์ที่สำคัญของการเรียนแบบร่วมมือกันสรุปได้ดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก เพราะทุก ๆ คนร่วมมือในการทำงานกลุ่มทุก ๆ คน มีส่วนร่วมเท่าเทียมกันทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน

2. ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสคิดพูดแสดงออกแสดงความคิดเห็นลงมือกระทำอย่างเท่าเทียมกัน

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น เด็กเก่งช่วยเด็กที่เรียนไม่เก่ง ทำให้เด็กเก่งภาคภูมิใจ รู้จักสละเวลา ส่วนเด็กอ่อนเกิดความซาบซึ้งในน้ำใจของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน

4. ทำให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การร่วมคิด การระดมความคิด นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาร่วมกันเพื่อหาคำตอบที่เหมาะสมที่สุดเป็นการส่งเสริมให้ช่วยกันคิดหาข้อมูลให้มาคิดวิเคราะห์และเกิดการตัดสินใจ

5. ส่งเสริมทักษะทางสังคม ทำให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกันด้วยอย่างมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเข้าใจกันและกัน

6. ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

จากการศึกษาประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือกันสรุปได้ว่า ประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือกันต่อผู้เรียน มีทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการเรียน การมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและการทำให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพราะการเรียนแบบร่วมมือกันในห้องเรียนเป็นการฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหาซึ่งจะทำให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในการช่วยพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

เทคนิคที่ใช้ในการเรียนแบบร่วมมือ

เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือมีอยู่ 2 แบบคือ เทคนิคที่ใช้ตลอดกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิคที่ไม่ได้ใช้ตลอดกิจกรรมการเรียนการสอน ในที่นี้ผู้วิจัยสนใจที่จะเลือกใช้เทคนิคที่ไม่ใช้ตลอดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละชั่วโมงอาจใช้ในขั้นนำ หรือจะสอดแทรกในขั้นสอนตอนใดก็ได้ หรือใช้ในขั้นสรุป ขั้นทบทวน ขั้นวัดผลของคาบเรียนใดคาบเรียนหนึ่งตามที่ครูผู้สอนกำหนดเทคนิควิธีเรียนแบบร่วมมือที่มีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. เทคนิคการพูดเป็นคู่ (Rally robin) เป็นเทคนิควิธีเรียนแบบร่วมมือที่นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่มย่อย แล้วครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พูด ตอบ แสดงความคิดเห็นเป็นคู่ ๆ แต่ละคู่จะผลัดกันพูด และฟังโดยใช้เวลาเท่าๆ กัน

2. เทคนิคการเขียนเป็นคู่ (Rally table) เป็นเทคนิคคล้ายกับการพูดเป็นคู่ ต่างกันเพียงแต่ละคู่ผลัดกันเขียนหรือวาดแทนการพูด

3. เทคนิคการพูดรอบวง (Round robin) เป็นเทคนิคที่เปิดโอกาสให้นักเรียนในกลุ่มผลัดกันพูด ตอบ อธิบาย ซึ่งเป็นการพูดที่ผลัดกันทีละคนตามเวลาที่กำหนดจนครบ 4 คน

4. เทคนิคการเขียนรอบวง (Round table) เป็นเทคนิคที่เหมือนกับการพูดรอบวงแตกต่างกันที่เน้นการเขียนแทนการพูด เมื่อครูถามปัญหาหรือให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น นักเรียนจะผลัดกันเขียนลงในกระดาษที่เตรียมไว้ทีละคนตามเวลาที่กำหนด

5. เทคนิคการเขียนพร้อมกันรอบวง (Simultaneous round table) เทคนิคนี้เหมือนการเขียนรอบวง แตกต่างกันที่เน้นให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มเขียนคำตอบพร้อมกัน

6. เทคนิคคู่ตรวจสอบ (Pairs check) เป็นเทคนิคที่ให้สมาชิกในกลุ่มจับคู่กันทำงาน เมื่อได้รับคำถามหรือปัญหาจากครู นักเรียนคนหนึ่งจะเป็นคนทำและอีกคนหนึ่งทำหน้าที่เสนอแนะ หลังจากที่ทำข้อที่ 1 เสร็จ นักเรียนคู่นั้นจะสลับหน้าที่กัน เมื่อทำเสร็จครบแต่ละ 2 ข้อ แต่ละคู่จะนำคำตอบมาและเปลี่ยนและตรวจสอบคำตอบของคู่อื่น

7. เทคนิคร่วมกันคิด (Numbered heads together) เทคนิคนี้แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มด้วยกลุ่มละ 4 คน ที่มีความสามารถคละกัน แต่ละคนมีหมายเลขประจำตัว แล้วครูถามคำถาม หรือ

มอบหมายงานให้ทำ แล้วให้นักเรียนได้อภิปรายในกลุ่มย่อยจนมั่นใจว่าสมาชิกในกลุ่มทุกคนเข้าใจคำตอบ ครูจึงเรียนหมายเลขประจำตัวผู้เรียน หมายเลขที่ครูเรียกจะเป็นผู้ตอบคำถามดังกล่าว

8. เทคนิคการเรียงแถว (Line-ups) เป็นเทคนิคที่ง่าย ๆ โดยให้นักเรียนยืนแถวเรียงลำดับภาพ คำ หรือสิ่งที่ครูกำหนดให้ เช่น ครูให้ภาพต่างๆ แก่นักเรียน แล้วให้นักเรียนยืนเรียงลำดับภาพขั้นตอนของวงจรชีวิตของแมลง ห่วงโซ่อาหาร เป็นต้น

9. เทคนิคการแก้ปัญหาด้วยจิ๊กซอว์ (Jigsaw problem solving) เป็นเทคนิคที่สมาชิกแต่ละคนคิดคำตอบของตนไว้ แล้วนำคำตอบของแต่ละคนมารวมกัน เพื่อแก้ปัญหาให้ได้คำตอบที่สมบูรณ์เหมาะสมที่สุด

10. เทคนิควงกลมซ้อน (Inside–outside circle) เป็นเทคนิคที่ให้นักเรียนนั่งหรือยืนเป็นวงกลมซ้อนกัน 2 วง จำนวนเท่ากัน วงในหันหน้าออก วงนอกหันหน้าเข้า นักเรียนที่อยู่ตรงกับจับคู่กันเพื่อสัมภาษณ์ซึ่งกันและกัน หรืออภิปรายปัญหาร่วมกัน จากนั้นจะหมุนเวียนเพื่อเปลี่ยนคู่ใหม่ไปเรื่อยๆ ไม่ซ้ำคู่กัน โดยนักเรียนวงนอกและวงในเคลื่อนไปในทิศทางตรงข้ามกัน

11. เทคนิคแบบมุมสนทนา (Corners) เป็นเทคนิควิธีที่ครูเสนอปัญหา และประกาศมุมต่าง ๆ ภายในห้องเรียนแทนแต่ละข้อ แล้วนักเรียนแต่ละกลุ่มย่อยเขียนหมายเลขข้อที่ชอบมากกว่าและเคลื่อนเข้าสู่มุมที่เลือกไว้ นักเรียนร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่มตามมุมต่างๆ หลังจากนั้นจะเปิดโอกาสให้นักเรียนในมุมใดมุมหนึ่งอภิปรายเรื่องราวที่ได้ศึกษาให้เพื่อนในมุมอื่นฟัง

12. เทคนิคการอภิปรายเป็นคู่ (Pair discussion) เป็นเทคนิคที่ครูกำหนดหัวข้อ หรือคำถาม แล้วให้สมาชิกทีนั่งใกล้กันร่วมกันคิดและอภิปรายเป็นคู่ (Kogan. 1995 : 35 อ้างถึงใน พิมพันธ์ เดชะคุปต์. 2541 : 45)

13. เทคนิคเพื่อนเรียน (Partners) เป็นเทคนิคที่ให้นักเรียนในกลุ่มจับคู่เพื่อช่วยเหลือนักเรียนในบางครั้งคู่หนึ่งอาจไปขอคำแนะนำ คำอธิบายจากคู่อื่นๆ ที่คาดว่าจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวดีกว่าและเช่นเดียวกันเมื่อนักเรียนคู่นั้นเกิดความเข้าใจที่แจ่มชัดแล้ว ก็จะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนคู่อื่นๆ ต่อไป (อรพรรณ พรสีมา. 2540 : 17)

14. เทคนิคการคิดเดี่ยว คิดคู่ ร่วมกันคิด (Think - pair - share) เป็นเทคนิคที่เริ่มจากปัญหาที่ครูผู้สอนกำหนดนักเรียนแต่ละคนคิดหาคำตอบด้วยตนเองก่อนแล้วนำคำตอบไปอภิปรายกับเพื่อนที่เป็นคู่ จากนั้นจึงนำคำตอบของแต่ละคู่มาอภิปรายพร้อมกัน 4 คน เมื่อมั่นใจว่าคำตอบของตนถูกต้องหรือดีที่สุด จึงนำคำตอบเล่าให้เพื่อนทั้งชั้นฟัง (Kogan. 1995 : 46-47 อ้างถึงใน พิมพันธ์ เดชะคุปต์. 2541 : 41-44)

15. เทคนิคการทำเป็นกลุ่ม ทำเป็นคู่ และทำคนเดียว (Team - pair - solo) เป็นเทคนิคที่ครูกำหนดปัญหาหรืองานให้แล้วนักเรียนทำงานร่วมกันทั้งกลุ่มจนงานสำเร็จ จากนั้นจะแยกทำงานเป็นคู่จนงานสำเร็จ สุดท้ายนักเรียนแต่ละคนแยกมาทำเองจนสำเร็จได้ด้วยตนเอง

16. เทคนิคการอภิปรายเป็นทีม (Team discussion) เป็นเทคนิคที่ครูกำหนดหัวข้อหรือคำถาม แล้วให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มร่วมกันระดมความคิด และพูดอภิปรายพร้อมกัน

17. เทคนิคโครงงานเป็นทีม (Team project) เป็นเทคนิคที่เหมาะสมกับวิชาวิทยาศาสตร์มาก เทคนิคนี้เริ่มจากครูอธิบายโครงงานให้นักเรียนเข้าใจก่อนและกำหนดเวลา และกำหนดบทบาทที่เท่าเทียมกันของสมาชิกในกลุ่ม และมีการหมุนเวียนบทบาท แจกอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันทำโครงงานที่ได้รับมอบหมาย จากนั้นจะมีการนำเสนอโครงงานของแต่ละกลุ่ม

18. เทคนิคสัมภาษณ์เป็นทีม (Team – interview) เป็นเทคนิคที่มีการกำหนดหมายเลขของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม แล้วครูผู้สอนกำหนดหัวข้อและอธิบายหัวข้อให้นักเรียนทั้งชั้นสุ่มหมายเลขของนักเรียนในกลุ่มยืนขึ้นแล้วให้เพื่อนๆ ร่วมทีมเป็นผู้สัมภาษณ์และผลัดกันถาม โดยเรียงลำดับเพื่อนให้ทุกคนมีส่วนร่วมเท่า ๆ กัน เมื่อหมดเวลาตามที่กำหนด คนที่ถูกสัมภาษณ์นั่งลงและนักเรียนหมายเลขต่อไปนี้และถูกสัมภาษณ์หมุนเวียนเช่นนี้เรื่อยไปจนครบทุกคน

19. เทคนิคบัตรคำช่วยจำ (Color-coded co-op cards) เป็นเทคนิคที่ฝึกให้นักเรียนจดจำข้อมูลจากการเล่นเกมที่ใช้บัตรคำถาม บัตรคำตอบ ซึ่งนักเรียนแต่ละกลุ่มที่เตรียมบัตรมาเป็นผู้ถามและมีการให้คะแนนกับกลุ่มที่ตอบได้ถูกต้อง

20. เทคนิคการสร้างแบบ (Formations) เป็นเทคนิคที่ครูผู้สอนกำหนดวัตถุประสงค์หรือสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนสร้าง แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายและทำงานร่วมกันเพื่อสร้างชิ้นงาน หรือสาธิตงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น ให้นักเรียนสาธิตว่าฤดูกาลเกิดขึ้นได้อย่างไร สาธิตการทำงานของกังหันลม สร้างวงจรของห่วงโซ่อาหาร หรือสายใยอาหาร

21. เทคนิคเกมส่งปัญหา (Send- a-problem) เป็นเทคนิคที่นักเรียนสนุกกับเกม โดยนักเรียนทุกคนในกลุ่มตั้งปัญหาด้วยตัวเองคนละ 1 คำถามไว้ด้านหน้าของบัตรและคำตอบซ่อนอยู่หลังบัตร นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มกำหนดหมายเลขประจำตัว 1-4 เริ่มแรกนักเรียนหมายเลข 4 ส่งปัญหาของกลุ่มให้หมายเลข 1 ในกลุ่มถัดไป ซึ่งจะเป็นผู้อ่านคำถามและตรวจสอบคำตอบส่วนสมาชิกคนอื่นในกลุ่มตอบคำถามในข้อถัดไปจะหมุนเวียนให้สมาชิกหมายเลขอื่นตามลำดับ คือ นักเรียนหมายเลข 2 เป็นผู้อ่านคำถาม และตรวจคำตอบจนครบทุกคนในกลุ่ม แล้วเริ่มใหม่ในลักษณะเช่นนี้ไปเรื่อยๆ ในรอบต่อๆ ไป

22. เทคนิคแลกเปลี่ยนปัญหา (Trade-a-problem) เป็นเทคนิคที่ให้นักเรียนแต่ละคู่ตั้งคำถามเกี่ยวกับหัวข้อที่เรียนและเขียนคำตอบเก็บไว้จากนั้นให้นักเรียนแต่ละคู่แลกเปลี่ยนคำถามกับเพื่อนคู่อื่น แต่ละคู่จะช่วยกันแก้ปัญหาจนเสร็จ แล้วนำมาเปรียบเทียบกับวิธีการแก้ปัญหาของเพื่อนเจ้าของปัญหานั้น

23. เทคนิคแบบเล่นเลียนแบบ (Match mine) เป็นเทคนิคที่ให้นักเรียนกลุ่มหนึ่งเรียงวัตถุที่กำหนดให้เหมือนกัน โดยผลัดกันบอกซึ่งแต่ละคนจะทำตามคำบอกเท่านั้นห้ามไม่ให้ ดูกัน วิธีนี้ใช้ประโยชน์ในการฝึกทักษะด้านการสื่อสารให้แก่นักเรียนได้

24. เทคนิคเครือข่ายความคิด (Team word – webbing) เป็นเทคนิคที่ให้นักเรียนเขียนแนวคิดหลัก และองค์ประกอบย่อยของความคิดหลักพร้อมกับแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดหลักกับองค์ประกอบย่อยบนแผ่นกระดาษลักษณะของแผนภูมิความรู้ (Kagan. 1995 : 36)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เทคนิค Jigsaw II

โครงสร้างกิจกรรมรูปแบบ Jigsaw (Slavin, 1980)

การสอนแบบ Jigsaw เป็นการสอนที่อาศัยแนวคิดการต่อภาพ ผู้เสนอวิธีการนี้คนแรกคือ อารอนสันและคณะ (Aronson and other, 1978) ต่อมามีการปรับและเพิ่มเติมขั้นตอน แต่วิธีการหลักการยังคงเดิม การสอนแบบนี้ผู้เรียนแต่ละคนจะได้ศึกษาเพียงส่วนหนึ่งหรือหัวข้อย่อยของเนื้อหาทั้งหมด โดยการศึกษาเรื่องนั้น ๆ จากเอกสารหรือกิจกรรมที่ผู้สอนจัดให้ ในตอนที่ศึกษาหัวข้อย่อยนั้น ผู้เรียนจะทำงานเป็นกลุ่มกับเพื่อนที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาหัวข้อย่อยเดียวกัน และเตรียมพร้อมที่จะกลับไปอธิบายหรือสอนเพื่อนสมาชิกในกลุ่มพื้นฐานของตนเองขั้นตอนการสอนแบบ Jigsaw

ขั้นที่ 1 ผู้สอนแบ่งหัวข้อที่จะเรียนเป็นหัวข้อย่อยเท่าจำนวนสมาชิกของแต่ละกลุ่ม ถ้าขนาด 4 คน ให้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน

ขั้นที่ 2 จัดกลุ่มผู้เรียนให้มีสมาชิกที่มีความสามารถคละกัน เป็นกลุ่มสังกัด (Home Groups) จำนวนสมาชิกในกลุ่มอาจเป็น 3 หรือ 4 คน ก็ได้ แจกเอกสารหรืออุปกรณ์การสอนให้กลุ่มละ 1 ชุด หรือให้คนละชุดก็ได้ กำหนดให้สมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบอ่านเอกสารเพียง 1 ส่วนที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น หากแต่ละกลุ่มได้รับเอกสารเพียงชุดเดียว ให้ผู้เรียนแยกเอกสารออกเป็นส่วน ๆ ตามหัวข้อย่อย ดังนั้นในแต่ละกลุ่ม ผู้เรียนคนที่ 1 จะอ่านเฉพาะหัวข้อย่อยที่ 1 ผู้เรียนคนที่ 2 จะอ่านเฉพาะหัวข้อย่อยที่ 2 ผู้เรียนคนที่ 3 จะอ่านเฉพาะหัวข้อย่อยที่ 3 ผู้เรียนคนที่ 4 จะอ่านจะเฉพาะหัวข้อย่อยที่ 4

ขั้นที่ 3 เป็นการศึกษาในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) ผู้เรียนจะแยกย้ายจากกลุ่มสังกัดไปจับกลุ่มใหญ่ เพื่อทำการศึกษาเอกสารส่วนที่ได้รับมอบหมาย โดยคนที่รับมอบหมายให้ศึกษาเอกสารหัวข้อย่อยเดียวกัน จะไปนั่งเป็นกลุ่มด้วยกัน ตามจำนวนกลุ่มที่มีในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ สมาชิกจะอ่านเอกสาร สรุปเนื้อหาสาระ จัดลำดับขั้นตอนการนำเสนอ เพื่อเตรียมทุกคนให้พร้อมที่จะไปสอนหัวข้อนั้นที่กลุ่มเดิมของตนเอง

ขั้นที่ 4 ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลับกลุ่มเดิมของตน แล้วผลัดเปลี่ยนเวียนกันอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มฟังทีละหัวข้อ มีการซักถามข้อสงสัย ตอบปัญหา และทบทวนให้เข้าใจชัดเจน

ขั้นที่ 5 ผู้เรียนแต่ละคนทำแบบทดสอบเกี่ยวกับเนื้อหาทั้งหมดทุกหัวข้อ แล้วนำคะแนนของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมารวมกัน เป็นคะแนนสะสมของกลุ่ม

ขั้นที่ 6 กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด จะได้รับรางวัลหรือการชมเชย การสอนแบบ Jigsaw เป็นการสอนที่อาจนำไปใช้ในการทบทวนเนื้อหาที่มีหลาย ๆ หัวข้อ หรือใช้กับบทเรียนที่เนื้อหาแบ่งแยกเป็นส่วน ๆ ได้ และเป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนศึกษาจากเอกสารและสื่อการสอนได้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เทคนิค STAD

STAD (Student Team Achievement Divisions) วิธีการเรียนแบบนี้พัฒนาเพิ่มเติมจากวิธี TGT แต่จะใช้การทดสอบรายบุคคลแทนการแข่งขัน

ขั้นตอนกิจกรรม ประกอบด้วย

1. ผู้สอนนำเสนอบทเรียนให้แก่ผู้เรียนอาจนำเสนอด้วยสื่อหรือใช้การอภิปรายทั้งห้องเรียนโดยผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการ
2. จัดกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน ให้สมาชิกมีความสามารถคละกัน
3. แต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาทบทวนเนื้อหาที่ผู้สอนนำเสนอจนเข้าใจ
4. ผู้เรียนทุกคนในกลุ่มทำแบบทดสอบ (Quiz) เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน
5. ตรวจคำตอบของผู้เรียน นำคะแนนของสมาชิกทุกคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม หรือนำคะแนนสอบของผู้เรียนแต่ละคนจะนำมาเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยที่ทำได้จากการสอบในครั้งก่อนๆแต้มคะแนน ที่ได้ขึ้นอยู่ที่ผู้เรียนทำได้ดีกว่าเดิมเพียงใด แต้มคะแนนนี้จะนำมารวมกันเป็นของกลุ่ม ทีมใดที่ทำได้ถึงเกณฑ์จะได้รับใบประกาศหรือรางวัล
6. กลุ่มที่ได้คะแนนรวมสูงสุด หรือทำได้ถึงเกณฑ์(กรณีที่แต่ละกลุ่มมีจำนวนสมาชิกไม่เท่ากันให้ใช้คะแนนเฉลี่ยแทนคะแนนรวม) จะได้รับรางวัลหรือติดประกาศชมเชยวิธีนี้มีการนำไปใช้ในเกือบทุกวิชา เช่น คณิตศาสตร์ ภาษา สังคม เป็นต้น ตั้งแต่ระดับชั้น ป.2 ถึงอุดมศึกษา

วิธีนี้เหมาะกับวิชาที่มีการกำหนดจุดประสงค์ชัดเจนและมีคำตอบถูกคำตอบเดียวเช่นในวิชาที่มีการคำนวณ การใช้ภาษา ภูมิศาสตร์แผนที่มโนมติและข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์

แนวคิดหลักเบื้องหลังของวิธี STAD ก็คือการจูงใจผู้เรียนให้รู้จักให้กำลังใจและช่วยเหลือเพื่อนในการเรียนรู้เนื้อหาที่ผู้สอนถ่ายทอด ถ้าผู้เรียนต้องการให้ทีมของตนได้รับรางวัล ก็ต้องช่วยสมาชิกในทีมเรียนรู้เนื้อหานั้น การทำงานด้วยกันของผู้เรียนเมื่อผู้สอนสอนบทเรียนนั้นจบ อาจทำงานกันเป็นคู่และเปรียบเทียบคำตอบกัน ไถ่ถามในสิ่งที่สงสัย และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในส่วนที่ยังไม่เข้าใจผู้เรียนอาจไถ่ถามกันถึงวิธีทำโจทย์ปัญหา หรืออาจลองทดสอบซึ่งกันและกันในเนื้อหาที่ศึกษานั้นผู้เรียนในทีมสอนเพื่อนร่วมทีมและประเมินว่าทีมตนมีจุดแข็งจุดอ่อนที่ใดเพื่อช่วยให้ทีมทำข้อสอบได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สาคร เข็มทอง (2550: บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบฝึกเสริมทักษะทางการเรียนหลักภาษาไทย เรื่อง ชนิดและหน้าที่ของคำ และคำพ้อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80 และ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะทางการเรียนหลักภาษาไทย เรื่อง ชนิดและหน้าที่ของคำ และคำพ้อง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบ้านโนนจาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำนวน 10 คน เป็นชาย 4 คน หญิง 6 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผลการวิจัยพบว่าแบบฝึกเสริมทักษะทางการเรียนหลักภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ และคำพ้อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าประสิทธิภาพ 92.29/91.00 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะทางการเรียนหลักภาษาไทย เรื่อง คำและชนิดของคำ และคำพ้อง สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรรจน์พร พูลแก้ว (2550 : บทคัดย่อ) การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะเรื่องชนิดของคำไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะชนิดคำไทยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนวัดอ่าวบัว อำเภอกระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา จำนวนนักเรียน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบก่อน

เรียนและหลังเรียน แผนการสอน แบบฝึกทักษะชนิดของคำไทยเรื่องชนิดของคำไทย จำนวน 7 เล่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่า t – test แบบ Dependent Sample และค่าความเชื่อมั่น ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2. นักเรียนที่ใช้แบบฝึกทักษะมีผลสัมฤทธิ์หลังการเรียน สูงกว่าก่อนเรียนมีค่าความต่างคิดเป็นร้อยละ 29.23

รติยา จินดากุล(2550 : บทคัดย่อ) การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ชนิดของคำในภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขุมเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำนาจเจริญ ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ชนิดของคำในภาษาไทย ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน และเพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่ผ่านการเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ชนิดของคำในภาษาไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขุมเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำนาจเจริญ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 17 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ชนิดของคำในภาษาไทย จำนวน 7 ชุด (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ และ (3) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป จำนวน 20 ข้อ ผลการศึกษาพบว่าบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ชนิดของคำในภาษาไทย ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 80.67/82.10 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ชนิดของคำในภาษาไทย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ชนิดของคำในภาษาไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ (= 4.22)

วรรณวิศา หนูเจริญ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนด้วยการเรียนแบบร่วมมือกัน ประกอบด้วยเทคนิค Jigsaw II , TGT , STAD, และTAI กล่าวถึงลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เทคนิค STAD ได้กำหนดขั้นตอนการสอนดังนี้ 1) ขั้นนำสนทนาซักถาม 2) ขั้นสอน ศึกษาใบความรู้และทำใบงานตามเวลา ที่กำหนด 3) ขั้นสรุป สรุปเนื้อหาที่ร่วมกันศึกษา 4) ขั้นประเมินผล ทุกคนทำแบบทดสอบ นำคะแนนมาเฉลี่ยเป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มได้คะแนนสูงสุดเป็นผู้ที่ได้รางวัล ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่สอนด้วยเทคนิคแบบร่วมมือกันกับนักเรียนที่สอนตามแนวคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกลุ่ม

ทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ตอนตามแนวคู่มือครู และพบว่านักเรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่การทำงานกลุ่มมากขึ้น

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน

การรายงานการวิจัยในชั้นเรียนเรื่อง การพัฒนาความสามารถการวิเคราะห์คำนามในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ใช้รูปแบบ One Group Pretest Posttest Design (หนึ่งกลุ่มสอบก่อน-สอบหลัง)

ตารางแสดงแบบแผนการทดลอง

การทดสอบก่อนการใช้วิธีสอนแบบร่วมมือกันเทคนิค Jigsaw และ STAD	**เรียนด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือกันเทคนิค Jigsaw และ STAD**	**การทดสอบหลังการใช้วิธีสอนแบบร่วมมือกันเทคนิค Jigsaw และ STAD**
T_1	X	T_2

T_1 หมายถึง การทดสอบก่อนการใช้วิธีสอนแบบร่วมมือกัน เทคนิค Jigsaw และ STAD

X หมายถึง การทดลองการใช้วิธีสอนแบบร่วมมือกัน เทคนิค Jigsaw และ STAD

T_2 หมายถึง การทดสอบหลังการใช้วิธีสอนแบบร่วมมือกัน เทคนิค Jigsaw และ STAD

เครื่องมือที่ใช้ในการรายงาน

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง คำนาม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือกัน เทคนิค Jigsaw และ STAD จำนวน 3 แผน เวลา 6 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การวิเคราะห์คำนามในประโยค จำนวน 1 แบบเลือกตอบ ฉบับ 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวม 30 คะแนน

3. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เทคนิค Jigsaw และ STAD

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยมีวิธีการสร้างและขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง คำนาม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือกัน เทคนิค Jigsaw และ STAD จำนวน 3 แผน เวลา 6 ชั่วโมง มีขั้นตอนการสร้างคือ

1) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 มาตรฐานและตัวชี้วัดในสาระที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เรื่อง ชนิดและหน้าที่ของคำนาม ตลอดจนรูปแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตร

2) ศึกษารูปแบบเทคนิควิธีการสอน แบบ Jigsaw II และ STAD จากเอกสารวิชาการ งานวิจัยตลอดจนสอบถามผู้รู้ภายในโรงเรียน

3) นำแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 3 แผน เสนอฝ่ายวิชาการและผู้นิเทศเพื่อปรับปรุงขั้นตอนต่างๆ

4) เสนอแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับแก้แล้วต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ระหว่างด้านเนื้อหา การจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง แล้วปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญ

5) นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 เพื่อเป็นการทดลอง การใช้แผนขั้นตอนต่างๆแล้วจึงไปใช้สอนกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

2. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การวิเคราะห์คำนามในประโยค จำนวน 1 แบบเลือกตอบ ฉบับ 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวม 30 คะแนน

1) ศึกษาสาระแกนกลางวิชาภาษาไทย มาตรฐานและตัวชี้วัดเรื่องคำนาม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2) ศึกษาวิธีการสร้างข้อสอบแบบปรนัยจากเอกสารวิชาการ

3) สร้างแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน เรื่อง การวิเคราะห์คำนามในประโยค เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามแต่ละข้อ

4) นำไปใช้ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผน

3. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เทคนิค Jigsaw และ STAD

1) ศึกษารูปแบบการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

2) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เทคนิค Jigsaw และ STAD

3) นำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

4) นำไปใช้เป็นเครื่องมือการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยเป็นไปในแนวทางตามที่วัตถุประสงค์กำหนดไว้ จึงกำหนดขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบทดสอบความสามารถการวิเคราะห์คำนามในประโยคซึ่งเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคือตอบถูกได้ 1 คะแนน ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำก่อนการดำเนินการทดลอง (Pre – test) โดย กำหนดเวลาสำหรับทำแบบทดสอบการอ่านและแบบทดสอบการเขียน 30 นาที

2. ผู้วิจัยดำเนินการสอนวิชาภาษาไทย ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค Jigsaw II ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการสอนดังนี้

1) ขั้นเตรียมความพร้อม โดยการจัดกลุ่มนักเรียนคละความสามารถ แนะนำทบทวน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw II

2) ให้นักเรียนไปศึกษาใบความรู้ตามหัวข้อที่ตนได้รับมอบหมาย เรียกว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญแล้ว กลับกลุ่มเดิมเรียกว่ากลุ่มบ้านเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ที่ศึกษามา

3) ทำใบงานร่วมกันในกลุ่มแล้วประเมินความถูกต้อง

4) ขั้นสรุปและประเมินผล ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญและประเมินผล ทดสอบนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อนำคะแนนมาประเมินผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม

3. ผู้วิจัยใช้รูปแบบการสอนร่วมมือกันเทคนิค STAD ในแผนการจัดการเรียนรู้ 4 ชั่วโมง สุดท้าย มีขั้นตอนการสอนดังนี้

1) ขั้นเตรียมความพร้อม โดยการจัดกลุ่มนักเรียนคละความสามารถ แนะนำทบทวน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

2) ขั้นสอน บอกจุดประสงค์การเรียนรู้ สอนอธิบายเนื้อหาใหม่ นักเรียนศึกษาใบความรู้ร่วมกัน นักเรียนฝึกปฏิบัติโดยครูคอยแนะนำ

3) ขั้นกิจกรรมกลุ่ม ร่วมกันเรียนรู้หลังปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม และทำใบงาน ตรวจผลการปฏิบัติของสมาชิกในกลุ่ม

4) ขั้นทดสอบ นักเรียนแต่ละคนทำแบบทดสอบนำคะแนนมารวมคะแนนกลุ่ม มอบรางวัลกลุ่มที่มีคะแนนสูงสุด

5) ขั้นสรุป ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญ

4. ผู้วิจัยนำแบบทดสอบการพัฒนาความสามารถด้านการวิเคราะห์คำนามในภาษาไทยให้กลุ่มตัวอย่างทำหลังดำเนินการทดลอง (Post – test) ด้วยแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre – test)

5. หลังเสร็จสิ้นการทดลองให้นักเรียนทำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค Jigsaw II และ STAD

6. วิเคราะห์ข้อมูล

1. การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในด้านการวิเคราะห์คำนามในประโยคภาษาไทยของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค Jigsaw II และ STAD โดยใช้ค่าร้อยละ ค่า t-test แบบ Dependent

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

7. เขียนรายงานการวิจัยตามรูปแบบที่กำหนดเสนอผู้ตรวจงานวิจัย ปรับปรุงแก้ไขงานวิจัย

บทที่ 4
ผลการรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ เพื่อพัฒนาความสามารถการวิเคราะห์คำนามในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โดยใช้วิธีสอนแบบร่วมมือกัน Jigsaw II และ STAD และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ที่มีต่อวิธีสอนแบบร่วมมือกัน Jigsaw II และ STAD ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ความสามารถในการวิเคราะห์คำนามในประโยค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ที่จัดการเรียนการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เทคนิค Jigsaw II และ STAD

หลังจากที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ได้เรียนรู้เรื่องคำนาม ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบร่วมมือกัน เทคนิค Jigsaw II และ STAD จำนวน 6 ชั่วโมง พบว่านักเรียนมีผลคะแนนสอบก่อนเรียน และหลังเรียนดังตาราง

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig.
ก่อนเรียน (Pretest)	42	30	18.09	4.41	10.870*	.000
หลังเรียน (Posttest)	42	30	25.14	1.71		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่า โดยภาพรวม คะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่อง คำนาม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ที่จัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบร่วมมือกัน เทคนิค Jigsaw II และ STAD ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้หลังเรียน ($\bar{X}$ = 25.14 , S.D. = 1.71) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้ก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 18.09 , S.D. = 4.41)

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอนแบบร่วมมือกัน เทคนิค Jigsaw II และ STAD

จากการวิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอนแบบร่วมมือกัน เทคนิค Jigsaw II และ STAD ในด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีผลการวิเคราะห์เป็นไปในตารางต่อไปนี้

ความพึงพอใจที่มีต่อวิธีสอนแบบร่วมมือกันเทคนิค Jigsaw II

ประเด็นความเห็น	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
ด้านบรรยากาศการเรียนรู้	2.74	0.06	มาก	1
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	2.71	0.08	มาก	3
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	2.74	0.07	มาก	2
โดยภาพรวม	**2.73**	**0.06**	มาก	

ความพึงพอใจที่มีต่อวิธีสอนแบบร่วมมือกันเทคนิค STAD

ประเด็นความเห็น	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
ด้านบรรยากาศการเรียนรู้	2.79	0.08	มาก	1
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	2.67	0.03	มาก	2
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	2.63	0.03	มาก	3
โดยภาพรวม	**2.69**	**0.06**	มาก	

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ที่มีต่อวิธีสอนแบบร่วมมือกันเทคนิค Jigsaw II โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนเห็นด้วยมาก ($\overline{x}$ = 2.73 , S.D. = 0.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนเห็นด้วยมากทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ลำดับที่ 1 ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ($\overline{x}$ = 2.74 , S.D. = 0.06) ลำดับที่ 2 ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม ($\overline{x}$ = 2.74 , S.D. = 0.07) และลำดับที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\overline{x}$ = 2.71 , S.D. = 0.08) ตามลำดับ และความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนเห็นด้วยมาก ($\overline{x}$ = 2.69 , S.D. = 0.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนเห็นด้วยมากทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ลำดับที่ 1 ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ($\overline{x}$ = 2.79 , S.D. = 0.08) ลำดับที่ 2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\overline{x}$ = 2.67 , S.D. = 0.03) และลำดับที่ 3 ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\overline{x}$ = 2.63 , S.D. = 0.03) ตามลำดับ

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ที่เรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การวิเคราะห์คำนามในประโยค จำนวน 42 คน โดยวิธีสอนแบบร่วมมือกันเทคนิคJigsaw II และ STAD คะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่อง คำนาม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ที่จัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบร่วมมือกัน เทคนิค Jigsaw II และ STAD ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้หลัง สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้ก่อนเรียน

2. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค Jigsaw II โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักเรียนเห็นด้วยมากทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ลำดับที่ 1 ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม และลำดับที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักเรียนเห็นด้วยมากทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ลำดับที่ 1 ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และลำดับที่ 3 ด้านประโยชน์ที่ได้รับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการวิเคราะห์คำนามในประโยค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ โดยใช้วิธีสอนการสอนแบบร่วมมือกัน Jigsaw II และ STAD สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ที่เรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การวิเคราะห์คำนามในประโยค จำนวน 42 คน โดยวิธีสอนแบบร่วมมือกันเทคนิคJigsaw II และ STAD คะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่อง คำนาม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ที่จัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบร่วมมือกัน เทคนิค Jigsaw II และ STAD ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้หลัง สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้ก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนได้เรียนรู้เรื่องคำนามเป็นไปตามขั้นตอน มีลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก คือ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรียนเรื่อง ชนิดของคำนาม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรียนเรื่อง หน้าที่ของคำนาม และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรียนเรื่อง การวิเคราะห์คำนามในประโยค นักเรียนจึงมีความแม่นยำในเรื่องเนื้อหามากขึ้น ประกอบกับวิธีสอนที่ใช้คือวิธีสอนแบบร่วมมือกันเทคนิค Jigsaw II และ STAD ทำให้นักเรียนได้ค้นคว้า เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความกระตือรือร้นมากขึ้นและได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนๆ ทำให้เมื่อมีปัญหาหรือสิ่งที่ไม่เข้าใจสามารถสอบถามเพื่อได้ง่าย นักเรียนจึงมีผลสัมฤทธิ์ดีขึ้น

2. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค Jigsaw II โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักเรียนเห็นด้วยมากทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ลำดับที่ 1 ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม และลำดับที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักเรียนเห็นด้วยมากทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ลำดับที่ 1 ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และลำดับที่ 3 ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค Jigsaw II และ STAD ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน สนใจเรียน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนในกลุ่ม โดยสมาชิกคนที่เรียนเก่งได้ช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อน มีการฝึกปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มโดยมีแรงจูงใจจากครูผู้สอน ทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนมีความสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ ส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้วิจัยควรแนะนำวิธีสอนแบบร่วมมือกัน เทคนิค Jigsaw II และ STAD แก่เพื่อนครู โดยให้เลือกใช้กับเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมจะทำให้นักเรียนมีความสนใจใฝ่เรียนรู้มากขึ้น

2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรมีการสอดแทรกกิจกรรมนันทนาการในช่วงนำเข้าสู่บทเรียนบ้างจะช่วยให้บรรยากาศการเรียนการสอนดีขึ้น

บรรณานุกรม

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน 1. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เดอมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด , 2544.

วัชรา เล่าเรียนดี. เอกสารประกอบการอบรมเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน, 2543.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. พิมพ์ครั้งที่ 2 วารสารสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์. สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2542.

สาคร เข็มทอง. รายงานผลการพัฒนาทักษะทางการเรียนหลักภาษาไทย เรื่อง ชนิดและหน้าที่ของคำ และคำพ้อง โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนจานาสุรินทร์ ปีที่วิจัย, 2550.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นางสาวยุพิน ยืนยง

ที่อยู่ 913 ถนนเพชรเกษม ตำบลสนามจันทร์ อำเภอเมืองนครปฐม
จังหวัดนครปฐม 73000

ที่ทำงาน 27 หมู่ 13 ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมืองนครปฐม
จังหวัดนครปฐม 73000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2535	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชินีบูรณะ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
พ.ศ.2539	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษา วิชาโทคอมพิวเตอร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม
พ.ศ.2549	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ.2550	ศึกษาต่อระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2540 - 2544	ครูธุรการ โรงเรียนอนุบาลศิริวรรณ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
พ.ศ.2545 - ปัจจุบัน	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายและแผนงาน โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม